

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956:23

SOU
1956:23 A

Finansdepartementet

KUNGL. BIBL.
- 9 AUG 1956
STOCKHOLM

VISSA ÄNDRINGAR I NÖJESBESKATTNINGEN M. M.

FÖRSLAG AVGIVET AV

1954 ÅRS NÖJESSKATTEUTREDNING

Stockholm 1956

Statens offentliga utredningar 1956

Kronologisk förteckning

1. Åldringsvård. Idun. 344 s. **S.**
2. Fiskhandeln i Sverige. Idun. 194 s. **Jo.**
3. Restaurering av Uppsala domkyrka. Victor Petterson. 170 s. **E.**
4. Statens stöd åt växtförädlingen m.m. Egnellska. 295 s. **Jo.**
5. Standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hæggström. 96 s. **K.**
6. Statsägda aktiebolag i Sverige. Av R. Tersman. Idun. 110 s. **Fi.**
7. Städernas donationsjord. Kihlström. 86 s. **I.**
8. Förenklad statsbidragsgivning. Idun. 109 s. **Fi.**
9. Frågan om fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB. Marcus. 48 s. **Fi.**
10. Investeringsverksamhet och sparande. Balansproblem på lång och kort sikt. Av L. Lindberger. Hæggström. 267 s. **Fi.**
11. Atomenergien. Beckman. 117 s. **H.**
12. Bihang till kyrkohandboken. Idun. 100 s. **E.**
13. Konstbildning i Sverige. Kihlström. 443 s., 24 s. pl. **E.**
14. Tulltaxa. 1. Allmänna synpunkter. Hæggström. 210 s. **Fi.**
15. Tulltaxa. 2. Detaljmotivering. Hæggström. 849 s. **Fi.**
16. Tulltaxa. 3. Taxan. Hæggström. 179 s. **Fi.**
17. Fiskeområde. Idun. 106 s. **Jo.**
18. Seminarieorganisationen. 1. Idun. 237 s. **E**
19. Kommunalförbund och indelningsändringar. Idun. 228 s. **I.**
20. Utredningen om kortare arbetstid. Kihlström. 277 s. **S.**
21. Utredningen om kortare arbetstid. Bilagor. Kihlström. 236 s. **S.**
22. Alternativt aftonsångsritual. Idun. 85 s. **E.**
23. Vissa ändringar i nöjesbeskattningen m. m. Beckman. 239 s. **Fi.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E** = ecklesiastikdepartementet, **Jo** = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956: 23

Finansdepartementet

VISSA ÄNDRINGAR

I NÖJESBESKATTNINGEN M. M.

Förslag avgivet av

1954 års nöjesskatteutredning

K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

STOCKHOLM 1956

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sid.

Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet 5

Inledning ... 7

Kap. I. Nöjesskattens införande och utveckling i vårt land ... 14

» II. Nöjesskattebefrielse ... 23

1. Nuvarande bestämmelser ... 23
2. Historik ... 24
3. Aktuella yrkanden ... 34
4. Medverkan av företagare inom nöjesbranschen ... 47
5. Utredningens uttalanden och förslag:

a) nöjesskattebefrielse ... 56
b) medverkan av företagare inom nöjesbranschen ... 62

» III. Beskattningen av biografföreställningar ... 66

A. Nuvarande bestämmelser ... 66

B. Producentstödet ... 67

1. Historik ... 67
2. Ifrågasatt omläggning ... 69
3. Behovet av fortsatt stöd ... 70
4. Producentstöd i utlandet ... 76
5. Utredningens uttalanden och förslag ... 83

C. Beskattningens tekniska utformning ... 92

1. Historik ... 92
2. Omläggningens samband med producentstödet ... 93
3. Olika alternativ och deras genomförbarhet ... 94
4. Utredningens uttalanden och förslag ... 97

D. Skattelindring ... 101

1. Historik ... 101
2. Biografbranschens lönsamhet ... 103
3. Framförda förslag om nöjesskattelindring ... 110
4. Utredningens uttalanden och förslag ... 112

E. Stöd åt barnfilm m. m. ... 115

1. Historik ... 115
2. Av 1949 års filmkommitté föreslagna åtgärder ... 118
3. Barnfilmklubbar och filmstudios ... 120
4. Utredningens uttalanden och förslag:

a) barnfilm ... 123
b) barnfilmklubbar och filmstudios ... 124
c) kortfilm ... 126

Sid.

Kap. IV. Restaurangdansbeskattningen 127
1. Nuvarande bestämmelser 127
2. Historik 127
3. Tillämpningssvårigheter 136
4. Skatteutfallet 143
5. Olika alternativ 145
6. Utredningens uttalanden och förslag 149

» V. Beskattning av varieté- och annan underhållning på restaurang 153
1. Varietéförbudet 153
2. Framförda synpunkter och förslag 154
3. Utredningens uttalanden och förslag 156

» VI. Besvär 159

» VII. Övriga frågor 164
1. Förköpsavgifter 164
2. Nöjesskatten vid spelning på automatgrammofoner 165
3. Tillämpningen av 14 § andra stycket 166
4. Fråga om befrielse enligt 16 § utan ansökan 171
5. Kontroll av behållningens användning vid skattebefrielse enligt 16 § 173
6. Ändring av 18 § andra stycket 175
7. Abonnemangsföreställningar 178

» VIII. Sammanfattning av utredningens förslag 180

Reservation av ledamoten Christenson 186

Författningsutkast 189

Bilagor:

Redogörelse för den statistiska undersökningen 202
» » lönsamhetsundersökningen 213
Översikt av nöjesbeskattningen i våra nordiska grannländer 231

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet

Genom beslut den 4 juni 1954 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän med uppdrag att verkställa en översyn av nöjesskatteförordningen, experter för deltagande i utredningsarbetet ävensom att förordna sekreterare åt utredningsmännen samt förse dem med annat erforderligt arbetsbiträde.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade Herr Statsrådet följande personer att verkställa ifrågavarande översyn, nämligen ledamöterna av riksdagens andra kammare, ombudsmannen E. H. Kärrlander och köpmannen C. Christenson, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren M. A. Andersson samt revisionskommissarien N. R. Detlofsson. Åt Kärrlander uppdrogs att i egenskap av ordförande leda utredningsmännens arbete.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 april 1955 medgivit, att vissa nöjesskattefrågor som icke innefattades av de från början givna direktiven, bl. a. frågan om talan mot länsstyrelses beslut i nöjesskatteärenden, finge tagas under övervägande i samband med den pågående översynen av nöjesskatteförordningen. I anslutning härtill tillkallades kanslirådet H. E. F. Sterner att vara ledamot av utredningen vid behandlingen av frågor om fullföljd av talan i nöjesskatteärenden.

Sedan Detlofsson den 7 september 1955 avlidit, utsågs i hans ställe byråchefen E. B. A. Ehnbom den 22 samma månad till ledamot av utredningen.

Förste revisorn L.-E. Björnson har tjänstgjort som sekreterare åt utredningsmännen.

För att tagas i övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande ha till utredningen, vilken antagit benämningen 1954 års nöjesskatteutredning, överlämnats framställningar från Sveriges riksidrottsförbund, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, kommittén för bildande av landsortsbiografernas förbund, Folketshusföreningarnas riksorganisation, Godtemplarorden Sveriges storloge av IOGT, Musikfrämjandet, Teatrarnas riksförbund och Konsertföreningen i Stockholm ävensom från biografägaren Per R. Bergström i Öjebyn.

Riksräkenskapsverket har ställt av ämbetsverket införskaffat utredningsmaterial rörande tillämpningen av nöjesskatteförordningens bestämmelser angående bl. a. beskattning av restaurangdans till utredningens förfogande. Vidare har justitiekanslersämbetet till utredningen överlämnat

en till ämbetet från länsstyrelsen i Kalmar län inkommen skrivelse angående vissa problem i samband med länsstyrelses befattning med nöjesskatten.

Direkt till utredningen ha inkommit framställningar och förslag från Andelsföreningen Skådebanan u. p. a., Sveriges riksidrottsförbund, Sveriges biografägareförbund, Sveriges scoutförbund, Sveriges barnens dagsledares förening, Sveriges hotell- och restaurantförbund, Svenska turisthotellens riksförbund, Sveriges centrala restaurang AB, Sverges hotell- och restaurangpersonals förbund, Folketshusföreningarnas riksorganisation, Arbetarnas bildningsförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Stockholms stads uppbördsverk, barnfilmkommittén, Föreningen Sveriges filmproducenter, Svenska landsbygdens småbiografägares förbund samt Sveriges automatägares riksförbund.

Under utredningsarbetets gång har samråd i betydande omfattning ägt rum med representanter för olika intresseorganisationer.

Nöjesskatteutredningen får härmed vördsamt överlämna Betänkande med förslag till vissa ändringar i nöjesbeskattningen m. m.

Stockholm den 29 juni 1956.

Harald Kärrlander

Alvar Andersson *Carl Christenson*

Bertil Ehnbom *Harry Sterner*

/ Lars-Eric Björnson

Inledning

Utredningens uppdrag

I yttrande till statsrådsprotokollet den 4 juni 1954 angav dåvarande chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, följande direktiv för den tillämnade utredningen rörande nöjesbeskattningen.

I skrivelse den 19 mars 1952 (nr 96) har riksdagen, med hänvisning till bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 18, anhållit om utredning beträffande ett flertal spörsmål rörande nöjesbeskattningen. Av utskottsbetänkandet framgår att översynen främst borde avse bestämmelserna i 15 § nöjesskatteförordningen om skattelindring för nöjestillställningar, som anordnas av ideella organisationer. Vid utredningen borde dessutom uppmärksammas bl. a. frågan om förutsättningarna för skattebefrielse enligt 16 § för nöjestillställning, vars behållning användes till välgörande eller allmännyttigt ändamål, ävensom vissa problem i samband med beskattningen av restaurangdans.

Det torde icke vara erforderligt att här redogöra för de överväganden, som ligger bakom de nuvarande bestämmelserna i nöjesskatteförordningen, utan får jag i detta avseende hänvisa till den historik som är intagen i bevillningsutskottets nyssnämnda betänkande nr 18. Jag inskränker mig sålunda till att redovisa det huvudsakliga innehållet i gällande bestämmelser ävensom de ändringsyrkanden, som framkommit motionsvägen i riksdagen eller i framställningar till Kungl. Maj:t.

Enligt 15 § nöjesskatteförordningen åtnjuter ideella organisationer skattebefrielse med 75 kronor (fr. o. m. den 1 juli 1954 höjt till 150 kronor enligt beslut av årets riksdag) för varje nöjestillställning, i vilken icke till huvudsaklig del ingår dans eller marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med visst undantag. Till de avsedda organisationerna hör sådana som har till huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål.

I motioner vid 1952 års riksdag yrkades att folketshusföreningar, folkparksföreningar och liknande organisationer med uppgift att tillhandahålla samlingslokaler skulle medgivas skattebefrielse enligt 15 § oavsett tillställningens art och sålunda bl. a. även för dans och biografföreställningar. Bevillningsutskottet vitsordade att de berörda organisationerna utövade en ur allmänna synpunkter gagnande verksamhet och fann det därför vara av betydelse att de nämnda organisationerna icke på grund av en alltför hög nöjesbeskattning hindrades i sin verksamhet. Möjligheterna särskilt utanför tätorterna att anordna befrielsekvalificerade tillställningar vore enligt utskottets mening begränsade. De i 15 § stadgade villkoren för åtnjutande av skattelindring syntes därför ha medfört, att det ekonomiska stöd man genom ifrågavarande skattelindring velat ge verksamhet av samhällsnyttig art i många fall uteblivit. Den frågan kunde alltså ställas huruvida med avseende å skattebefrielse enligt 15 § nöjesskatteförordningen en olika behandling av skilda slag av nöjestillställningar med hänsyn till deras innehåll vore tillfredsställande. Utskottet ansåg sig icke kunna utan tillgång till rikhaltigare utredningsmaterial taga ställning till denna fråga. Enligt utskottets

mening skulle det vara av värde att genom särskild utredning få hela frågan om skattebefrielsens anknytning till bestämda slag av tillställningar allsidigt belyst och utskottet ville för sin del förorda att en sådan utredning verkställdes.

Enligt gällande ordning kan befrielse från nöjesskatt åtnjutas i sådana fall då behållning av nöjestillställning helt eller delvis skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål (16 § nöjesskatteförordningen). Man har i olika sammanhang påpekat att befrielse i regel medgives då företagare i nöjesbranschen medverkat mot bestämd ersättning men däremot ej då denna medverkan skett mot andel i intäkterna. Bestämmelserna tolkades dock icke lika av alla myndigheter. Med hänsyn härtill har motionsvägen hemställts om utredning i syfte att ändra bestämmelserna så, att befrielse från nöjesskatt även skulle kunna medgivas, då företagare i nöjesbranschen medverkade mot andel i intäkterna.

Bevillningsutskottet underströk att det icke borde ifrågakomma att på förevarande område tillskapa författningsbestämmelser, som toge sikte på ett visst slags ekonomiska uppgörelser mellan anordnare av nöjestillställningar och vid dessa tillställningar medverkande. Då det visat sig att de nuvarande bestämmelserna föranlett olika tolkning ville utskottet icke motsätta sig att berörda förhållanden övervägdes i samband med en översyn av reglerna om nöjesskatten, varvid enligt utskottet hela frågan om företagarsidans förhållande till de befrielseberättigade anordnarna av nöjestillställningar borde allsidigt belysas.

Slutligen har 1952 års bevillningsutskott berört vissa problem i samband med beskattningen av restaurangdans. Beträffande danstillställning gäller (5 §) att nöjesskatt skall utgå även om särskild avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres, om sådan tillställning anordnas i samband med utskänkning av spritdrycker, vin, pilsnerdricka eller alkoholfria drycker. Skattesatsen varierar efter arten av utskänkning.

I en motion vid 1952 års riksdag hade yrkats att skatten å restaurangdans måtte avskaffas såvitt avsåge sprit- och vinrestauranger. Det vore enligt motionärerna orättvist att skatten drabbade även sådana restauranggäster, som icke deltoge i dansen. I motionen påpekades jämväl att gällande bestämmelser vid den praktiska tillämpningen medfört svårigheter för myndigheter och enskilda samt att skatten icke givit det ekonomiska resultat, som man från början räknat med.

Bevillningsutskottet framhöll att även om den kritik motionärerna framfört hade visst fog, vore utskottet dock icke berett att förorda denna beskattnings avskaffande. Utskottet uttalade emellertid att man borde i samband med den av utskottet förordade översynen av nöjesskatteförordningen överväga vad som kunde åtgöras för att undvika att nöjesskatt uttoges av sådana gäster, som uppenbarligen besökte restaurang i annat syfte än för att dansa.

Även 1953 och 1954 års riksdagar har behandlat nöjesskattefrågor sammanhängande med de nyssnämnda (se BevU betänkande nr 19/1953 och nr 44/1954). Vid nämnda riksdagar framfördes i flera motioner olika yrkanden bl. a. om skattefrihet eller skattelindring för ideella föreningar över huvud taget. Härvid anfördes, att dessa föreningar utförde ett för samhället betydelsefullt arbete främst för ungdomens fostran, men att de ofta hade stora ekonomiska svårigheter att kämpa med. Såsom redan inledningsvis anmärkts tillmötesgicks de framförda kraven så till vida att riksdagen beslöt höja det skattefria beloppet från 75 till 150 kronor. Bevillningsutskottet, som tillstyrkt en sådan höjning, framhöll i sitt betänkande att den föreslagna ändringen av 15 § nöjesskatteförordningen icke borde utgöra hinder för en omprövning av hela frågan om nöjesbeskattningen av de ideella organisationerna och att i samband med den av 1952

års riksdag begärda utredningen även de i sistnämnda motioner framförda synpunkterna kom under övervägande.

Frågan om en översyn av bestämmelserna i 15 § nöjesskatteförordningen har även aktualiserats genom framställningar till Kungl. Maj:t av Sveriges riksidrottsförbund den 14 september 1953 och av Sverges socialdemokratiska ungdomsförbund den 26 januari 1954.

Den av riksdagen och nämnda organisationer begärda utredningen rörande nöjesbeskattningen bör nu komma till stånd. Utredningen bör taga till utgångspunkt vad bevillningsutskottet uttalat i de tidigare omnämnda betänkandena och pröva, hur de av utskottet avsedda problemen bäst kan lösas. Vad angår bestämmelserna om restaurangdansbeskattningen torde den av bevillningsutskottet förordade undersökningen böra utvidgas till att avse bestämmelsernas materiella innehåll och över huvud taget gällande principer för beskattningen av restaurangdans. Ett skäl härför utgör det nya problemkomplex, innefattande frågor av likartad natur, som aktualiserats genom det för innevarande års riksdag framlagda förslaget till ny rusdrycksförsäljningsförordning.

I propositionen nr 151/1954 angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken har jag förordat vissa lättnader i det s. k. varietéförbudet. Förslaget innebär bl. a., att dispens i framtiden skall kunna lämnas för såväl regelbunden som tillfällig varietéunderhållning på restaurang. Enligt förslaget möter det icke något hinder att restauratör uttager särskild avgift vid de tillfällen då underhållning anordnas i restaurangen. På sådan avgift skulle nöjesskatt komma att uttagas. Då enligt gällande ordning nöjesskatt utgår — bortsett från danstillställning å restaurang — för nöjestillställning till vilken allmänheten har tillträde mot avgift, uttalade jag i sammanhanget att det syntes kunna övervägas att ändra bestämmelserna om nöjesskatt därhän att sådan skatt skulle uttagas även i det fall att bordsavgift icke avfordrades gästerna och att denna fråga borde uppmärksammas vid en översyn av bestämmelserna om nöjesskatt. Förslaget har numera antagits av riksdagen. I samband med de tidigare berörda nöjesskattefrågorna bör därför också närmare undersökas hur beskattningen av varietéunderhållning eller därmed jämförlig föreställning på restaurang lämpligen bör utformas. I och för sig vore härvid tänkbart att man på grund av frågornas likhet valde samma lösning som kan komma att förordas beträffande restaurangdansen. Då emellertid varietéunderhållningen — till skillnad från restaurangdansen — torde komma att förete avsevärda olikheter olika restauranger emellan i fråga om föreställningarnas längd och innehåll, bör också övervägas i vad mån dessa förhållanden kan föranleda olika utformning av beskattningsbestämmelserna.

Som framgår av direktiven avsåg utredningsuppdraget från början en översyn av bestämmelserna angående skattelindring respektive skattebefrielse i 15 och 16 §§ nöjesskatteförordningen, restaurangdansbeskattningen samt frågan om utformningen av en eventuell beskattning av varietéunderhållning och därmed jämförlig föreställning på restaurang. Från biografägarhåll framförda yrkanden om skattelindring för biografbranschen ansågo vi oss på grund härav förhindrade upptaga till behandling.

Sedan vi i skrivelse den 18 februari 1955 med överlämnande av framställningar härom från Sveriges biografägareförbund och kommittén för bildande av landsortsbiografernas förbund anmält denna fråga för Kungl.

Maj:t, erhöllo vi i uppdrag att utreda även denna och vissa andra nöjesskattefrågor. I yttrande till statsrådsprotokollet den 15 april 1955 anförde departementschefen härom följande.

Enligt 7 § förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, sådan paragrafen lyder enligt förordning den 30 januari 1948 (nr 24), utgår för biografföreställning nöjesskatt med 30 % av bruttopriset för varje biljett, inberäknat skatten, om biljettpriset icke överstiger en krona, och eljest med 30 % av en krona och 45 % av återstoden av biljettpriset.

Om biografbiljettpriserna — vilka med undantag för barnbiljetter numera regelmässigt överstiger en krona — i ett visst läge anses böra höjas för att täcka en kostnadsstegring, medför tydligtvis nöjesskattens konstruktion och storlek, att höjningen måste bli avsevärt större än den kostnadsstegring vilken skall täckas, detta även bortsett från prishöjningens inverkan på publikfrekvensen. Det problem som här föreligger har uppmärksammats bl. a. i samband med den nyligen verkställda utredningen om fortsatt stöd åt den svenska filmproduktionen. Då jag den 11 februari 1955 anmälde denna fråga i statsrådet, framhöll jag sålunda, att jag avsåg att föreslå en närmare undersökning om möjligheterna till en sådan omläggning av nöjesskatten, att en höjning av biografbiljettpriserna i högre grad än nu skulle kunna komma filmproducenterna till godo.

Den sålunda förutsatta undersökningen torde nu böra komma till stånd. Riktpunkten för undersökningen bör — i enlighet med vad nyss sagts — vara, att automatiken i biografnöjesskattens anpassning efter inträffande prisförändringar begränsas så långt detta låter sig göra med bibehållande av en rimlig avvägning av skattebelastningen. Med denna riktpunkt bör olika möjligheter närmare prövas. Bl. a. synes härvid det alternativet erbjuda sig, att en viss del av den nuvarande procentuella skatten omvandlas till en fast skatt per biljett, oberoende av priset. Jag förutsätter, att de förslag som kan framkomma utformas så att det allmännas nöjesskatteinkomster i nuvarande läge lämnas i det väsentliga orubbade.

Såsom jag i tidigare sammanhang antytt synes utredningen av dessa frågor lämpligen böra anförtros åt 1954 års nöjesskatteutredning.

Fråga föreligger vidare om ändring av bestämmelserna om nöjesskatt för biografföreställningar också i ett annat avseende. I skrivelse den 18 februari 1955 har nöjesskatteutredningen anmält, att Sveriges biografägareförbund och företrädare för landsortsbiograferna i skrivelser till utredningen pekat på de enligt vederbörandes mening otillfredsställande ekonomiska villkor, under vilka de mindre biografföretagen — speciellt på landsbygden — arbetar, och med hänvisning härtill hemställt, att utredningen vid fullgörande av sitt uppdrag måtte överväga frågan om en nöjesskattelindring för dessa biografföretag. Utredningen har emellertid ansett denna fråga falla utom den nuvarande ramen för dess uppdrag.

I sammanhanget må erinras om att den sålunda aktualiserade frågan varit föremål för uppmärksamhet också vid årets riksdag, där den tagits upp i de likalydande motionerna I: 16 och II: 21. Bevillningsutskottet har i sitt betänkande i ämnet (nr 13) sagt sig förutsätta, att i motionerna anförda synpunkter kommer att uppmärksammas då Kungl. Maj:t tar ställning till nyssnämnda framställning från företrädare för biografägarna, och fördenskull hemställt, att motionerna inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen har beslutat i enlighet härmed.

Vad som sålunda förekommit torde göra det lämpligt, att nöjesskatteutred-

ningen får i uppdrag att ta upp till behandling även de i nämnda framställningar och riksdagsmotioner väckta frågorna. Det bör emellertid få förutsättas, att de justeringar av skatteuttaget, som kan komma under övervägande, måste begränsas så att de inte mera avsevärt kommer att inverka på det allmännas sammanlagda nöjesskatteinkomster. Det är vidare självfallet angeläget, att eventuella ändringar får en sådan form, att nöjesskatteuppbörden och vad därmed sammanhänger inte onödigtvis kompliceras. Jag vill tillägga, att det i samband med en prövning av frågan om de mindre biografföretagens nöjesbeskattning kan finnas anledning att ägna uppmärksamhet också åt vissa andra mindre nöjesföretagare — exempelvis inom teaterlivet — som arbetar under liknande ekonomiska villkor.

Ytterligare en speciell nöjesskattefråga synes det i detta sammanhang lämpligt att uppdra åt nöjesskatteutredningen att behandla, nämligen frågan om talan mot länsstyrelses beslut i nöjesskatteärenden. Enligt 30 § nöjesskatteförordningen föres talan mot uppbördsmyndighetens beslut rörande nöjesskatt hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens utslag i besvärsmål liksom annat länsstyrelsens beslut i nöjesskatteärende — om skattebefrielse enligt 16 § nöjesskatteförordningen eller med anledning av granskning av uppbördsmyndighets redovisning — kan överklagas hos regeringsrätten. Denna har dessutom att pröva dit fullföljda, i riksräkenskapsverket och kammarrätten handlagda anmärkningsmål rörande nöjesskatt. I tidigare sammanhang har ifrågasatts om icke, såsom ett led i strävandena att minska regeringsrättens arbetsbörda, den slutliga prövningen av nöjesskattemålen — såväl de av länsstyrelsen handlagda som anmärkningsmålen — skulle kunna ske i kammarrätten. För fullgörande av nu sist angivna uppgift bör nöjesskatteutredningen förstärkas med ytterligare en ledamot.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1954 har chefen för justitiedepartementet tillkallat en sakkunnig för att verkställa en översyn av den i 2 § lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt intagna förteckningen över de besvärsmål, som tillhör regeringsrättens prövning. Jag förutsätter att — i den omfattning så kan befinnas erforderligt — samråd kommer att äga rum mellan nöjesskatteutredningen och nämnde sakkunnig ävensom mellan utredningen och de år 1949 för utredning rörande det administrativa besvärsinstitutet tillkallade besvärssakkunniga.

Utredningsarbetets bedrivande

Det konstituerande sammanträdet hölls den 4 november 1954.

För att kunna bedöma olika tänkbara alternativ vid behandlingen av bl. a. frågan om skattebefrielse ansågo vi det till en början nödvändigt att äga tillgång till ett mera detaljerat statistiskt underlag än vad den officiella statistiken hade att erbjuda. En tillförlitlig uppfattning om nöjesskattens fördelning på olika slag av nöjestillställningar och anordnare av dylika kunde lättast erhållas genom en statistisk bearbetning av de nöjesskattedeklarationer, som finnas bifogade länsstyrelsernas till riksräkenskapsverket avgivna uppbördsredogörelser. Efter samråd med statistiska centralbyråns utredningsinstitut anhöllo vi om medgivande att verkställa en sådan statistisk undersökning på grundval av de vid uppbördsredogörelserna för budgetåret 1953/54 fogade nöjesskattedeklarationerna. Utredningen bemyndigades i anledning härav genom Kungl. Maj:ts beslut den

25 februari 1955 att genom utredningsinstitutet verkställa ifrågavarande undersökning. Över resultatet av densamma har institutet lämnat en skriftlig redogörelse, vilken med tillhörande tabellbilagor är fogad såsom bilaga till detta betänkande (bil. 1).

I avsikt att få närmare kännedom om de av utredningen berörda nöjesskattebestämmelsernas praktiska tillämpning anhöllo vi i en cirkulärskrivelse till överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser den 23 februari 1955 att få del av deras synpunkter på de frågor, vi enligt våra direktiv hade att överväga, ävensom av deras erfarenheter i övrigt av nöjesskatteförordningen och tillämpningskungörelsen till denna. Det material, som vi härigenom fått till vårt förfogande, redovisas utförligt i betänkandet.

Vi ha vidare tagit kontakt med olika intresseorganisationer, vilkas medlemmar beröras av nöjesbeskattningen. Vid konferenser, som vi anordnat, ha följande sammanslutningar varit representerade, nämligen beträffande

nöjesskattebefrielse

a) samlingslokaler
Bygdegårdarnas riksförbund,
Folketshusföreningarnas riksorganisation,
Folkets hus i Stockholm AB,
Folkparkernas centralorganisation,
Sveriges folkbiografer AB,
Våra gårdar;

b) ungdomsvård m. m.
Barnens dags förening,
Högerns ungdomsförbund,
Svenska landsbygdens ungdomsförbund,
Svenska ungdomsringen för bygdekultur,
Sveriges riksidrottsförbund,
Sveriges scoutförbund,
Sverges socialdemokratiska ungdomsförbund;

c) biografer
Bygdegårdarnas riksförbund,
Folketshusföreningarnas riksorganisation,
Svenska landsbygdens småbiografägares förbund,
Sveriges biografägareförbund,
Våra gårdar;

d) teatrar m. fl.
Folkparkernas centralorganisation,
Konsertföreningen i Stockholm,
Musikfrämjandet,
Teatrarnas riksförbund;

restaurangdansbeskattningen
Svenska turisthotellens riksförbund,
Sveriges hotell- och restaurantförbund.

I anslutning till konferenserna har underhandskontakt förekommit mellan oss och ett flertal av berörda intresseorganisationer, vilka bistått oss med önskade upplysningar och även själva i vissa fall framlagt förslag till lösningar av föreliggande problem.

I anledning av de utvidgade direktiv för utredningen, som meddelades oss den 15 april 1955, aktualiserades frågan om biografbranschens och då särskilt de mindre biografföretagens ekonomiska villkor. För en bedömning härav erfordrades uppgifter om lönsamheten för ett representativt urval av berörda företag. Statens priskontrollnämnd meddelade på förfrågan, att nämnden ej kunde stå till tjänst med några aktuella uppgifter av här ifrågavarande slag. Eftersom någon officiell undersökning av biografbranschens lönsamhet ej tidigare verkställts, träffades överenskommelse om att nämnden skulle låta verkställa en sådan undersökning. Resultatet av densamma redovisades sedermera av nämnden i en härvid som bilaga fogad skriftlig redogörelse (bil. 2).

Efter hänvändelse till vederbörande myndigheter i Danmark, Norge och Finland ha vi slutligen erhållit aktuella uppgifter om nöjesbeskattningen i dessa länder. Även i Finland pågår för närvarande en översyn av nöjesbeskattningen.

KAP. I

Nöjesskattens införande och utveckling i vårt land

Nöjesskatten infördes i vårt land genom förordningen den 30 maj 1919 (nr 256) om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar, vilken förordning trädde i kraft den 1 oktober samma år.

Beslutet om införande av denna skatt föregicks av en utredning om de grunder, enligt vilka en nöjesbeskattning, avsedd att bäras av den allmänhet, som deltager i offentliga nöjestillställningar av vissa slag, lämpligen kunde för statens räkning genomföras. Landskamreraren Otto V. Landén, som erhållit uppdrag verkställa ifrågavarande utredning, redovisade resultatet av densamma i en VPM den 5 mars 1917.

Med nöjesskatten avsåg man att träffa den skatteförmåga, som kommer till synes i individens utgifter för vissa slag av nöjen. En sådan skatt kan, som utredningsmannen framhöll, anordnas på olika sätt och utgå antingen indirekt med en viss procent av nöjesanordnarens bruttoinkomst av tillställningen eller också direkt i form av ett pålägg på den avgift, som berättigar till deltagande i nöjestillställningen.

Nöjesbeskattningen är en konsumtionsskatt och bör såsom sådan direkt träffa den konsumerande, d. v. s. nöjesbesökande allmänheten. Möjligheterna att i förra fallet höja biljettpris eller motsvarande avgifter i syfte att på allmänheten övervältra skatten, äro emellertid — som utredningsmannen också framhöll — beroende av i vad mån så kan ske utan att leda till minskad besöksfrekvens. En skatt på bruttoinkomsten skulle måhända i många fall komma att ej blott i första hand utan även slutligen drabba den, som anordnar nöjestillställningen. Den skulle dessutom få karaktären av en näringsskatt på de yrken eller näringar, varom här är fråga, något som ju ej var avsett. Utredningsmannen betraktade för sin del den indirekta metoden som en onödig omväg och stannade för det andra alternativet.

Urvalet av de nöjen, som skola beskattas, liksom skattesatsernas avvägning fordrar helt naturligt ett noggrant övervägande. Det kan således icke undvikas, att nöjesbeskattningen kan komma att indirekt träffa även vederbörande anordnare genom minskad besöksfrekvens till följd av de genom skatten höjda kostnaderna för tillträde till nöjestillställningen. Det gäller således att väga skatteanspråket mot den enskildes, d. v. s. anordnarens och besökarens, intresse. Det kan vidare bli fråga om en differen-

tiering av beskattningen, grundad på en värdering av nöjestillställningarna efter deras innehåll.

Enligt utredningsmannen borde man från beskattning helt undantaga »sådana nöjen, som tjäna vetenskapligt syfte, undervisnings- eller uppfostringssyfte eller som bestå i utställningar av ena eller andra slaget eller utgöras av idrottsuppvisningar m. fl. sådana nöjen, som avse att befordra vårt folks sunda utveckling i fysiskt avseende». Däremot ansågs något undantag icke erforderligt i fråga om nöjestillställningar, som anordnas för välgörande ändamål, eftersom en så pass obetydlig skatt som den föreslagna knappast skulle komma att försvåra eller omöjliggöra enskild understödsverksamhet i denna form. Enligt utredningsmannen skulle det också bli »synnerligen svårt att draga en klar och tydlig gräns mellan skattepliktiga och skattefria tillställningar». Han tillade angående konsekvenserna av en sådan ordning, att det fanns anledning »befara, att ett sådant undantagsstadgande skulle framkalla obehöriga försök att genom påstående om välgörenhetsändamål undgå beskattning, försök mot vilka det mången gång i praktiken kunde bliva svårt att värja sig».

Landéns förslag omarbetades inom finansdepartementet och blev på väsentliga punkter föremål för ändring, innan det i proposition nr 166 förelades 1919 års lagtima riksdag. I motsats till Landén, som i enlighet med sina direktiv utformat nöjesskatten som en ren statsskatt, föreslog departementschefen således, att den skulle vara en kommunal skatt.

Om de allmänna principer, som i övrigt legat till grund för det reviderade förslaget, anförde departementschefen följande.

Vad principerna för den ifrågasatta nöjesbeskattningen i övrigt angår, synes mig nöjestillställningarnas egen beskaffenhet böra i första hand vara avgörande för frågan, om skatt vid dem skall uttagas eller ej, liksom vid själva avvägandet av skatten. I konsekvens härmed torde nöjesskatten böra omfatta alla tillställningar, i vilka nöjes- eller förströelsemomentet är det enda eller huvudsakliga. Där förutom nämnda moment ett annat och högre syfte ingår i tillställningarna, bör skatten göras i motsvarande mån lindrigare. Vid skattesatsernas bestämmande torde därjämte i görligaste mån hänsyn böra tagas till nöjenas större eller mindre kulturella värde.

Av nöjesskattens karaktär av lyxskatt betingas givetvis ett hårdare beskattande av de dyrare åhörare- eller åskådareplatserna vid en tillställning än av de billigare. Statskontoret gjorde i sitt yttrande över det Landénska förslaget gällande, att skatten borde göras progressiv på sådant sätt, att de dyrare platserna vid en tillställning skulle draga proportionsvis högre skatt än de billigare. Rent principiellt sett talar emot en sådan anordning nöjesskattens egenskap av objektskatt. För övrigt torde det icke ens beträffande ett och samma slags nöjestillställning vara möjligt genomföra en dylik gradering av skatten. Än mindre låter det sig göra att, på sätt konsekvensen skulle fordra, i sådant avseende jämföra inträdes- eller deltagaravgifterna vid olika slags nöjestillställningar. I denna punkt har jag fördenskull icke ansett mig böra frångå det Landénska förslaget.

Att från beskattning undantaga välgörenhetstillställningar fann departementschefen — liksom Landén — medföra praktiska svårigheter, när det gällde »att skilja mellan verkliga sådana och tillställningar, som blott hava skenet av välgörenhet». I stället föreslog departementschefen, att vederbörande kommun skulle beredas möjlighet att för visst särskilt fall medge befrielse från erläggande av nöjesskatt eller — om skatt redan erlagts — skattebeloppets användning för det ändamål, vars främjande tillställningen avsett.

Förslaget antogs efter utskottsbehandling — konstitutionsutskottets utlåtande nr 20 — med smärre justeringar av riksdagen den 10 maj 1919 (skrivelse nr 185).

Enligt den därefter utfärdade författningen ägde kommun besluta om upptagande inom kommunen av nöjesskatt och även fatta beslut om skattens upphörande. Nöjesskatten utgick enligt skilda taxor för olika i förordningen angivna slag av nöjestillställningar och upptogs som regel i form av skatt på biljett eller annat bevis, som berättigade till deltagande i nöjestillställningen. Med bibehållande av det inbördes förhållandet mellan de olika skattesatserna ägde kommun besluta om tillämpning av lägre skattesatser än de i förordningen angivna. För att bli gällande fordrades dock, att sådant beslut godkänts av länsstyrelsen.

1939

De allmänna principerna för nöjesskatten, sådana de kommit till uttryck i 1919 års förordning, äga i stort sett fortfarande giltighet. Den statliga nöjesskatt, som infördes hösten 1939, var således utformad i direkt anslutning till bestämmelserna om den kommunala nöjesskatten. I proposition nr 86 till 1939 års urtima riksdag framhöll departementschefen behovet av ökade statsinkomster som skäl för införande av en statlig nöjesskatt och anförde vidare bl. a. följande.

Tidigare vid flera tillfällen inom riksdagen motionsvis framställda förslag om nöjesskattens ombildning till statsskatt ha visserligen blivit avvisade. Som skäl härför har huvudsakligen åberopats, att nöjesskatten för ett stort antal kommuner hade en avsevärd finansiell betydelse ävensom att, om nöjesskatten ombildades till statsskatt, svårigheter och oskäliga kostnader kunde antagas uppstå för statsmyndigheterna vid skattens handhavande. Dessa invändningar förlora emellertid i styrka, därest några inskränkningar i den kommunala beskattningsrätten på förevarande område icke göras utan en statlig nöjesskatt införes vid sidan av den kommunala och uppbäres i samband med denna genom de kommunala myndigheternas försorg. Även i andra avseenden synes en statlig nöjesskatt lämpligen kunna anknytas till vad som gäller i fråga om den kommunala nöjesskatten.

Sålunda torde den statliga nöjesskatten böra omfatta samma slag av nöjestillställningar som i 1919 års förordning angivas såsom skattepliktiga. Av praktiska skäl — framför allt önskemålet att göra uppbördsförfarandet så enkelt som möjligt — lärer det också vara motiverat att låta statlig nöjesskatt utgå allenast i kommun, där skatt enligt nyssnämnda förordning uttages. Ur statsfinansiell syn-

punkt får en dylik begränsning av beskattningen antagas vara av underordnad betydelse, alldenstund beskattningsbara nöjestillställningar endast i jämförelsevis ringa utsträckning torde förekomma i kommuner, som för närvarande ej uttaga nöjesskatt.

Förslaget upptog också ett stadgande om skattebefrielse för nöjestillställning, som äger rum uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål. Det skulle ankomma på vederbörande länsstyrelse att i varje särskilt fall avgöra frågan om befrielse från utgörande av statlig nöjesskatt eller skattebeloppets användande för det ändamål, till vars främjande tillställningen anordnats.

Sedan riksdagen — efter utskottsbehandling (första särskilda utskottets utlåtande nr 73) — den 20 december 1939 (skrivelse nr 106) antagit förslaget, utfärdades de nya bestämmelserna genom förordningen den 22 december 1939 (nr 931) om statlig nöjesskatt. Samma dag utfärdades en kungörelse (nr 932) med tillämpningsföreskrifter. Författningarna trädde i kraft den 1 januari 1940.

Den statliga nöjesskatten utgick för alla slag av nöjestillställningar efter en enhetlig skattesats, motsvarande den för den kommunala nöjesskatten gällande lägsta taxan. Den myndighet, som hade att verkställa uppbörd av avgifter enligt 1919 års förordning, hade att fastställa beloppet av samt uppbära även den statliga nöjesskatten.

1940

Under riksdagsbehandlingen av förslaget om införande av en statlig nöjesskatt hade yrkande framförts om en allsidig utredning rörande en revision av bestämmelserna om beskattning av offentliga nöjestillställningar. I anledning härav uppdrogs den 31 januari 1940 åt dåvarande borgmästaren Joël Laurin att inom finansdepartementet biträda med ifrågavarande utredning.

Utredningsmannen utgick i sitt förslag, som framlades i en promemoria den 29 februari samma år, från den förutsättningen att nöjesskatten alltjämt skulle vara en kombinerad statlig och kommunal skatt. Han föreslog, *att* bestämmelserna härom skulle sammanföras i en gemensam författning, *att* nöjesskatten i motsats till vad tidigare varit fallet skulle bli obligatorisk *samt att* det skulle ankomma på vederbörande kommunala myndigheter att uppbära skatten och till statsverket redovisa en procentuell andel därav.

I fråga om skattebefrielse föreslog utredningsmannen, att länsstyrelserna enligt 1939 års författning tillkommande rätt att medge befrielse från eller restitution av nöjesskatt för nöjestillställning, som äger rum uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, i den nya författningen skulle utsträckas att gälla hela skatten, under förutsättning att vederbörande kommun tillstyrkt ansökan härom.

I proposition nr 271 till 1940 års riksdag framlades förslag om införande av en nöjesbeskattning, utformad i stort sett efter de av utredningsmannen skisserade riktlinjerna. Sedan förslaget — efter utskottsbehandling (bevillningsutskottets betänkande nr 38) — med vissa jämkningar godkänts av riksdagen den 11 juni 1940 (skrivelse nr 368), utfärdades förordningen den 14 juni 1940 (nr 478) om nöjesskatt. Samma dag utfärdades en förordning (nr 479) om särskild avgift vid nöjestillställning, anordnad av Kungl. teatern eller Kungl. dramatiska teatern i Stockholm, samt en kungörelse (nr 481) med tillämpningsföreskrifter till nöjesskatteförordningen. Författningarna trädde i kraft den 1 juli samma år.

Det skulle även enligt de nya bestämmelserna ankomma på vederbörande kommun att för nöjestillställning, till vilken allmänheten hade tillträde mot avgift, uttaga nöjesskatt och till statsverket inleverera dess andel av densamma.

1945

Med de ändringar av ifrågavarande bestämmelser, som betingades av införandet av skatt å restaurangdans genom förordningen den 26 november 1943, nr 786, kommo de nya nöjesskattebestämmelserna att gälla t. o. m. utgången av år 1945.

För att råda bot på vissa tillämpningssvårigheter och för att åstadkomma en såvitt möjligt likformig beskattning av nöjestillställningar av samma slag hade riksdagen i skrivelse den 10 juli 1944 (nr 455) anhållit, att en översyn av nöjesskatteförordningen måtte verkställas. I anledning härav tillkallades tre sakkunniga att inom finansdepartementet biträda med en utredning om revision av gällande bestämmelser rörande nöjesskatten. De sakkunniga, som antogo benämningen 1944 års nöjesskatteutredning, framlade den 10 februari 1945 en samma dag dagtecknad promemoria angående ändrade bestämmelser om nöjesskatt.

De sakkunniga föreslogo, att de olika taxor, varefter nöjesskatten dittills utgått, skulle ersättas med en enhetlig skattesats om 20 %. Denna skattesats innebar emellertid med hänsyn till den tidigare differentieringen en skärpt beskattning av de nöjestillställningar, vilka beskattats enligt den lägsta taxan. Denna skärpning ansågs icke rimligen kunna genomföras utan kompensation i en eller annan form för teater- och musiklivet samt idrottsrörelsen.

Ungdomsvårdskommittén hade i sitt den 25 april 1944 avgivna betänkande II med utredning och förslag angående stöd åt ungdomens föreningsliv (SOU 1944: 31) bl. a. yrkat lindring av nöjesskatten inom ungdomsverksamheten. De sakkunniga tvekade emellertid inför den dubbla gränsdragning mellan å ena sidan skattefria och skattepliktiga organisationer och å den andra tillställningar av olika slag, som skulle följa därav, och föreslogo i stället andra åtgärder i samma syfte. För uppvisning eller täv-

ling i icke professionell idrott eller gymnastik eller i hästsport föreslogs således nöjesskatt skola utgå endast å det belopp, varmed summan av de erlagda avgifterna översteg 2 000 kronor. Denna skattelindring för idrott och gymnastik beräknades komma bl. a. berörda ungdomsföreningar till godo. Vidare föreslogs bl. a. att främjande av barns eller ungdoms vård, fostran eller utbildning skulle räknas till sådant allmännyttigt ändamål, för vilket skattebefrielse efter ansökan skulle kunna erhållas.

Med hänsyn till de betänkligheter, som under remissbehandlingen framförts mot den föreslagna skattesatsen, framlades i propositionen nr 344 vid 1945 års urtima riksdag förslag om en enhetlig skattesats av 15 %. För biografföreställningar skulle skatten dock, liksom tidigare, utgöra 15 % av biljettpriset, när detta icke översteg en krona, och i andra fall 15 % av en krona samt 30 % av återstoden av biljettpriset.

Departementschefen biträdde — oaktat den vidtagna justeringen av skattesatsen — de sakkunnigas förslag om befrielse från nöjesskatt för uppvisning eller tävling i icke professionell idrott eller gymnastik med belopp motsvarande skatten för inträdesavgifter och andra därmed likställda avgifter om högst 2 000 kronor för varje särskild tillställning. Däremot ansågs, vid en sänkning av skattesatsen till 15 %, tillräckliga skäl ej föreligga att behandla uppvisningar eller tävlingar i hästsport förmånligare än andra nöjestillställningar. Likaså fick tanken på kompensation åt teater- och musiklivet förfalla.

I anledning av en framställning från *Sveriges folkskollärarförbund* intogs slutligen i departementsförslaget en bestämmelse om att skattebefrielse under vissa förutsättningar skulle åtnjutas jämväl för nöjestillställning, som anordnas av skolungdom utan medverkan av utomstående.

Propositionen gav i riksdagen anledning till ett stort antal motioner med yrkanden av olika slag. Bl. a. yrkades utvidgning av möjligheterna för ideella organisationer att erhålla befrielse från eller lindring i nöjesbeskattningen. Bevillningsutskottet underströk i sitt betänkande nr 66 betydelsen av det arbete för medborgarfostran, som uträttas av ideella organisationer av olika slag. Utskottet, som fann dem vara förtjänta av det allmännas stöd, ansåg sig böra anknyta rätten till lindring i nöjesbeskattningen i första hand till det förhållandet, att nöjestillställningen anordnas av en ideell organisation av närmare angivet slag.

Enligt utskottets mening bör en lindring i nöjesbeskattningen medgivas sådan ideell organisation, som har till uppgift att stödja teater- eller musikverksamhet, att befordra nykterhet, folkbildning eller folkuppfostran eller att främja religiösa eller politiska syften, dock endast under den förutsättningen att behållningen av tillställningen skall användas att direkt främja nu nämnda ändamål. Emellertid torde ytterligare en inskränkning i rätten att åtnjuta lindring i nöjesbeskattningen böra föreskrivas. För att stimulera de ideella organisationerna att anordna nöjestillställningar av mera högklassigt innehåll torde såsom förutsättning för rätt att erhålla lindring i nöjesbeskattningen böra uppställas jämväl

det villkoret, att tillställningen till huvudsaklig del skall bestå av annat än dans eller biografföreställning. Detta villkor är såvitt angår danstillställningar särskilt motiverat även ur den synpunkten, att redan införandet av en enhetstaxa å 15 % innebär i förhållande till nu gällande bestämmelser — enligt vilka danstillställningar beskattas efter taxa III — en betydande reducering av nöjesskatten för dessa tillställningar. I fråga om biografföreställningar torde, på sätt yrkats i de likalydande motionerna I: 429 och II: 658, undantag böra göras för filmförevisning, som genom sitt ämnesval är ägnad att direkt främja organisationens syfte.

Eftersom denna förmån i beskattningshänseende torde ha sin största betydelse för organisationer som arbeta med små resurser och anordna tillställningar, till vilka anslutningen är förhållandevis ringa, fann utskottet befrielse från nöjesskatt böra ifrågakomma för varje tillställning från den del av skatten, som belöper på ett sammanlagt avgiftsbelopp av 500 kronor. Denna gräns för skattelindringen skulle även gälla nöjestillställningar, anordnade av ideella organisationer som avse att främja icke professionell idrott eller gymnastik. Utskottet företog vidare den ändringen, att även ideell organisation, som avser att främja hästsport, skulle komma i åtnjutande av sådan nöjesskattelindring.

Sammanslutningar, som ha till uppgift att tillhandahålla allmän samlingslokal, ansåg utskottet böra i samma mån komma i åtnjutande av nöjesskattebefrielse. Begränsningarna med avseende på befrielsens omfattning motiverade utskottet på följande sätt.

Det kan sålunda icke rimligen ifrågakomma, att nöjesskatt icke skall utgå för biografföreställningar, som anordnas av sammanslutning med uppgift att tillhandahålla allmän samlingslokal. Vad nu sagts torde böra gälla även i fråga om danstillställningar; i annat fall skulle det egendomliga förhållandet kunna uppkomma, att om en dylik sammanslutning i sin lokal anordnade en danstillställning, lindring skulle i nöjesbeskattningen inträda, medan detta icke skulle bliva fallet, därest i stället en ideell organisation hyrde lokalen och ställde sig själv såsom anordnare av danstillställningen. Såsom ytterligare villkor för rätt att erhålla lindring i nöjesbeskattningen torde böra stadgas, att sammanslutningen i fråga icke lämnat utdelning till sina medlemmar under de senast förflutna fem åren. Ej heller bör nu berörda förmån inträda, där tillställning av samma slag hålles inom samma lokal eller område mer än två dagar i följd. Lindringen i nöjesbeskattningen torde därjämte böra till beloppet begränsas på sätt utskottet förordat med avseende å tillställningar som anordnas av vissa ideella organisationer.

Av bevillningsutskottet vidtagna ändringar i departementsförslaget godkändes av riksdagen, som i skrivelse den 18 december 1945 (nr 596) meddelade, att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse härmed. Härefter utfärdades förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt och kungörelsen samma dag (nr 824) med tillämpningsföreskrifter till förordningen, vilka författningar trädde i kraft den 1 januari 1946 och alltjämt äro gällande.

1945 års nöjesskatteförfattningar ha sedermera blivit föremål för ett flertal detaljjusteringar. Här må särskilt nämnas den skatteskärpning för biografföreställningar, som av samhällsekonomiska skäl genomfördes genom förordningen den 30 januari 1948, nr 24. Skattesatsen höjdes då från 15 till 30 % för den del av biljettpriset, som understiger en krona, och från 30 till 45 % för överskjutande delen av biljettpriset.

Nöjesskattebestämmelserna visade sig rätt snart vara i behov av en mera allmän översyn. I anledning av framkomna ändringsyrkanden uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 28 april 1949 åt *riksräkenskapsverket* att verkställa en översyn av nöjesskatteförordningen i syfte att, utan ändring av de grundläggande bestämmelserna, åstadkomma sådana jämkningar i förordningen, som med hänsyn till vunna erfarenheter kunde anses påkallade. Vid översynen skulle de synpunkter beaktas, som anförts i framställningar den 10 oktober 1947 från Svenska simförbundet, den 6 november 1947 och den 17 augusti 1948 från Folkets parkers centralorganisation samt den 13 december 1948 från länsstyrelsen i Västmanlands län, ävensom i en inom finansdepartementet upprättad, den 8 december 1947 dagtecknad promemoria angående vissa ändringar i 15 och 25 §§ förordningen och över denna promemoria avgivna utlåtanden.

I en den 31 januari 1950 dagtecknad skrivelse redovisade riksräkenskapsverket sina överväganden rörande nöjesskattens beräkning vid nedsättning av biljettpriset (9—11 och 21 §§), skattebefrielse för vissa organisationer (15 §), rätten att delegera kommuns beslutanderätt i nöjesskattefrågor (25 §), utformningen av restaurangdansbeskattningen (8 §), skattebefrielse för tillställningar som tjäna vetenskapligt ändamål eller som anordnas i undervisnings- eller uppfostringssyfte (14 §) samt om besvärsrätt för representant för kronan (30 §). Ämbetsverket föreslog ändringar i 9—11, 15, 21 och 25 §§ nöjesskatteförordningen men fann icke skäl förorda några ändringar i 8, 14 och 30 §§ samma förordning.

Vid nedsättning av biljettpriset i någon form skulle enligt förslaget nöjesskatten beräknas på det faktiskt erlagda och icke — såsom tidigare — det ordinarie biljettpriset. För fribiljetter skulle skatt i enlighet härmed icke utgå. Skattebefrielse för ett belopp av högst 500 kronor för varje tillställning föreslogs tillkomma organisation, som väsentligen fullföljer ideellt syfte och som under de senast förflutna fem åren icke lämnat utdelning åt sina medlemmar. Denna skattelindring skulle emellertid, liksom tidigare, endast avse nöjestillställningar av mera kvalificerat slag. Undantagna voro således tillställningar, i vilka till huvudsaklig del ingår dans eller marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med undantag för sådan filmförevisning som genom sitt ämnesval är ägnad att direkt främja organisationens syfte.

I proposition nr 227 till 1950 års riksdag föreslogs ändringar i nöjesskatteförordningen i huvudsaklig överensstämmelse med vad riksräken-

skapsverket föreslagit. Förutom en del redaktionella jämkningar hade i departementsförslaget den ändringen vidtagits i det ursprungliga förslaget, att skattebefrielse enligt 15 § skulle tillkomma folketshusföreningar och liknande organisationer med uppgift att tillhandahålla samlingslokal, även om deras huvudsakliga syfte icke kunde anses vara att främja i paragrafen angivna ändamål. Bevillningsutskottet tillstyrkte i sitt betänkande nr 52 bifall till propositionen med den ändringen, att folkparksförening — i likhet med folketshusförening — skulle särskilt nämnas i 15 § såsom befrielseberättigad samlingslokalägande organisation.

Sedan riksdagen den 17 maj 1950 (skrivelse nr 250) godkänt propositionen med den ändring bevillningsutskottet föreslagit, utfärdades den 26 maj samma år dels en förordning, nr 250, angående ändring i nöjesskatteförordningen, dels en kungörelse, nr 251, angående ändring i tillämpningskungörelsen till nyssnämnda förordning. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 1950.

KAP. II

Nöjesskattebefrielse

1. Nuvarande bestämmelser

Enligt 1 § förordningen om nöjesskatt skall för nöjestillställning, som i förordningen avses, erläggas särskild avgift, benämnd nöjesskatt. För att skattskyldighet enligt nämnda förordning skall föreligga stadgas i förordningen följande förutsättningar, nämligen *att* tillställningen är offentlig, *att* tillträde till densamma — med visst undantag — endast får ske mot avgift och *att* den är att hänföra till nöjestillställningar av de slag, som uppräknas i 3 § förordningen.

Från skattskyldighet ha medgivits vissa undantag. Till en början har man genom själva avgränsningen av det skattepliktiga området fritagit alla tillställningar, som icke inrymmas däri, från beskattning. I 3 § anges dessutom uttryckligen, att följande slag av tillställningar icke äro att anse som nöjestillställningar i förordningens mening, nämligen uppvisning eller tävling i skicklighet, som främst syftar till förkovran i visst yrke, schacktävlan, visning av museum eller annan liknande inrättning samt utställning av djur eller utställning av konst eller andra föremål.

De egentliga undantagen från skattskyldighet, sådan denna blivit avgränsad i förordningen, återfinnas i 13 och 14 §§ och avse nöjestillställningar, som

a) anordnas av Kungl. teatern eller Kungl. dramatiska teatern i Stockholm å lokal, som för teaterns verksamhet i huvudstaden stadigvarande begagnas (13 §);

b) med hänsyn till sitt innehåll tjäna vetenskapligt ändamål (14 §) eller

c) anordnas i upplysnings-, undervisnings- eller uppfostringssyfte (14 §).

Fråga om skattefrihet enligt b) och c) för visning av film ankommer det på statens biografbyrå att avgöra.

Nöjesskatteförordningen innehåller härutöver bestämmelser, som göra det möjligt för anordnare av nöjestillställningar att under vissa förutsättningar erhålla skattelindring respektive befrielse från skyldighet att utgöra nöjesskatt. Enligt 15 § åtnjuter organisation, som har till huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål, befrielse från nöjesskatt till den del skatten för varje till-

ställning icke överstiger 150 kronor. Såsom sådan organisation anses också folketshusförening eller folkparksförening, så ock annan liknande organisation med uppgift att tillhandahålla samlingslokal, ändå att dess huvudsakliga syfte icke är att främja ovan angivna ändamål. För erhållande av sådan skattelindring fordras, *att* organisationen under de senast förflutna fem åren icke lämnat utdelning åt sina medlemmar och *att* det ej är fråga om tillställning, i vilken till huvudsaklig del ingår dans eller marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med undantag för sådan filmförevisning, som genom sitt ämnesval är ägnad att direkt främja organisationens syfte.

För nöjestillställning, vars behållning uteslutande skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål, såsom för beredande av hjälp åt behövande eller sjuka, för främjande av barns eller ungdoms vård, fostran eller utbildning eller för stödjande av rikets försvar, äger länsstyrelse enligt 16 § att på därom gjord framställning, efter hörande av vederbörande kommun, medge befrielse helt eller delvis från nöjesskatten. Mot kommunens avstyrkande kan befrielse dock ej medges från kommunen tillkommande andel av nöjesskatten. Lämnar länsstyrelsen ej medgivande om befrielse eller är frågan om nöjestillställning av annat slag än nyss sagts, äger kommunen enligt 17 § medge befrielse från den kommunala nöjesskatten.

För nöjestillställning, som anordnas av skolungdom, kan under vissa förutsättningar befrielse från nöjesskatt medges, även om behållningen icke är avsedd för välgörande eller allmännyttigt ändamål (16 § andra stycket).

2. Historik

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 86 till urtima riksdagen 1939/40 om införande av en statlig nöjesskatt framfördes motionsvägen vissa yrkanden om skattebefrielse för ändamål, som icke tillgodosetts i det framlagda förslaget.

I motionen II: 55 ifrågasatte sålunda ett par motionärer bl. a., om ej idrottstävlingar och andra anordningar för idrottens främjande borde erhålla lättnader i den statliga nöjesbeskattningen. Skattebefrielsen ansågs dock ej böra gälla basaranordningar, danstillställningar, professionell idrott o. d.

I en annan motion II: 61 hemställdes bl. a., att ekonomisk förening eller aktiebolag, som äger samlingslokal, vari fackliga, politiska, ideella och liknande sammanslutningar hålla möten, eller som äger folkparksanläggning, där teaterföreställningar eller andra kulturella förströelser anordnas för allmänheten, skulle kunna erhålla befrielse från utgörande av statlig nöjesskatt för nöjestillställning, som anordnas för anskaffande av medel till gäldande av ränta och amortering av skuld på respektive fastigheter.

De sålunda framförda yrkandena blevo emellertid icke beaktade i vare sig 1939 eller 1940 års nöjesskatteförfattningar. Dessa kommo endast att innehålla bestämmelser om skattebefrielse för nöjestillställningar, som anordnats uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål. Det skulle därvid ankomma på vederbörande länsstyrelse att medge befrielse från skattens utgörande eller skattebeloppets användande för det ändamål, till vars främjande tillställningen anordnats. Förutsättning härför var dock enligt 1940 års författning, att kommunen tillstyrkt framställningen om skattebefrielse. Vid avslag från länsstyrelsens sida ägde kommunen dessutom självständigt pröva frågan om eftergift beträffande kommunen tillkommande andel av nöjesskatten.

I det förslag till ny nöjesskatteförordning, som framlades av 1944 års nöjesskatteutredning, kompletterades bestämmelserna om skattebefrielse med en exemplifiering av vad som skulle vara att anse som välgörande eller allmännyttigt ändamål. Beredande av hjälp åt behövande eller sjuka, främjande av barns eller ungdoms vård, fostran eller utbildning samt stödjande av rikets försvar var enligt ifrågavarande utredning att hänföra dit. Därjämte föreslogs, att nöjesskatt för uppvisning eller tävling i icke professionell idrott eller gymnastik eller i hästsport skulle utgå endast å det belopp, varmed summan av de erlagda avgifterna översteg 2 000 kronor. För teater- och musiklivet föreslogs, i stället för skattelindring, subventionering med en viss del av influtna nöjesskattemedel.

I remissutlåtanden över förslaget upptogos de föreslagna bestämmelserna om skattebefrielse till diskussion av bl. a. *Folketshusföreningarnas riksorganisation,* som fann det önskvärt och rimligt, att folketshus- och andra föreningar för hållande av samlingslokaler jämte ideella föreningar som t. ex. ungdoms- och nykterhetsföreningar finge samma förmåner som föreslagits för idrottsrörelsen. Samma förmån borde även tillerkännas teaterverksamheten, ansåg *Svenska teaterförbundet,* som alternativt föreslog, att skattesatsen för teatern skulle nedsättas till hälften av den föreslagna. *Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund* yrkade å sin sida, att inkomsterna av tävlingar och uppvisningar i icke professionell idrott, anordnade av organisationer anslutna till förbundet, måtte helt befrias från nöjesskatt.

Yrkanden om hel skattebefrielse framfördes även av *Riksteaterns publikorganisation* för riksteatern, av *Kungl. teatern* för alla statsunderstödda teatrar och av *Svenska musikerförbundet* för de statsunderstödda orkesterföreningarna.

Slutligen må nämnas ett förslag från *Teaterrådet* om att i stället för subventioner all god teater- och musikverksamhet borde erhålla rätt till restitution av 25 % av den erlagda nöjesskatten. Teater- och musiktillställningar av övervägande varieté-, kabaret- och revykaraktär skulle härvid ej komma i fråga. En annan utväg vore enligt Teaterrådet, att teater-

och musiktillställningar — i anslutning till motsvarande förslag i fråga om idrottstillställningar — skulle befrias från nöjesskatt för viss del av bruttoinkomsterna, förslagsvis högst 1 000 kronor.

Samtidigt med remissbehandlingen av förslaget framfördes i riksdagen våren 1945 motionsvägen ett par yrkanden, varav det ena tog sikte på nöjesskattens överförande till en statens kulturfond och det andra på slopande av skatten i fråga om amatöridrottstävlingar. Då frågan om ändrade bestämmelser för nöjesbeskattningen var föremål för Kungl. Maj:ts prövning, fann bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 44 ej skäl tillstyrka bifall till motionärernas förslag och de föranledde ej heller någon riksdagens åtgärd.

Vid höstriksdagen 1945 avgåvos ett stort antal motioner i anledning av den då framlagda propositionen med förslag till ny nöjesskatteförordning. Ett flertal motioner gingo ut på en utvidgning av möjligheterna att erhålla befrielse från eller lindring i nöjesbeskattningen till förmån för olika organisationer och ändamål. Ideella och politiska föreningar liksom samlingslokalägande organisationer ansågos således böra ställas i paritet med idrottsrörelsen (I: 415 och II: 631). Man borde enligt andra motionärer gå ännu längre och helt befria av politiska, fackliga, ideella, religiösa, nykterhetsbefrämjande, scoutliga och idrottsutövande organisationer anordnade nöjestillställningar från nöjesskatt (II: 632). Vidare ansågos tillställningar, som anordnas av nykterhets- och folkbildningsorganisationer, böra vara undantagna från nöjesskatt (I: 413 och II: 628) eller i varje fall komma i åtnjutande av samma förmån, som föreslagits för idrotts- och gymnastikuppvisningar (I: 416, II: 633—634).

Å andra sidan ansågs idrottsrörelsen icke bli tillräckligt tillgodosedd genom den föreslagna skattelindringen i 15 § (I: 407 och II: 620). Vidare yrkades, att hästsporttävlingar — liksom tidigare — skulle jämställas med idrotten i nöjesskattehänseende (I: 432 och II: 661). I likhet med de kungliga teatrarna borde också annan statsunderstödd teater- och musikverksamhet undantagas från nöjesbeskattning (I: 431 och II: 659). Skattebefrielse ansågs slutligen böra medges för kyrkokonserter och annan underhållning i kyrka och därmed jämförlig gudstjänstlokal (I: 430).

I 1945 års nöjesskatteförordning blevo de sålunda framförda önskemålen delvis tillgodosedda. Genom bestämmelserna i 15 § öppnades således möjlighet för ideell organisation med »uppgift att stödja teater- eller musikverksamhet, att befordra nykterhet, folkbildning eller folkuppfostran eller att främja religiösa eller politiska syften» att komma i åtnjutande av befrielse från nöjesskatten på ett sammanlagt avgiftsbelopp av högst 500 kronor. Motsvarande skulle gälla beträffande »ideell organisation, som avser att stödja icke professionell idrott eller gymnastik eller att främja hästsport». Vidare skulle organisation med »uppgift att tillhandahålla allmän samlingslokal och som under de senast förflutna fem åren icke lämnat

utdelning åt sina medlemmar», åtnjuta befrielse från nöjesskatt för varje tillställning med samma belopp. Möjligheterna till skattelindring voro dock på visst sätt begränsade. I tillställningen finge således icke till huvudsaklig del ingå dans eller biografföreställning med undantag för sådan filmförevisning, som genom sitt ämnesval är ägnad att direkt främja organisationens syfte.

I 16 § lämnades en exemplifiering av vad som enligt nöjesskatteförordningen skulle vara att anse som välgörande eller allmännyttigt ändamål. Vidare infördes i paragrafen en bestämmelse om att skattebefrielse i viss utsträckning även skulle kunna medges för nöjestillställningar, som anordnas av skolungdom utan medverkan av utomstående.

Det dröjde ej länge förrän önskemål framfördes om en utvidgning av möjligheterna att erhålla skattelindring enligt 15 §. Vid tillämpningen av bestämmelserna i nämnda paragraf hade nämligen ideella organisationer, som formellt voro registrerade såsom ekonomiska föreningar, icke tillerkänts skattelindring. Den hållning, praxis därvid intog, drabbade i synnerhet folketshus- och folkparksföreningar, vilka merendels av praktiska skäl äro organiserade som ekonomiska föreningar och av denna anledning icke ansågos utgöra ideella organisationer i 15 §:s mening.

I en framställning till Kungl. Maj:t den 6 november 1947 begärde *Folkets parkers centralorganisation* fördenskull, att 15 § skulle omarbetas och ges en sådan utformning, att den konsert- och teaterverksamhet, som bedrives av de folkliga organisationerna utan hinder av organisationsformen kunde komma i åtnjutande av skattelindring. Framställningen kom att ligga till grund för en inom finansdepartementets rättsavdelning upprättad, den 8 december 1947 dagtecknad promemoria med förslag angående vissa ändringar i nöjesskatteförordningen.

Yttranden över promemorian avgåvos av riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands och Älvsborgs län samt Folkets parkers centralorganisation. I promemorian framlagt förslag till ändringar i 15 § tillstyrktes därvid av de hörda länsstyrelserna och Folkets parkers centralorganisation men avstyrktes av riksräkenskapsverket och överståthållarämbetet.

Promemorian lades icke till grund för någon proposition. I stället gav Kungl. Maj:t i anslutning till densamma och till ett par senare inkomna framställningar från *länsstyrelsen i Västmanlands län* och *Folkets parkers centralorganisation* genom beslut den 28 april 1949 *riksräkenskapsverket* förenämnda uppdrag att verkställa en översyn av nöjesskatteförordningen i syfte att, utan ändring av de grundläggande bestämmelserna, åstadkomma sådana jämkningar i förordningen som med hänsyn till vunna erfarenheter kunde anses påkallade.

Våren 1949 framfördes även i riksdagen — de likalydande motionerna I: 102 och II: 122 — förslag om en sådan ändring av 15 § tredje stycket, att

däri stadgad skattelindring finge åtnjutas av folketshus-, folkparks- och andra liknande organisationer, oavsett huruvida dessa enligt sina stadgar kunde sägas tillhandahålla allmänna samlingslokaler eller ej. Med hänsyn till att frågan om en ändring av nöjesskatteförordningen i den av motionärerna önskade riktningen höll på att utredas av riksräkenskapsverket, fann bevillningsutskottet sig i sitt betänkande nr 31 icke böra föreslå någon författningsändring utan avstyrkte bifall till motionerna. Utskottet förutsatte att frågan, hurvida de i paragrafen uppställda villkoren för rätt att åtnjuta skattelindring i vissa fall blivit alltför restriktivt tolkade, vid den beslutade översynen även skulle bli belyst.

Riksräkenskapsverket lämnade i sin utredning — ämbetsverkets skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 januari 1950 — följande sammanfattning av den kritik, som framförts mot utformningen av bestämmelserna om skattelindring i 15 § nöjesskatteförordningen.

I första hand har denna kritik tagit sikte på det förhållandet att paragrafen, så som den tillämpas, icke ger befrielse åt vissa slag av organisationer, som — med större eller mindre fog — anses ha varit åsyftade vid paragrafens tillkomst. Sålunda ha folketshusföreningarna hävdat, att de äro organisationer med uppgift att tillhandahålla allmän samlingslokal (15 § 3 st.). 1945 års utskottsbetänkande ger såtillvida stöd åt denna ståndpunkt, som i detsamma omnämnas folketshuslokaler såsom exempel på allmänna samlingslokaler. I de mål, vilka blivit föremål för regeringsrättens prövning, har utgången det oaktat genomgående blivit negativ för föreningar av detta slag. Skälen till att befrielse vägrats äro olika: än talas det i stadgarna om en förenings uppgift att tillhandahålla samlingslokal åt sina medlemmar eller en på annat sätt begränsad krets, än anses uppgiften att tillhandahålla samlingslokal icke som den väsentliga, o. s. v. Folkparksföreningarna ha likaledes gjort anspråk på rätt till befrielse och betonat sin karaktär av ideella organisationer med uppgift att stödja teater- och musikverksamhet. Så gott som alla folkparksföreningar äro emellertid registrerade som ekonomiska föreningar, och genom regeringsrättsutslag får det anses klarlagt, att en organisation, som fyller förutsättningarna för registrering som ekonomisk förening, icke är ideell i paragrafens mening (R 1947 ref. 9; jfr utslag 10 november 1949). De i vissa städer förekommande stadsteaterföreningarna ha ej heller ansetts kunna åtnjuta befrielserätt; även de äro registrerade som ekonomiska föreningar.

Riksräkenskapsverket fann den naturliga lösningen vara, att paragrafen formulerades om så, att befrielserätten anknötes till organisationer med ideellt syfte i stället för till ideella organisationer. Begränsningen med avseende på tillställningens art ansågs böra utökas att gälla även marknads- och tivolinöjen. I förenklingssyfte föreslogs vidare en omredigering av paragrafen.

I remissutlåtanden över förslaget framhöllo *Folkets parkers centralorganisation* och *Folketshusföreningarnas riksorganisation*, att aktiebolagsformen icke borde utesluta möjligheten för deras medlemsföreningar att erhålla skattelindring. *Stadsteatern Norrköping—Linköping* pekade på den

möjlighet, som genom aktiebolagslagen öppnades, att i bolagsordning intaga bestämmelse att med verksamheten ej åsyftades att bereda vinst åt aktieägarna.

Förslaget överarbetades inom finansdepartementet och förelades 1950 års riksdag i propositionen nr 227. I anslutning härtill yrkades i de likalydande motionerna I: 477 och II: 565, att skattelindringen enligt 15 § skulle få åtnjutas av där avsedda organisationer oavsett tillställningens art. Som skäl härför åberopades, att begränsningen i detta hänseende med avseende på möjligheterna att erhålla skattelindring hårdast drabbade landsbygdens i de flesta fall små organisationer, som icke kunde påräkna tillräcklig publikanslutning som underlag för ett så sammansatt program att skattelindring kunde ifrågakomma. Härom anförde bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 52 bl. a. följande.

Enligt utskottets mening skulle en utvidgning av bestämmelserna i 15 § på så sätt, att skattelindring skulle få åtnjutas även för danstillställningar, få till resultat, att — då dylika tillställningar på landsbygden huvudsakligen anordnas av befrielseberättigade organisationer — någon nöjesskatt över huvud taget icke skulle komma att utgå för danstillställningar utanför tätorter. Utskottet vill därjämte erinra om att de år 1945 beslutade ändringarna i nöjesbeskattningen — vilka inneburo bl. a. att det dittills gällande 3-taxesystemet ersattes med en enhetstaxa om 15 % — medförde för danstillställningarnas del en nedsättning av nöjesskatten till nära hälften. Att på sätt i motionerna föreslagits ytterligare lindra nöjesbeskattningen för tillställningar av nu ifrågavarande slag anser utskottet icke motiverat, icke ens om tillställningen anordnas av organisation som i och för sig kan hänföras under 15 §. Utskottet finner det ej heller böra ifrågakomma att skattelindring må åtnjutas för biografföreställning (med hittillsvarande undantag) eller för marknads- och tivolinöjen.

En utskottsminoritet ansåg, att skattelindring enligt 15 § borde medges, även om i programmet skulle till huvudsaklig del ingå dans, varemot sådan skattelindring ej borde komma i fråga med avseende på tillställning som till huvudsaklig del bestode av marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med visst undantag.

Bevillningsutskottets majoritet avstyrkte emellertid bifall till motionerna och i överensstämmelse härmed antog riksdagen det i propositionen framlagda förslaget i huvudsak oförändrat.

I sin ändrade lydelse var 15 § otvivelaktigt mera ägnad att tillgodose de behov av skattelindring, som från början ansetts böra komma i fråga. Emellertid hade krav på ytterligare skattelättnad redan börjat höjas. Vid 1949 års riksdag framfördes således motionsvägen yrkande om sänkning av nöjesskatten vid biografföreställningar, som anordnas av samlingslokalägande föreningar. Bevillningsutskottet, som även hade att taga ställning till motioner om utredning angående statligt stöd åt svensk filmproduktion, anförde i sitt betänkande nr 41 om skattesänkningen bl. a. följande.

I de likalydande motionerna I: 103 och II: 121 har framhållits att det syntes naturligt att statsmakterna minskade nöjesskatten för sådana biografföreställningar, som arrangerades av ägare till samlingslokaler. Motionärerna yrkade, att riksdagen måtte besluta att sänka nöjesskatten vid biografföreställningar till högst 20 %, där sådana arrangerades av föreningar som ägde samlingslokaler.

I anledning härav får utskottet erinra om att det vid tillkomsten av 1945 års nöjesskatteförordning ansågs, att lindringar i nöjesskatten icke borde beviljas ideella organisationer eller organisationer, som hade till uppgift att tillhandahålla samlingslokaler, i sådana fall då nöjestillställningen till huvudsaklig del utgjordes av dans eller biografföreställning. Emellertid har utskottet funnit, att de i motionerna anförda synpunkterna till stöd för en lindring i nöjesbeskattningen böra prövas. Utskottet vill dock erinra om de olägenheter i konkurrenshänseende som vid en dylik nedsättning i nöjesbeskattningen skulle uppkomma, varför måhända andra vägar till finansiering av stöd åt föreningar som äga samlingslokaler böra sökas. Med hänsyn härtill och då utskottet i anslutning till förstnämnda två motioner förordat en utredning, som nära sammanhänger med nöjesbeskattningen av biografföreställningar, anser utskottet sig kunna tillstyrka att jämväl den i motionerna I: 103 och II: 121 väckta frågan göres till föremål för närmare utredning.

I enlighet härmed beslöt riksdagen anhålla om utredning beträffande de i motionerna berörda spörsmålen. Framställningen föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vid 1952 års riksdag togs frågan upp på nytt. I de likalydande motionerna I: 292 och II: 377 yrkades således, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om förslag till påföljande års riksdag om sådan ändring i nöjesskatteförordningen att folketshusförening eller folkparksförening så ock annan liknande organisation med uppgift att tillhandahålla samlingslokaler skulle åtnjuta skattebefrielse till den del av skatten, som för varje tillställning icke överstiger 75 kronor, oavsett vilket slag av tillställning som anordnas. Till stöd för yrkandet åberopade motionärerna bl. a., att landsbygdens i de flesta fall små organisationer icke kunde anordna sådana tillställningar, som kvalificerade för nedsättning i nöjesskatten.

Bevillningsutskottet framhöll i sitt betänkande nr 18, att den skattelindring, som enligt 15 § tillkommer vissa organisationer, innebär ett sådant ekonomiskt stödjande av deras verksamhet som kan jämställas med beviljande av anslag. Reglerna i 15 § hade, framhöll utskottet vidare, varit de mest omstridda i hela nöjesskatteförordningen.

Svårigheterna ha hänfört sig såväl till frågan att ernå en avfattning av bestämmelserna, som motsvarade uppfattningen om vilka organisationer skattelindringen avsetts skola komma till godo, som till avgränsningen av skattelindringen med hänsyn till nöjestillställningarnas innehåll. Medan under åren närmast efter förordningens tillkomst den förstnämnda frågan trädde i förgrunden — den bringades till en lösning vid 1950 års riksdag — har på senare tid uppmärksamheten mer riktats på spörsmålet om gränsdragningen mellan befrielsekvalificerade och andra tillställningar. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen är såsom villkor för åtnjutande av skattelindring enligt 15 § föreskrivet, att

tillställningen skall till huvudsaklig del bestå av annat än dans eller marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med visst undantag. Den huvudsakliga motiveringen för en sådan gränsdragning angavs av 1945 års bevillningsutskott vara, att man därigenom ville stimulera anordnandet av nöjestillställningar av mera högklassigt innehåll. Mot den nu nämnda gränsdragningen anfördes kritik i de likalydande motionerna I: 477 och II: 565 vid 1950 års riksdag, i vilka yrkades slopande av nämnda begränsning i möjligheterna till skattelindring. På hemställan av sistnämnda års bevillningsutskott i dess betänkande nr 52 lämnade emellertid riksdagen motionerna utan åtgärd. I betänkandet fäste utskottet närmare uppmärksamhet på danstillställningarna och anförde därom bl. a., att en utvidgning av bestämmelserna i 15 § på så sätt, att skattelindring skulle få åtnjutas även för nämnda tillställningar, skulle få till resultat, att — då dylika tillställningar på landsbygden huvudsakligen anordnades av befrielseberättigade organisationer — någon nöjesskatt över huvud taget icke skulle komma att utgå för danstillställningar utanför tätorterna. I betänkandet erinrades därjämte om att de år 1945 beslutade ändringarna i nöjesbeskattningen medförde för danstillställningarnas del en nedsättning av nöjesskatten till nära hälften.

Utskottet vitsordade, att de organisationer, som avses i 15 §, utöva en ur allmänna synpunkter gagnande verksamhet. Särskilt vore detta fallet med avseende på deras möjligheter att verka för ungdomens fastare anknytning till bygden. Att därvid sådana sammanslutningar, vilka ha till uppgift att tillhandahålla samlingslokaler, intaga en betydelsefull plats, ansåg utskottet otvivelaktigt och fortsatte.

Utskottet finner det därför vara av betydelse att de avsedda organisationerna icke på grund av en alltför hög nöjesbeskattning hindras i sin verksamhet. Särskilt gäller detta de mindre och ekonomiskt svagare organisationerna. Möjligheterna särskilt utanför tätorterna att anordna befrielsekvalificerade tillställningar torde, såsom i motionerna anförts, vara begränsade. De i 15 § stadgade villkoren för åtnjutande av skattelindring synas därför ha medfört, att det ekonomiska stöd man genom ifrågavarande skattelindring velat ge verksamhet av samhällsnyttig art i många fall uteblivit. Även om enligt utskottets mening effekten av den skattelindring, varom här är fråga, icke bör överskattas, kan det dock icke förbises att för de smärre organisationerna en sådan skattelindring kan ha betydelse. Med hänsyn härtill finner utskottet yrkandet om ändring i 15 § nöjesskatteförordningen förtjäna övervägande.

Den frågan kan alltså ställas huruvida med avseende å skattebefrielse enligt 15 § nöjesskatteförordningen en olika behandling av skilda slag av nöjestillställningar med hänsyn till deras innehåll är tillfredsställande. Utskottet anser sig icke kunna utan tillgång till rikhaltigare utredningsmaterial taga ställning till denna fråga. Enligt utskottets mening skulle det vara av värde att genom särskild utredning få hela frågan om skattebefrielsens anknytning till bestämda slag av tillställningar allsidigt belyst och utskottet vill för sin del förorda att en sådan utredning verkställes. Utskottet får fördenskull inskränka sig till att uttala, att utgångspunkten bör vara att en lika behandling i skattehänseende av samtliga de i 15 § avsedda organisationerna fortfarande bör upprätthållas.

I detta sammanhang vill utskottet vidare erinra om att, såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen, 1949 års riksdag begärt utredning av frågan om sänkning av skatten för biografföreställningar, som anordnades av ägare till samlingslokaler. Därvid erinrades om de olägenheter i konkurrens-

hänseende, som vid en dylik nedsättning i nöjesbeskattningen skulle uppkomma, varför måhända andra vägar till finansiering av stöd åt föreningar som ägde samlingslokaler borde sökas. Utskottet förutsätter att jämväl nämnda synpunkter komma att övervägas.

Vid 1953 års riksdag framställdes ytterligare krav på skattebefrielse. I de likalydande motionerna I: 164 och II: 204 föreslogs således, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till påföljande års riksdag om sådan ändring av nöjesskatteförordningen, att tävlingar och uppvisningar i idrott eller gymnastik, som anordnas av förening, vars ändamål är att främja icke professionell idrott eller gymnastik fritagas från nöjesskatt. I fråga om rena nöjestillställningar borde enligt motionärerna däremot endast skattelindring enligt dittills gällande grunder medges. I motionen I: 294 begärdes en allmän översyn av nöjesskatteförordningen. Bl. a. ifrågasattes, om icke nöjesskatten borde helt avskaffas för tillställningar avseende teater, musik eller liknande underhållning, konstnärlig dans samt idrott och gymnastik.

I anledning av motionerna anförde bevillningsutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 19 bl. a. följande.

Vid ställningstagandet till de föreliggande önskemålen om undantag från nöjesbeskattningen för tillställningar avseende icke professionell idrott eller gymnastik, teater, musik och liknande underhållning samt konstnärlig dans finner utskottet det icke vara möjligt att inom ramen för nöjesskattens nuvarande konstruktion tillgodose dessa önskemål. Ett undantagande av dessa tillställningar från nöjesskatteförordningens tillämpning komme bl. a. att medföra åtskilliga svårigheter med avseende å gränsdragningen mellan skattepliktiga och icke skattepliktiga tillställningar. Utskottet finner det vidare uteslutet att i anledning av de förevarande motionerna förorda en så genomgripande översyn av grunderna för nöjesskatten som skulle föranledas därav, att samtliga ovannämnda tillställningar bleve skattefria. Med anledning av vad som anförts i de likalydande motionerna I: 164 och II: 204 vill utskottet tillika uttala, att utskottet icke funnit det sakligt motiverat att ställa i motionerna avsedda tävlingar och uppvisningar i ett särskilt gynnsamt läge med avseende å nöjesskatten.

Även om utskottet sålunda icke i anledning av förevarande motioner kan förorda en ändring av gränsen mellan skattepliktiga och icke skattepliktiga nöjen har, närmast i anledning av vad som anförts i motionerna I: 164 och II: 204, inom utskottet ifrågasatts en höjning av det i 15 § nöjesskatteförordningen skattefria beloppet om 75 kronor. Ehuru skäl talar för en sådan höjning är dock utskottet icke berett att nu taga ställning till denna fråga. Därvid har utskottet fäst avseende vid att 1952 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om en översyn i visst hänseende av 15 § nöjesskatteförordningen, och utskottet utgår ifrån att vid denna översyn frågan om det skattefria beloppets storlek jämväl kommer under bedömande.

Yrkandena om ytterligare lättnader för de i 15 § avsedda organisationerna återkommo vid 1954 års riksdag. Dessförinnan hade *Sveriges riksidrottsförbund* den 14 september 1953 och *Sverges socialdemokratiska ungdomsförbund* den 26 januari 1954 i framställningar till Kungl. Maj:t

yrkat fullständig skattebefrielse eller alternativt höjning av det skattefria beloppet i 15 § för sina organisationer.

Yrkande av samma innebörd, gällande alla i 15 § avsedda organisationer, framfördes i de likalydande motionerna I: 338 och II: 433 vid 1954 års riksdag. I de likalydande motionerna I: 339 och II: 272 yrkades höjning av skattefria beloppet i fråga om uppvisning eller tävling i icke professionell idrott eller gymnastik. Slutligen hemställdes i motionen II: 45, att idrottsarrangemang skulle helt befrias från statlig nöjesskatt.

Som skäl för en höjning av det skattefria beloppet åberopades den penningvärdesförsämring, som ägt rum sedan 1945. Vad gäller idrotten ansågos därjämte särskilda skäl föreligga för en höjning av beloppet. Motionärerna framhöllo härvidlag den särställning idrotten i vissa sammanhang intar och storleken av de kostnader, varförutan tävlingsverksamheten normalt icke kan bedrivas.

I sitt betänkande nr 44 anförde bevillningsutskottet bl. a. följande.

Vad till en början angår yrkandet i de likalydande motionerna I: 338 och II: 433 att de i 15 § nöjesskatteförordningen avsedda organisationerna skall helt befrias från nöjesskatt, vill utskottet erinra om att en väsentlig del av de tillställningar som är föremål för nöjesbeskattning torde anordnas av dessa organisationer. Ett bifall till nämnda motionsyrkande skulle fördenskull komma att innebära en sådan förändring av nöjesbeskattningen som komme att framstå som ett partiellt upphävande av densamma. En skattebefrielse av så vidsträckt innebörd kan utskottet icke tillstyrka. Utskottet finner emellertid vad som i berörda motioner ävensom i de likalydande motionerna I: 339 och II: 272 anförts till stöd för en höjning av det enligt 15 § nöjesskatteförordningen skattefria beloppet vara förtjänt av visst beaktande. Redan den omständigheten att penningvärdet undergått en väsentlig förändring sedan år 1945, då den i lagrummet angivna skattelindringen i sak avvägdes, talar för en förhöjning av avdragsbeloppet. Härtill kommer att omkostnaderna för de ideella organisationerna i allmänhet torde ha stigit mer än som kunnat uppvägas av ökningar på inkomstsidan. Vid övervägande av dessa synpunkter har utskottet funnit sig böra tillstyrka en höjning av det enligt 15 § nöjesskatteförordningen skattefria beloppet från 75 till 150 kronor, vilket senare belopp i stort sett motsvarar den skatt som belöper på en bruttointäkt av 1 000 kronor. Enligt utskottets mening bör denna skattelindring fortfarande tillkomma samtliga de organisationer som avses med förenämnda stadgande, och genomföras från och med den 1 juli 1954. Med erinran om att 1952 års riksdag begärt en översyn av nöjesskatteförordningen, bl. a. beträffande reglerna i 15 §, vill utskottet framhålla, att därest den ändring av nämnda paragraf som utskottet nu förordat godtages, detta vid en blivande översyn av förordningen icke bör utgöra hinder för en omprövning av frågan om nöjesbeskattningen av de ideella organisationerna och att därvid även de i förevarande motioner framförda synpunkterna kommer att övervägas.

Utskottet kan icke tillstyrka det i motionen II: 45 framställda yrkandet. Godtages vad utskottet ovan förordat kommer emellertid som redan antytts detta att innebära ökat stöd även åt idrottsrörelsen och för de mindre föreningarna få den verkan att deras tävlingar i väsentlig utsträckning kommer att bli skattefria.

Den av bevillningsutskottet sålunda förordade höjningen av det skattefria beloppet vann riksdagens gillande och genomfördes genom förordningen den 14 maj 1954, nr 222, vilken trädde i kraft den 1 juli samma år.

3. Aktuella yrkanden

Vårt uppdrag med avseende på frågan om befrielse från respektive nedsättning i nöjesskatten har väsentligen dikterats av de yrkanden i riksdagsmotioner m. m., för vilka redogjorts här ovan. Under utredningsarbetets gång ha vi genom kontakt med därav berörda myndigheter och organisationer erhållit ett omfattande material för bedömning av hithörande frågor. Här nedan följer en redogörelse för och precisering av föreliggande yrkanden, sådana de framförts till oss.

Länsstyrelserna och de lokala nöjesskattemyndigheterna ha med få undantag uttalat sig för att de organisationer, som avses i 15 §, beredas ökade möjligheter till nöjesskattebefrielse. I fråga om sättet för dess genomförande äro meningarna dock delade. Vissa myndigheter föreslå, att begränsningarna med avseende på nöjestillställningens art helt eller delvis avskaffas. Andra förorda en höjning av det belopp, varmed skattelindring för närvarande åtnjutes.

Till de förra hör *länsstyrelsen i Södermanlands län,* som för sin del förordar, att skattebefrielsen inom den nuvarande ramen utsträckes att omfatta även nöjestillställningar, i vilka dans och biografföreställning till huvudsaklig del ingå. Dessa nöjesinslag finge dock icke antaga yrkesmässig karaktär. Länsstyrelsen anför vidare härom.

> Visserligen medför en dylik utsträckning av skattebefrielsen ett avkall på tidigare ställd fordran, att nöjestillställningarna borde vara av mera högklassigt innehåll, men en begränsning i skattelindringen sker dock genom det i förevarande paragraf angivna maximerade beloppet. En sålunda utökad befrielse från nöjesskatt skulle dessutom medföra den fördelen, att organisationer, som hittills medgivits befrielse jämlikt 16 §, där behållningen använts uteslutande till vederbörande organisations egen verksamhet, såsom Röda Korset, lottakårer, skytteföreningar m. fl., framdeles mera sällan skulle behöva göra framställning till länsstyrelsen om befrielse enligt 16 §.

Begränsningen med avseende på filmförevisning innebär enligt *länsstyrelsen i Östergötlands län* otvivelaktigt en belastning på föreningarna. Det vore därför önskvärt, att denna begränsning bortfölle eller uppmjukades, då ett friare filmval kan vara av stor betydelse för den verksamhet föreningarna utföra.

Begränsningen med avseende på dans finner länsstyrelsen däremot motiverad. Då offentliga danstillställningar anordnas, torde man nämligen i allmänhet kunna räkna med god besöksfrekvens. Det blir under sådana förhållanden knappast betungande att erlägga nöjesskatt.

Länsstyrelsen i Jönköpings län konstaterar, att det stöd, som nöjesskattebefrielsen avser att utgöra, är alltför ringa. Med hänsyn till berörda organisationers allmännyttiga karaktär och svårigheten att anordna publikdragande tillställningar, i vilka icke ingår dans, filmförevisning eller tivolianordningar, synes det enligt länsstyrelsen kunna ifrågasättas, om icke åtminstone undantaget för dans kunde utgå. En höjning av det fria beloppet anses även böra ske.

Vid flertalet tillställningar, som anordnas av ifrågavarande organisationer, brukar dans förekomma, upplyser *länsstyrelsen i Gotlands län.* Undantaget för dans medför emellertid enligt länsstyrelsen vissa tillämpningssvårigheter.

Det kan antagas, att det i regel är dansen, som lockat besökarna att bevista tillställningen. Men i vissa fall, då vid tillställningen jämväl förekommer teater, musik eller föredrag av någon känd vetenskapsman eller politiker, torde ett omvänt förhållande föreligga, även om dansen omfattat den längsta tiden av tillställningen och alltså ingått »till huvudsaklig del» i denna. Gränsdragningen mellan de olika kategorierna tillställningar blir i praktiken ofta mycket svår att genomföra och kan lätt förorsaka stor irritation, så tillvida att organisation, som vägrats nöjesskattebefrielse enligt denna paragraf, anser sig mindre välvilligt behandlad än annan organisation, som erhållit befrielse.

För att slippa från dessa många gånger besvärliga avgöranden anses en ändring av nu gällande bestämmelser önskvärd. Då dans i allmänhet torde utgöra förutsättning för att organisationernas tillställningar skola ekonomiskt bära sig, föreslår länsstyrelsen en sådan ändring av bestämmelserna, att befrielse får åtnjutas för alla tillställningar, som icke kunna betraktas som egentliga danstillställningar.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län vill för sin del tillstyrka, att skattebefrielse intill visst belopp även medges, när organisation anordnar danstillställning. Däremot anser länsstyrelsen betydligt större svårigheter föreligga, om man medger befrielse för tillställning, i vilken till huvudsaklig del ingå marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning. Om skattebefrielsen utsträckes till att avse även sistnämnda slag av nöjen, kan detta enligt länsstyrelsen medföra risk för att den ideella organisationen kommer att i alltför hög grad ägna sig åt biografverksamhet och få denna verksamhet skattefri eller i varje fall delvis skattefri. Det kan även tänkas, att organisationen kommer att sluta kontrakt med tivoliägare, varvid även dessa i praktiken få del av skattebefrielsen.

I fråga om möjligheterna att åstadkomma större skattelindring än den nuvarande finnas enligt *länsstyrelsen i Västmanlands län* två utvägar att välja på.

Skattelindring kan medgivas även för sådana tillställningar, som omförmälas i lagrummets första stycke, andra punkten. Vidare kan skattelindring medgivas med högre belopp än 150 kronor för föreställning. Beträffande det första alternativet vill länsstyrelsen uttrycka farhågor för, att, därest de i 15 § omnämnda

organisationer utan begränsning erhölle skattelindring för danstillställningar och filmförevisningar, organisationerna komme att lägga an på att anordna sådana tillställningar, vilket kunde medföra avsevärd minskning i nöjesskatteuppbörden. Länsstyrelsen anser sig därför ej kunna tillstyrka ändring i lagrummet i detta avseende. Däremot anser länsstyrelsen i fråga om det andra alternativet att befrielse från nöjesskatt kunde medgivas med högre belopp än som nu är fallet.

Enligt länsstyrelsen bör befrielse kunna medges med hälften av den på en tillställning belöpande nöjesskatten, varvid -- till undvikande av en minskning av stödet i vissa fall — ett belopp om högst 150 kronor alltid skall vara fritt.

Länsstyrelsen i Blekinge län är en smula tveksam inför eventuella planer på att slopa eller uppmjuka villkoren för skattelättnad i 15 §. Man får enligt länsstyrelsen icke underskatta de risker för missbruk, som en sådan liberalisering otvivelaktigt är förbunden med. Privata nöjesarrangörer kunna med mindre nogräknade idrottsorganisationer eller andra befrielseberättigade korporationer som camouflage komma att tillgodogöra sig de förmåner, som en ändrad och gynnsammare bestämmelse skulle ge upphov till. Tendenser i sådan riktning äro då och då märkbara i nöjeslivet, framhåller länsstyrelsen.

Det är svårt att bedöma, vilka verkningar i fråga om nöjesskatteintäkternas storlek en uppmjukning av bestämmelserna kan komma att medföra, uttalar *länsstyrelsen i Hallands län.* Länsstyrelsen finner det emellertid värdefullt att bibehålla den nuvarande ordningen såsom ett led i strävandena att främja ett sunt nöjesliv bland ungdomen. Vidare torde ifrågavarande organisationers ekonomiska intressen redan ha blivit tillräckligt tillgodosedda genom höjningen år 1954 av det skattefria beloppet. Länsstyrelsen anser sig därför icke kunna tillstyrka den ifrågasatta ändringen av 15 § och tillägger.

Från konkurrenssynpunkt förefaller det mindre lämpligt att, såsom i riksdagsmotioner yrkats, låta folketshusföreningar, folkparksföreningar och liknande organisationer intaga en särställning i detta avseende. Följden skulle också sannolikt bli, att i många fall sådana föreningar utsattes för påtryckningar i syfte att förmå dem att formellt ställa sig såsom anordnare av danstillställningar o. d., som i själva verket avsåge att främja andra intressen.

Helt naturligt ha de intresseorganisationer, som till oss framfört sina synpunkter på frågan om nöjesskattelindring, understrukit behovet av ytterligare skattelättnad.

Allmänna samlingslokaler

I en till oss ställd, den 7 juni 1955 dagtecknad skrift går *Folketshusföreningarnas riksorganisation* bl. a. in på tekniken för ifrågavarande nöjesskattelindring. Riksorganisationen anser det lämpligast att anknyta till de

bestämmelser, som redan nu gälla, och låta dessa gälla för samtliga tillställningar som anordnas av organisationer med huvudsakligt syfte att tillhandahålla allmänna samlingslokaler.

Vissa länsstyrelser ha i sina utlåtanden rest invändningar mot en sådan lösning. Den skulle enligt *länsstyrelsen i Kalmar län* medföra — förutom ett visst inkomstbortfall — en olika behandling av de i 15 § avsedda organisationerna. Länsstyrelsen anför vidare.

Med hänsyn emellertid till den viktiga uppgift dessa samlingslokaler få anses fylla på landsbygden, vill länsstyrelsen förorda, att möjligheterna undersöks att bereda dessa organisationer stöd i deras verksamhet genom ytterligare lindring i nöjesbeskattningen. Länsstyrelsen är emellertid icke beredd att för närvarande förorda vare sig en olika behandling i nöjesskattehänseende av de i 15 § omnämnda organisationerna eller en fullständig befrielse från nöjesskatt för berörda organisationer. Den enda utväg, som under sådana omständigheter skulle stå till buds, vore att ytterligare höja det från nöjesskatt fritagna beloppet. Länsstyrelsen vill därför förorda, att sistnämnda utväg blir föremål för prövning.

Även *länsstyrelserna i Älvsborgs län* och *Jämtlands län* ifrågasätta, om berörda samlingslokalägande organisationer böra erhålla en förmånligare ställning i nöjesskattehänseende än övriga i 15 § avsedda organisationer med allmännyttigt ändamål. Länsstyrelsen i Jämtlands län uttalar för sin del följande.

Det synes emellertid icke motiverat att inskränka den yrkade skattelindringen till organisationer med uppgift att tillhandahålla samlingslokaler. Åtminstone på landsbygden, torde även övriga organisationer, som omfattas av 15 §, för sin verksamhet vara i behov av enahanda skattelindring. Då behovet av skattelindring icke torde vara så trängande i tätorterna synes i vart fall skattelindring böra medgivas berörda organisationer vid danstillställningar och biografföreställningar till den del skatten för varje tillställning icke överstiger ett mindre belopp, förslagsvis 50 kronor.

Vi vill i detta sammanhang erinra om att nöjesskattebefrielse enligt 16 § i praxis medges för nöjestillställningar, vars behållning avses skola användas för byggande av allmän samlingslokal. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* kommer i sitt utlåtande in härpå och omtalar, att en folkparksförening hos länsstyrelsen anhållit om befrielse från nöjesskatt för tillställningar som hållits under en längre tidsperiod, varvid föreningen utfäst sig att använda nöjesskatten till bestridande av kostnader för om- och tillbyggnad av samlingslokal, avsedd att hållas tillgänglig för allmänheten. Föreningen hade därvid åberopat ett regeringsrättsutslag (RÅ 1954 not. Fi 302), där förutsättningarna delvis voro likartade. Iordningställande av allmän samlingslokal fann länsstyrelsen i och för sig vara att anse såsom ett befrielsegillt ändamål. Då emellertid föreningen icke visat på vad sätt behållningen av tillställningarna disponerats, medgavs ej befrielse från nöjesskatten.

Gymnastik och idrott

I anslutning till de konferenser, som vi anordnat med representanter för olika i 15 § avsedda organisationer, har *Sveriges riksidrottsförbund* i en till oss överlämnad promemoria utvecklat sina synpunkter på nöjesskatten och idrotten. Om den senares stora betydelse uttalar förbundet bl. a. följande.

Anordnandet av idrottstävlingar har i och för sig ett rent ideellt syfte. Utan tävlingar skulle den väsentliga delen av idrottsverksamheten inte kunna existera. Genom förekomsten av tävlingar får den enskilde idrottsmannen ett konkret mål att arbeta för. Tävlingsmomentet, som spelar en stor roll på många områden inom vårt liv, har en alldeles särskild betydelse för idrottens del. Genom tävlingarna sporras idrottsmannen att förkovra sig i idrottsligt kunnande. I syfte att nå en god placering vid tävlingarna underkastar han sig en grundligare och omsorgsfullare träning än eljest skulle vara fallet. Även i övrigt tvingas han att ställa större krav på sitt personliga handlande liksom på sin personliga vandel för att nå en så hög fysisk trim och en så god fysisk kondition som möjligt.

Tävlingarna utgör även ett mäktigt propagandainstrument för idrotten. Genom åskådande av idrottstävlingar stimuleras folk att själva ägna sig åt idrott. Framför allt ungdomen — med dess behov av aktiv verksamhet kombinerad med dess vilja att hävda sig — förmås många gånger just av förekomsten av idrottstävlingar att söka sig ett utlopp för sin verksamhetslust på det idrottsliga fältet. Den framgångsrike idrottsmannen blir ofta en förebild för ungdomen, som i honom ser exempel på att vilja, koncentrationsförmåga och självtukt verkligen ger resultat. Idrottstävlingen med dess likställighet inför uppgifterna, dess stränga regler och dess omutliga krav på fair play verkar även fostrande å ungdomen i en för samhället betydelsefull riktning.

Tävlingarnas propagandamässiga betydelse framgår av att press och radio lämnar dessa ett mycket stort utrymme. Detta beror uppenbarligen på att vederbörande anser dessa ting vara av intresse för en stor del av läsekretsen respektive radiolyssnarna. Såsom en biverkan härav kommer emellertid en stegring av idrottsintresset med åtföljande stimulans till praktisk idrottsutövning.

— —

Ehuru tävlingarna är de mest uppmärksammade, innefattar de endast en mindre del av den totala idrottsverksamheten. Uppskattningsvis kan sägas, att omkring 90 % av den organiserade idrottsverksamheten i vårt land består av motionsidrott. De inkomstgivande idrotterna får därvid subventionera övriga idrottsgrenar. Det är emellertid endast få idrottsföreningar, som kan finansiera sin verksamhet med tävlingsinkomster respektive sådana inkomster, som erhålles vid av föreningarna bedriven försäljning av olika slag av idrottsmärken. Det övervägande antalet föreningar är tvungna att arrangera nöjestillställningar av olika slag för att få inkomsterna att räcka till. Ändock bedrives det mesta arbetet inom idrottsorganisationerna frivilligt och oavlönat. En undersökning i detta avseende har visat, att idrottsledare och idrottsfunktionärer ägnar sammanlagt c:a 30 milj. timmar per år åt idrottslig verksamhet utan någon som helst pekuniär ersättning.

Riksidrottsförbundet anser det rimligt, att idrotten helt befrias från nöjesbeskattning i samband med idrottstävlingar och således endast skall behöva erlägga sådan skatt för sina nöjesarrangemang. Nuvarande nöjesskattelindring är, framhåller förbundet, otvivelaktigt av betydelse för det stora flertalet föreningar. En näraliggande åtgärd skulle därför vara att höja det s. k. taket utöver nuvarande 1 000 kronor. Förbundet erinrar om att det redan i propositionen till 1945 års riksdag föreslogs en övre gräns för idrottens del på 2 000 kronor. Även efter en sådan höjning av nöjesskattetaket skulle emellertid de föreningar, som mest aktivt och effektivt verka för idrottens fromma, bli hårt drabbade. Om betydelsen härav för de s. k. specialidrottsförbunden framhåller förbundet bl. a. följande.

Vad tävlingar angår anordnar dessa förbund i huvudsak landskamper och mästerskapstävlingar. Dessa är genomgående de mest publikdragande inom respektive idrottsgren. Å andra sidan är omkostnaderna för dylika tävlingar särskilt stora. Inte minst gäller detta landskamperna, eftersom inkomsterna därav skall täcka omkostnaderna även för de besökande idrottsmännen eller också för ett returbesök till det land, som gästar Sverige i samband med landskampen. Då specialidrottsförbunden i stor utsträckning bidrager till att finansiera verksamheten även för de till respektive förbund anslutna föreningarna, går nöjesskatten i dylikt fall ut bl. a. över dessa föreningar.

Bland specialidrottsförbundens uppgifter kan även ingå att arrangera internationella mästerskapstävlingar. Det arrangerande landet får därvid åtaga sig vissa kostnader för de idrottsmän från främmande länder, som deltar i mästerskapen. Det har i en del sammanhang förelegat möjligheter att förlägga internationella idrottsevenemang till Sverige med de extra möjligheter till propaganda och med de möjligheter att intjäna främmande valuta från utländska åskådare, som detta skulle ha erbjudit. Det svenska specialidrottsförbundet har dock stundom nödgats avböja ett arrangemang av sådana tävlingar med hänsyn till de höga omkostnaderna. Av avgörande betydelse vid uppgörandet av kalkylerna har därvid varit nöjesskatten. Med hänsyn till nödvändigheten att få särskilt höga bruttoinkomster, vilket skulle ha krävt högre inträdesavgifter än normalt, har den beräknade nöjesskatten kommit att bli en alltför tungt vägande post.

Att nöjesskatten träffar särskilt hårt, då det gäller idrottstävlingar, sammanhänger enligt riksidrottsförbundet med att de för en tävling nödvändiga omkostnaderna genomgående äro mycket stora. I förhållande till nettoinkomsten kan nöjesskatten vid idrottstävlingar antagas i allmänhet vara betydligt högre än då fråga är om nöjesskattebelagda tillställningar av annan art. En bidragande orsak härtill är att biljettpriserna av olika skäl — bl. a. av hänsyn till ungdomen — böra hållas så låga som möjligt.

Staten ställer årligen stora belopp till idrottens förfogande, huvudsakligen för anläggande av idrottsplatser, för anskaffande av idrottsmateriel samt för instruktionsverksamhet. Förekomsten av dylika anslag visar, framhåller förbundet, att statsmakterna anse idrotten vara förtjänt av statligt stöd. Det bör då också enligt förbundet vara ett väsentligt önskemål att underlätta idrottsorganisationernas möjligheter att, i den mån så kan ske,

själva skaffa sig de nödiga inkomsterna för idrottsverksamhetens bedrivande. I sig själv är det enligt förbundet värdefullare, att en förening får visst understöd på så sätt, att den befrias från nöjesskatt, än om föreningen får samma belopp i direkt gåva.

Slutligen framhåller riksidrottsförbundet, att någon nöjesskatt i samband med amatöridrottstävlingar icke förekommer i något av de nordiska länderna samt att den icke professionella idrotten även i ett flertal andra länder i Europa är fri från nöjesskatt.

Även idrotten kan i viss utsträckning komma i åtnjutande av nöjesskattebefrielse enligt 16 §, nämligen då fråga är om nöjestillställningar, vars behållning skall användas för iordningställande av idrottsplats. Skall behållningen tillfalla en idrottsorganisation för att användas i dess allmänna verksamhet, är 16 § däremot icke tillämplig. *Överståthållarämbetet* berör i sitt utlåtande bl. a. förhållandet mellan olika organisationer inom idrottsrörelsen och svårigheterna att göra åtskillnad dem emellan.

Ej heller har överståthållarämbetet ansett tillräckliga skäl för befrielse föreligga i de fall, då en idrottsorganisation helt allmänt åberopat att behållningen avsetts skola användas för ungdomsidrotten inom organisationen. I och för sig föreligger givetvis intet hinder att låta även idrottsorganisationerna erhålla befrielse enligt 16 § nöjesskatteförordningen på den grund, att de kunna anses utöva verksamhet syftande till ungdomsvård och fostran. En förutsättning synes då böra vara — vid det förhållandet att idrottsorganisationerna normalt inrikta en stor del av sin verksamhet på ungdomen för att säkerställa sin rekrytering — att denna verksamhet kommer till uttryck i speciella åtgärder i anfört syfte och att en viss restriktivitet i tillämpningen upprätthålles. Endast om en sådan avsiktlig ungdomsvårdande verksamhet bedrivits, har överståthållarämbetet ansett sig kunna medgiva befrielse. Vid denna bedömning har förefunnits vissa svårigheter att göra en riktig avvägning i förhållande till andra organisationer, som utan att direkt kunna hänföras till idrottsorganisationer ha idrottsverksamhet för ungdom på sitt program, till exempel Storkyrkopojkarnas idrottsförening och Midsommarkransens stockholmshems idrottsförening, vilka beviljats befrielse från nöjesskatt med hänsyn till att föreningens ungdomsverksamhet av ämbetet ansetts såsom allmännyttig i den mening detta begrepp utformats av gällande praxis. För de förstnämnda idrottsorganisationerna framstår det naturligt nog såsom en oenhetlighet i tillämpningen att medgiva en organisation men icke en annan befrielse från nöjesskatt för likartat ändamål, på vilket förhållande ämbetet velat fästa uppmärksamheten utan att i detta sammanhang vilja taga ställning till idrottens nöjesskattefråga i princip.

För undvikande av tveksamhet och olikformighet bör det enligt *länsstyrelsen i Gotlands län* uttryckligen stadgas rätt till befrielse enligt 16 § för det fall, att medlen skola användas för anläggande och underhåll av idrottsplats. Befrielsen bör därvid enligt länsstyrelsen utvidgas till att avse varje anläggning för idrotts utövande. Anläggningar för simsport, ishockey o. d. torde nämligen i regel få av allmänheten — icke minst skol-

ungdom — nyttjas å tider, då de icke disponeras av föreningarna. Länsstyrelsen anför vidare.

Med hänsyn till att den idrottsliga verksamheten hos s. k. storklubbar ofta får en rent affärsmässig karaktär torde det icke vara lämpligt att utsträcka befrielsen att avse samtliga av idrottsföreningar anordnade tillställningar. Efter den vidtagna höjningen av det skattefria beloppet enligt 15 § och därest såsom länsstyrelsen föreslagit nöjesskattebefrielse genomföres för annat än egentliga danstillställningar, skulle emellertid alla mindre och medelstora idrottsföreningar komma att erhålla en avsevärd lättnad i nöjesskattehänseende, vilket skulle innebära en uppmuntran i deras oegennyttiga verksamhet och ett icke föraktligt tillskott till deras merendels hårt ansträngda ekonomi.

Politiska ungdomsorganisationer

Vid förenämnda, av oss anordnade konferenser framhölls från *Sverges socialdemokratiska ungdomsförbunds* sida angelägenheten av att de politiska ungdomsorganisationerna erhålla fullständig befrielse från nöjesskatt, vilket skulle underlätta för organisationerna att själva skaffa sig erforderliga inkomster. Den linjen är väsentligare än ett ekonomiskt stöd från statens sida. Ett direkt ekonomiskt stöd åt de politiska ungdomsorganisationerna är givetvis också av stor betydelse.

Det kan ej vara lämpligt, att staten först tar in pengar från ungdomsorganisationerna genom att nöjesskattebelägga viss del av deras verksamhet och sedan ger ut dem i form av understöd åt organisationerna, framhöll *Högerns ungdomsförbunds* representant. Det är ett både bättre och för ungdomsverksamheten mer stimulerande sätt att medge hel befrielse från nöjesskatt för den verksamhet, som bedrives av de politiska ungdomsorganisationerna.

Den ungdomsvänliga politik som statsmakterna nu bedriva bör, framhöll representanten för *Svenska landsbygdens ungdomsförbund,* leda till en höjning av det skattefria intäktsbeloppet till 2 000 kronor.

Nykterhetsorganisationer

I en till Kungl. Maj:t överlämnad skrift har Godtemplarorden i anslutning till regeringsrättens utslag den 27 oktober 1954 (RÅ 1954 not. Fi 1796 och 1799) på besvär av Upplands och Gotlands distriktsloger av IOGT över respektive länsstyrelsers beslut angående nöjesskatt tagit upp frågan om nöjesskattebefrielse för tillställningar, som anordnas av nykterhetsorganisationer. Godtemplarorden konstaterar med beklagande, att det arbete för folknykterhet och folkuppfostran, som utföres inom orden, icke ansetts äga den grad av allmännyttighet, att det kan jämställas med i 16 § exemplifierade allmännyttiga ändamål. Det heter vidare.

Med den restriktiva tolkning av 14 och 16 §§ nöjesskatteförordningen, som nu tillämpas, kan av ekonomiska skäl tillställningar av ovan angiven karaktär

i fortsättningen icke anordnas inom Godtemplarorden. Det är med beklagande vi måste konstatera detta, då vi i dessa arrangemang sett ett medel att skapa värdefullare former för samvaro än vad den kommersiellt inriktade nöjesindustrin förmår att göra.

Därtill kommer att det i dag möter stora svårigheter att driva upplysningsverksamhet för nykterhetsrörelsen. Vill vi använda oss av mötesformen för att skapa kontakt med andra människor, så räcker det inte att anordna ett offentligt föredrag. Det är nödvändigt att kring detta föredrag bygga upp ett program, som är så attraktivt, att det lockar publik, och så värdefullt, att det ger den någonting utöver en stunds oförarglig underhållning.

Mot bakgrunden av alkoholvanornas breddning och de i samband därmed allt påtagligare sociala skadeverkningarna har 1954 års riksdag beslutat ett betydande ekonomiskt stöd åt nykterhetsarbetet i vårt land. Det kan i denna situation synas orimligt att genom andra åtgärder försvåra verksamheten.

Skriften, som utmynnar i en framställning om sådan ändring av nöjesskatteförordningen, att nykterhetsrörelsens arbetsmöjligheter underlättas, har av Kungl. Maj:t genom beslut den 15 april 1955 överlämnats till oss för att tagas i övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande.

Att *länsstyrelsen i Gotlands län* icke medger nöjesskattebefrielse för tillställningar, vars behållning skall användas till nykterhetspropaganda, nykterhets- och studieverksamhet o. d., har väckt missnöje inom nykterhetsrörelsen i länet, upplyser länsstyrelsen. Man har också hemställt om att länsstyrelsen skall frångå denna praxis. Det anses oegentligt, att staten tar ut nöjesskatt och samtidigt lämnar statsbidrag för nykterhetsorganisationernas verksamhet. Länsstyrelsen ifrågasätter, om icke av praktiska skäl fullständig befrielse bör medges organisation för tillställning, vars behållning skall användas för nykterhetsfrämjande verksamhet.

Det förhållandet att nöjestillställningar, varom här är fråga, icke anses åtnjuta skattebefrielse enligt 16 § föranleder *länsstyrelsen i Gävleborgs län* till följande uttalande.

Det kan synas svårt att klart inse skillnad i allmännyttighet mellan exempelvis det ändamål, som tillgodoses genom behållning av nöjestillställning i form av flygflottiljs flyguppvisning m. m. i vilka fall befrielse från nöjesskatt prejudicerats, och det ändamål, som tillgodoses av ovannämnda nykterhetsorganisationer, vilka förnekats nöjesskattebefrielse för sina tillställningar, vilkas behållning skolat användas till nykterhetsfrämjande verksamhet. Med det anförda vill länsstyrelsen ha uttalat, att behov synes föreligga av en utökad exemplifiering av befrielseändamål ev. att exemplifieringen bör utgå, så att praxis utan den hämsko, som en exemplifiering otvivelaktigt innebär, helt självständigt kan avskilja befrielseområdet.

Sällskapet Länkarna, vars nykterhetsfrämjande arbete torde få anses vara i hög grad allmännyttigt, uppges ha tillerkänts nöjesskattebefrielse av vissa länsstyrelser.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har också uppmärksammat, att nykterhetsorganisationerna i praxis icke ansetts bedriva sådan allmännyttig verk-

samhet, som kan medföra nöjesskattebefrielse, oaktat statsmakterna såväl genom anslag för deras verksamhet som ock i diskussionen kring alkohollagstiftningen förklarat deras fortsatta och intensifierade verksamhet vara ett samhällsintresse. Länsstyrelsen finner det önskvärt, att möjligheterna till befrielse för ifrågavarande organisationer regleras genom lagstiftning. Därest gränsen för skattefrihet enligt 15 § höjes till 300 kronor, anses detta dock tillfyllest.

Teater- och musikverksamhet

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 28 juni 1955 dagtecknad skrift har *Teatrarnas riksförbund,* med åberopande av de utvidgade direktiven för denna utredning, hemställt om sådana åtgärder att skyldigheten för teatrarna att erlägga nöjesskatt upphör. Teaterverksamheten befinner sig enligt förbundet för närvarande i ett sådant ekonomiskt läge — orsakat av den allmänna ekonomiska utvecklingen — att det icke ter sig rimligt eller praktiskt att denna konstform utnyttjas som skattekälla.

De ekonomiska förutsättningarna för teaterverksamheten i dag framgå tydligast av läget för de statsunderstödda teatrarna, d. v. s. främst Kungl. teatern, Kungl. dramatiska teatern, stadsteatrarna i Göteborg, Hälsingborg, Malmö, Norrköping och Uppsala, Göteborgs lyriska teater samt Folkrörelsernas programaktiebolag, Folkets parkers centralorganisation och Riksteatern. Förbundet lämnar följande uppgifter härom, avseende spelåret 1954/55.

Ur lotterimedelsfonden utgingo följande anslag.

De kungliga teatrarna	4 490 000	kronor
Stadsteatrarna och Göteborgs lyriska teater	2 629 000	»
Turnéteatrarna (sommarsäsongen 1954)	2 512 000	»
Av Teaterrådet understödd verksamhet	297 000	»
Summa	9 928 000	kronor

Härutöver bidrogo vederbörande kommuner med anslag till följande belopp.

De kungliga teatrarna	400 000	kronor
Stadsteatrarna och Göteborgs lyriska teater	708 000	»
Summa	1 108 000	kronor

Dessa anslag ha emellertid för vissa teatrar icke räckt för att täcka underskotten, varför framställningar gjorts om tilläggsanslag med tillsammans 714 000 kronor, fördelade på följande sätt.

Kungl. teatern	100 000	kronor
Göteborgs lyriska teater Malmö stadsteater Stadsteatern Norrköping—Linköping Uppsala stadsteater	549 000	»
Programbolaget	65 000	»
Summa	714 000	kronor

De kungl. teatrarna, Göteborgs stadsteater, Göteborgs lyriska teater och Malmö stadsteater åtnjuta ekonomiskt stöd även i den formen att de disponera respektive teaterbyggnader hyresfritt. Detsamma gäller stadsteatern Norrköping—Linköping i vad avser teaterbyggnaden i Norrköping.

För de understödda scenernas del medför nöjesskatten, att en stor del av de lämnade anslagen återgår till samhället, framhåller förbundet och fortsätter.

Några bestämda uppgifter om storleken av dessa belopp äro ej tillgängliga för riksförbundet, bl. a. på grund av redovisningsförhållandena — folkparkerna redovisa exempelvis nöjesskatten för hela verksamheten utan specificering av den del som kommer från teaterverksamheten. Under spelåret 1954/55 inbetalade emellertid stadsteatrarna och AB Göteborgs lyriska teater 575 421: 33 kronor i nöjesskatt, med vilket belopp kan jämföras det kontanta understöd från stat och kommun av sammanlagt 3 337 000 kronor, som utgick till samma teatrar under samma tid. Enbart de tilläggsanslag för detta spelår som utöver beviljade anslag begärts av fyra av dessa teatrar uppgingo såsom nämnts till 549 000 kronor.

Så långt det rör de statsunderstödda teatrarna innebär sålunda nöjesskatten endast en administrativ belastning för både samhället och teatrarna. Med en motivering, som nära anslöt härtill ha de kungliga teatrarna befriats från nöjesskatt efter att 1923 ha överförts från den dåvarande nöjesskatteförordningen till speciallagstiftning. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas att såsom villkor för statsbidraget till AB Göteborgs lyriska teater uppställts kravet, att staden skulle till teatern restituera sin del av nöjesskatten, vilket också sker.

För de privata teatrarna är läget enligt förbundet i stort sett detsamma. Samma faktorer som drivit anslagsbehoven i höjden för de statsunderstödda scenerna ha gjort basen allt smalare för de privata teatrarnas existens. Att driva teater utan ekonomiskt stöd från stat eller kommun är ett ekonomiskt vågspel. Det kan, framhåller förbundet vidare, icke vara ett allmänt intresse att teater endast skall kunna spelas, i den mån stat eller kommun finansierar verksamheten eller denna lägges upp med sikte på ständiga succéer.

Slutligen pekar förbundet på förhållandena i de andra nordiska länderna.

I våra nordiska grannländer har utvecklingen under senare år gått mot ett borttagande av nöjesskatten för teaterverksamheten. Sedan den 1 juli 1950 utgår sålunda i Danmark endast skatt på varietéer, varvid emellertid bör observeras att varieté i Danmark i regel är kombinerad med restaurangrörelse och

att ingen inträdesavgift då upptages. I Finland utgår nöjesskatt från teatrarna endast vid kabaré- och varietéföreställningar samt vid operettföreställningar, i vilka de uppträdande huvudsakligen äro utländska medborgare. I Norge utgår däremot generellt nöjesskatt på teaterverksamhet, även om skattesatsen sänkts under senare år.

Med skrivelse den 17 oktober 1955 har Teatrarnas riksförbund till oss överlämnat ett vid förbundets årsmöte den 14 och den 15 oktober 1955 gjort uttalande, vari bl. a. hemställes att den extra börda som nöjesskatten utgör för teatrar och orkesterföreningar måtte bortfalla.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 18 juli 1955 dagtecknad skrift har *Konsertföreningen i Stockholm,* med åberopande av föreningens ekonomiska svårigheter, ävenledes hemställt om sådana åtgärder, att skyldigheten för föreningen att erlägga nöjesskatt upphör. Vid en av oss anordnad konferens med representanter för teater- och musiklivet har denna framställning, vilken jämte Teatrarnas riksförbunds framställning av Kungl. Maj:t genom beslut den 25 augusti 1955 överlämnats till oss, förklarats skola gälla samtliga orkesterföreningar.

Vad gäller konsertföreningens verksamhet har den länge ansetts vara av sådan betydelse, att den förtjänar det allmännas ekonomiska stöd, framhåller föreningen. Alltsedan 1914 har föreningen sålunda erhållit kommunalt understöd och alltsedan 1921 statligt sådant. Under verksamhetsåret 1 maj 1954—30 april 1955 har det statliga anslaget uppgått till 314 500 kronor och det kommunala till 339 500 kronor. Det oaktat arbetar föreningen under synnerligen tryckta ekonomiska förhållanden. Föreningen anför härom följande.

Detta belyses bl. a. av att de senaste 3 åren givit ett sammanlagt deficit på icke mindre än c:a 100 000 kronor. Underskottet i fråga har medfört, att föreningen endast med anlitande av lån från Stockholms stad och visst förskott från AB Radiotjänst kunnat till de anställda utanordna löner under förliden juni månad; därvid kunde dock ej överenskommen dyrtidskompensation utbetalas till de anställda.

Därest föreningen varit befriad från skyldigheten att erlägga nöjesskatt, hade ej något deficit uppstått, vilket framgår av att föreningen under nämnda 3 verksamhetsår erlagt som nöjesskatt sammanlagt mer än 140 000 kronor.

De enskilda tonkonstnärernas ogynnsamma läge i förevarande hänseende har framhållits av *Musikfrämjandet,* som i en till Kungl. Maj:t ställd, den 14 september 1954 dagtecknad skrift hemställt, att befrielse från nöjesskatt måtte medges framför allt svenska tonkonstnärer och bland dem i synnerhet debutanter, som på egen risk anordna offentliga konserter av seriös karaktär. Framställningen har av Kungl. Maj:t genom beslut den 1 oktober 1954 överlämnats till oss för att tagas i övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande.

Hobbyklubbar m. fl.

Viss tveksamhet synes råda, huruvida 15 § är tillämplig på föreningar och klubbar, som kunna karakteriseras som hobbyklubbar. *Uppbördsverket* i Stockholm har i en till oss ställd, den 26 oktober 1955 dagtecknad skrift redogjort för ett aktuellt fall.

I ett fall har befrielse från nöjesskatt yrkats jämlikt § 15 nöjesskatteförordningen för en s. k. »Modellsportens Dag», som anordnats å Östermalms Idrottsplats den 2 oktober i år av tre modellsportklubbar, MFK Aerospeed, MRK Castor och Solna MRC. Därvid förekommo uppvisningar och tävlingar med modeller av bilar, båtar och flygplan. Behållningen av tillställningen skulle användas till de arrangerande modellklubbarnas ungdomsverksamhet. Uppbördsverket kunde efter verkställd prövning dock icke finna stöd i nöjesskatteförordningen för nedsättning av nöjesskatten för ifrågavarande tillställning jämlikt § 15. Sålunda har en modellsportklubb icke ansetts kunna hänföras till organisation, som har till huvudsakligt ändamål att främja idrottsliga ändamål utan måste fastmer hänföras till hobbyförening. En sådan torde enligt bevillningsutskottets betänkande nr 52/1950 icke kunna erhålla skattelindring enligt 15 §.

Enligt uppbördsverket synas organisationer av här ifrågavarande slag — i huvudsak föreningar och klubbar av ungdom, som använda fritiden till i flera avseenden utvecklande, lärorik och nyttig hobbyverksamhet — vara förtjänta av det allmännas stöd och uppmuntran i form av nöjesskattelättnad.

Länsstyrelsen i Blekinge län konstaterar, att vissa organisationer, exempelvis resoorganisationen och föreningar för motorsport, hobby-, husmoders- m. fl. föreningar, enligt praxis äro uteslutna från möjligheten att erhålla skattelindring enligt 15 §. Länsstyrelsen, som ibland kunnat förmärka vissa svårigheter att övertyga motorsportorganisationerna härom, finner ett förtydligande av 15 § på denna punkt motiverat.

Kretsen av befrielseberättigade enligt 15 § bör vidgas, anser *länsstyrelsen i Västmanlands län.*

Bestämmelsen i dess nuvarande utformning utesluter möjlighet till skattelindring för ett stort antal föreningar, vilka bildats för tillgodoseende av medlemmarnas intressen av ideellt slag, och vilkas verksamhet ofta får anses vara nyttig sett ur samhällets synpunkt. Så synes exempelvis vara fallet med husmodersföreningar och sammanslutningar för motorsport. Länsstyrelsen vill för sin del förorda, att lagrummet ändras på så sätt, att även andra föreningar än de i lagrummet direkt avsedda kunna beredas skattelindring under förutsättning att föreningarnas syfte icke är ekonomiskt eller att deras verksamhet eljest icke avses skola bereda medlemmarna materiell vinning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län slutligen ifrågasätter, huruvida icke de i 15 § angivna organisationerna eller åtskilliga av dem borde kunna medges fullständig befrielse från nöjesskatt. Ett musiksällskap, bestående uteslutande av amatörer och som arbetar med kommunalt stöd, bör enligt länsstyrelsen kunna medges hel nöjesskattebefrielse för sina konserter.

Detsamma anses böra gälla Arbetarnas bildningsförbund för deras teaterverksamhet. Länsstyrelsen vill dock icke förorda befrielse för tillställningar, i vilka till huvudsaklig del ingår dans, marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning.

4. Medverkan av företagare inom nöjesbranschen

I de likalydande motionerna I: 213 och II: 283 vid 1951 års riksdag framställdes yrkande om sådan ändring av 16 § första stycket, att befrielse från nöjesskatt enligt detta författningsrum skulle kunna medges, då vid nöjestillställning, vars behållning skall användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, företagare i nöjesbranschen medverkar mot andel i intäkterna. Alternativt föreslogs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om förnyad översyn av nöjesskatteförordningen och förslag till nya bestämmelser beträffande nöjesskatt med beaktande av de i motionerna framförda önskemålen. I anslutning härtill yrkades även, att kommunerna måtte tillerkännas ökat inflytande beträffande beslut om befrielse från nöjesskatt.

Anledningen till förenämnda yrkande var den praxis, som utvecklat sig vid tillämpningen av 16 § i fråga om nöjestillställningar under medverkan av företagare i nöjesbranschen och som tillmäter den mellan parterna träffade uppgörelsen avgörande betydelse för frågan om nöjesskattebefrielse. Där behållningen endast till viss del skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål, må befrielse nämligen medges från motsvarande del av nöjesskatten. Åtskillnad har därvid ansetts böra göras mellan å ena sidan det fall, då nöjesföretagare medverkar mot andel i intäkterna, och å andra sidan det fall, då företagaren för sin medverkan erhåller till beloppet bestämd ersättning.

Bestämmelserna om befrielse för det fall, att behållningen av en nöjestillställning endast till viss del skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål, tillkom 1945. Som skäl för införandet av bestämmelser härom anförde departementschefen i propositionen nr 344 vid nämnda års höstriksdag följande.

I sakkunnigförslaget har upptagits ett särskilt stadgande av innehåll, att om behållningen till viss del skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål och till viss del för annat, må befrielse från motsvarande del av nöjesskatten medgivas. Enligt vad de sakkunniga uttalat innebär detta stadgande endast ett lagfästande av redan gällande praxis. På grund härav och då det föreslagna stadgandet icke föranlett någon erinran från remissinstansernas sida, har samma stadgande upptagits jämväl i departementsförslaget. Befrielse från nöjesskatt torde böra ifrågakomma endast om en väsentlig del av behållningen skall användas för sådant ändamål, varom nu är fråga, och där anledning icke föreligger till antagande, att ett privatekonomiskt vinstintresse ligger bakom anordnandet av tillställningen.

I anledning av förenämnda motioner, vari bl. a. hävdades, att en procentuell uppgörelse vore till fördel för anordnaren, som på så sätt kunde avbörda sig risken för ekonomiskt bakslag, uttalade bevillningsutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 12 bl. a. följande.

Som skäl för yrkandet om ändring i gällande bestämmelser har i motionerna framhållits, att det vore otillfredsställande med en olika behandling i fråga om befrielse från nöjesskatt av, å ena sidan, det fall då en företagare medverkade mot andel i intäkterna och, å andra sidan, det fall då företagaren för sin medverkan erhölle till beloppet bestämd ersättning. För anordnaren av nöjestillställningen vore det nämligen, enligt motionärerna, en fördel med en uppgörelse av det förra slaget, enär han på så sätt kunde avbörda sig risken för ekonomiskt bakslag.

Med anledning härav vill utskottet framhålla, att anordnandet av nöjestillställning i flertalet fall givetvis är förbundet med en viss risk. Det får då antagas, att om en vid nöjestillställning medverkande tivoliägare eller liknande rörelseidkare åtar sig denna risk, han också betingar sig ofta nog betydande favörer vid avtalsuppgörelsen, ett förhållande som uppenbarligen går ut över de intressen, som nöjestillställningen är avsedd att befrämja. Då nöjesskatteförordningen medger efterskänkande av nöjesskatten i vissa fall, är motivet härtill givetvis, att statsmakterna på detta sätt velat stödja ur samhällets synpunkt behjärtansvärda ändamål, vilkas tillgodoseende på enskilt initiativ i viss utsträckning måste ske med medel, som hopbragts genom nöjesanordningar av olika slag. Den förmånsställning, som sålunda beretts nöjestillställningar av denna kategori, måste, såsom framgår av förarbetena vid bestämmelsernas tillkomst, motsvaras av ett krav från det allmännas sida, att vid nöjestillställningarna inflytande medel i tillbörlig omfattning tillgodoföras ändamål, till vars förmån tillställningarna anordnats.

Någon allmängiltig norm för vad som i detta hänseende skall anses skäligt lärer icke kunna uppställas. Det torde ej heller böra ifrågakomma att med anledning av vad i motionerna anförts på ifrågavarande område tillskapa författningsbestämmelser, som taga sikte på ett visst slags ekonomiska uppgörelser mellan, å ena sidan, anordnare av nöjestillställningar och, å andra sidan, medverkande härvid. I stället bör det ankomma på myndigheterna att i det enskilda fallet träffa avgörande i frågor om befrielse från nöjesskatt med beaktande av de ekonomiska uppgörelser och övriga omständigheter, som förekommit i samband med anordnandet av en nöjestillställning.

Då riksdagen så sent som hösten 1945 tog ställning till frågan om kommunernas medverkan vid prövning av frågor om befrielse från nöjesskatt och då de skäl, på vilka riksdagen grundade sitt ställningstagande härutinnan, alltjämt äga giltighet, ansåg utskottet sig icke böra förorda någon ändring i de nu gällande reglerna i detta avseende.

Frågan om skattebefrielse för nöjestillställningar, vid vilka företagare inom nöjesbranschen medverkat mot ersättning i någon form, togs åter upp vid 1952 års riksdag. I motionen I: 155 hemställdes således, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i fråga om ändring av 16 § för ernående av en enhetlig rättstillämpning vid avgörandet av ärenden om befrielse från nöjesskatt. Bestämmelserna här-

om hade ofta tolkats därhän, att befrielse från nöjesskatt vägrats på den del av inkomsten — i regel procentuellt beräknad — som influtit på vissa nöjesarrangemang och som enligt överenskommelse mellan nöjesarrangörer och företagare inom nöjesbranschen tillfallit de senare såsom ersättning för deras medverkan vid nöjestillställning. Däremot hade befrielse från nöjesskatt i regel medgivits i de fall, där nöjesarrangörerna före nöjestillställningarna träffat avtal med vederbörande yrkesutövare om en till sitt belopp fastställd avgift såsom ersättning för medverkan vid nöjestillställningarna. Det vore enligt motionärerna här fråga om en uppenbar orättvisa, då bestämmelserna icke tolkades lika av vederbörande myndigheter och ett medgivande av befrielse från nöjesskatten därför skedde i vissa fall och icke i andra, oaktat arten av nöjestillställning vore densamma. Motionärerna ansågo, att en allmängiltig norm borde kunna uppställas på så sätt att en ekonomisk uppgörelse mellan anordnare av nöjestillställning och företagare i nöjesbranschen på basis av viss andel i bruttointäkten eller ock en viss engångsersättning för utfört arbete bedömdes lika och att nöjesarrangören hade att påräkna full befrielse från nöjesskatt i fall tillställningen anordnats till förmån för de i 16 § angivna syftemålen.

Under åberopande av vad 1951 års bevillningsutskott anfört och då det visat sig, att de i motionen angivna fallen föranlett olika tolkningar, förklarade bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 18, att utskottet icke ville motsätta sig, att de berörda förhållandena övervägdes i samband med den översyn av reglerna om nöjesskatten som utskottet förordat. Hela frågan om företagarsidans förhållande till de befrielseberättigade anordnarna av nöjestillställningar borde enligt utskottet därvid allsidigt belysas.

Framställning från Sveriges barnens dagsledares förening

En liberalisering av bestämmelserna i 16 § till förmån för tillställningar av ovan angivet slag är av största betydelse för bl. a. barnensdagsföreningarna landet runt. Vid barnensdagsfestligheter anlitas ofta yrkesutövande nöjesidkare, nöjesfält, cirkus- och varietéföretag, som »delaffärer» i insamlingsarbetet. För många barnensdagsorganisationer ge nöjesfälten de största inkomsterna, framhåller *Sveriges barnens dagsledares förening* i en till oss ställd, den 10 maj 1955 dagtecknad skrift. De större tivoliföretagen ha ofta attraktioner, som äro publikdragande men som barnensdagsarrangörerna icke kunna anskaffa för rimliga kostnader, såsom karuseller och andra s. k. åkaffärer, dansbanor, skjuthallar o. d.

De yrkesmässiga nöjesidkarna ha, framhåller föreningen vidare, stora fasta kostnader som måste ersättas. Då resultatet av en barnensdagsfest i hög grad är beroende av vädret under festdagarna, ha organisationerna i regel träffat avtal med tivoli- och cirkusföretagen om engagemang under barnensdagsfestligheter mot viss andel av intäkten. Endast ett fåtal bar-

nensdagsföreningar ha ansett sig kunna taga de ekonomiska risker, som äro förenade med ett engagemang mot fast ersättning.

De överenskommelser, som träffas med nöjesföretagare, äro självfallet beroende av de allmänna förutsättningarna för festligheternas genomförande. Föreningen uttalar härom bl. a. följande.

Då en Barnens Dagsorganisation engagerat nöjesfält, förekommer det, att Barnens Dag förbehåller sig hela biljettintäkterna till själva festplatsen och dansbanorna under det att nöjesidkaren förbehåller sig intäkterna på åk- och spelaffärerna. Ibland kan Barnens Dag förbehålla sig nämnda biljettintäkter och ändock få en viss procent på åk- och spelaffärerna.

Det förekommer också, att Barnens Dagsorganisationer samarbetar med särskilt cirkusföretag utan att dess föreställningar ingår såsom ett led i en Barnens Dagsfest. Cirkusföretaget upplyser allmänheten i sina annonser om att cirkusen »spelar till förmån för Barnens Dag», vilket emellertid endast innebär, att vederbörande företag avstår en viss del av bruttointäkterna till Barnens Dagsorganisationen på orten och den nöjesskatt, som Barnens Dag kan utverka befrielse från. Bortsett från den återbekomna nöjesskatten utgör Barnens Dags andel i bruttointäkten i dessa fall en förhållandevis blygsam del av det hela. Barnens Dagsarrangörerna är naturligtvis tacksamma för varje bidrag till sitt arbete men har måhända icke alltid utnyttjat den good-will Barnens Dag har hos allmänheten och de fördelar Barnens Dag följaktligen bör kunna betinga sig vid uppgörelser med yrkesidkare inom nöjesbranschen.

Stundom, och särskilt på mindre platser, kan det vara välbetänkt att till Barnens Dagsfestligheter icke engagera större attraktioner såsom cirkusföretag och nöjesfält utan i stället ha samarbete med sådana vid andra tidpunkter. På en mindre ort kan inte en cirkus och en Barnens Dagsfest samtidigt få så stor publik, att båda attraktionerna lönar sig. Om man har en Barnens Dagsfest ena året kan man ha ett samarbete med ett cirkusföretag ett annat och på så sätt få större inkomster än om man har cirkus under Barnens Dagsfestligheterna.

Föreningen kommer också in på redovisningsfrågan och framhåller, att varje insamling bland allmänheten till förmån för sociala ändamål bör ske under ansvar och kontroll. Det bör åligga varje barnensdagsarrangör att utan onödigt dröjsmål avge fullständig verifierad redovisning för barnensdagsfestligheterna. Uppenbart är emellertid, att vissa arrangemang — t. ex. större lotterier — kunna taga längre tid att avveckla och redovisa för än andra »affärer».

Från föreningens sida yrkas, att befrielse från nöjesskatt enligt 16 § måtte medges under förutsättning att de kommunala myndigheterna, som ha lättast att utöva kontroll över insamlingsverksamheten, avstå från sin andel av nöjesskatten, ävensom att fullständiga redovisningar avlämnats till kommunen och länsstyrelsen inom sex månader från det nöjesarrangemangen avslutats.

Av länsstyrelser framförda synpunkter

Överståthållarämbetet och ett flertal länsstyrelser ha i sina utlåtanden berört frågan om nöjesskattebefrielse enligt 16 § i sådana fall, där före-

tagare inom nöjesbranschen medverkat. *Överståthållarämbetet* säger sig vid behandlingen av dylika ärenden ha följt rådande praxis. Ämbetet anför vidare:

Endast i de fall, där föreningen å allmän plats i egen regi och med egna bodar och varor drivit anordningar, som kunnat särskiljas vid redovisningen, har befrielse medgivits för motsvarande del av hela nöjesskatten. En noggrann uppdelning av intäkterna mellan förhyrda och egna anordningar har därvid företetts. Barnens Dag i Stockholm har därför under senare år allt mer övergått till att bedriva huvuddelen av anordningarna med egen personal och egen rekvisita för att få en så stor del av nöjesskatten som möjligt restituerad.

Då företagare inom nöjesbranschen medverkat mot fast ersättning, brukar ämbetet infordra specifikationer av större ersättningsbelopp samt uppgift om avtalets innehåll. Om sina erfarenheter härav anför ämbetet följande.

Uppgifterna ha ibland visat sig svåra att få bekräftade då ofta endast muntliga avtal uppgjorts. Därest omkostnaderna varit alltför stora i förhållande till omsättningen, har förklaringar inhämtats härtill, innan slutligen befrielse medgivits. Därvid har ofta åberopats, att uppgörelsen med tivoliägaren träffats i förväg och att sedan publiktillströmningen varit ringa på grund av otjänlig väderlek eller dylikt.

I andra fall ha avtalen erhållit den formen, att utgifterna till det privata nöjesföretaget utgjort ersättning — utom för utförda tjänster och för hyra av bodar och annan materiel — för hela kollektioner av vinster till exempelvis chokladhjul och »peka rätt», vilka kollektioner inköpts »på löpande räkning» (öppet köp) eller har ersättningen utgjort likvid för andra levererade varor »på löpande räkning». Det synes överståthållarämbetet tveksamt, om man bör anse skillnaden mellan ett dylikt avtal om öppet köp och ett avtal om andel i bruttovinsten så stor, att en olikartad behandling vid bedömandet av frågan om befrielse från nöjesskatt är sakligt motiverad.

I avtalet mellan en befrielseberättigad organisation och en tivoliägare brukar i regel den senare fritaga sig från skyldigheten att betala någon del av den nöjesskatt, som utgår för de nöjestillställningar, som anordnas i samverkan med organisationen. I gengäld får den sistnämnda behålla den nöjesskatt, beträffande vilken restitution kan erhållas. Detta förhållande medför, att vid ett avslag å ansökan om befrielse till exempel en barnensdagsförening får erlägga jämväl den på tivoliägaren belöpande delen av nöjesskatten. Denna konsekvens för föreningarna synes överståthållarämbetet vara väl hård.

Enligt *länsstyrelsen i Södermanlands län* bör med behållning i fall, varom här är fråga, förstås anordnarens behållning. Frågan om i vilken utsträckning befrielse från nöjesskatt skall medges bör bedömas med hänsyn härtill. Länsstyrelsen anför vidare.

Vid bedömning av frågan om skattebefrielse bör sålunda skillnad icke göras mellan det fall, då anordnaren avstår en procentuellt beräknad del av bruttointäkterna till det medverkande företaget och det fall, då anordnaren engagerat ett företag mot viss i förväg till sitt belopp fastställd ersättning. I sistnämnda fall lärer skattebefrielse ha medgivits. Den möjlighet, som anordnaren nu har

att komma ifrån nöjesskatten genom att träffa ett avtal med företagare (tivoliägaren) om en fast ersättning till denne för medverkan, torde anordnaren i regel icke våga begagna sig av. Vid dåliga väderleksförhållanden under festligheterna skulle anordnaren kunna tillfogas en förlust, som han kanske icke skulle ha möjlighet att bära. Särskilt när det gäller Barnens Dagsföreningar, lärer praktiskt taget allt arbete — med undantag endast för sådant, som verkställes av vissa yrkesarbetare såsom snickare, målare och liknande — utföras utan ersättning vid deras fester och hela behållningen gå till en under offentlig kontroll stående allmännyttig verksamhet.

Då en Barnens Dagsförening står som anordnare, skall ju nöjesskatten i sin helhet påföras föreningen. Om i fall, då avtal skett på basis av viss andel i bruttointäkten, föreningen skulle medgivas hel befrielse från nöjesskatt, torde några farhågor icke behöva hysas för att vederbörande ägare av nöjesfält med vetskap om dylik befrielse skulle betinga sig en motsvarande större andel i intäkterna. De skilda Barnens Dagsföreningarna lära nämligen numera i allmänhet vara anslutna till en riksorganisation (Barnens Dagsledares förening), som tillvaratager föreningarnas intressen vid ekonomiska uppgörelser med företagare i nöjesbranschen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län säger sig i fall, då nöjesföretagare medverkat, ha följt regeringsrättens praxis, innebärande att skattebefrielsen begränsats till att avse sådan intäkt, som härflutit från föreningens egna nöjesanordningar. Denna lösning anser länsstyrelsen dock ej ägnad att ge full rättvisa åt (barnens dags)föreningarnas strävanden.

Anordnarna av tillställningar under medverkan av nöjesidkare ha enligt *länsstyrelsen i Jönköpings län* funnit den praxis, som fastslagits genom rättsfallet RÅ 1954 ref. 16 alltför restriktiv. Länsstyrelsen anser dock för sin del någon ändring av dessa bestämmelser ej erforderlig eller lämplig.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har ej medgivit skattebefrielse för den del av intäkterna, som tillfallit nöjesidkaren såsom ersättning för hans medverkan, även om ersättningen varit till beloppet fastställd genom före tillställningen träffat avtal. Länsstyrelsen konstaterar:

> Detta förfarande har visserligen medfört en minskning av de medel, som tillgodoförts det välgörande eller allmännyttiga ändamål, för vilket tillställningen anordnats, men länsstyrelsen har ansett en sådan tolkning vara i överensstämmelse med nöjesskatteförordningens bestämmelser och med av Regeringsrätten meddelade utslag.

Med åberopande av regeringsrättens praxis har *länsstyrelsen i Kalmar län* ansett sig böra vägra nöjesskattebefrielse för alla de intäkter, som influtit av nöjesföretagets anordningar och ej ens medgivit delbefrielse för den del av intäkterna, som ostridigt kommit den välgörande organisationen till godo:

> Länsstyrelsen vill emellertid framhålla, att länsstyrelsen med en viss olust meddelat ifrågavarande beslut med hänsyn *dels* till de synnerligen behjärtansvärda ändamål, vartill den anordnande organisationens medel skall användas och som till sina syften helt överensstämma med andemeningen i 16 §, *dels ock* till vetskapen om att de olika länsstyrelserna i denna fråga tillämpa olika praxis.

Länsstyrelsen berör därefter de avtal, som träffas mellan anordnaren och nöjesidkaren, och uttalar härom följande.

I de kontrakt, som för närvarande upprättas mellan den nöjesanordnande föreningen och nöjesföretaget, torde i allmänhet skyldigheten att erlägga nöjesskatt övervältras på den anordnande föreningen, som har att ansöka om befrielse från nöjesskatt och som i händelse av avslag ensam får betala nöjesskatten jämväl för nöjesföretagets andel i bruttointäkten. Länsstyrelsen är emellertid av den uppfattningen, att därest det skulle kunna fastslås, att all medverkan från den professionella nöjesindustrin utesluter från befrielse från nöjesskatt, de professionella nöjesföretagarnas intresse av att få medverka vid de ideella föreningarnas nöjesanordningar är så stort, att de skulle — trots ett visst motstånd i början — erbjuda sin medverkan och finna sig i att själva erlägga all den nöjesskatt, som belöper på intäkterna från nöjesföretagets anordningar. Ett belysande exempel härpå föreligger från Oskarshamns stad, där alla anordnande föreningar de senaste åren skrivit kontrakt av detta innehåll med nöjesföretagen, som visserligen i början gjort erinringar häremot men slutligen fallit till föga för denna nya ordning, utan att den summa, som föreningarna ägt uppbära, minskats i nämnvärd mån. Länsstyrelsen vill därför föreslå, att i lagtexten i § 16 intages ett stadgande av innehåll, att medverkan från den yrkesmässigt utövande nöjesindustrin vid en nöjesanordning utgör hinder för befrielse från nöjesskatt för de intäkter, som härröra från nöjesföretagets anordningar.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har i regel medgivit skattebefrielse, då företagare i nöjesbranschen medverkat mot bestämd ersättning, men däremot vägrat befrielse, då medverkan skett mot andel i intäkterna. Praxis varierar dock länen emellan konstaterar länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har sig bekant, att olika tolkningar härvidlag tillämpas av olika länsstyrelser. För sin del anser länsstyrelsen det icke önskvärt, att professionella nöjesföretag under några förhållanden undgå nöjesskatt. Avfattningen av bestämmelserna i 16 § torde emellertid böra ändras så att olika tolkningar av bestämmelserna icke behöva förekomma.

I fall då nöjesidkare medverkat har *länsstyrelsen i Hallands län* tidigare ansett sig kunna med stöd av 16 § första stycket sista punkten medge befrielse från så stor del av nöjesskatten, som belöpt på de bruttointäkter, vilka tillfallit det välgörande eller allmännyttiga ändamålet. Med hänsyn till regeringsrättens praxis ha emellertid dylika ansökningar numera i allmänhet lämnats helt utan bifall. Länsstyrelsen anför vidare.

Denna fråga torde böra bedömas i ett större sammanhang, och ett liknande förhållande föreligger exempelvis då en tillställning anordnas under medverkan av en känd sångare eller artist, som betingar sig ett jämförelsevis högt gage för sitt uppträdande. Det göres då ofta av anordnaren gällande, att omkostnaderna visserligen varit höga, men att å andra sidan publiktillströmningen blivit så stor, att den behållning som tillfallit det välgörande eller allmännyttiga ändamålet icke på långt när kunnat påräknas i händelse av andra, mindre påkostade arrangemang. Vid nöjesskatteförordningens tillkomst har emellertid av departementschefen uttalats bl. a. att befrielse från nöjesskatt endast borde ifrågakomma, om anledning icke förelåge till antagande, att ett privatekonomiskt vinstintresse

läge bakom anordnandet av en nöjestillställning. Det är givetvis vanskligt att här åstadkomma en rättvis och likformig bedömning av olika fall, och detta utgör enligt länsstyrelsens uppfattning en av de största svårigheterna vid nöjesskattebestämmelsernas tillämpning. Behovet av klargörande författningsföreskrifter eller vägledande direktiv på detta område måste anses vara synnerligen stort, icke minst för erhållande av en någorlunda enhetlig rättstillämpning inom hela riket.

I sådana fall, då nöjesföretag medverkat mot andel i intäkterna, har *länsstyrelsen i Älvsborgs län* medgivit befrielse från nöjesskatt förutom med avseende på nöjesattraktion, som ideell organisation ensam anordnat, även för attraktion, varav större delen av bruttointäkterna tillfallit organisationen. Länsstyrelsen har icke haft att taga ställning till fall då ideell organisation engagerat nöjesföretag mot engångsersättning.

Avtal av detta slag synes vara mera sällsynt förekommande. Enligt länsstyrelsens mening bör nöjesskattebefrielse i detta fall medgivas efter motsvarande grunder som gäller för fall då medverkan av nöjesföretag skett mot andel i intäkterna. I intetdera fallet kan eftersättas kravet, att vid nöjestillställning influtna medel i tillbörlig omfattning skola tillgodoföras det ändamål, till vars förmån tillställning anordnats.

De mellan anordnare och vederbörande nöjesföretagare upprättade avtalen ha enligt *länsstyrelsen i Skaraborgs län* i allmänhet utmynnat i viss procentuell uppdelning av bruttoinkomsterna å nöjesföretagarens anordningar. Med hänsyn till praxis har länsstyrelsen därvid i allmänhet ej ansett sig kunna till någon del medge nöjesskattebefrielse för de med företagaren avtalade anordningarna. Länsstyrelsen anför vidare.

Då emellertid den för anordnaren uppkommande behållningen av ifrågavarande tillställningar oftast använts för ett klart befrielsegillt ändamål har det i viss mån synts länsstyrelsen stötande att befrielse icke kunnat medgivas för den nöjesskatt, som belöpt å anordnarens andel i intäkterna av företagarens nöjesanordningar, vilka anordningar säkerligen medverkat till att ifrågavarande festligheter ur publiksynpunkt blivit attraktiva och att behållningen för anordnaren härigenom blivit betydligt större än om sådana anordningar icke funnits. Med hänsyn härtill synes det böra övervägas, om icke 16 § borde givas en sådan avfattning att befrielse kunde medgivas även från erläggande av den nöjesskatt, som belöper å anordnarens andel i bruttointäkterna av ifrågavarande anordningar.

En nöjestillställnings allmännyttiga ändamål synes icke förändras och bli mindre allmännyttigt eller få sin karaktär av allmännyttighet upphävd därigenom att en företagare i nöjesbranschen medverkar mot skälig andel i intäkterna, uttalar *länsstyrelsen i Värmlands län* och fortsätter:

Å andra sidan föreligger ett intresse från stats och kommuns sida att intäkterna från en nöjestillställning, som åtnjuter förmånen av skattebefrielse, verkligen kommer den allmännyttiga verksamheten till godo. Därvid torde hava uppmärksammats, att om en företagare i nöjesbranschen medverkar mot andel i intäkterna, han söker skydda sig mot risken för bakslag genom att betinga sig en

relativt större andel i intäkterna än som skulle vara fallet, om hans ersättning vore till beloppet garanterad. Detta torde väl vara anledningen till att man för närvarande i rättstillämpningen vägrar nöjesskattebefrielse i dessa fall. Det synes dock icke vara lyckligt att man, såsom nu sker, genom en viss rättspraxis framtvingar en viss sorts ekonomisk uppgörelse mellan anordnare av nöjestillställningar och de vid tillställningen medverkande. Man åtadkommer också genom denna rättspraxis, att anordnaren måste ikläda sig alla risker under det att företagaren i nöjesbranschen blir helt befriad därifrån. Vid övervägande av samtliga dessa synpunkter synes det länsstyrelsen som om övervägande skäl tala för att skattebefrielse bör medgivas även i de fall, då företagaren i nöjesbranschen medverkar mot andel i intäkterna. Länsstyrelsen får därför föreslå, att den rättspraxis, som för närvarande uppehålles, brytes genom direkta författningsbestämmelser på detta område.

Den praxis, som utvecklats i fråga om tillställningar under medverkan av nöjesidkare, föranleder *länsstyrelsen i Västmanlands län* till följande uttalande.

Anledning till avslagsbesluten, vilka lämnats utan ändring av Regeringsrätten, synes hava varit, att organisationerna samarbetat på sådant sätt med företag, som yrkesmässigt anordna nöjestillställningar, att dessa företag ävenledes kommit att betraktas såsom anordnare på grund av det sätt den ekonomiska överenskommelsen mellan välgörenhetsorganisationen och företaget i fråga varit utformad. Myndigheternas handläggning av dessa ansökningar har medfört stort avbräck för Barnens Dagsföreningar och liknande med hänsyn till att det ekonomiska utfallet av tillställningarna minskats. Länsstyrelsen vill därför framhålla, att länsstyrelsen för sin del finner skäl föreligga till sådan ändring i bestämmelserna, att befrielse från nöjesskatt kan medgivas för tillställningar, där behållningen skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål, även då företag i nöjesbranschen medverkar mot andel i intäkterna.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län uttalar angående nöjestillställningar under medverkan av nöjesföretagare följande.

Som exempel må framhållas barnensdagsföreningar, vilka anordna nöjestillställningar under medverkan av professionell nöjesfältsanordnare. Mellan kontrahenterna upprättas ofta avtal, varigenom inkomsten från de i nöjestillställningen ingående särskilda »affärerna» fördelas efter procentuellt varierande grunder, medan entréavgifterna helt tillfalla barnensdagsföreningen. Vissa länsstyrelser medgiva härvidlag befrielse från blott den å entréavgifterna belöpande nöjesskatten, under det att andra länsstyrelser medgiva befrielse jämväl för den nöjesskatt, som härrör från föreningens andel i »affärerna». Regeringsrättens avgöranden ha här icke givit ledning för en enhetlig praxis.

Länsstyrelsen i Jämtlands län, som ej kan finna annat än att avtal mot andel i intäkterna måste för anordnaren te sig mindre riskfyllt och sålunda vara i och för sig önskvärt, vill för sin del tillstyrka, att befrielse medges även då anordnare anlitat företagare i nöjesbranschen under förutsättning att en icke alltför obetydlig andel av bruttointäkterna användes till välgörande eller allmännyttigt ändamål.

Enligt *länsstyrelsen i Västerbottens län* är det i fall, då nöjesidkare medverkat, icke skäligt, att den ideella föreningen medges fullständig befrielse.

Delbefrielse, exempelvis i proportion till hur stor del av bruttointäkterna som kvarstår sedan nöjesföretaget erhållit sin andel, torde vara mera rättvisande. Å andra sidan finner länsstyrelsen det obilligt, att uppgörelse om procentuell delning av bruttointäkterna för de olika nöjesanordningarna skall betaga den ideella föreningen möjlighet till nöjesskattebefrielse. Även i detta fall synes en proportionering vara motiverad.

Slutligen uttalar *länsstyrelsen i Norrbottens län,* att tillställningar under medverkan av företagare i nöjesbranschen böra bedömas lika ur nöjesskattesynpunkt, oberoende av hur det mellan anordnaren och tivoliägaren träffade avtalet är avfattat.

5. Utredningens uttalanden och förslag

a) Nöjesskattebefrielse

Beträffande nöjesskattebefrielse avsåg vårt uppdrag enligt de ursprungliga direktiven endast begränsningarna i 15 § och verkningarna av dessa för bl. a. samlingslokalägande organisationer, idrottsorganisationer och politiska organisationer. Genom framställningar, för vilka redogjorts i det föregående, har vårt uppdrag i denna del sedermera betydligt utvidgats. Nykterhetsorganisationer åtnjuta skattelindring enligt 15 § men de ha sedan länge i praxis brukat yrka fullständig skattebefrielse enligt 16 §. Den framställning, som föreligger från Godtemplarorden, syftar också till fullständig skattebefrielse. I anslutning till våra utvidgade direktiv ha vidare yrkanden framförts om skattebefrielse för teater- och konsertverksamhet. Det må också i detta sammanhang erinras om vårt uppdrag att utreda frågan om skattelindring för mindre biografföretag och de framställningar, som föreligga om skattebefrielse för barnfilmklubbar och filmstudios. Se vidare härom kap. III.

De skäl, som anförts för en utvidgad skattebefrielse för de ideella organisationerna, finna vi övertygande. Dessa måste för sin verksamhet i stor utsträckning lita till frivillig arbetskraft. Det har emellertid från organisationernas sida framhållits, att intresset för sådant frivilligt arbete synes bli allt mindre av den anledningen, att staten genom nöjesbeskattningen lägger beslag på en stor del av föreningarnas inkomster. Man befarar, att det frivilliga arbetet kan komma att helt förkvävas.

För att få medel för sin verksamhet behöva organisationerna anordna nöjestillställningar. Det har därvid icke lyckats dem att hålla sig inom den

ram, som anvisats i 15 §. På många orter lönar det sig nämligen ej att hålla andra nöjestillställningar än sådana i vilka dans ingår. I många fall lönar det sig icke ens att anordna biografföreställningar.

För att kunna hålla en samlingslokal är det nödvändigt att vid sidan av lokalhyrorna erhålla inkomster av nöjestillställningar. För en nykterhetsförening är det emellertid ej bara fråga om att hålla en samlingslokal utan främst om att göra en ideell insats för nykterhetsarbetet. Som det nu är har lokalfrågan ofta tagit alltför stor del av föreningens krafter i anspråk.

Från idrottsrörelsens sida har framhållits, att det i främsta rummet självfallet är rena idrottsarrangemang, som man är intresserad av. Det har alltid varit ett önskemål att befria idrottsrörelsen från tingel-tangel. Utvecklingen har emellertid lett därhän, att man i allt större utsträckning fått anordna tillställningar med dans och andra nöjesinslag, vilka diskvalificera för skattelindring enligt 15 §.

Det synes inkonsekvent, att stat och kommun lämna de ideella organisationerna anslag för deras verksamhet och samtidigt genom nöjesskatten lägga beslag på en del av de medel, som eljest skolat användas för samma ändamål. Allmänt anses, att nöjesskattebefrielse är att föredraga framför direkta understöd. Organisationerna få då själva tillfälle att skaffa sig inkomster. Man kan icke heller bortse från att det har en viss uppfostrande betydelse för medlemmarna i en förening att förvalta medel, som föreningen själv intjänat.

Svårigheterna för de mindre föreningarna bero ofta på att nöjesskatten beräknas på bruttoinkomsten av en tillställning. Följden blir ofta den, att föreningen får sitta emellan sedan alla andra fått sitt. Att skatten utgår på bruttoinkomsten anses dessutom medföra en ojämnhet i beskattningen, eftersom omkostnaderna variera högst avsevärt tillställningarna emellan. En nettobeskattning är emellertid svår att genomföra och skulle dessutom vara principiellt felaktig ur den synpunkten, att det är publiken och icke arrangören som skall drabbas av nöjesskatten.

Även teater- och musiklivet åtnjuter betydande stöd från stat och kommun. Liksom eljest, när det allmänna stöder anordnare av nöjesskattepliktig verksamhet, medför nöjesskatten, att en större eller mindre del av de lämnade anslagen måste lämnas tillbaka. Anslagen äro emellertid genomgående betydligt större än den redovisade nöjesskatten, varför det aldrig kan bli fråga om att i stället för anslag lämna berörda teatrar och konsertföreningar ytterligare befrielse från nöjesskatt. Däremot skulle det givetvis medföra en minskning av anslagsbehoven, om man undantog dem från nöjesskatteplikt.

Alternativ

När det gäller att tillgodose önskemålen om skattelindring respektive skattebefrielse, kunna flera alternativ och kombinationer dem emellan tänkas, vilka medföra större eller mindre skattebortfall. Valet av alternativ blir således beroende icke blott av möjligheterna till praktiskt genomförande utan även av skattebortfallet. Den undersökning, som för vår räkning verkställts av statistiska centralbyråns utredningsinstitut och för vilken redogörelse lämnas i bilaga 1, ger bl. a. besked om hur nöjesskatten för budgetåret 1953/54 fördelade sig på olika slag av nöjestillställningar och anordnare av dylika. Med ledning härav har det varit möjligt för oss att göra förhållandevis säkra beräkningar rörande förändringar i skatteutfallet, som föranledas av våra förslag.

Enligt gällande författningsbestämmelser kan befrielse från skyldighet att utgöra nöjesskatt komma i fråga för dels vissa slag av nöjestillställningar (3 § andra stycket), dels vissa kategorier av anordnare (13 och 15 §§) och dels nöjestillställningar, som anordnas för vissa ändamål (14 och 16 §§).

För att tillgodose de yrkanden om utvidgade möjligheter att erhålla nöjesskattebefrielse, som vi funnit befogade, ha vi till en början övervägt att från beskattning undantaga teaterföreställningar, musikunderhållning samt gymnastik- och idrottstillställningar.

Ett borttagande av *teaterföreställningar* och *musikunderhållning* ur 3 § a) — eventuellt ett slopande av hela 3 § a) — skulle givetvis komma att medföra vissa gränsdragningssvårigheter gentemot revy-, kabaret- och varietéföreställningar, som avses i 3 § b). Det måste då i många fall bli fråga om en bedömning av repertoaren. En viss ledning för en sådan bedömning torde emellertid kunna hämtas ur den praxis, som på sin tid utvecklade sig i fråga om taxesättningen vid nöjesbeskattningen av dylika föreställningar.

Vad gäller *sport, idrott* och *gymnastik* torde åtskillnad böra göras mellan professionella och amatörmässiga uppvisningar eller tävlingar. Endast de senare synas böra erhålla skattebefrielse, antingen den blir total eller partiell (höjning av »taket»). Gränsdragningen torde kunna ske efter samma linjer, som rätt nyligen fastställts i fråga om bevillningsavgift enligt 1908 års förordning om bevillningsavgift för särskilda förmåner och rättigheter. Enligt 4 § 10 mom. b) nämnda förordning åtnjutes numera frihet från erläggande av bevillningsavgift för »deltagare i idrottstävling, anordnad av organisation, som är ansluten till Sveriges riksidrottsförbund eller representerad inom Sveriges olympiska kommitté, eller av annan sammanslutning, som enligt medgivande av Kungl. Maj:t må vara likställd med sådan organisation i nu förevarande hänseende».

Skattebefrielse enbart för uppvisningar och tävlingar torde emellertid icke vara tillräcklig för idrottsrörelsens behov. Framför allt dess mindre organisationer synas vara i behov av skattelättnad även för annat än idrottstillställningar. Det torde således icke vara tillfyllest med en ändring av 3 § d).

Vi ha vidare funnit övervägande skäl tala för att tillställningar, som anordnas i kyrka eller annan gudstjänstlokal, icke böra hänföras till nöjestillställning i nöjesskatteförordningens mening. Ett uttryckligt undantag i fråga om sådana tillställningar torde böra stadgas i 3 § sista stycket.

Enligt den statistiska undersökningen uppgingo nöjesskatteintäkterna under budgetåret 1953/54 av teater m. m. till 2 903 553 kronor och av idrott till 3 812 774 kronor eller för dessa tillsammans till 6 716 327 kronor.

Tekniskt sett skulle man möjligen, genom att på liknande sätt stadga ytterligare undantag från skatteplikt, kunna nå därhän, att 15 § i dess nuvarande form kunde utgå. Alla yrkanden skulle emellertid icke tillgodoses genom detta alternativ. Vidare torde skattelättnaden då icke alltid bli så stor som önskvärt vore. På grund härav och för att icke de ideella organisationerna skulle komma i ett sämre läge än tidigare, skulle en utvidgning av tillämpningsområdet för 16 § samtidigt behöva övervägas.

I detta sammanhang bör erinras om bestämmelsen i 15 § andra stycket, som medger skattelindring för vissa organisationer med uppgift att *tillhandahålla* samlingslokal. Förslag har framförts om att flytta över detta stycke till 16 §, så att organisation med dylik uppgift skulle kunna få fullständig skattebefrielse. Det bör emellertid observeras, att skattebefrielse enligt 16 § numera normalt torde kunna påräknas för nöjestillställningar, vilkas behållning skall användas för *byggande* av allmän samlingslokal.

Den ytterligare skattebefrielse, som kan bli erforderlig, torde böra anknytas till 15 eller 16 §. Flera alternativ äro därvid tänkbara.

Till en början kan man tänka sig att helt eller delvis slopa de nu gällande begränsningarna i 15 §. Detta skulle emellertid föra med sig betydande ekonomiska konsekvenser. Ett borttagande av begränsningarna med avseende på såväl nöjestillställningens art som bruttointäktens storlek skulle medföra total nöjesskattebefrielse för alla nöjestillställningar, som anordnas av organisationer med huvudsaklig uppgift att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål ävensom folketshusföreningar, folkparksföreningar och andra samlingslokalägande organisationer.

Det därav föranledda skattebortfallet kan enligt föreliggande statistikmaterial beräknas uppgå till ett sammanlagt belopp av i runt tal 16 milj. kronor, fördelat sålunda

	Milj. kr.
samlingslokalägande organisationer	8,3
idrottsföreningar	5,1
politiska föreningar	0,5
nykterhetsföreningar	0,7
andra ideella organisationer	1,4
	16,0

Beloppet skall minskas med nuvarande skattelindring enligt 15 §, som kan beräknas uppgå till c:a 2,7 milj. kronor, varför nettominskningen av skatteintäkten skulle utgöra 13,3 milj. kronor.

Måhända skulle man alternativt kunna nöja sig med att höja det skattefria beloppet i 15 §, vilket för närvarande uppgår till 1 000 kronor per tillställning. Begränsningarna skulle då kvarstå men med hänsyn till »takets» höjd skulle ett större antal av de organisationer, som avses i 15 §, komma att få praktiskt taget full skattefrihet för sina tillställningar med de undantag som stadgas i paragrafen.

En höjning av det skattefria beloppet till exempelvis 2 000 kronor kan beräknas medföra ett skattebortfall av omkring 10 milj. kronor, fördelat sålunda

	Milj. kr.
samlingslokalägande organisationer	6,7
idrottsföreningar	1,8
politiska föreningar	0,3
nykterhetsföreningar	0,7
andra ideella organisationer	0,5
	10,0

Efter avdrag för nuvarande skattelindring skulle bortfallet då netto bli omkring 7,3 milj. kronor.

En annan tänkbar lösning är att utvidga 16 § till att omfatta samtliga i 15 § angivna ändamål. Skattebortfallet skulle då — om man enbart räknar med sådana anordnare, som avses i 15 § — bli detsamma som enligt det första alternativet eller c:a 16 milj. kronor, minskat med nuvarande skattelindring.

Vid en sammanslagning av 15 och 16 §§ torde emellertid av kostnadsskäl böra övervägas, om icke en så omfattande skattebefrielse borde begränsas till att avse nöjestillställningar utom bio och eventuellt dans. Vad en sådan begränsning skulle komma att innebära i minskat stöd åt de välgörande ändamål, som nu tillgodoses genom 16 §, är knappast möjligt att räkna ut. För de organisationer, som åtnjuta skattelindring enligt 15 §,

skulle stödet däremot på sätt framgår av nedanstående sammanställning bli c:a 8,5 milj. kronor lägre än eljest eller (16,0 — 8,5 =) 7,5 milj. kronor.

	Skattebortfall utan begränsning	Bio	Dans	Återstående skattebortfall
Samlingslokalägande organisationer	8,3	4,8	1,6	1,9
Idrottsföreningar	5,1	0,03	1,0	4,1
Politiska föreningar	0,5	0,0	0,2	0,3
Nykterhetsföreningar	0,7	0,5	0,1	0,1
Andra ideella organisationer	1,4	0,1	0,2	1,1
	16,0	5,4	3,1	7,5

Förslag

Den enda möjligheten att komma till rätta med frågan om skattebefrielse synes vara att genom en kompromiss söka tillgodose föreliggande yrkanden i största möjliga omfattning inom en kostnadsram, som icke i allt för hög grad inverkar på det framtida skatteutfallet. Vi ha funnit oss böra föreslå skattefrihet för följande slag av nöjestillställningar, nämligen

a) teaterföreställning, musikunderhållning, litterär underhållning och uppvisning i konstnärlig dans;

b) uppvisning eller tävling i icke professionell sport, idrott eller gymnastik; samt

c) tillställning, som anordnas i kyrka eller annan gudstjänstlokal.

I den mån organisationer, som avses i 15 §, anordna tillställningar av dessa slag, komma även de att bli delaktiga av denna skattelättnad. För deras vidkommande skulle den dock ej bli av någon större betydelse. En viss uppmjukning av 15 § har därför ansetts erforderlig.

Det får därvid bli en avvägning mellan å ena sidan behovet av skattelindring och å andra sidan det skattebortfall, en sådan vid olika alternativ kan beräknas medföra. Enligt vår uppfattning bör det vara en god hjälp för berörda organisationer, om man något uppmjukar de gällande begränsningarna med avseende på tillställningens art. Vi föreslå därför, att nuvarande begränsningar med avseende på dans samt marknads- och tivolinöjen utgå ur 15 §. Däremot saknas enligt vår mening skäl för att biografföreställningar skulle omfattas av skattebefrielsen.

Vi ha även övervägt en höjning av det skattefria beloppet. Skattebortfallet vid partiell skattebefrielse enligt 15 § för alla nöjestillställningar utom biografföreställningar kan emellertid redan med nuvarande »tak» beräknas komma att öka med 2,3 milj. kronor. En höjning av taket till 1 500 kronor skulle medföra en ytterligare kostnadsökning av (3,2 — 2,3 =) 0,9 milj. kronor. Och med ett tak på 2 000 kronor kan skattebortfallet beräknas bli 3,8 milj. kronor utöver nuvarande skattelindring, som innebär

ett beräknat skattebortfall av 2,7 milj. kronor. Enligt vår uppfattning bör en skattelindring för bruttointäkter upp till och med nu gällande gränsbelopp av 1 000 kronor vara tillfyllest.

Även 16 § synes böra uppmjukas i visst avseende. En förutsättning för den skattebefrielse, som enligt andra stycket nämnda paragraf kan komma i fråga för skolungdom, är att andra nöjen än dans till huvudsaklig del skola ha ingått i nöjestillställningen. Med denna begränsning torde ett stort antal av de tillställningar, som bruka anordnas av skolungdom, vara uteslutna från möjligheten till nöjesskattebefrielse. Enligt vad vi erfarit ha emellertid även myndigheterna på sina håll ansett det berättigat med en mera generös tillämpning av detta stadgande. Skäl tala också enligt vår uppfattning för att de s. k. skoldanserna, där skolans elever själva svara för dansmusiken, böra omfattas av skattebefrielsen. Vi föreslå därför, att nämnda begränsning utgår.

Vårt förslag rörande en utvidgning av nöjesskattebefrielsen kan beräknas medföra ett skattebortfall för det allmänna uppgående till ca 9,0 milj. kronor, varav för teater m. m. 2,9 milj. kronor, för idrott 3,8 milj. kronor och för tillställningar, som avses i 15 § nöjesskatteförordningen, 2,3 milj. kronor. Enligt fördelningsreglerna i 2 § nämnda förordning faller hälften av skattebortfallet eller 4,5 milj. kronor på staten.

Det bör anmärkas, att skattebortfallet för idrott i själva verket blir något lägre än det belopp, som angivits ovan, eftersom detta inkluderar nöjesskatten å professionella idrottsevenemang, vilka även för framtiden avses skola beskattas.

En på angivet sätt utvidgad nöjesskattebefrielse förutsätter — som framgår av det föregående — omredigering av 3, 15 och 16 §§. Förslag till ändrad lydelse av nöjesskatteförordningen i bl. a. nu berörda delar bifogas (författningsutkast 1).

b) Medverkan av företagare inom nöjesbranschen

Såsom i våra direktiv framhållits har det förhållandet, att välgörenhetsföreningar o. d. ofta anordna nöjestillställningar under medverkan av företagare i nöjesbranschen, vållat vissa svårigheter för de myndigheter, som ha att taga ställning till frågor om nöjesskattebefrielse enligt 16 §. Skattebefrielse brukar medges, då medverkan skett mot bestämd ersättning, men däremot ej vid medverkan mot viss andel i intäkterna. Bestämmelserna tolkas dock icke lika av alla myndigheter, vilket bekräftats genom länsstyrelsernas utlåtanden.

Vårt uppdrag i denna del har haft till syfte att genom ändringar i gällande bestämmelser skapa förutsättningar för befrielse från nöjesskatt även i de fall, då företagare i nöjesbranschen medverkar mot andel i intäkterna. Det har också förutsatts, att frågan om företagarsidans förhål-

lande till anordnarna av befrielseberättigande nöjestillställningar därvid allsidigt borde belysas.

Gällande praxis med avseende på skattebefrielse för nöjestillställningar under medverkan av nöjesföretagare synes ha menliga verkningar för barnensdagsföreningarna, som varje år bruka anordna marknader kombinerade med nöjen. Eftersom barnensdagsföreningarna ej alltid ha råd att skaffa egna tivolin, bruka de nämligen samverka med tivoli- och karusellägare och därmed upphör i många fall möjligheten till en eljest självklar skattebefrielse.

Nuvarande ordning drabbar helt och hållet anordnaren, som ju är den, som får taga ansvaret för hela tillställningen och samtidigt utlova i förväg på ena eller andra sättet bestämd ersättning för nöjesidkarens medverkan. Det kan vara en dålig uppgörelse men den anordnande organisationen undviker riskerna för alltför stora förluster. Man kan ju ej heller på förhand avgöra, hur stor publiktillströmningen blir. Det är då en fördel, om den eller de medverkande nöja sig med en procentuell andel av intäkterna.

Som regel, kan man nog säga, ger ett dåligt arrangemang ett sämre netto. Det är därför en fördel för en förening, om den kan anlita ett större tivoli som dragplåster. Erfarenheterna torde emellertid, när det gäller barnensdagsfestligheter, ha visat att även tivoliägarna ha ett icke ringa intresse för ett sådant samarbete. Allteftersom barnensdagsrörelsen får en fastare form, bli givetvis möjligheterna att hävda dess intressen vid uppgörelser med tivoliägare större.

Från anordnarens sida är det ett önskemål, att en ändring genomföres, så att det blir likgiltigt för frågan om nöjesskattebefrielse, huruvida medverkan av nöjesföretagare sker på ena eller andra sättet. I många fall känner vederbörande anordnare icke till att befrielse från nöjesskatt i vissa fall ej medges vid medverkan av detta slag. Det blir då en mindre angenäm överraskning för honom, när han får länsstyrelsens meddelande härom. För dem, som känna till praxis på detta område, kan å andra sidan förhållandet tänkas inbjuda till transaktioner i syfte att erhålla en skattebefrielse, som egentligen icke skolat medges.

Skäl föreligga enligt vår uppfattning för en ändring härutinnan. En sådan torde emellertid ej kunna åvägabringas med mindre än att en uttrycklig bestämmelse härom införes i nöjesskatteförordningen. Vi föreslå därför, att en särskild föreskrift lämnas om att befrielse, som medges enligt 16 § första stycket för viss tillställning, skall avse inträdes- eller därmed likställda avgifter från samtliga vid tillställningen förekommande anordningar, även om anordnaren av tillställningen mot bestämd ersättning eller andel i inflytande intäkter e. d. anlitat annan person, som tillhandahållit anordningarna eller vissa av dem. Ett tillägg av detta innehåll har införts såsom ett särskilt stycke mellan nuvarande första och andra styckena i 16 §.

Vad gäller förutsättningarna för skattebefrielse skola givetvis reglerna i första stycket äga tillämpning även för de fall, varom här är fråga. Skattebefrielse skall självfallet icke medges, oavsett hur stor del av behållningen som tillfaller välgörande ändamål. Att i författningsväg bestämma i hur hög grad dylika ändamål skola tillgodoses, för att skattebefrielse över huvud taget skall kunna medges, ha vi emellertid icke ansett lämpligt. Det torde få ankomma på vederbörande myndigheter att från fall till fall bedöma detta.

Helt allmänt vilja vi för vår del uttala, att nöjestillställningen uppenbarligen bör ha anordnats främst i syfte att tillgodose de ändamål, som åberopas för erhållande av skattebefrielse. Den uppkomna behållningens fördelning mellan anordnaren och nöjesidkaren bör därför tillmätas betydelse i detta sammanhang; som norm torde härvidlag få uppställas, att en icke alltför obetydlig del av behållningen skall tillfalla anordnaren och avsättas för välgörande ändamål.

Vi ha icke någon uppfattning om storleken av de skattebelopp, som det allmänna avhänder sig i anledning av länsstyrelsernas beslut om nöjesskattebefrielse enligt 16 §. Den statistiska undersökningen lämnar icke material för en sådan bedömning. Med all sannolikhet rör det sig dock om icke oväsentliga belopp och den ekonomiska betydelsen för det allmänna torde komma att bli ännu större genom den av oss föreslagna ändringen av 16 §.

Av länsstyrelsernas utlåtanden synes framgå, att någon mera ingående kontroll av behållningens användning hittills icke utövats från deras sida. Vid ett genomförande av vårt ändringsförslag torde det emellertid bli av ännu större betydelse än tidigare, att viss kontroll utövas över att behållningen i avsedd utsträckning verkligen användes för ändamål, som berättiga till nöjesskattebefrielse. Måhända skulle bättre förutsättningar härför skapas, om skattebefrielsen på detta område ersattes med en möjlighet till restitution. Vi ha emellertid icke ansett oss böra närmare överväga en sådan omläggning.

Att i författningen uttryckligen stadga en skyldighet för vederbörande myndigheter att i efterhand kontrollera behållningens användning synes knappast vara erforderligt. Det ligger emellertid i det allmännas intresse, att en efterföljande kontroll verkligen kommer till stånd, i varje fall när det gäller större arrangemang. Vederbörande anordnare torde i förekommande fall böra avkrävas kompletterande redovisning, innefattande bl. a. uppgifter om medlens placering och användning. Ett samarbete synes härvid lämpligen böra ske mellan länsstyrelserna och vederbörande kommunala myndigheter, vilka sistnämnda också torde ha intresse av att kontrollera medlens användning.

Den kontroll, varom här är fråga, avser närmast att fastställa huruvida

medlen i sista hand fått en sådan användning, att förutsättningar för nöjesskattebefrielse alltjämt äro för handen. En mera allmän kontroll av den verksamhet, som bedrives i välgörande syfte här i landet, ha vi däremot icke haft anledning att närmare överväga. I detta sammanhang vilja vi dock erinra om att justitieombudsmannen i sin senaste ämbetsberättelse (1956, s. 258 ff.) funnit anledning beröra en närbesläktad fråga, nämligen om myndigheternas åtgärder för åstadkommande av erforderlig kontroll över lotterier.

KAP. III

Beskattningen av biografföreställningar

A. Nuvarande bestämmelser

Enligt 1945 års nöjesskatteförordning i dess ursprungliga lydelse utgick nöjesskatten å biografföreställningar med 15 % å bruttopriset för varje biljett, om biljettpriset icke översteg en krona, och eljest med 15 % å första kronan av biljettpriset samt 30 % å överskjutande delen därav. Som ett led i strävandena att uppnå en överbalansering av budgeten för budgetåret 1948/49 fattades vid 1948 års riksdag beslut om vissa skärpningar av den indirekta beskattningen, däribland nöjesskatten å biografföreställningar. Genom förordningen den 30 januari 1948, nr 24, höjdes skattesatserna således till 30 respektive 45 %. I samband därmed genomfördes också den ändringen av bestämmelsen om nöjesskattens fördelning mellan stat och kommun, att nöjesskatten för biografföreställningar skall fördelas med tre fjärdedelar till staten och en fjärdedel till vederbörande kommun. Den genom skattehöjningen erhållna inkomstökningen avsågs härigenom skola tillfalla statsverket.

Genom förordningen den 8 juni 1951, nr 457, infördes bestämmelser om särskilt bidrag till producent av svensk film. Bestämmelserna voro tidsbegränsade och gällde intill utgången av juni månad 1955. Vid 1955 års riksdag fattades emellertid beslut om fortsatt giltighet av 1951 års förordning och i samband därmed även om differentiering av producentbidragets storlek, allteftersom fråga är om färgfilm eller svartvit film. Föreskrifterna härom återfinnas i förordningen den 6 maj 1955, nr 169.

Producentbidrag utgår för närvarande med 20 % för svartvit och 35 % för färgfilm av statens andel av nöjesskatten för biografföreställning, vid vilken bidragsberättigande film visas. Bidrag utgår dock icke för film, som är kortare än 2 000 meter som bredfilm eller 800 meter som smalfilm, och ej heller ifråga om biografföreställning, vid vilken inslaget av utländsk film är mer än femton procent. Det ankommer på statens biografbyrå att avgöra, om en film är svensk i förordningens mening eller ej. Bidraget utbetalas till filmproducenten eller dennes ombud direkt av biografföreställningens anordnare, som äger avräkna motsvarande belopp vid sin redovisning av nöjesskatt.

B. Producentstödet

1. Historik

Producentstödet torde väsentligen ha dikterats av det tryckta ekonomiska läget för den svenska filmproduktionen efter 1948 års skatteskärpning. Frågan om stöd åt produktionen av svensk film hade dock uppkommit långt tidigare. Redan vid behandlingen av propositionen om införande av statlig nöjesskatt vid 1939 års riksdag framfördes motionsvägen förslag om en differentiering av skattesatserna för biografföreställningar till förmån för visning av svensk film. Förslaget vann emellertid icke gehör, liksom icke heller ett vid 1940 års riksdag framfört yrkande om att viss del av den statliga nöjesskatten i den mån den inspelats på svenskt filmprogram skulle restitueras genom statsverkets försorg till vederbörande filmproducent.

En närmare redogörelse för behandlingen av dessa förslag återfinnes i det av särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga hösten 1942 avgivna betänkandet med förslag rörande statligt stöd åt svensk filmproduktion (SOU 1942: 36). Eftersom läget för den svenska filmproduktionen under då rådande förhållanden knappast motiverade generellt stöd av här ifrågavarande slag, hade de sakkunniga för sin del i valet mellan olika stödformer funnit alternativet med direkt ekonomiskt stöd åt producenten bäst ägnat att effektivt främja en önskvärd filmproduktion. En ekonomisk garanti från statens sida ansågo de sakkunniga utgöra den lämpligaste formen för stöd åt produktionen av konstnärligt och kulturellt högtstående filmer. De sakkunnigas förslag härom kom emellertid aldrig till genomförande.

Frågan om stöd åt den svenska filmproduktionen togs åter upp vid 1949 års riksdag. I anledning av motioner härom och om sänkning av nöjesskatten å biografföreställningar — I: 217 och II: 271 — fann 1949 års bevillningsutskott i sitt betänkande nr 41 det önskvärt att frågan om statligt stöd åt svensk filmproduktion närmare övervägdes. Vilka åtgärder som i sådant hänseende borde ifrågakomma kunde utskottet emellertid icke utan närmare undersökning yttra sig över. Utskottet förordade därför och riksdagen hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 maj 1949 (nr 254) att en utredning verkställdes i fråga om möjligheterna att bereda statligt stöd åt svensk filmproduktion.

Den i anledning härav tillsatta 1950 års filmutredning fann i sitt betänkande (SOU 1951: 1) filmproduktionens dåvarande ekonomiska villkor så ogynnsamma, att — med hänsyn till denna produktions betydelse från kulturella och andra synpunkter — ekonomiskt stöd från det allmänna var motiverat. Enligt en kalkyl av utredningen skulle det behövas ett stöd motsvarande i runt tal 30 % av den statliga nöjesskatten, om det genomsnittliga underskottet per film helt skulle täckas. Av olika skäl ansåg

emellertid utredningen, att stödet borde begränsas till 20 % av den statliga delen av nöjesskatten.

Ett stöd av denna storlek föreslogs också i propositionen 1951: 142, vari även framhölls att stödet borde få karaktären av hjälp till självhjälp. Det borde sålunda icke innebära en garanti för att producenten skulle få täckning för i det närmaste varje förlust. I propositionen betonades vidare, att det förordade bidragssystemet självfallet borde betraktas som en temporär understödsform. Konjunkturerna på filmmarknaden kunde nämligen växla och även annat kunde inträffa, som gjorde att behovet av stöd minskades eller bortföll.

Förslaget godkändes — efter utskottsbehandling (statsutskottets utlåtande nr 162) — av riksdagen den 31 maj 1951 (skrivelse nr 305). Statsutskottet hade emellertid funnit sannolikt, att filmproduktionens utgiftssida påverkats av den betydande pris- och löneutvecklingen under den då gångna delen av 1951 och att filmutredningens kalkyl fördenskull icke utgjorde ett så tillförlitligt underlag för bedömningen som hade varit önskvärt. Utskottet förutsatte därför, att Kungl. Maj:t på grundval av eventuell utredning från producenternas sida i detta avseende skulle taga frågan om procentsatsens höjd under omprövning.

Med hänvisning härtill anhöll *Föreningen Sveriges filmproducenter* i december 1952, att frågan om en höjning av det utgående producentbidraget skulle tagas upp till prövning. Till stöd för framställningen åberopades, att kostnadsökningarna för filmproduktionen efter 1950 hade blivit avsevärt större än enligt filmutredningens förhandskalkyl ävensom att ett särskilt produktionsbidrag från biografägarna, varmed räknats vid statsbidragets bestämmande, till väsentlig del uteblivit. Dessa förändringar i läget uppvägdes endast delvis av att biografbiljettpriserna och med dem filmhyrorna höjts under år 1951. Sammanfattningsvis konstaterades, att det genomsnittliga underskottet per film skulle bli i runt tal 80 000 kronor. Då det motsvarande underskott, som enligt filmutredningens beräkningar icke skulle täckas av det 20-procentiga bidraget, uppgick till drygt 30 000 kronor, skulle det ekonomiska utfallet alltså ha försämrats med 50 000 kronor per film.

Statskontoret och *riksräkenskapsverket,* som hade att yttra sig över framställningen, ansågo sig icke utan närmare utredning kunna tillstyrka en höjning av bidraget. Riksräkenskapsverket pekade dessutom på möjligheten att i mån av behov komma närmare ekonomisk balans genom någon ytterligare höjning av biljettpriserna. I en senare framställning uttalade producentföreningen härom bl. a. att en sådan, om den var av någon betydelse, säkerligen skulle leda till minst motsvarande minskning av publikfrekvensen. I den mån verkningarna av en prishöjning icke på det sättet neutraliserades, skulle de för övrigt endast till mycket ringa del komma de svenska filmproducenterna till godo.

I juni 1954 uppdrogs åt framlidne revisionskommissarien N. Detlofsson att utreda frågan om fortsatt stöd åt den svenska filmproduktionen. Resultatet av utredningen redovisades i en den 8 december samma år avgiven promemoria, som efter remissbehandling kom att läggas till grund för en proposition i ämnet (1955: 85).

Enligt utredningsmannens förslag skulle producentbidraget ökas från 20 till 25 % och utgå under en ytterligare fyraårsperiod, alltså intill utgången av juni månad 1959. Genom en sådan höjning av bidraget skulle den svenska filmproduktionen enligt utredningsmannens beräkningar tillförsäkras understöd i åtminstone samma grad, som från början avsetts med bidragsbestämmelserna. Med beaktande av synpunkter, som framförts i remissyttranden över förslaget, föreslog departementschefen i propositionen en differentiering av bidraget att utgå med oförändrat 20 % för svartvit film och med 35 % för film som framställts helt i färg.

Statsutskottet biträdde i sitt utlåtande nr 79 Kungl. Maj:ts förslag. Det blev också riksdagens beslut (skrivelse nr 221). Utskottet fann sig emellertid föranlåtet peka på det enligt utskottets mening anmärkningsvärda förhållandet, att den av biografägarna på sin tid gjorda utfästelsen att lämna filmproducenterna särskilt produktionsbidrag utöver sedvanligt utgående filmhyra endast till mindre del infriats.

2. *Ifrågasatt omläggning*

Såväl vid införandet av stödet åt den svenska filmproduktionen som vid dess förlängning poängterades från statsmakternas sida, att stödet var att betrakta som en temporär anordning och närmast hade karaktären av en hjälp till självhjälp i en för filmproduktionen kritisk situation. Avsikten är också att vid den nu pågående fyraårsperiodens utgång taga frågan om stödets avveckling under förnyat övervägande.

Helt naturligt har detta förhållande bland filmproducenterna ansetts vara mycket otillfredsställande. Det har också föranlett *Föreningen Sveriges filmproducenter* att taga kontakt med oss för diskussion om möjligheterna att få en ändring till stånd. Från föreningens sida har därvid framhållits, att skatteåterbäringen sådan den utformats lätt framkallar intryck av att vara en subvention medan den i själva verket innebär en skattejustering, en synpunkt som föreningen tidigare utvecklat i sitt yttrande över Detlofssons förenämnda utredning angående fortsatt stöd åt den svenska filmproduktionen. Utgångspunkten för överläggningarna har fördenskull varit att finna en annan form för detta stöd, som enligt föreningen torde komma att behövas även efter fyraårsperiodens utgång.

Stöd åt inhemsk filmproduktion förekommer även i andra länder. Det faller sig därför naturligt att undersöka, hur man på andra håll löst föreliggande problem. Av särskilt intresse i detta sammanhang äro de stödformer, som tillämpas i Frankrike och England och som icke stå i strid med

GATT-avtalet.[1] Vi ha beretts tillfälle taga del av ett omfattande material rörande filmproducentstödet i berörda länder, vilket införskaffats av producentföreningen. En närmare redogörelse för de olika systemens utformning lämnas i ett följande avsnitt.

Producentföreningen, som för sin del funnit det engelska systemet, överfört till svenska förhållanden, erbjuda väsentliga fördelar, har sedermera i en till oss ställd, den 23 februari 1956 dagtecknad skrift närmare preciserat sina synpunkter på utformningen av ett motsvarande stöd åt den svenska filmproduktionen.

3. Behovet av fortsatt stöd

Den i samband med Detlofssons utredning hösten 1954 företagna undersökningen rörande filmproduktionens ekonomi m.m. utvisar, att lönsamheten undergått en betydande försämring i jämförelse med den kalkyl som låg till grund för 1951 års beslut om införande av ett statligt stöd åt produktionen av svensk film.

Någon förbättring i det ekonomiska läget för filmproduktionen torde, såvitt vi kunna bedöma, knappast ha inträtt sedan hösten 1954. Det har fördenskull icke ansetts erforderligt med en ny lönsamhetsundersökning. Eftersom vi således grunda vår uppfattning om stödbehovet på Detlofssons utredning och denna endast föreligger i en stencilerad upplaga, har nedan intagits det avsnitt av ifrågavarande utredning, som berör filmproduktionens ekonomi m. m. (s. 4 ff.).

Fakta om filmproduktionens ekonomi m. m.

Kostnads- och intäktsutvecklingen

1950 års filmutredning redovisade i sitt betänkande (s. 14 ff.) resultatet av vissa undersökningar angående filmproduktionens kostnader t. o. m. spelåret 1949/50 och dess intäkter t. o. m. spelåret 1948/49. — Med kostnader och intäkter för ett visst spelår (= tiden 1 juli ett år — 30 juni följande år) avses här liksom i fortsättningen kostnaderna resp. intäkterna för de filmer, som har premiärsatts under spelåret. — Undersökningarna hade på uppdrag av filmproducentföreningen verkställts av befattningshavare vid Företagsekonomiska forskningsinstitutet, delvis i institutets regi. På utredningsmannens begäran har nu föreningen uppdragit åt Nils Olssons revisionsbyrå att på motsvarande sätt undersöka filmproduktionens kostnader och intäkter efter nyss angivna spelår. Revisionsbyråns undersökningar har lagts upp så, att deras resultat skall vara fullt jämförbara med de av 1950 års filmutredning redovisade. I första hand bygger undersökningarna på uppgifter, som har infordrats från producenterna. Revisionsbyråns representanter har i viss utsträckning stickprovsvis kontrollerat de lämnade uppgifterna mot producenternas räkenskaper. De har därjämte, vid besök hos producenterna, dels ägnat uppmärksamhet åt bokföringsorganisation och redovisningsprinciper och dels inhämtat närmare uppgifter om beräkningen av vissa kostnader. Om producenternas räkenskaper och de ur dem häm-

[1] Ett år 1947 i Genève ingånget allmänt tull- och handelsavtal (General Agreement on Tariffs and Trade).

tade uppgifterna har det i revisionsbyråns rapport uttalats, att det inte finns anledning att anta, att kostnader har redovisats för högt eller att intäkter har kommit att tas upp till för låga belopp.

I det följande redovisas de huvudsakliga resultaten av revisionsbyråns undersökningar. I viss utsträckning återges samtidigt för jämförelses skull ur 1950 års filmutrednings betänkande motsvarande uppgifter för tidigare år.

Av olika anledningar har undersökningarna inte omfattat samtliga filmer under de aktuella spelåren. Bl. a. har sålunda vissa filmer, för vilka befrielse från nöjesskatt enligt 14 § nöjesskatteförordningen har medgetts, på grund av sin särställning i ekonomiskt avseende inte medtagits. Av 141 filmer med premiär under spelåren 1949/50—1953/54 har i undersökningarna ingått 125, varav 29 1949/50, 24 1950/51, 18 1951/52, 27 1952/53 och 27 1953/54. Intäktsuppgifter har förelegat för de fyra förstnämnda spelåren och kostnadsuppgifter för de två sistnämnda.

Genomsnittskostnaderna för dels 1949/50 års filmer och dels de nu undersökta filmerna är som följer:

Spelår	Aritmetiskt medium		Median	
	kronor	index	kronor	index
1949/50	344 000	100	330 000	100
1952/53	438 000	127	417 000	126
1953/54	438 000	127	436 000	132

I en films kostnader har här inte inräknats sådana distributionskostnader, som har med själva uthyrningsverksamheten att göra, och inte heller sådana allmänna produktionskostnader som kostnader för den administrativa ledningen och kontorspersonalen, kostnader för outnyttjade manuskript etc.

Hur filmerna fördelar sig på olika kostnadsklasser visas i följande tabell:

Kostnadsklass (i tusental kr.)	Antal filmer		
	1949/50	1952/53	1953/54
200—300	10	4	5
300—400	14	8	6
400—500	4	11	7
500—600	—	2	6
600—700	1	1	3
över 700	—	1	—
Summa	29	27	27

Av nedanstående uppställning framgår hur kostnaderna fördelar sig på skilda kostnadsslag. För två av de undersökta filmerna ettvart av spelåren 1952/53 och 1953/54 har underlag för detaljanalys i detta avseende inte stått till buds; totalgenomsnitten avviker därför från de ovan redovisade:

Kostnadsslag	Genomsnittskostnad (aritmetiskt medium)						Index (1949/50 = 100)	
	1949/50		1952/53		1953/54			
	kr.	% [1]	kr.	% [1]	kr.	% [1]	1952/53	1953/54
Manuskript	21 000	6,2	21 900	5,3	20 800	4,6	104	99
Regipersonal	27 100	8,0	29 000	7,0	30 400	6,8	107	112
Skådespelare och statister	56 800	16,7	67 000	16,1	68 600	15,3	118	121
Teknisk personal o. d.	20 600	6,1	34 100	8,2	36 700	8,2	166	178
Hantverkare och scenarbetare	34 900	10,3	45 400	10,9	50 900	11,4	130	146
Ateljé	54 000	15,9	55 200	13,3	59 200	13,2	102	110
Material och rekvisita	12 500	3,7	14 300	3,4	18 500	4,1	114	148
Resor och transporter	19 300	5,7	24 000	5,8	30 900	6,9	124	160
Råfilm och laboratorium	35 100	10,3	51 200	12,4	57 100	12,8	146	163
Musik	9 600	2,8	10 300	2,5	11 300	2,5	107	118
Filmkopior	24 100	7,1	35 000	8,4	32 600	7,3	145	135
Fyllnadsprogram	5 100	1,5	4 500	1,1	5 800	1,3	88	114
Reklam	16 300	4,8	18 200	4,4	19 900	4,5	112	122
Diverse	3 200	0,9	5 100	1,2	4 900	1,1	159	153
Totalt	339 600	100,0	415 200	100,0	447 600	100,0	122	132

[1] % av totalkostnaden.

I revisionsbyråns rapport behandlas vidare de distributions- och allmänna produktionskostnader, som enligt vad nyss har sagts inte har inräknats i kostnaderna för de särskilda filmerna.

1950 års filmutredning beräknade — i överensstämmelse med praxis inom branschen — distributionskostnaderna schematiskt till 15 % av filmhyran. I de uppgifter, som producenterna nu har lämnat, har distributionskostnaderna beräknats efter liknande schematiska ehuru något varierande grunder; för 1952/53 års filmer skulle dessa kostnader sålunda i genomsnitt uppgå till 16,5 % av filmhyrorna. Revisionsbyrån har emellertid ansett sig kunna konstatera, att de faktiska distributionskostnaderna genomsnittligt är något högre eller 17 à 20 % av filmhyrorna.

Vad angår de allmänna produktionskostnaderna återgavs i 1950 års filmutrednings betänkande ett uttalande av en då anlitad revisionsbyrå, enligt vilket dessa kostnader knappast i något fall torde motsvara mindre än 10 % av den redovisade produktionskostnaden. Den nu verkställda utredningen har bl. a. syftat till att närmare söka bestämma storleken av dessa allmänna produktionskostnader. Den utredande revisionsbyrån har i detta avseende funnit, att kostnaderna ifråga — där de största delposterna utgörs av dels administrationskostnader och dels ränta på i filmerna investerat kapital — kan anges till c:a 36 000 kronor per film eller drygt 8 % av genomsnittskostnaden enligt ovan för 1952/53 och 1953/54 års filmer. Beträffande vissa delposter har iakttagits en tendens till någon nedgång under de senaste åren. I den nyssnämnda summan ingår inte underskott på filmdistributionen, d. v. s. skillnaden mellan faktiska och redovisade distributionskostnader; med tillägg för detta kommer de kostnader varom här är fråga att bli i runt tal 10 % av den redovisade genomsnittskostnaden per film.

Genomsnittsintäkterna för 1949/50—1952/53 års filmer, i jämförelse med 1948/49 års filmer, har utvecklats på följande sätt:

Spelår	Aritmetiskt medium		Median	
	kronor	index	kronor	index
1948/49	268 000	100	240 000	100
1949/50	252 000	94	238 000	99
1950/51	266 000	99	235 000	98
1951/52	315 000	118	277 000	115
1952/53	296 000	110	296 000	123

De här upptagna intäktssiffrorna avser intäkterna på den svenska marknaden t. o. m. mars året efter premiäråret. Från det statliga producentbidraget (fr. o. m. den 1 juli 1951) har i detta sammanhang bortsetts. Det bör vidare beaktas, dels att biografbiljettpriserna under 1951 har höjts med i genomsnitt drygt 25 öre och dels att samtidigt har tillkommit ett inkomsttillskott i form av produktionsbidrag från biografägarna, uppgående för ettvart av de två senaste åren till 7 000 à 8 000 kronor (aritmetiskt medium) per film.

Med fördelning på intäktsklasser har utvecklingen varit som följer:

Intäktsklass (i tusental kr.)	Antal filmer				
	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53
0—100	3	1	—	1	4
100—200	5	10	10	6	7
200—300	9	10	5	4	3
300—400	6	4	6	4	5
400—500	4	4	2	2	5
500—600	—	—	1	—	3
600—700	1	—	—	—	—
över 700	—	—	—	1	—
Summa	28	29	24	18	27

Det statliga producentbidraget har för 1951/52 och 1952/53 års filmer — räknat i båda fallen t. o. m. mars 1954 — uppgått till resp. 83 000 och 76 000 kronor per film (aritmetiskt medium).

Revisionsbyrån har vidare särskilt undersökt *dels* i fråga om 1949/50—1951/52 års filmer intäkterna på den svenska marknaden under tiden fr. o. m. april året efter premiäråret t. o. m. mars påföljande år och *dels* i fråga om 1949/50—1952/53 års filmer exportintäkterna t. o. m. maj 1954. Per film (aritmetiskt medium) har de förra utgjort resp. 9 000, 14 000 och 8 000 kronor och de senare resp. 11 000, 9 000, 122 000 och 20 000 kronor. Exportintäkterna härrör till alldeles övervägande del från ett fåtal filmer; av de fyra årens filmer har resp. 2, 0, 3 och 4 gett mer än 50 000 kronor (den jämförelsevis höga genomsnittssiffran för 1951/52 beror huvudsakligen på en enstaka film, vilken f. ö. har inverkat inte oväsentligt också på genomsnittet för inlandsintäkterna).

Om man utgår från de kostnads- och intäktsbegrepp, som har använts i tabellerna här ovan — varvid alltså bortses bl. a. från det statliga producentbidraget — har av 1952/53 års 27 undersökta filmer 6 gett överskott (mot 8 av 28 för 1948/49); genomsnittsunderskottet för de 27 filmerna är 142 000 kronor.

Biografbiljettpriser och filmhyror fr. o. m. 1951

Inträdesavgifter till biografer, för vilka stadgandena om *prisstopp* tidigare hade gällt, undantogs härifrån med verkan fr. o. m. den 29 januari 1951. Sedan vissa höjningar av dessa avgifter hade aviserats, återinfördes prisstoppet fr. o. m. den 12 maj 1951, detta därför att de ifrågasatta höjningarna var så stora, att deras skälighet ansågs böra bli föremål för priskontrollnämndens prövning. Efter förhandlingar med biografägarorganisationerna och vissa undersökningar angående biografnäringens lönsamhet medgav priskontrollnämnden därefter, med giltighet fr. o. m. den 9 juli 1951, höjning av inträdesavgifterna med — bortsett från barnföreställningar — 20 öre per biljett. Det avsågs, att denna prishöjning inte till någon del skulle komma filmproducenterna till godo; fördenskull bestämdes, att avgiftshöjningen inte fick leda till någon höjning, räknat i öre per biljett, av tidigare uttagen filmhyra. Efter fortsatta förhandlingar medgav nämnden — med beaktande bl. a. av kostnadsökningarna för den svenska filmproduktionen — ytterligare höjning fr. o. m. den 22 oktober 1951 av biografbiljettpriserna med 10 öre för biljettpriser på 2 kronor och däröver och 5 öre i övrigt, varvid samtidigt bestämdes, att filmhyrorna skulle få höjas till samma procentuella andel av biljettpriserna som före den 9 juli 1951.

Efter 1951 har såväl biografbiljettpriser som filmhyror varit i huvudsak oförändrade. Fr. o. m. den 15 september 1954 har dock medgetts höjning med 5 öre av biljettpriser på 1: 95 och 2: 45 och därjämte viss höjning för barnföreställningar. Fr. o. m. den 1 juli 1953 är filmhyrorna undantagna från prisstoppet. En framställning från biografägarorganisationerna i oktober 1954, att prisstoppet antingen skulle hävas i fråga om biografbiljettpriserna eller återinföras i fråga om filmhyrorna, har av priskontrollnämnden lämnats utan bifall.

Det genomsnittliga biografbiljettpriset, som före 1951 års prishöjningar var c:a 1: 95, torde nu uppgå till 2: 20 à 2: 25. Den nuvarande genomsnittliga filmhyran för svensk film synes, på basis av det material som nu har tillhandahållits, kunna uppskattas till drygt 40 % av bruttobiljettintäkterna efter avdrag för nöjesskatt.

Till ledning för en bedömning av det fortsatta stödets storlek upprättade Detlofsson följande sammanställning över genomsnittskostnader och -intäkter för 1952/53 års filmer.

Kostnader	Aritm.medium	Median
Redovisade produktionskostnader	438 000	417 000
Vissa allmänna produktionskostnader, upptagna till 10 % av föregående	44 000	42 000
Summa	482 000	459 000
Intäkter (utom statsbidrag)		
Intäkter på den svenska marknaden t. o. m. mars 1954	296 000	296 000
Intäkter på den svenska marknaden därefter, uppskattning	10 000	5 000
Exportintäkter, uppskattning (t. o. m. maj 1954 20 000—4 000)	22 000	4 000
Summa	328 000	305 000

Vare sig man räknar med det aritmetiska mediet[1] eller medianen blev genomsnittsunderskottet per film sålunda 154 000 kronor. Motsvarande

[1] Aritmetiska mediet är lika med summan av de enskilda enheternas värden dividerad med antalet enheter. Medianen är lika med värdet för den mellersta enheten i en serie, där enheterna äro ordnade i storleksföljd.

kalkyl av 1950 års filmutredning visade ett genomsnittsunderskott av i runt tal 110 000 kronor. Sammanställt med vad som kunde antagas om kostnads- och intäktsutvecklingen under de närmaste åren fann utredningsmannen resultatet av undersökningen tala för någon justering uppåt av det dåvarande stödet.

Enligt preliminära uppgifter, som erhållits från filmproducentföreningen, ha kostnaderna — som man kunnat vänta — ytterligare ökat sedan föregående utredning verkställdes. Genomsnittskostnaderna för de år 1954/55 premiärsatta filmerna uppgå således till (476 000 + 48 000 =) 524 000 kronor. Någon motsvarande intäktsökning synes däremot icke ha skett. Intäkterna för 1954/55 års filmer ha ännu icke kunnat beräknas. För året dessförinnan premiärsatta filmer ha genomsnittsintäkterna — bortsett från producentstödet — emellertid beräknats till 298 000 kronor, vilket innebär en minskning i jämförelse med nästföregående år med c:a 9 %.

Denna minskning av de genomsnittliga intäkterna torde bero på att antalet svenska filmer ökats. Det förefaller sålunda som om publiktillströmningen till visningar av svensk film icke tillnärmelsevis skulle öka i proportion till den ökade produktionen av svenska filmer.

Om utvecklingen på längre sikt av den svenska filmproduktionens ekonomi och stödbehov är det icke möjligt att med någon större grad av säkerhet uttala sig. Utredningsmannens uttalanden härom äro också mycket knapphändiga. Producentföreningen hävdar för sin del, att svårigheterna för filmproduktionen med all sannolikhet komma att bestå för lång tid framåt. Som stöd härför åberopar föreningen i sin förenämnda skrift bl. a. färgfilmens genombrott och konkurrensen från televisionen:

Detta sammanhänger först och främst med att färgfilmen på allvar tycks ha slagit igenom. Därigenom ökas produktionskostnaderna högst väsentligt, sannolikt med omkring 40 %. Därtill kommer den tekniska nydaning, utgående från U.S.A., som innebär en större och annorlunda proportionerad bildyta än den hittills gängse. Filmer med detta nya format är undantagslöst i färg. Om svensk film i längden skall kunna hävda sig i konkurrensen med utländsk film, både på hemmamarknaden och utomlands, är det oundgängligen nödvändigt, att den i någon utsträckning kan anpassa sig efter de tekniska framsteg, som präglar världsproduktionen. Det vore olyckligt, om den svenska och utländska filmpubliken bibringades den föreställningen, att våra filmer är gammalmodiga, omoderna, mindre lockande. Ett sjunkande intresse för svensk film icke endast rubbar grundvalarna för produktionens ekonomiska läge, det skulle dessutom på längre sikt omöjliggöra denna produktion eller i varje fall göra inhemsk film betydelselös som samhällsfaktor.

Framtidsbilden blir knappast ljusare, om man betänker, att filmproduktionen förr eller senare måste komma att möta konkurrensen från televisionen. Televisionens konkurrenskraft, framför allt under uppbyggnadsåren, bör icke underskattas. Den kommer med all sannolikhet att ytterst kännbart inverka på biografernas publikfrekvens och därmed på produktionens inkomstmöjligheter. Det säger sig självt, att filmfacket i sin helhet måste vara berett på att hävda sig i

denna konkurrens genom särskilda åtgärder. Färgfilmen och det stora bildformatet, vilka i U.S.A. utgjort filmproduktionens främsta vapen i kampen om publiken, kan vi i Sverige icke undvara.

4. Producentstöd i utlandet

Även utomlands har det mångenstädes visat sig erforderligt att stödja filmproduktionen inom det egna landet. I bilaga 2 till 1950 års filmutredning betänkande om statligt stöd åt svensk filmproduktion (SOU 1951: 1) har lämnats en redogörelse för statliga stödåtgärder för den inhemska filmproduktionen i våra nordiska grannländer samt England och Frankrike.

Vad de skandinaviska länderna beträffar skall här blott nämnas, att man där beträtt olika vägar, när det gällt att stödja den egna filmproduktionen. Redan i december 1949 infördes i Danmark bestämmelser om producentstöd av samma slag, som halvtannat år senare kom att genomföras hos oss. I Finland är den inhemska filmen förmånligare behandlad i nöjesskattehänseende än utländsk, vilket framgår av bilaga 3 till detta betänkande. I Norge slutligen har man stannat för att stödja produktionen av norsk film, som uppfyller vissa minimikrav, genom att garantera produktionskostnaderna för en film intill ett visst belopp.

I England och Frankrike har man efter andra världskrigets slut haft att kämpa med stora svårigheter för den inhemska filmproduktionen. I det följande lämnas en redogörelse för det ekonomiska stöd, som lämnas filmproduktionen i de båda länderna. Redogörelsen grundar sig på av filmproducentföreningen införskaffat och bearbetat material.

England

Den engelska nöjesskatten, som beräknas på bruttoinkomsterna, har sedan år 1950 varit föremål för upprepade sänkningar. År 1950 uttogs nöjesskatt således med i genomsnitt 35 % av spelintäkterna, medan den år 1954 hade sjunkit till 32,6 % därav. Därefter har nöjesskatten sänkts ytterligare och kan nu beräknas uppgå till ungefär 31,2 % av bruttointäkterna.

I övrigt fördelas spelintäkterna mellan biografägare och filmuthyrare, varjämte en del därav går till filmfonden (se nedan). År 1954 fördelades inkomsterna mellan berörda intressenter enligt föreliggande statistik på följande sätt.

	% av bruttoinspelningen		% av nettoinspelningen
Bruttoinspelning		100	
Nöjesskatt	32,6		
Filmfonden	2,5	35,1	
Nettoinspelning		64,9	100
Därav: biografägare		42,2	65,0
filmhyra		22,7	35,0

Efter avdrag för distributionskostnaderna, vilka uppgingo till i genomsnitt 36,4 % av filmhyran, återstod ungefär 63,6 % därav att fördela mellan filmproducenterna. Av denna andel tillföllo 19,8 % brittiska och 43,8 % utländska filmproducenter. Den brittiska filmproduktionen behärskar sålunda omkring 30 % av marknaden, räknat efter intäkterna.

Efter andra världskriget drabbades den engelska filmproduktionen av en svår kris, som föranledde statsmakterna att överväga hjälpåtgärder. År 1948 startades *National Film Finance Corporation*, en statlig filmbank med uppgift att lämna lån som rörelsekapital åt engelska filmproducerande företag. Enligt The Cinematograph Film Production (Special Loans) Act 1949 kan filmbanken endast ge lån till gäldenärer »who have reasonable expectations of being able to arrange for the production or distribution of cinematograph films on a commercially successful basis». För lånen erfordras säkerhet.

Enligt föreliggande uppgifter har filmbanken hittills beviljat lån om sammanlagt mellan 11 och 12 milj. pund. Härav ha c:a 4 milj. pund återbetalats. Man räknar med att banken, sedan den började sin verksamhet, förlorat inemot 3 milj. pund.

Syftet med bankens verksamhet har bl. a. varit att uppehålla inspelningsverksamheten och tillförsäkra inspelningsateljéernas personal sysselsättning. Eftersom det visat sig omöjligt att få den inhemska filmproduktionen att gå ihop, erfordrades emellertid stöd även i annan form. I juni 1950 framlades fördenskull ett regeringsförslag, som gick ut på att genom nöjesskattesänkning och särskilda tillägg till priset å varje biografbiljett erhålla medel för stödjande av filmproduktionen inom landet.

Enligt denna hjälpplan, som trädde i kraft den 10 september 1950, skall vad staten sålunda avstår i nöjesskatt jämte pristilläggen å biobiljetterna tillföras filmbranschen. För ändamålet har genom avtal mellan de fyra stora organisationerna inom denna bransch bildats en särskild fond för engelsk film, *British Film Production Fund Ltd*, till vilken hälften av ifrågavarande medel skall inbetalas. Den andra hälften få biografägarna behålla.

Bidrag till fonden inbetalas från varje biograf, med undantag av vissa mindre biografer, med ett visst belopp för varje försåld biljett. Storleken av beloppet varierar med biljettpriset. Statens medverkan kommer endast till synes däri, att ifrågavarande producentandel är befriad från nöjesskatt. Producentandelen räknas helt utanför de ordinarie intäkterna; den tillfaller producenten oavkortad. Enligt uttryckliga föreskrifter skulle införandet av denna s. k. levy icke få medföra någon sänkning i filmhyran. Ej heller skulle den få medföra någon ökning i distributionskostnaderna; filmdistributörerna skulle således icke få inräkna densamma i det belopp, på basis av vilket distributionskostnaden beräknas, såvida ej annat uttryckligen avtalats.

För närvarande utgår denna producentandel enligt följande skala.

Bruttobiljettpris	Levy
högst 8 d	0
9 d—1 sh.	1/4 d
1 sh. 1 d — 2 sh. 2 d	1/2 d
2 sh. 3 d — 2 sh. 6 d	3/4 d
2 sh. 7 d	1 d
2 sh. 8 d och högre	1 1/4 d

Biografer, som icke ha en bruttoinspelning om minst 150 pund i veckan, äro befriade från skyldighet att inbetala denna andel till fonden. Befrielsen gäller endast för veckor, då bruttointäkterna icke uppgått till nämnda belopp. För gränsfallen gäller, att producentandelen aldrig får vara större än att bruttointäkten, sedan densamma avdragits, uppgår till 150 pund.

Fondens medel användas för »support and encouragement to the production of British films, both first features and supporting items (other than newsreel)». Medlen fördelas på de olika filmproducenterna i proportion till de filmhyror, deras filmer inspelat. Yrkande om utdelning från fonden framställes av varje producent, varvid denne till en av fonden utsedd auktoriserad revisor har att lämna samtliga de uppgifter, som erfordras för bedömandet av producentens rätt. Ursprungligen skulle yrkande om utdelning ske för perioder om 13 veckor. Numera tillämpas fyraveckorsperioder. Om producenten inom 15 dagar efter utgången av sådan fyraveckorsperiod begär utdelning och tillhandahåller alla nödvändiga uppgifter, erhåller han en à conto-utbetalning. Hans slutliga andel i fondens medel bestämmes först efter utgången av varje spelår. Producentens rätt till utdelning går förlorad, om yrkande och vederbörliga uppgifter icke inkommit inom viss tid, för närvarande fyra månader, efter spelårets utgång.

Vid fördelningen av medlen bli kortfilmer proportionsvis något mer gynnade än spelfilmer, beroende på att filmhyran för kortfilmer multipliceras med 2 1/2, innan deras andel i fonden bestämmes.

En viss del av fondens medel kunna, ehuru i mycket begränsad utsträckning, användas för »other purposes». Berättigad till sådan extraordinär utdelning har hittills endast »Childrens Film Foundation» ansetts vara. I övrigt fästes stor vikt vid att alla influtna medel endast användas för utdelning till producenter av berättigande filmer, och det är uttryckligen bestämt, att fonden varje år skall helt tömmas för detta ändamål.

Filmfondens praktiska verksamhet, såsom infordrande av och kontroll av redovisningar från biografägarna, inkassering av andelsbelopp från biografägarna, fördelning av medel på berättigade producenter, utbetalningar etc., administreras av British Film Producers' Association, som uppdragit åt en revisionsfirma att ombesörja allt det siffermässiga arbetet.

Sifferuppgifter, som avse individuella producenter och biografägare, äro konfidentiella och torde icke heller vara tillgängliga för filmfondens styrelse. Detta sammanhänger uppenbarligen med att blott rent matematiska fördelningsgrunder tillämpas.

Beslut, som fattas av styrelsen för filmfonden, kunna ej överklagas. Samtidigt som det fastställts, att styrelsen beslutar om utbetalningar, har det emellertid stadgats, att styrelsens beslut icke har någon prejudicerande verkan i vad avser de inbördes rättigheterna hos intresserade parter.

Frankrike

Efter andra världskriget råkade även den franska filmproduktionen ut för en kris, som kom att utlösa stödåtgärder från statsmakternas sida. År 1948 utfärdades således en lag om temporär hjälp till filmindustrien med begränsad giltighetstid. Denna lag har sedermera ersatts av en lag den 6 augusti 1953, vilken alltjämt är gällande.

Vid valet av stödform övervägde man från början ett förslag, som gick ut på att till filmbranschen återbära en del av nöjesskatten. Med hänsyn till att den franska nöjesskatten till stor del går till lokala myndigheter och bestämmes av dessa, visade sig denna väg dock icke framkomlig. Man stannade i stället för systemet att för ändamålet taga ut ett extra tillägg på biografbiljetternas pris. Samtidigt infördes en särskild premiärskatt — taxe de sortie — som betalas när nya filmer, vare sig de äro franska eller utländska, inlämnas till censurering.

Den *allmänna nöjesskatten,* som utgår enligt code général des impôts i procent av veckointäkterna, har under senare år varierat rätt avsevärt. Den genomsnittliga procentsatsen uppgick år 1945 till 43 % men har därefter i flera omgångar sänkts, år 1946 till 37 % och år 1949 till 26 %. År 1952 utgick skatten med 16 % för att två år senare ha höjts till 32 %. För närvarande utgår skatten enligt följande tabell.

Veckointäkt	Procent
högst 50 000 frs	2
50 000—150 000 frs	10
över 150 000 frs	16

Härtill komma vissa kommunala pålagor.

Tilläggsskatten, taxe additionnelle au prix des places, utgår efter följande skala.

Biljettpris	Avgift
högst 100 frs	5 frs
100—130 »	10 »
140—150 »	25 »
150—180 »	30 »
180—200 »	35 »
200—250 »	40 »

För varje påbörjat ytterligare belopp om 50 francs höjes tilläggsskatten med 5 francs.

För *premiärskatten*, taxe de sortie, gälla följande maximibelopp, inom vilka skatten fastställes.

	Avgift per meter
fransk eller fransktalande film om minst 1 300 m.	1 800 frs
fransk eller fransktalande film under 1 300 m.	200 »
utländsk film i originalversion om minst 1 300 m.	150 »
utländsk film i originalversion under 1 300 m.	100 »

Tilläggsskatten och premiärskatten tillföras en särskild *fond*, kallad Le Fond de développement de l'industrie cinématographique, vars medel skola användas för att

a) delvis finansiera produktionen av nya franska långfilmer;

b) ersätta franska producenter av kortfilmer av hög artistisk kvalitet;

c) bidraga till arbeten för säkerhet och hygien i samt teknisk förbättring och förskönande av offentliga biografteatrar ävensom till skapandet av nya sådana;

d) underlätta iståndsättandet av krigsskadade biografteatrar;

e) bidraga till utrustning och modernisering av tekniska industrier i filmbranschen;

f) bidraga till produktion av journalfilmer; samt

g) lämna bidrag till de yrkesorganisationer som syssla med propaganda för fransk film i Frankrike och utlandet och distribution av fransk film i utlandet.

Därjämte skall fonden finansiera kostnaderna för dess förvaltning. För de ändamål, som avses under d), e), f) och g), och för förvaltningsuppgifterna må icke åtgå mer än 15 % av fondens intäkter.

a) Stöd åt långfilm

Stödet åt producenter av långfilm, varmed menas filmer om minst 1 300 meter i 35 mm-format, beräknas på grundval av inkomsterna från såväl exploateringen i Frankrike (inklusive områdena utanför Europa) som filmens exploatering i eller försäljning till utlandet. Inkomsterna från moderlandet under en tid av fyra år och från utlandet och de franska områdena utom Europa under en tid av sex år från premiärdagen läggas till grund för beräkning av stödets storlek. För att tagas i betraktande måste inkomsterna från utlandet ha införts till Frankrike, såvida icke särskild dispens erhållits från valutamyndigheten.

Ett särskilt bidrag om minst 10 milj. francs per film utbetalas för franska filmer, som äro ägnade att tjäna den franska filmens sak, öppna nya perspektiv inom filmbranschen eller sprida kännedom om den franska unionens stora problem och tema. Detta bidrag avräknas från bidrag, som

sedermera erhålles, och innebär sålunda en garanti för att den ifrågavarande filmen erhåller ett stöd av den storleksordning, fondens styrelse bestämmer. Vad som utbetalas i form av stöd av ifrågavarande slag får icke överstiga 10 % av den del av fonden, som tillkommer producenterna.

En av de ledande principerna för det franska systemet är, att bidraget icke utbetalas till producenten annat än såsom bidrag till produktion av en ny film. I förordningen kallas dessa filmer »films de réinvestissement». De filmer som grunda bidragsrätten — d. v. s. på basis av vars inkomster bidraget beräknas — kallas »films de référence».

Berättigade till bidrag äro endast filmer, som produceras av franska producenter i originalversion på franska språket. Jämväl laboratoriearbeten etc. skola ha utförts i Frankrike. Bidraget beräknas till viss procent av bruttointäkterna på référencefilmerna och utgår med 6 % å intäkterna från hemlandet och 25 % å intäkterna från utlandet. Om fransk kortfilm ingår i programmet, höjes stödet till 7 %. Bidragsbeloppen inbetalas till och bokföras hos fonden på vederbörande producents konto. Där innestå bidragen i avvaktan på utbetalningsbeslut från fondens styrelse.

Till innestående bidragsbelopp föreligger förmånsrätt för vissa utgifter för varje film. Sådan förmånsrätt tillkommer staten för dess fordringar (med undantag för fordran å premiärskatt), löner och ersättningar till arbetare, skådespelare, tekniker samt författare och bearbetare av manuskript, med undantag dock för ersättningar — oavsett vad dessa kallas — som utgå till direktörer, styrelseledamöter och firmatecknare i producentbolaget. Förmånsberättigade äro vidare skulder till ateljéer, laboratorier och uthyrare av teknisk material, i den mån dessa skulder styrkas avse den ifrågavarande filmen. Vid utbetalning av bidrag skall alltid styrkas, att de förmånsberättigade kategorierna erhållit full täckning för sina ersättningsanspråk.

För att erhålla utbetalningar för produktion av en återinvesteringsfilm ha producenterna att göra ansökan hos fondens styrelse. Därvid skall producenten styrka, att han själv sätter in ett kapital om minst 10 % eller erhållit bankkrediter om minst 20 % av totala produktionskostnaden. Garantier från utlandet få inräknas i dessa 20 %. Vid ansökningen om utbetalning för en återinvesteringsfilm skall producenten foga bevis om det för honom tillgängliga kapitalet samt en mycket detaljerad plan beträffande den tillämnade produktionen. I denna plan skola anges filmens arbetsnamn, tekniska uppgifter, beräknade antalet veckor för ateljétagningar, exteriörtagningar och övrigt arbete, namnet på ateljén och laboratoriet, platser för exteriörerna, data för exteriörtagningarna, synopsis som »så exakt som möjligt» ger besked om ämnets natur och filmens betydelse, namnet på de viktigare skådespelarna och teknikerna, noggranna uppgifter beträffande finansieringen samt verifikationer därtill ävensom i förekommande fall noggranna uppgifter i fråga om coproduktion.

I händelse av coproduktion erhåller den franske producenten rätt till bidraget för återinvesteringsfilm i proportion till sin insats i referensfilmen. Coproduktion, som göres enligt av franska staten ingångna internationella överenskommelser, erhåller dock fördelaktigare villkor.

b) Stöd åt kortfilm

Av de fondens medel, som stå till förfogande för filmproduktionen, skall en kvot av högst 10 % användas för uppmuntrande av kortfilmer av kvalitet. Detta tillgår på så sätt att en summa om en miljon francs utbetalas för varje film, som utväljes av en särskild jury. Vad som blir över av kortfilmens kvot får användas av juryn enligt dennas eget bedömande såsom bidrag till filmer, som anses vara av utmärkt hög kvalitet.

Såsom kortfilmer anses filmer med en längd understigande 1 300 meter.

c—d) Stöd åt biograferna

Av vad som sammanlagt inflyter till utvecklingsfonden skall hälften användas för bidrag till biograferna. Varje biograf får därvid rätt till hälften av vad biografen inlevererat till fonden. Medlen utbetalas till biografägaren efter särskild ansökan. Biografägaren får disponera medlen för att använda dem till arbeten för säkerhet, hygien, teknisk förbättring, försköning, utvidgning och installation av television. Medlen kunna även efter särskild prövning få användas för byggande av nya teatrar. Särskilda bidrag lämnas till krigsskadade teatrar.

För att en biograf skall erhålla bidrag erfordras som regel, att biografägaren själv betalar en del av de kostnader, för vilka bidrag begäres. De minsta biograferna kunna dock erhålla bidrag till förbättringsarbeten utan att satsa något belopp själva. För en medelstor biograf måste ägaren själv betala 20 % och för de största biograferna hälften av kostnaden. För biografägare med flera biografer gäller, att bidragsmedlen få transporteras från en eller flera biografer till en eller flera andra biografer.

e) Stöd åt de tekniska industrierna

För detta ändamål få användas högst 5 % av fondens medel. Utbetalningar ske efter styrelsens prövning och avse stöd åt tillverkning av fransk teknisk material, som är ägnad att förbättra produktionens kvalitet, samt fransk teknisk material, som är ägnad att förbättra biografernas tekniska utrustning. Vidare kunna utbetalningar ske för modernisering av ateljéer och laboratorier.

f) Stöd åt journalfilm

Det stöd, som utgår för journalfilmen, bestämmes efter varje år enligt en särskild taxa, fixerad till 4 promille av fondens intäkter.

g) Stöd åt propaganda för fransk film i utlandet och stöd åt distribution av fransk film i utlandet

Utbetalningar av belopp enligt bestämmande av fondens styrelse ske till företag, som under statlig kontroll främjar propagandan för och exporten av fransk film på den utländska marknaden. Det förutsättes att c:a 4 % av de intäkter, som influtit på grund av utlandsvisning, skola användas för detta ändamål. Vidare kan själva distributionen av fransk film i utlandet erhålla bidrag enligt taxa, som fastställes av vederbörande departementschef.

5. Utredningens uttalanden och förslag

Vårt uppdrag med avseende på biografnöjesskattens tekniska utformning har, som tidigare framhållits, direkt samband med det nuvarande producentstödet. Möjligheterna att genomföra en sådan omläggning av nöjesskatten, att en höjning av biografbiljettpriserna i högre grad än nu skulle kunna komma de svenska filmproducenterna till godo, behandlas nedan i avd. C. Att på denna väg nå därhän, att producentstödet kan upphöra, synes knappast möjligt. Den andel av en eventuell prishöjning, som tillfaller den svenska filmproduktionen, blir under alla förhållanden relativt obetydlig. Man får också räkna med risken för en minskning av publikfrekvensen. En sådan ordning gynnar för övrigt icke enbart de svenska filmproducenterna utan kommer jämväl de utländska producenterna till godo.

Med hänsyn härtill och till behovet av fortsatt stöd åt svensk filmproduktion har det synts oss angeläget att finna en form härför, som — utan att föranleda något större skattebortfall — bereder möjlighet att verksamt stödja produktionen av svensk film. Vi ha därvid under våra överläggningar med Föreningen Sveriges filmproducenter kommit till den uppfattningen, att det engelska systemet skulle kunna erbjuda väsentliga fördelar i detta hänseende.

Som framgår av en tidigare lämnad redogörelse innebär det engelska systemet, att en viss extra avgift enligt frivillig överenskommelse mellan organisationerna inom film- och biografbranschen lägges på varje biografbiljett, vilken avgift redovisas och betalas av biografägarna till en central fördelningsorganisation. Denna organisation fördelar influtna belopp till producenter av inhemska filmer i proportion till de bruttofilmhyror, som dessa filmer inspela. Från bidragsplikten äro i England undantagna mindre biografer. Denna produktionsandel är vidare befriad från nöjesskatt och ingår således icke i det belopp på basis av vilket nöjesskatten beräknas.

Enligt vad den statistiska undersökningen utvisar uppgick totala antalet försålda biografbiljetter budgetåret 1953/54 till 75,5 milj. st. Häri ingående biljetter av lägre valörer torde, som utredningsinstitutet uppger i sin redo-

görelse för undersökningen, utgöras av förköps- och dylika avgifter. Oaktat antalet sådana avgifter endast uppgår till någon miljon, räkna vi här med en försäljning av i runt tal 70 milj. biografbiljetter årligen. Ett relativt obetydligt tillägg till biljettpriset torde ge en summa, som mer än väl kompenserar det nuvarande producentstödet.

Ett system med sådana biljettpristillägg — här kallade »producentandelar» — förutsätter, att dessa icke belastas med vare sig nöjesskatt eller filmhyra ävensom att biografägarna icke göra anspråk på någon del därav. Systemets genomförande torde kräva en överenskommelse mellan berörda intressentgrupper (filmproducenter, filmuthyrare och biografägare).

Varken biografägare eller filmuthyrare skola äga någon rätt till producentandelen. Detta torde enklast kunna anges genom en bestämmelse om att producentandelen icke skall inräknas i bruttoinkomsten av biografföreställning. Denna bruttoinkomst beräknas enligt gällande avtal om allmänna bestämmelser vid filmleveranser på följande sätt.

Med *bruttoinkomst* förstås den sammanlagda biljettintäkt, som inflyter under speltiden. I bruttoinkomsten inräknas varje belopp, som allmänheten har att erlägga för eller i samband med inköp av biljett. Härifrån undantages dock nöjesskatt men inräknas förköpsavgift i vad den överstiger 20 öre exklusive nöjesskatt. För film som befrias från nöjesskatt enligt § 14 nöjesskatteförordningen träffas särskild uppgörelse.

Detta stadgande torde få kompletteras med en föreskrift om att, förutom nöjesskatt, jämväl producentandel skall undantagas.

Filmuthyrare och biografägare skola å andra sidan icke heller förlora på producentandelens införande och så torde ej heller behöva bli fallet. Producentandelen är att betrakta som ett tillägg till det biljettpris, som eljest skulle ha uttagits. Biografägarna böra således lämnas möjlighet att företaga sådana prisjusteringar, att införandet av en producentandel icke kommer att medföra en minskning av bruttoinkomsten från biografföreställningarna. En förutsättning är självfallet att priskontroll eller annan likartad reglering icke hindrar den prishöjning, som kan bli nödvändig i samband med producentandelssystemets införande.

Som närmare kommer att beröras i avd. C. har vårt uppdrag med avseende på biografnöjesskattens tekniska utformning föranlett oss taga under övervägande, om icke den progressiva skatteskalan bör slopas. En sådan omläggning kan komma att påverka de prisjusteringar, varom här är fråga. Det gäller närmast för en biografägare att justera priserna så, att sammanlagda bruttoinkomsten enligt det föreslagna systemet ej understiger den bruttoinkomst, han tidigare kommit upp till vid utsålt hus. Om en enhetlig skattesats införes med skattesänkning för biljetter i högre prislägen som följd, kan det vara lämpligt att låta dessa bära förhållandevis större del av producentandelarnas samlade belopp. Biografägaren kan med andra ord genomföra de prisändringar som han anser lämpliga, blott det nyss angivna resultatet uppnås.

Den ekonomiska innebörden av förslaget

Biograferna indelas hos oss efter storleksordning i sex olika klasser. Totala antalet biografer uppgick enligt Filmägarnas kontrollförenings meddelande nr 1/1956 vid årsskiftet 1955/56 till 2 488 st., varav 975 biografer äro att hänföra till klasserna I—III. Icke mindre än 1 513 biografer tillhöra således klasserna IV—VI med högst tre föreställningar per vecka. Praktiska skäl tala för att endast biljetterna på de större biograferna beläggas med producentandel. Systemet torde kunna införas och tillämpas på ett betydligt enklare sätt, om det stora antalet småbiografer undantages från skyldigheten att utge producentandel. Man får nämligen utgå från att överenskommelse om uttagande av producentandel måste träffas med varje biograf. Då blott en ringa del av biljettintäkterna härrör från dessa mindre biografer, torde det ekonomiska resultatet icke alltför mycket påverkas av att småbiograferna lämnas å sido. Det administrativa organ, som blir erforderligt för producentstödets handhavande, kan i gengäld dimensioneras avsevärt mindre.

Som skäl för ett undantagande av de mindre biograferna kan även åberopas, att dessa biografer ute i landet merendels icke torde ha så stora möjligheter att kompensera sig genom prisjusteringar. Möjligen kan det också synas ologiskt, att mindre bärkraftiga biografer, som själva äro i behov av stöd för sin fortsatta existens, skola bidraga till stödet åt den svenska filmproduktionen. Att det i princip icke är biograferna som sådana utan den biljettköpande allmänheten, som i sista hand svarar för stödet, gäller självfallet också för dessa biografer men deras möjligheter att stå till tjänst med den service det är fråga om torde få bedömas såsom relativt begränsade.

Man räknar med att biografer, tillhörande klasserna IV—VI, svara för c:a 20 % av den totala omsättningen bland biograferna. Baseras stödet på övriga biografer, representerande 80 % av c:a 70 milj. försålda biljetter, kan ett tillägg av tio öre på varje biljett beräknas inbringa c:a 5,6 milj. kronor. För budgetåret 1955/56 har det nuvarande producentstödet beräknats till c:a 3 milj. kronor. Genom en omläggning av stödet, på sätt här föreslagits, skulle producenterna sålunda komma att erhålla ytterligare i runt tal (5,6 — 3 =) 2,6 milj. kronor.

Skattebortfallet vid en omläggning av producentstödet efter producentandelssystemet men utan prisjusteringar kan beräknas icke komma att överstiga nu utgående stöd åt svensk filmproduktion. Systemet förutsätter emellertid generella prishöjningar och i den mån sådana komma till stånd, minskas givetvis skattebortfallet. Man torde kunna räkna med att biografägarna utan undantag till fullo kompensera sig för producentandelarna genom pristillägg och att något skattebortfall således icke kommer att uppstå. Eftersom den nuvarande skatteåterbäringen samtidigt avses skola upphöra, medför omläggningen för statens vidkommande i stället ett tillskott av nöjesskattemedel på i runt tal 3 milj. kronor.

Medlens användning

Producentandelssystemet har i första hand till syfte att ersätta nu utgående producentbidrag, vilket i sin tur avser att åvägabringa ekonomisk balans inom den svenska filmproduktionen. Avsikten är således, att producent av svensk film skall beredas fortsatta möjligheter att få filmens produktionskostnader täckta. Det är i denna del med andra ord fråga om att åvägabringa balans mellan producentens intäkter och kostnader för filmen.

Detta generella stöd är enligt föreliggande förslag utformat i överensstämmelse med de principer, som legat till grund för förordningen den 8 juni 1951 om särskilt bidrag till producent av svensk film. Stödet har blott i tekniskt avseende utformats på ett annat sätt. Grundregeln, att stödet står i proportion till filmens egna intäkter, bibehålles. Fördelningen av medlen skall kunna göras med tillämpning av blott räknemässiga grunder. Såsom exempel kan nämnas att om spelintäkterna för svenska filmer under ett år uppgå till 25 milj. kronor medan det belopp, som skall fördelas, uppgår till 4 milj. kronor, blir utdelningen 16 %.

Kungl. Maj:t har förut avvisat förslag om ekonomiskt stöd, som dimensioneras i förhållande till filmernas art eller önskvärdhet. Endast beträffande barnfilm eller film av sådant slag, som avses i 14 § nöjesskatteförordningen, förekommer att stödet dimensioneras efter filmernas art och önskvärdhet. Införandet av producentandelssystemet förbättrar emellertid de tekniska möjligheterna att utforma ett stöd åt svensk film av bättre kvalitet, ett förhållande som vi anse tala till producentandelssystemets fördel.

Som framgår av det föregående komma relativt betydande belopp att vid ett genomförande av förslaget tillföras den svenska filmproduktionen. Även om man bibehåller det automatiskt verkande stödet, torde medlen även räcka till för tillgodoseende av vissa särskilda ändamål, som också de i sista hand gagna filmproducenterna. Främst anmäla sig därvid önskemålen om premiering av kulturellt värdefulla filmer (kvalitetsstöd) och om stöd åt produktionen av svenska barnfilmer.

Det belopp, som genom omläggningen av producentstödet årligen kan beräknas komma att tillföras den svenska filmproduktionen, har ovan beräknats till minst 5,6 milj. kronor. Efter avdrag för det belopp, varmed nuvarande stöd beräknats utgå, skulle ett belopp av 2,6 milj. kronor kunna anvisas för nyssberörda särskilda ändamål.

Det nuvarande stödet täcker emellertid icke och har icke heller varit avsett att täcka den vid sista utredningen hösten 1954 konstaterade genomsnittsförlusten på svenska filmer. Det kan vara motiverat att, när det gäller producentandelssystemet, till en viss gräns frångå principen att stödet endast skall vara »en hjälp till självhjälp». Därtill kommer att även producentstödet i dess nuvarande form kan beräknas bli större, alltefter-som produktionen av svenska färgfilmer ökar.

Som här antytts finnas skäl, som tala för en uppjustering av *det automatiska stödet*. Vi ha för vår del funnit lämpligt föreslå en sådan fördelning av inflytande medel, att — efter avdrag för förvaltningskostnader — tre fjärdedelar därav fördelas mellan andelsberättigade producenter av svenska långfilmer i förhållande till filmernas spelintäkter under året. För att icke detta stöd vid ett sämre utfall än vad vi räknat med skall bli lägre än det nuvarande, ha vi ansett oss böra föreslå, att ett belopp av 3,5 milj. kronor skall fördelas enligt här angivna grunder, innan andra ändamål tillgodoses.

Från producentföreningens sida har framhållits önskvärdheten av att främja exporten av svensk film. För att den svenska filmen med framgång skall kunna konkurrera på den utländska marknaden fordras framför allt en intensifierad propaganda. Därjämte skulle det mången gång löna sig att dubba den svenska filmen, innan den introduceras i ett annat land. Investeringsbehovet är här ytterst svårt att bedöma. Vi föreslå emellertid, att ett belopp av 100 000 kronor per år beräknas för berörda ändamål. Eftersom det i sista hand måste bli vederbörande producent, som avgör om en film skall exporteras, ha vi funnit det lämpligast att dessa medel fördelas enligt samma grunder, som gälla för det automatiska stödet. Detta har fördenskull höjts med 100 000 kronor till 3,6 milj. kronor.

För *särskilda ändamål* skall därefter avsättas ett belopp av 1,2 milj. kronor. Av dessa medel föreslås 800 000 kronor skola utdelas i form av premier till producenter av konstnärligt högtstående svenska långfilmer, 100 000 kronor användas för premiering av konstnärligt högtstående eller eljest värdefulla svenska kortfilmer och 250 000 kronor för stödjande av svensk barnfilmproduktion. Återstående 50 000 kronor avses skola användas för anslag till forskning m. m. på filmens område.

Av överskjutande producentandelsmedel skola tre fjärdedelar tillföras filmproducenterna enligt de grunder, som gälla för det automatiska stödet, och en fjärdedel användas för ovan angivna särskilda ändamål. Någon fördelning på de olika ändamålen av sistnämnda andel ha vi dock icke ansett oss böra föreslå. Det torde få ankomma på det organ, åt vilket anförtros att handhava ifrågavarande medel, att fördela överskottsmedlen efter eget gottfinnande på berörda ändamål.

Administration

Eftersom producentandelen avses skola tillföras den svenska filmproduktionen i det stora hela ograverad, förutsätter förslagets genomförande icke blott bestämmelser om skattefrihet för denna andel utan även en överenskommelse mellan berörda intressenter inom film- och biografbranschen. Det kan endast bli fråga om en frivillig uppgörelse, varigenom man enas om ett stöd i denna form åt de svenska filmproducenterna.

Under sådana förhållanden blir administrationen av stödet icke i första hand en statens angelägenhet. Det bör enligt vår uppfattning i stället ankomma på vederbörande organisationer och väl då närmast filmproducentföreningen att vidtaga de mått och steg, som erfordras härför. Däremot är det ett allmänt intresse, att det blir väl sörjt för att medlen fördelas på sådant sätt, att syftet med detta stöd uppnås. I all synnerhet gäller detta fördelningen av de medel, som avsättas för särskilda ändamål.

För handhavandet av de administrativa uppgifter, som följa av det föreslagna systemet för stöd åt den svenska filmproduktionen, torde böra inrättas ett centralt organ. Det kan diskuteras, vilken juridisk form detta skall ha. Det kan arbeta som en avdelning av Föreningen Sveriges filmproducenter. Det kan också ges mera självständig form som en ekonomisk förening eller ett aktiebolag, bildat med föreskrift om att det icke har till syfte att bereda aktieägarna vinst. Aktiebolagsformen ha vi funnit erbjuda väsentliga fördelar och det förutsättes i det följande, att det redovisningsorgan, varom här är fråga, kommer att utgöras av ett aktiebolag.

Huvudintressenter i bolaget, som här kallas *Filmproducenternas redovisningscentral aktiebolag,* böra av förut angivna skäl vara filmproducentföreningen och andra representativa organisationer inom den svenska film- och biografbranschen. I bolagsordningen bör således intagas en bestämmelse om att aktie i bolaget endast må förvärvas av dylik organisation. Vidare torde böra förutsättas, att bolagets styrelse, som föreslås skola bestå av fem personer, skall vara sammansatt av företrädare för berörda intressenter: filmproducenter, filmuthyrare och biografägare. En ledamot i bolagets styrelse och en suppleant bör utses av Kungl. Maj:t. Det bör anförtros åt den av Kungl. Maj:t utsedde ledamoten att fungera som styrelsens ordförande.

För fullgörande av de uppgifter, som komma att åvila bolaget, måste det tillförsäkras erforderlig personal. Sannolikt blir det lämpligt, att bolagets praktiska verksamhet i viss utsträckning — åtminstone vad rör kontakten med biografägarna — bedrives i samarbete med Filmägarnas kontrollförening u. p. a. De hos nämnda förening anställda revisorerna äga nämligen en ingående kännedom om förhållanden, som äro av betydelse för bolagets verksamhet.

Det torde vara lämpligt tillse, att bolaget huvudsakligen tilldelas rent förvaltningsmässiga uppgifter. Det bör således i första hand ankomma på bolaget att uppbära och förvalta de medel, som biografägare enligt därom träffade överenskommelser inleverera till bolaget för att tillföras den svenska filmproduktionen. Bolaget skall vidare ansvara för alla beräkningar, som erfordras för producentandelsmedlens fördelning på det egentliga stödet åt filmproducenterna och de särskilda ändamål, som också avses skola tillgodoses. Slutligen har fördelningen av det automatiska stödet mellan därtill berättigade producenter ansetts lämpligen böra anförtros åt bolaget.

Den del av producentandelsmedlen, som enligt förut angivna fördelningsregler skall användas för uppmuntran av en högklassig svensk filmproduktion m. m., skall däremot av bolaget avskiljas och ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för tillgodoseende av ifrågavarande ändamål. Fördelningen av dessa medel måste baseras på en prövning av de filmer, som skola premieras eller eljest grunda rätt till bidrag därur. Det är angeläget att man härvidlag i görligaste mån sörjer för en allsidig och objektiv bedömning av filmerna.

Uppgiften att årligen utdela premierna till förtjänta producenter av svenska långfilmer respektive kortfilmer torde böra anförtros åt *en särskild jury*, bestående av fem opartiska och för uppgiften väl lämpade personer. Juryns ledamöter föreslås skola utses av Kungl. Maj:t för en tid av högst tre år. För att undvika eventuella risker för en alltför ensidig bedömning på längre sikt föreslås vidare, att avgående ledamot icke skall kunna ånyo utses att vara ledamot av juryn.

Juryns sammansättning kommer givetvis att vara avgörande för valet av de filmer, som anses böra premieras. Att närmare reglera denna ha vi dock icke ansett lämpligt eller ens möjligt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — oberoende av särskilda, på förhand fastställda normer — till ledamöter av juryn utse personer, som kunna antagas vara väl skickade att bedöma film ur olika aspekter. Vi nöja oss därför med att här endast framlägga vissa allmänna synpunkter på denna fråga.

Personer, som genom sin verksamhet eller eljest kunna beräknas ha direkt ekonomiskt intresse av att viss eller vissa filmer tilldelas premier, skola självfallet vara diskvalificerade för uppgiften att vara ledamot av juryn. Producenter och andra inom film- och biografbranschen verksamma personer böra med andra ord icke komma i fråga därtill. Det torde icke vara svårt att även utanför deras led finna filmkunniga personer, som ha förutsättningar att positivt deltaga i juryns arbete.

Det gäller att bedöma dels filmen som helhet, dels däri ingående olika moment, såsom manus, regi, skådespelarprestationer och fotografering. Erforderlig kompetens för en sådan bedömning torde vara att söka inom teater- och kulturlivet ävensom inom de ideellt verksamma organisationerna. Erfarna filmkritiker besitta självfallet också stor sakkunskap på detta område. Dock kan det ju diskuteras, om en och samma person bör ges möjlighet att officiellt värdera eller deltaga i bedömningen av en film i två sammanhang av utomordentlig betydelse för filmen.

De medel, som anslås för stödjande av svensk barnfilmproduktion, böra överlämnas till ett organ, som skall svara för att medlen användas i detta syfte. Frågan härom och om dispositionen av de medel, som äro avsedda för utdelning av anslag till forskning m. m. på filmens område, kommer att närmare beröras nedan i avd. E. Till komplettering av den här lämnade

redogörelsen för den tilltänkta administrationen av det nya producentstödet vilja vi dock förutskicka, att de uppgifter av olika slag, som avses skola falla utanför redovisningscentralens kompetensområde, enligt vår uppfattning lämpligen böra samlas hos ett gemensamt organ. Såväl kostnadsskäl som praktiska synpunkter synas oss tala för en sådan samordning av de administrativa uppgifterna.

Detaljbestämmelser

Ett producentstöd i den här föreslagna formen förutsätter, som förut framhållits, att producentandelsmedlen skola vara undantagna från nöjesskatt. En uttrycklig bestämmelse härom är erforderlig. Vi föreslå fördenskull ett tillägg till bestämmelserna i 9 § nöjesskatteförordningen om vad som skall vara att anse som biljettpris. I biljettpriset för biografföreställning skall således icke inräknas belopp, som av vederbörande biografägare inlevereras till redovisningscentralen för att tillföras produktionen av svensk film.

De grundläggande bestämmelserna om det nya producentstödet föreslås skola intagas i en särskild förordning. Även den praktiska utformningen av stödet har ansetts böra i det väsentliga bestämmas i författningsväg. Med hänsyn till att branschen själv verksamt bidrager till detta stöd ha tillämpningsföreskrifterna till förordningen emellertid ansetts böra meddelas efter hörande av representativa organisationer inom film- och biografbranschen. Slutligen har förutsatts, att den för redovisningscentralen gällande bolagsordningen skall vara godkänd av Kungl. Maj:t.

Förslag till förordning med bestämmelser om stöd åt produktion av svensk film m. m., kungörelse med tillämpningsföreskrifter till denna förordning samt bolagsordning för redovisningscentralen bifogas detta betänkande (författningsutkast 3—5).

En närmare redogörelse för bestämmelsernas innehåll följer här nedan.

Enligt vårt förslag till stödförordning skall anordnare av biografföreställning vid beräkningen av nöjesskatt för föreställningen äga rätt att från priset å försålda biljetter avräkna ett belopp av högst tio öre för varje biljett under förutsättning att häremot svarande belopp inlevererats till redovisningscentralen. Bestämmelsen härom förutsätter en omredigering av 24 a § nöjesskatteförordningen, vartill förslag jämväl utarbetats.

Redovisningen av influtna producentandelar bör ske veckovis, såsom enligt mångårig kutym gäller beträffande filmhyror både här och i utlandet. Filmernas sättning sker nämligen regelmässigt per vecka, d. v. s. för tiden måndag—söndag. Det har därför föreslagits, att biografägare skola inom sex dagar efter utgången av den vecka, varunder föreställningar ägt rum, till redovisningscentralen redovisa och inbetala å biograferna influtna producentandelsmedel.

Anordnare av biografföreställning, som vid redovisning av nöjesskatt vill göra avdrag för inlevererade producentandelsmedel, skall i nöjesskattedeklarationen för föreställningen lämna för prövningen av avdraget erforderliga uppgifter. Har vid inbetalning av nöjesskatt för högt belopp avräknats, skall anordnaren av föreställningen anmodas erlägga däråbelöpande nöjesskatt. Även i motsatt fall bör möjlighet till korrigering i efterhand föreligga.

För biografernas redovisning till redovisningscentralen avses skola fastställas särskilda formulär, vilka torde bli mycket enkla.

Det är endast svenska filmer, som skola berättiga till producentstöd. Nuvarande bestämmelser om förutsättningarna för att en film skall vara att anse som svensk föreslås skola bibehållas oförändrade. Vidare bör det även i fortsättningen ankomma på statens biografbyrå att, efter framställning av producenten, pröva om film är svensk. Biografbyråns beslut härom behöva icke längre delges länsstyrelserna. Däremot är det nödvändigt, att redovisningscentralen hålles underrättad om de fastställelser, som meddelas av biografbyrån. En bestämmelse av detta innehåll har intagits i stödförordningen.

Redovisningscentralens befattning med det automatiska stödet åt producenter av svenska långfilmer har ansetts böra närmare regleras. Bestämmelser härom återfinnas i tillämpningskungörelsen.

Berättigade till sådant stöd äro endast producenter av svenska filmer, vars längd icke understiger 2 000 meter såsom bredfilm eller 800 meter såsom smalfilm. För att berättiga till erhållande av stöd skola filmerna vidare under räkenskapsåret ha visats på de svenska biograferna. Med räkenskapsår avses tiden från och med den 1 juli till och med den 30 juni, dock att vecka varunder räkenskapsårsskifte infaller hänföres till det senare räkenskapsåret.

Stödet skall utgå i förhållande till filmernas spelintäkter under räkenskapsåret. Den bruttoinkomst, som en film inspelat under ett räkenskapsår, skall därvid utgöra det basbelopp, på grund av vilket filmens andel i producentandelsmedlen skall beräknas. Medlen skola fördelas mellan producenter till bidragsberättigande filmer i förhållande till respektive basbelopp genom utdelningar, som skola anges i procent av basbeloppen. Med bruttoinkomst avses i detta sammanhang vid biografföreställning influten biljettintäkt efter avdrag för erlagd nöjesskatt och producentandel.

Någon bestämd föreskrift beträffande en högre utdelning för färgfilm har hittills ej föreslagits. Möjlighet har blott lämnats öppen därtill. För närvarande åtnjuter producent av färgfilm en skatteåterbäring, som uppgår till 175 % av skatteåterbäringen för svartvit film. Det finns givetvis skäl, som tala för ett bibehållande av denna proportion.

Under året avses à contobetalningar skola ske med vissa mellanrum.

Av den anledningen införes begreppet redovisningsperiod. Lämpligen kan en redovisningsperiod omfatta fyra veckor. För varje redovisningsperiod skall producent av bidragsberättigande film till redovisningscentralen insända uppgift om de bruttoinkomster, som belöpa å de biografföreställningar, vid vilka filmen visats under redovisningsperioden. Sådan uppgift skall avfattas skriftligen och inges inom tid, som styrelsen för redovisningscentralen må bestämma. Därefter böra à contobetalningar ske så snart som möjligt, så att hos redovisningscentralen endast finnes kvar vad som erfordras såsom erforderlig marginal för senare justeringar och avsättning till de särskilda ändamål som förut nämnts.

För att med tillräcklig säkerhet kunna beräkna storleken av utdelningarna à conto måste man ha tillgång till bruttointäktsuppgifter för *samtliga* spelade svenska filmer. Man måste fördenskull tillämpa relativt stränga regler beträffande tiden för filmproducenternas redovisning. Redovisningscentralen har också tillerkänts möjlighet att meddela regler om att försenad redovisning medför nedsättning i eller förlust av rätten till utdelning.

Slutlig fördelning och utbetalning av de producentandelsmedel, varom här är fråga, skall vara verkställd inom sex månader efter räkenskapsårets utgång.

I överensstämmelse med de principer, som ligga till grund för det automatiska stödets utformning, har stadgats, att filmer, för vilka nöjesskattebefrielse medgivits, skola vara undantagna från rätt till utdelning. Praktiska och andra skäl tala vidare för att stödet icke skall gälla utan begränsning med avseende på filmernas ålder. Vi ha emellertid icke ansett lämpligt att fastställa normer härför. Möjlighet har endast lämnats att undantaga filmer, som premiärsatts tidigare än fem år före räkenskapsårets början, från rätt till utdelning av producentandelsmedel.

Den andel av producentandelsmedlen, som avses skola användas för uppmuntran och stöd åt en ur allmänna synpunkter önskvärd svensk filmproduktion, skall av redovisningscentralen endast avsättas för att inom två månader efter räkenskapsårets utgång överlämnas till Kungl. Maj:t eller det organ, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Föreskrift har slutligen ansetts böra intagas om att redovisningscentralen för varje räkenskapsår skall till Kungl. Maj:t inkomma med berättelse över sin verksamhet.

C. Beskattningens tekniska utformning

1. Historik

Då det gällt att tillgodose yrkandena om stöd åt den svenska filmproduktionen, har fråga helt naturligt uppkommit, om icke denna produktion kunde göras mindre förlustbringande genom en höjning av biljettpriserna.

Detlofsson kommer i sin promemoria också in på detta problem och uttalar härom å s. 14 f. följande.

Vid en diskussion om en höjning av biografbiljettpriserna som medel att öka den svenska filmproduktionens intäkter måste det emellertid beaktas, att — vid oförändrade filmhyror — bara en obetydlig del av det som publiken får betala mer kommer denna produktion till godo. Av en prishöjning med 10 öre per biljett får, med hänsyn tagen till nu utgående statsbidrag, det allmänna i form av nöjesskatt över 4 öre, biografägarna bortåt 3,5 öre, de utländska producenterna 1,5 öre och de svenska producenterna mindre än 1 öre. Det kan väl tänkas, att man genom justeringar av filmhyrorna skulle kunna något reducera biografägarnas och de utländska producenternas andelar av höjningen till förmån för de svenska producenterna; genom sådana justeringar skulle å andra sidan den svenska filmens konkurrenskraft i någon mån minska. Under sådana förhållanden vill det synas, som om i dagens läge övervägande skäl skulle tala mot att enbart hänvisa den svenska filmproduktionen att via en höjning av biografbiljettpriserna skaffa sig den intäktsförbättring, som kan vara motiverad.

Frågan uppmärksammades inom finansdepartementet vid överarbetningen av utredningsmannens förslag angående fortsatt stöd åt den svenska filmproduktionen och berördes även i propositionen 1955: 85. Departementschefen framhöll därvid bl. a., att det syntes böra närmare undersökas huruvida icke skatten skulle kunna ges en sådan ändrad konstruktion — t. ex. genom att en viss del av den nuvarande procentuella skatten omvandlas till en fast avgift — att skattens prisfördyrande effekt vid en eventuell höjning av biljettpriserna minskades.

Den undersökning av hithörande problem, som vi sedermera erhållit i uppdrag att verkställa, bör enligt direktiven ha till riktpunkt, att automatiken i biografnöjesskattens anpassning efter inträffande prisförändringar begränsas så långt detta låter sig göra med bibehållande av en rimlig avvägning av skattebelastningen. Det förutsättes därvid, att de förslag som kunna framkomma utformas så, att det allmännas nöjesskatteinkomster i nuvarande läge lämnas i det väsentliga orubbade.

2. Omläggningens samband med producentstödet

Vid en av oss i anledning av de utvidgade direktiven anordnad konferens med representanter för biografbranschen gav *Folketshusföreningarnas riksorganisations* representant uttryck åt branschens farhågor för att den tilltänkta ändringen av biografbeskattningens konstruktion möjligen var avsedd att göra det temporära stödet åt svensk filmproduktion helt överflödigt. Enligt finansministerns uttalanden var nämligen syftet med den igångsatta utredningen, att en höjning av biografbiljettpriserna efter skattens omläggning i högre grad än hittills skulle komma filmproducenterna till godo. Härav skulle emellertid endast en mindre del komma att tillfalla de svenska filmproducenterna. I en till oss ställd, den 7 juni 1955 dagtecknad skrift har riksorganisationen därefter utvecklat sin syn på föreliggande problem.

Den svenska filmens andel av de samlade biografintäkterna brukar ligga mellan 25—30 % av totalbeloppet. Detta innebär, att över 3/4 av filmhyresinkomsten går till utländsk film. Inkomsten av en prishöjning, som främjas av en ändring av skattens konstruktion, kommer, evad det gäller filmhyran, till 3/4 de utländska producenterna till del. Eftersom statens avsikt varit att stödja *den svenska* filmproduktionen, torde enbart en sådan ändring av nöjesskattens konstruktion icke utgöra någon ersättning för det nu utgående stödet och icke i rimlig omfattning kunna befria den svenska filmproduktionen från sina ekonomiska bekymmer.

Enligt riksorganisationen bör man gå längre och söka få till stånd en varaktig ordning, som kan ersätta det hittillsvarande såsom temporärt betecknade stödet åt svensk film. Riksorganisationen framhåller vidare, att nöjesskatten enligt det s. k. GATT-avtalet icke kan göras olika för svensk och utländsk film, och hänvisar för sin del till det franska systemet.

Det är alldeles uppenbart, att en teknisk omläggning av biografbeskattningen, varom här är fråga, icke är ägnad att ekonomiskt helt ersätta nuvarande stöd åt svensk filmproduktion. Vi återkomma härtill längre fram. Å andra sidan torde ett bibehållande av producentstödet i en eller annan form icke i och för sig göra ifrågavarande omläggning överflödig. Den omständigheten att vi i det föregående uttalat oss för och framlagt förslag till ett mera permanent stöd åt den svenska filmproduktionen, bör med andra ord enligt vår mening icke utgöra hinder för att vi i det följande även gå in på frågan om skattens tekniska utformning.

3. Olika alternativ och deras genomförbarhet

Här avsedd omläggning måste för att över huvud få praktisk betydelse innebära en väsentlig sänkning av marginalskattesatsen. Om biljettpriset med nuvarande skattebestämmelser höjes från 2: 25 — enligt föreliggande statistik för budgetåret 1953/54 det ojämförligt vanligaste biljettpriset — till 2: 50, tar det allmänna 45 % av 25-öringen eller 11 öre i skatt, medan de enskilda intressenterna, främst biografägare och filmproducenter, få dela återstående 14 öre. En omläggning bör för att förtjäna praktiskt diskuteras ge till resultat, att de enskilda intressenternas andel av 25-öringen ökas till åtminstone c:a 20 öre.

Med denna utgångspunkt inställer sig frågan, om det är möjligt att nå det åsyftade resultatet genom en konstruktion, som innebär att beskattningen av biljettpriser på nuvarande nivå ej ändras, under det att höjningar beskattas efter en lämpligt avvägd lägre skattesats eller eventuellt till någon del lämnas obeskattade. Det skulle med andra ord möjligen kunna stadgas, att vid höjning av biografbiljettpriserna utöver nivån t. ex. den 1 juli 1957 nöjesskatten för höjningen begränsas till 10 eller 20 %. En sådan lösning är emellertid föga tilltalande tekniskt sett och direktiven taga uppenbarligen sikte på en mera definitiv omläggning. Under sådana förhållanden torde avgörande skäl tala mot den antydda lösningen. Det är sålunda knappast tillfredsställande, att skatten för biljetter till ett visst

pris skulle komma att uppgå till skilda belopp, allteftersom priset höjts före eller efter den tidpunkt till vilken man valt att anknyta. Vidare skulle särskilda problem uppkomma i fråga om biografer, som tillkommit efter den bestämda tidpunkten, liksom över huvud när det gäller att fastställa, om ett visst biljettpris skall betraktas som en höjning av ett tidigare lägre pris för samma plats eller ej.

En annan metod, genom vilken man i viss utsträckning skulle kunna skapa utrymme för skattefria prishöjningar, är att låta skatten stiga trappstegsvis med biljettpriset i stället för som nu kontinuerligt. Skatten skulle exempelvis — med anknytning i stort sett till nuvarande skattesatser — kunna bestämmas till 25 öre för biljettpriser t. o. m. 1: —, 40 öre för biljettpriser 1: 01—1: 50, 65 öre för biljettpriser 1: 51—2: —, 85 öre för biljettpriser 2: 01—2: 50 etc. Med denna metod skulle emellertid endast vissa biljettpriser, de som ej ligga vid eller i närheten av den övre gränsen för de bestämda biljettprisskikten, mera nämnvärt kunna höjas utan skattekonsekvenser. Biljettpriserna skulle med andra ord förmodligen efter hand tendera att stiga upp mot de övre gränserna för respektive skikt, varefter ytterligare höjning knappast skulle kunna komma i fråga, då ju vid en sådan det allmänna först skulle ha mera skatt — med 50-öresskikt som i exemplet skulle »skattetrappsteget» bli 20 à 25 öre — innan de enskilda intressenterna kunde draga någon fördel av prishöjningen. Saken kan också uttryckas så, att biljettpriserna i den nedre hälften av varje skikt över huvud taget icke skulle komma att tillämpas, eftersom ju t. ex. ett biljettpris på 2: 15 skulle ge mindre i netto åt biografägaren än ett biljettpris på 2: —. Det sagda får anses vara tillräckligt för att klarlägga, att denna metod icke erbjuder någon acceptabel lösning.

Det i direktiven framförda alternativet återstår. Dess innebörd är, att en fast skatt per biljett kombineras med en sänkt skatt av nuvarande typ. Denna sistnämnda kan vara antingen proportionell eller progressiv. Ett par kombinationer av fast och proportionell skatt, vilka ge i det närmaste samma intäkter som nuvarande skatt, exemplifieras i följande tabell.

Biljettpris	Skatt							
	Nu		50 öre + 15 %			40 öre + 20 %		
	Belopp	% av biljett-priset	Belopp	Ökning eller minsk-ning	% av biljett-priset	Belopp	Ökning eller minsk-ning	% av biljett-priset
1: —	—: 30	30	—: 65	+ —: 35	65	—: 60	+ —: 30	60
1: 50	—: 53	35	—: 73	+ —: 20	49	—: 70	+ —: 17	47
2: —	—: 75	38	—: 80	+ —: 05	40	—: 80	+ —: 05	40
2: 25	—: 87	39	—: 84	— —: 03	37	—: 85	— —: 02	38
2: 50	—: 98	39	—: 88	— —: 10	35	—: 90	— —: 08	36
3: —	1: 20	40	—: 95	— —: 25	32	1: —	— —: 20	33
3: 50	1: 43	41	1: 03	— —: 40	29	1: 10	— —: 33	31
4: —	1: 65	41	1: 10	— —: 55	28	1: 20	— —: 45	30

En omläggning skulle, som synes, för att bli av praktisk betydelse, föra med sig en rätt väsentlig skattehöjning i låga biljettprislägen och en motsvarande sänkning i höga. I stället för progressiv som nu blir skatten regressiv. Visserligen är det möjligt att begränsa förskjutningarna i skattebelastningen genom att kombinera den fasta skatten med en progressiv i stället för en proportionell. Men denna begränsning kan inte bli särskilt effektiv, eftersom man rimligen måste se till att också för de högre biljettpriserna den procentuella skatten blir avsevärt lägre än nuvarande 45 %; i annat fall skulle ju syftet med omläggningen delvis ej uppnås. Att bestämma den rörliga delen av skatten till exempelvis 10 % av den del av biljettpriset som ligger under 1:—, 20 % av den del som ligger mellan 1:— och 2:50 och 30 % av återstoden ger icke väsentligt andra siffror än att bestämma den till 15 % av hela biljettpriset.

Från rent teknisk synpunkt är detta sistnämnda alternativ, kombinationen av en fast och en rörlig skatt, tydligtvis icke utsatt för samma invändningar som de tidigare berörda. Dess lämplighet synes ändå kunna sättas i fråga. Det torde sålunda få anses tämligen sannolikt, att en förskjutning av skattebelastningen från dyrare till billigare biljetter måste återverka på biljettpriserna på motsvarande sätt eller med andra ord så, att de lägre biljettpriserna höjas och de högre sänkas. Eftersom det i stor utsträckning torde vara de små och medelstora biograferna med dålig lönsamhet, som tillämpa de lägre biljettpriserna, skulle en dylik skatteomläggning av allt att döma verka ogynnsamt i konkurrenshänseende. Ett särskilt stöd åt småbiograferna skulle förmodligen icke helt och hållet kunna neutralisera dessa konsekvenser. En skatteomläggning av denna typ skulle uppenbarligen också innebära, att de skäl, som föranlett den nuvarande progresssiviteten i biografbeskattningen, lämnas helt utan beaktande. I och för sig äro måhända skälen att för biografernas del göra avsteg från den eljest tillämpade proportionella nöjesskatten icke särskilt bärkraftiga. Om man på en gång skall gå över från progressiv beskattning till dess raka motsats torde det ändå fordras, att vinsterna härav äro påtagliga.

Fördelarna av omläggningen skulle — som ovan sagts — vara att biografägare och filmproducenter i högre grad än nu skulle kunna skörda frukterna av en kostnadsmässigt motiverad biljettprishöjning. Det är emellertid tvivelaktigt, om dessa fördelar kunna anses tillräckliga för att tillfredsställande motivera omläggningen. Det bör sålunda framhållas, att omläggningen i princip icke kommer att ge utslag vid en prishöjning, som har sin grund i penningvärdeförsämring; i en sådan situation måste uppenbarligen den fasta bottenskatten höjas, om det allmänna vill undvika en reell sänkning av nöjesskatteinkomsterna. Förmodligen skulle vinsterna komma att slås ut på alla intressentkategorier — biografägare, utländska filmproducenter, svenska filmproducenter — oavsett för vilken kategori behov av ökade inkomster kan föreligga; vad de utländska filmproducen-

terna beträffar torde det knappast finnas anledning räkna med något behov av ökade inkomster, som bör tillgodoses på detta sätt. Slutligen torde denna omläggning av nöjesskatten knappast göra sådant stöd i andra former överflödigt, som för närvarande utgår till de svenska filmproducenterna, liksom knappast heller det särskilda stöd, som aktualiserats för småbiografernas del.

Några siffror må illustrera detta. Om skatten utgick med 50 öre per biljett plus 15 % av biljettpriset, skulle en höjning med 25 öre av alla biljettpriser totalt ge de enskilda intressenterna c:a 5 milj. kronor mer än vid nuvarande skattesatser, allt under förutsättning av oförändrad publikfrekvens. Av detta belopp skulle biografägarna få drygt 3, de utländska filmproducenterna inemot 1,5 och de svenska filmproducenterna endast omkring 0,5 milj. kronor. Till jämförelse må erinras om att det nuvarande stödet till den svenska filmproduktionen beräknas uppgå till 2,5 à 3 milj. kronor per år.

I det föregående ha vi utgått från att den senaste lösningen är tekniskt invändningsfri. I huvudsak är väl så också fallet. I ett par avseenden torde emellertid vissa problem komma att uppstå. Det skulle sålunda bli nödvändigt att särskilt reglera beskattningen av de billigaste biljetterna, närmast barnbiljetterna vid matinéföreställningar — att taga ut 50 öre plus eventuellt något därutöver för en 75-öresbiljett kan ju knappast komma i fråga — och det synes icke helt uteslutet, att gränsdragningen härvidlag skulle kunna vålla vissa svårigheter. Vidare skulle speciell uppmärksamhet behöva ägnas åt beskattningen av abonnemangs- och liknande biljetter, för att icke avsedda möjligheter till skattelindring skulle förebyggas.

4. Utredningens uttalanden och förslag

Som framgår av det föregående synes det knappast möjligt att, med bibehållande av en rimlig avvägning av skattebelastningen, i nämnvärd grad begränsa automatiken i biografnöjesskattens anpassning efter inträffande prisförändringar. Möjligheterna att genom en teknisk omläggning av nöjesskatten åstadkomma, att en höjning av biografbiljettpriserna i högre grad än nu skulle kunna komma filmproducenterna till godo, bedöma vi således som mycket små.

Närmast till hands ligger då att överväga, om icke detta syfte skulle kunna uppnås genom att man ersätter nuvarande skattesatser med en enda skattesats och därigenom avskaffar skattens progressivitet. Den genomsnittliga skattebelastningen på biografbiljetterna håller sig för närvarande omkring 38,3 %. Med skattens nuvarande konstruktion ökar procenttalet med stigande biljettpriser.

Om det allmännas nöjesskatteinkomster i nuvarande läge skola lämnas

i det väsentliga orubbade, bör skattesatsen icke alltför mycket understiga ovan angivna genomsnittsprocent. Skattesatsen torde i så fall böra fastställas till 38 %. En sådan åtgärd skulle omedelbart få till följd en minskning av biografnöjesskatten med 0,3 procent av biljettintäkterna eller — enligt vad som kan beräknas med stöd av föreliggande statistikmaterial — i runt tal 490 000 kronor. Vid en höjning av biljettpriserna skulle vidare det allmännas andel av höjningen komma att minska med 7 %.

När det s. k. filmstödet behandlades av 1951 års riksdag var genomsnittspriset på biografbiljetter kronor 1: 95. Nöjesskatten utgjorde då — procentuellt räknat — c:a 37,3 % av bruttointäkterna. Till följd av stegringen i biljettpriserna kan genomsnittspriset för närvarande beräknas uppgå till kronor 2: 25. Genom skattens progression har även dess andel av biljettintäkterna ökat till, som förut nämnts, c:a 38,3 %.

Från branschens sida har gjorts gällande, att progressiviteten icke varit avsedd att verka på detta sätt. Alldeles oavsett huruvida så är fallet, kan det vara skäl överväga, om icke skattesatsen i detta sammanhang bör sättas lägre än vad omläggningen i och för sig ger anledning till. Den avsedda effekten blir givetvis större ju lägre skattesatsen är. Om skatteåterbäringen till svensk film slopas, vilket blir en följd av övergången till det nya systemet för stöd åt den svenska filmproduktionen, kan även detta komma att åberopas som skäl för en generell sänkning av den effektiva skattesatsen.

I propositionen nr 85 till 1955 års riksdag har filmstödet — efter ökningen av bidraget till färgfilm — beräknats till c:a 2,8 milj. kronor. Ett bortfall av detta stöd motiverar väl knappast en skattesänkning av här ifrågavarande slag. Dels träder ju producentandelssystemet i stället för nu utgående producentstöd och dels skulle en eventuell skattesänkning icke komma enbart producenterna av svensk film till godo. Resultatet av densamma skulle komma att fördelas mellan svenska och utländska filmproducenter, filmuthyrare och biografägare. Det oaktat ha vi ansett oss böra överväga en sänkning av den effektiva skattesatsen i samband med slopandet av den progressiva skatteskalan.

Biografbeskattningen torde i nuvarande läge få anses vara av en sådan storleksordning, att dess prisfördyrande effekt — även om skattens progressivitet slopas — med all sannolikhet kommer att vara högst kännbar för branschen som helhet. Om den ekonomiska utvecklingen fortgår som hittills, torde ytterligare löne- och prishöjningar bli oundvikliga. Den snabba utvecklingen på det tekniska området kan vidare komma att kräva kapitalinvesteringar av betydande mått, vilka torde bli särskilt kännbara för den mindre bärkraftiga delen av branschen. Den begynnande konkurrensen från televisionen är även en faktor att räkna med.

Frågan om en sänkning av skatteuttaget torde, som ovan antytts, få bedömas i samband med utformningen av det framtida producentstödet. Enligt föreliggande förslag till en omläggning av detta är det ju biograf-

branschen, som genom att avstå tio öre av varje biljett kommer att svara för stödet eller i varje fall större delen därav. Det allmännas bidrag kommer att begränsas till skatten på denna 10-öring. I den mån biografägarna kompensera sig för producentandelen genom prishöjningar, medför omläggningen självfallet att skattebortfallet och därmed statens bidrag blir mindre. I själva verket torde producentstödet icke komma att kosta det allmänna något, eftersom producentandelarna genomgående kunna beräknas komma att uttagas genom pristillägg och således i sista hand bli ett den biobesökande allmänhetens bidrag till produktionen av svensk film.

Å andra sidan är avsikten att med den utformning, det framtida producentstödet enligt vårt förslag beräknas få, kunna få medel att tillgodose ändamål av kostnadskrävande natur, som länge ansetts böra tillgodoses och varom förslag redan föreligger. Här må nämnas önskemålen om stöd åt produktionen av barnfilm och premiering av mera högklassiga såväl spel- som kortfilmer. Härigenom torde beredas utrymme för en viss skattesänkning.

Vi anse oss emellertid böra betona, att utgångspunkten för en mera betydande skattesänkning enligt vår uppfattning bör vara, att producentandelssystemet kommer till genomförande. Om så icke blir fallet, torde skäl för en effektiv skattesänkning icke längre föreligga. För ernående av en lämplig skatteavvägning och på samma gång möjligheter att genomföra förslagen angående stöd åt barnfilm etc. kan det då vara skäligt uttaga skatt efter en något högre skattesats och i stället avstå viss eller vissa procent därav till nyss angivna ändamål.

För att en sänkning av skattesatsen skall få någon betydelse för film- och biografbranschen torde den böra uppgå till tre eller fyra procent. Med hänsyn jämväl till önskvärdheten av att få en skattesats, som är lätt att räkna med, föreslå vi, att nöjesskatten för biografföreställningar fastställes att utgå med 35 % å bruttopriset för varje biljett, skatten däri inräknad.

Förslaget innebär, att den effektiva skattesatsen sänkes med (38,3 — 35,0 =) 3,3 %. Räknat på den för budgetåret 1953/54 redovisade totala bruttointäkten — 163,7 milj. kronor — medför skattesänkningen under i övrigt oförändrade förhållanden ett skattebortfall av inemot 5,5 milj. kronor.

Det kan vara av intresse att skärskåda, vilken effekt förslaget kommer att få i fråga om biljettpriserna vid ett samtidigt genomförande av producentandelssystemet. Nedanstående tablå utvisar skattebelastningen per biljett i olika prislägen vid nuvarande biografbeskattning och efter en omläggning av skatteskalan och producentstödet vid oförändrade respektive höjda priser.

Den skatt, som skall utgå enligt förslaget, har i tablån beräknats på ett med producentandelen reducerat belopp. Skattebelastningen kommer, som

	0,75		1,00		1,50		1,70		2,00	
	oför-ändr.	+ 0,10	oför-ändr.	+ 0,10	oför-ändr.	+ 0,10	oför-ändr.	+0,10	oför-ändr.	+ 0,10
Nuv. skatt..	0,2250	0,2550	0,300	0,345	0,525	0,570	0,615	0,660	0,750	0,795
Förslag	0,2275	0,2625	0,315	0,350	0,490	0,525	0,560	0,595	0,665	0,700
	+0,0025	+0,0075	+ 0,015	+ 0,005	— 0,035	— 0,045	— 0,055	— 0,065	— 0,085	— 0,095

	2,25		2,50		3,00		3,50		3,70	
	oför-ändr.	+ 0,10	oför-ändr.	+ 0,10	oför-ändr.	+ 0,10	oför-ändr.	+ 0,10	oför-ändr.	+0,10
Nuv. skatt..	0,8625	0,9075	0,975	1,020	1,200	1,245	1,425	1,470	1,515	1,560
Förslag	0,7525	0,7875	0,840	0,875	1,015	1,050	1,190	1,225	1,260	1,295
	—0,1100	—0,1200	— 0,135	— 0,145	— 0,185	— 0,195	— 0,235	— 0,245	— 0,255	— 0,265

synes, att skärpas något i lägre biljettprislägen. Höjningen blir emellertid relativt obetydlig och torde knappast behöva slå igenom i priserna.

För biljetter i högre prislägen kommer skatten å andra sidan att sjunka rätt betydligt. Vid ett biljettpris av kronor 2: 25 blir skattesänkningen större än den föreslagna producentandelen och vid högre biljettpriser ökar den ytterligare.

Man kan härav draga den slutsatsen, att det nya producentstödet enligt föreliggande förslag icke behöver föranleda prishöjningar i högre biljettprislägen. För lägre biljettpriser ställer det sig annorlunda. Där torde prishöjningar knappast kunna undvikas. Å andra sidan har man anledning antaga, att biografägarna skola finna det fördelaktigt att bibehålla de lägre biljettpriserna i det hela oförändrade och i stället utnyttja den marginal för prissänkning, som uppstår i högre biljettprislägen, för en jämkning av priserna.

Även om så blir fallet och den prishöjning, som blir erforderlig i fråga om de lägre biljettpriserna, måhända i sin helhet lägges på de dyrare biljetterna, kommer marginalen i de högsta prislägena ändock icke att helt tagas i anspråk härför. Vid oförändrade priser kan således här under alla förhållanden beräknas uppstå utrymme för en kalkylmässig höjning av branschens andel i bruttopriset.

D. Skattelindring

1. Historik

1949 års riksdag hade icke blott att taga ställning till frågan om åtgärder i syfte att stödja den svenska filmproduktionen. Motionsvägen hade även yrkats, att riksdagen måtte besluta att sänka nöjesskatten till högst 20 % vid biografföreställningar, som anordnas av samlingslokalägande föreningar. I sitt betänkande nr 41 anförde 1949 års bevillningsutskott härom bl. a. följande.

I de likalydande motionerna I: 103 och II: 121 har framhållits att det syntes naturligt att statsmakterna minskade nöjesskatten för sådana biografföreställningar, som arrangerades av ägare till samlingslokaler. Motionärerna yrkade, att riksdagen måtte besluta att sänka nöjesskatten vid biografföreställningar till högst 20 %, där sådana arrangerades av föreningar som ägde samlingslokaler.

I anledning härav får utskottet erinra om att det vid tillkomsten av 1945 års nöjesskatteförordning ansågs, att lindringar i nöjesskatten icke borde beviljas ideella organisationer eller organisationer, som hade till uppgift att tillhandahålla samlingslokaler, i sådana fall då nöjestillställningen till huvudsaklig del utgjordes av dans eller biografföreställning. Emellertid har utskottet funnit, att de i motionerna anförda synpunkterna till stöd för en lindring i nöjesbeskattningen böra prövas. Utskottet vill dock erinra om de olägenheter i konkurrenshänseende som vid en dylik nedsättning i nöjesbeskattningen skulle uppkomma, varför måhända andra vägar till finansiering av stöd åt föreningar som äga samlingslokaler böra sökas. Med hänsyn härtill och då utskottet i anslutning till förstnämnda två motioner förordat en utredning, som nära sammanhänger med nöjesbeskattningen av biografföreställningar, anser utskottet sig kunna tillstyrka att jämväl den i motionerna I: 103 och II: 121 väckta frågan göres till föremål för närmare utredning.

Riksdagens begäran om utredning beträffande de i motionerna berörda spörsmålen (skrivelse nr 254) föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

När frågan ånyo togs upp vid 1952 års riksdag, siktade man i stället på en uppmjukning av bestämmelserna om skattelindring i 15 §. I de likalydande motionerna I: 292 och II: 377 yrkades sådan ändring av paragrafen, att folketshus- och folkparksföreningar ävensom andra liknande organisationer med uppgift att tillhandahålla samlingslokal skulle komma i åtnjutande av skattebefrielse, till den del skatten för varje tillställning icke överstiger 75 kronor, oavsett tillställningens art. Bevillningsutskottets i anledning härav avgivna betänkande nr 18 kom att ligga till grund för de ursprungliga direktiven för denna utredning. Utskottet inskränker sig däri till att uttala, att utgångspunkten för utredningen bör vara att en lika behandling i skattehänseende av samtliga de i 15 § avsedda organisationerna fortfarande bör upprätthållas.

Den begränsning av vårt uppdrag med avseende på frågan om nöjesskattebefrielse, som följer av direktiven, föranledde Sveriges biografägare-

förbund och företrädare för landsortsbiograferna — sedermera Svenska landsbygdens småbiografägares förbund — att i framställningar till oss anhålla, att vi måtte till övervägande upptaga frågan om generell skattelindring för biografbranschen.

Sveriges biografägareförbund lämnade, som bakgrund till sin framställning, en orientering om biografernas stora spridning här i landet och deras betydelse i olika hänseenden, speciellt för landsbygdens befolkning.

Biografrörelsen i Sverige intar i ett avseende en fullkomlig särställning i hela världen, nämligen med avseende å möjligheterna att förevisa film på små platser. Antalet lokaler, i vilka filmförevisningar äga rum och vilka i internationell bemärkelse verkligen förtjäna beteckningen »biografer», är i runt tal 600, medan totala antalet filmförevisningslokaler uppgår till icke mindre än 2 501. Hela antalet filmförevisningslokaler är i Danmark omkring 475, i Finland omkring 510 och i Norge 460. Med utgångspunkt från befolkningssiffrorna den 1 januari 1954 — eller för Danmark 4,3 milj., för Finland 4,1 milj., för Norge 3,3 milj. och för Sverige 7,2 milj. — betyder detta i runda tal, att det i Danmark finnes en biograf på 9 000 invånare, i Finland en på 8 000, i Norge en på 7 000, medan det i Sverige finnes en biograf på mindre än 3 000 invånare. Biograferna i Sverige ha nått ut även till mycket små tätorter, där föreställningar givas någon eller några kvällar per vecka och där filmförevisningarna med fog torde kunna betecknas icke blott som en numera omistlig fritidsförströelse, ägnad att skingra »tråkigheten på landsbygden», utan även som en ur allmän synpunkt högst värdefull möjlighet att sprida upplysning och kunskaper. En i förevarande sammanhang högst betydelsefull omständighet synes ock vara, att biograflokalerna på dessa småplatser i stor utsträckning även utgöra samlingslokaler, i det att lokalerna upplåtas för möten, föredrag och tillställningar av allehanda slag. Biografrörelsen på de mindre orterna hjälper sålunda till att finansiera hållandet av samlingslokal.

Vad som anförts i motionerna vid 1952 års riksdag om de lokalägande organisationernas ekonomiska förhållanden gäller enligt biografägareförbundet i hög grad också de mindre biografföretagen på landsbygden. De ekonomiska villkoren för dessa företag äro i själva verket så prekära, att allvarlig risk föreligger att en stor del av dem måste nedlägga verksamheten. Enligt förbundets förmenande skulle orätt begås mot de små biografföretagen, om den ifrågasatta skattelättnaden icke komme även dem till del. Ett sådant förfarande skulle även ur allmän synpunkt vara högst olyckligt, framhöll förbundet, som också gjorde gällande att de båda frågorna äro så invävda i varandra, att den i direktiven närmast angivna frågan icke kan eller bör lösas separat.

Enär frågan om nöjesskattelindring för biografbranschen enligt vår mening icke kunde anses falla inom ramen för vårt uppdrag, överlämnades ifrågavarande framställningar med skrivelse den 18 februari 1955 till chefen för finansdepartementet.

Samtidigt var denna fråga föremål för behandling av 1955 års riksdag. Under åberopande av i stort sett samma skäl som ovanberörda organisa-

tioner hade i de likalydande motionerna I: 16 och II: 21 framförts yrkande om lindring i nöjesbeskattningen. Denna kunde enligt motionärerna genomföras på det sättet, att ett visst antal av de försålda biljetterna vid varje föreställning — förslagsvis 100 — undantoges från beskattning. Härav följande inkomstbortfall för stat och kommun kunde möjligen behöva kompenseras på något sätt, exempelvis genom skärpning av nöjesskatten för föreställningar med större antal försålda biljetter. Motionärernas begäran om en skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t fann bevillningsutskottet emellertid i sitt betänkande nr 13 ej anledning tillstyrka, eftersom frågan om generell skattelindring för biografföreställningar redan aktualiserats hos Kungl. Maj:t genom nyssberörda framställningar från företrädare för biografägarna. Utskottet förutsatte att vid ett ställningstagande till dessa framställningar även de synpunkter, som framkommit i de föreliggande motionerna, skulle komma att uppmärksammas. Så blev ock riksdagens beslut.

2. Biografbranschens lönsamhet

Av allt att döma var det närmast farhågor för att föreningsbiograferna genom en eventuell ändring av 15 § nöjesskatteförordningen skulle komma i ett bättre läge i nöjesskattehänseende än övriga biografer, som dikterade föreliggande framställningar om nöjesskattelindring för mindre biografföretag, speciellt på landsbygden. Som framgår av den lämnade redogörelsen för de överväganden, som legat till grund för våra ursprungliga direktiv, har det emellertid från början stått klart, att en uppmjukning av 15 § med avseende på biografföreställningar skulle få icke avsedda konsekvenser i konkurrenshänseende. Vi ha på den grund närmast haft att undersöka på vilka andra vägar ett effektivare stöd åt samlingslokalägande organisationer skulle kunna åstadkommas.

Det fanns dock knappast anledning betvivla av biografbranschens organisationer lämnade uppgifter om de mindre biografernas bekymmersamma läge. Intrycket härav förstärktes ytterligare vid den av oss anordnade konferensen med representanter för berörda organisationer, vilka också förklarade sig skola tillhandahålla material för bedömning av läget. Från biografägareförbundets sida planerades en undersökning, som närmast skulle taga sikte på att utröna antalet biografer, som äro i behov av nöjesskattelindring, och vilken minimiintäkt som erfordras för att en biograf över huvud taget skall bära sig. Svenska landsbygdens småbiografägares förbund ämnade göra en undersökning av de mindre biografernas lönsamhet.

För att få en uppfattning om det verkliga läget ansågo vi oss emellertid böra ha tillgång till ett mera omfattande material, belysande biografnä-

ringens ekonomi och lönsamhet. Statens priskontrollnämnd upplyste på förfrågan, att nämnden icke hade något aktuellt material att erbjuda, men förklarade sig beredd att — om vi så önskade — utföra en stort upplagd undersökning av biografernas lönsamhet. Efter överläggningar mellan representanter för nämnden och utredningen, vid vilka även Folketshusföreningarnas riksorganisation och Sveriges biografägareförbund voro representerade, träffades en överenskommelse om att verkställa en sådan undersökning med anlitande av nämndens expertis och övriga resurser.

Inom biografbranschen indelar man biograferna efter antalet föreställningar per tidsenhet i sex klasser. Indelningen framgår av följande sammanställning, vari även lämnas ur matrikeln »Sveriges Biografer» hämtade uppgifter om antalet biografer inom respektive klasser den 1 januari 1955.

Klass	Antal föreställningar	Antal biografer
I	minst 14 per vecka	420
II	8—13 » »	181
III	4— 7 » »	365
IV	1— 3 » »	1 446
V	1— 2 » månad	79
VI	enstaka tillfällen	11
		2 502

Nämnden gjorde med ledning av matrikeln ett urval av biograferna i klasserna I—V och tillställde i augusti 1955 deras ägare särskilda för ändamålet utarbetade formulär med begäran om uppgifter rörande biografernas intäkter och kostnader m. m. under åren 1953 och 1954. I anledning därav erhållna uppgifter blevo sedan föremål för statistisk bearbetning inom nämndens utrednings- och planläggningsbyrå, som slutförde arbetet därmed i december 1955. En för vår räkning utarbetad redogörelse för undersökningen är som bilaga 2 fogad till detta betänkande.

Av nämnda redogörelse får man en uttömmande redovisning av undersökningens resultat. Här skall blott göras en kort sammanfattning därav till belysning av biografbranschens lönsamhet och utvecklingstendenserna inom branschen.

Uppgifterna om biografernas intäkter och kostnader m. m. äro i redogörelsen presenterade i fem specifikationer, en för varje klass, utvisande genomsnittsresultat för enskilda biografer och föreningsbiografer inom respektive klasser åren 1953 och 1954. Av nedanstående tablå, som utgör ett sammandrag av de fem specifikationerna, kan utläsas resultatsförhållandena för berörda biografer i såväl absoluta tal som procent av totalintäkterna.

Klass	Resultat före avdrag för chefslön, direkta skatter och indirekta kostnader			
	1953		1954	
	kronor	%	kronor	%
Enskilda biografer:				
I	22 549	6,7	26 807	7,7
II	2 535	2,1	1 899	1,5
III	·/. 925	2,0	·/. 758	1,7
IV	·/. 590	4,7	·/. 989	7,7
V	809	22,7	1 122	26,3
Föreningsbiografer:				
I	2 903	1,4	1 890	0,8
II	·/. 1 196	1,4	·/. 720	0,8
III	·/. 2 031	5,1	·/. 1 791	4,4
IV	·/. 447	3,3	·/. 607	4,4
V	·/. 1 049	47,7	·/. 619	30,4

I tablån angivna resultat utgöra för varje kategori skillnaden mellan totalintäkt och direkta kostnader inklusive schablonmässigt beräknade avskrivningar men exklusive chefslön, direkta skatter och indirekta kostnader.

I anslutning till den företagsstatistiska undersökningen av biografernas intäkts- och kostnadsförhållanden har en särskild undersökning verkställts av biografföretagens lönsamhet. Med hänsyn till att föreningsbiograferna i stor utsträckning bedrivas i förening med annan verksamhet (dans, teater m. m.) och svårigheter fördenskull kunna beräknas föreligga att särredovisa biografrörelsen, framför allt på kostnadssidan, har denna undersökning begränsats till de enskilda biografföretagen. Dessa ha därvid indelats efter storleksordning i fyra grupper. Gruppindelningen och antalet företag, som beröras av undersökningen, framgår av följande tablå.

Grupp	Företags-storlek	Antal företag
A	1 biograf	35
B	2— 3 biografer	13
C	4—10 »	11
D	flera »	9

Lönsamhetsutvecklingen inom respektive grupper belyses av nedanstående sammanställning med uppgifter om sammanlagda vinsten (i 1 000-tal kronor) för berörda företag efter beräknade avskrivningar för standardutrustning men utan avdrag för chefslön och direkta skatter.

Procenttalen ange vinstens storlek i förhållande till summa intäkter.

Utöver det statistiska material, som återfinnes i redogörelsen med tillhörande bilagor, har utrednings- och planläggningsbyrån upprättat speci-

Grupp	Resultat			
	1953		1954	
	kronor	%	kronor	%
A	81	3,5	57	2,4
B	180	6,8	171	6,5
C	334	4,3	311	3,9
D	649	2,3	909	3,0

fikationer över biografernas intäkter och kostnader med fördelning efter intäkternas storlek. Följande gruppindelning har därvid använts.

Grupp	Biljettintäkt 1954	Antal biografer enskilda	Antal biografer förenings-
1	högst 15 000	25	38
2	15 001— 30 000	10	21
3	30 001— 50 000	21	29
4	50 001—100 000	23	24
5	100 001—200 000	38	13
6	200 001—	30	5

Det genomsnittliga vinstresultatet för biograferna inom dessa grupper framgår av nedanstående tablå. Resultatet har beräknats enligt samma grunder som i det föregående nämnts.

Grupp	Resultat före avdrag för chefslön, direkta skatter och indirekta kostnader			
	1953		1954	
	kronor	%	kronor	%
Enskilda biografer:				
1	·/. 783	14,8	·/. 804	15,9
2	·/. 2 118	9,0	·/. 2 841	12,6
3	·/. 2 328	5,7	·/. 3 065	7,7
4	·/. 2 792	3,8	·/. 1 732	2,3
5	5 838	4,2	5 362	3,7
6	32 516	7,4	38 378	8,5
Föreningsbiografer:				
1	·/. 830	11,8	·/. 898	11,8
2	·/. 1 561	7,1	·/. 1 655	7,9
3	·/. 2 497	6,0	·/. 2 455	5,8
4	·/. 1 873	2,5	./. 1 184	1,6
5	2 708	2,1	1 668	1,3
6	6 332	2,6	7 875	2,8

Sveriges biografägareförbund, som beretts tillfälle yttra sig över undersökningen och dess resultat, har i ett den 31 januari 1956 avgivet yttrande

framfört vissa kritiska synpunkter på bl. a. representativiteten av det urval biografer, som legat till grund för undersökningen. För de enskilda biograferna i klass I ha, framhåller förbundet, några få storbiografer kommit att förrycka resultatet. Inom övriga klasser äro enskilda biografer och föreningsbiografer enligt förbundet högst ojämnt representerade. Förbundet anför härom bl. a.

Sålunda har i klass II 27,4 % av till klassen hörande enskilda biografer bearbetats medan för föreningsbiograferna 91,8 % bearbetats. Vinsten har beräknats till 1 900 kronor per enskild biograf medan en förlust av 720 kronor per föreningsbiograf redovisas. I klass IV har emellertid 44,1 % av de enskilda biograferna bearbetats men endast 8,1 % av föreningsbiograferna, och denna större bredd i utredningsmaterialet hos de enskilda ger omedelbart utslag, så att den enskilda biografen inte endast visar förlust utan till och med ett sämre resultat än vad föreningsbiografen redovisar. Ett fylligare material skulle utan tvekan sänka genomsnittet av biljettintäkterna i de grupper, som icke äro tillräckligt representerade i materialet. Att därför föreningsbiograferna i allmänhet redovisar en lägre omsättning och en sämre lönsamhet vilja vi påstå är intimt förknippat med att ett procentuellt större urval gjorts ur de olika klasserna av denna ägarekategori. Med samma bredd i materialet för de enskilda skulle bilden bli likartad för de båda kategorierna.

Med all reservation för tillförlitligheten av en stickprovsundersökning som denna torde man av resultaten kunna draga vissa allmänna slutsatser. Undersökningen synes ge belägg för att lönsamheten inom branschen som helhet icke är så stor, som man kunnat vänta, ävensom att genomsnittsresultaten förete rätt avsevärda variationer mellan biograferna alltefter föreställningsfrekvensen (klasserna I—V). Situationen för biografer, tillhörande klass I, är således utan all jämförelse förmånligare än för övriga biografer. Av enskilda företag, representerande en eller flera biografer, synas de medelstora biografföretagen gå bäst relativt sett.

Undersökningen ger slutligen också vid handen, att läget för föreningsbiograferna över lag är något sämre än för de enskilda biograferna. Detta framgår också av de uppgifter om biografernas genomsnittliga kapacitet, besöksfrekvens, priser och intäkter år 1954 inom klasserna I—IV, som infordrats och som sammanställts å nästa sida.

Förhållandet mellan biografer i tätorter och på landsbygden belyses ej av undersökningen. Det förhåller sig emellertid så, att de senare i alldeles övervägande grad äro att hänföra till klasserna med lägre föreställningsfrekvens och således tillhöra de mindre och därmed också de mindre lönande biograferna.

Sammanfattningsvis kan sägas, att undersökningen givit en klar bild av biografnäringens och särskilt de mindre biografernas ringa lönsamhet. Ett omedelbart resultat av densamma blev också, att inträdesavgifter till biografer enligt priskontrollnämndens beslut den 4 januari 1956 undantogos från det allmänna prisstoppet.

Klass	Antal			Besöksfrekvens %	Biljettpriser	Biljettintäkter	
	biografer	platser	föreställningar/år			företag	föreställningar
Enskilda biografer:							
I	31	480	677	42,7	2: 48	343 864: —	507: 92
II	26	327	416	36,2	2: 20	108 727: 53	261: 36
III	21	244	234	37,7	2: 04	43 919: 65	187: 69
IV	18	177	88	38,6	1: 94	11 644: 98	132: 33
Föreningsbiografer:							
I	7	530	608	27,3	2: 22	196 283: 80	322: 84
II	25	360	355	27,7	2: 15	76 988: 19	216: 87
III	24	262	196	35,6	2: —	36 640: —	186: 94
IV	31	190	76	37,3	1: 94	11 073: —	145: 70

De undersökningar, som verkställts på enskilt initiativ synas, av erhållna uppgifter att döma, ha givit samma resultat.

Sveriges biografägareförbund har endast lämnat uppgift om antalet biografer med nettointäkter om högst 30 000 kronor, vilka befunnits vara i behov av nöjesskattelindring. Enligt biografägareförbundet finns det inalles 1 171 biografer av denna kategori och dessa fördela sig efter nettointäkter och organisationstillhörighet på följande sätt.

Nettointäkter	Sveriges biografägareförbund	Folkbiografer	Våra gårdar	Summa
under 10 000	288	303	136	727
mellan 10 000—15 000	69	52	24	145
» 15 000—20 000	44	26	14	84
» 20 000—25 000	41	25	11	77
» 25 000—30 000	40	94	4	138
	482	500	189	1 171

De 482 biografer, som äro anslutna till biografägareförbundet, fördela sig på klasserna I—VI sålunda.

klass I — 1 biograf
» II — 8 biografer
» III — 105 »
» IV — 340 »
» V — 27 »
» VI — 1 biograf

Den undersökning, som verkställts av *Svenska landsbygdens småbiografägares förbund* går ut på att visa småbiografernas nuvarande ekono-

miska situation. Förbundet har i detta syfte från biografägare på skilda platser, representerande ett 60-tal småbiografer, inhämtat och sammanställt uppgifter om biografernas inkomster och utgifter. Materialet har av förbundet presenterats i nedan intagna tablå, utvisande utgifternas procentuella fördelning för biografer i olika inkomstlägen — under 10 000, 10 000—20 000 och 20 000—40 000 kronor — och med angivande av om rörelsen bedrives i förhyrd lokal (A) eller lokal i egen fastighet (B).

Inspelat brutto under	10 000	10—20 000		20—40 000
	A	A	B	B
Nöjesskatt	35,3	36,4	36,3	36,2
Filmhyra	26,1	25,9	27,8	29,7
Frakter	6,5	4,9	5,3	3,4
Värme + kraft	—	—	5,6	3,2
Löner	8,0	7,4	8,8	5,9
Annonser	1,9	0,6	1,9	0,8
Räntor	0,2	1,5	3,6	3,3
Lokalhyra	12,7	14,4	—	—
Övriga omkostnader	6,1	3,8	9,9	11,1
Behållning	3,2	5,1	0,8	6,4
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

»Löner» inkludera icke ersättning för biografägarens eller familjemedlems, liksom icke heller — i fråga om föreningsbiograferna — föreningsmedlemmarnas arbete.

Läget för fem av de ifrågavarande biograferna illustreras av följande exempel på av förbundet inhämtade uppgifter.

	1	2	3	4	5
Bruttointäkt	2 482: 30	6 481: 60	8 024: 71	14 042: —	39 160: —
Nöjesskatt	729: 17	2 298: 70	2 917: 72	5 163: 14	13 682: —
Filmhyra	788: 19	1 785: 25	1 580: 90	4 197: 57	12 318: —
Frakter	9: 05	467: 55	477: 05	803: 30	983: 60
Värme + kraft	—	559: —	—	743: 37	992: 48
Löner	231: —	—	1 041: —	661: 80	3 225: —
Annonser	214: 60	—	349: 40	434: 75	792: —
Räntor	—	—	—	721: 74	—
Lokalhyra	312: —	—	1 021: 40	—	—
Övriga omkostnader	250: 95	1 027: —	558: 46	818: 90	4 471: 91
Behållning	— 52: 66	344: 10	78: 73	497: 43	2 695: 01
Beräknad egen lön för tjänstgöring	250: —	800: —	300: —	uppgift saknas	1 800: —

Förbundet har slutligen lämnat följande uppgifter till belysning av prisutvecklingen sedan år 1935.

Biljettpris år 1955 exklusive nöjesskatt ... kronor 1:38 och kronor 1:11
» » 1935 » » ... » 1:10 » » 0:90

Ökning ..... kronor 0:28 kronor 0:21
25,4 % 22,3 %

	År 1935 kr.	År 1955 kr.	Ökning i %
Biljetter per ‰	2:40	5:35	123
Frakter till Stockholm	3:80	9:40	147
Maskinist per föreställning	2:—	6:—	200
Vaktmästare per föreställning	1:50	5:—	233
Eldning, städning och affischering	2:—	5:50	175
Kassörska per föreställning	1:50	5:—	233
Affisch per st.	—:50	1:25	150
Stolpaffisch per st.	—:05	—:15	200
Foto per st.	—:15	—:25	67
Koks per ton	33:—	137:—	317

Att avlöna personal till alla tjänster kostade således år 1955 21 kronor 50 öre per föreställning, vilket motsvarar 16 st. försålda biljetter. För år 1935 voro motsvarande siffror 7 kronor och 7 st. biljetter.

3. Framförda förslag om nöjesskattelindring

I anledning av vårt uppdrag att jämväl pröva frågan om nöjesskattelindring för de mindre biografföretagen, speciellt på landsbygden, ha vi tagit kontakt med närmast berörda branschorganisationer, vilka beretts tillfälle att vid en konferens framföra sina synpunkter på därmed sammanhängande problem. Sedermera ha dessa organisationer var för sig inkommit med kompletterande yttranden och även framlagt konkreta förslag angående utformningen av en sådan skattelindring.

Folketshusföreningarnas riksorganisation avråder i en den 7 juni 1955 dagtecknad skrift bestämt från att utsträcka nöjesskattelindringen till de större kommersiella biograferna, vilket ju heller aldrig begärts. Ett sådant stöd har för övrigt väsentligt mindre betydelse för dem än för de smärre biografer, varom här är fråga. Nöjesskattelindringen bör enligt riksorganisationen lämpligen ges i form av ett visst nöjesskattefritt belopp per föreställning, per månad eller per år, beroende på vilket som ur praktisk och teknisk synpunkt kan vara att föredraga. Riksorganisationen pekar på det norska systemet för skattelindring och ifrågasätter, om icke någon del av detta skulle vara tillämpbart för de här aktuella biografernas vidkommande.

I Norge är biografägaren berättigad att vid nöjesskattens inbetalande göra vissa avdrag, olika för biografer med fast visningsställe inom en kommun och andra. För de förra får generellt avdrag göras med 25 %

av den beräknade skatten som i Norge utgår med 40 % av biljettintäkterna. Understiger intäkten någon månad 4 300 kronor, ökas avdraget enligt särskilda regler. Uppgår den beräknade skatten icke till mer än 1 300 kronor, behöver biografägaren icke inbetala någon skatt. För ambulerande biografer medges generellt avdrag med 60 % av den beräknade skatten. En närmare redogörelse för detta system återfinnes i den översikt av nöjesbeskattningen i våra nordiska grannländer, som lämnas i bilaga 3.

Vid konferensen framförde representanter för *Svenska landsbygdens småbiografägares förbund* ett förslag, som gick ut på att ett visst antal — förslagsvis 200 — biobiljetter per film skulle vara undantagna från nöjesskatteplikt. I en den 12 juli 1955 dagtecknad skrift har förbundet utvecklat detta förslag vidare och visat, hur nöjesskatteredovisningen vid ett genomförande av förslaget enligt förbundets mening bör vara anordnad. Vilka biljetter som skola undantagas från beskattning fäster förbundet därvid mindre avseende vid; huvudsaken är att uppdelningen av biljetterna på de olika biljettpriserna entydigt bestämmes så, att antingen de billigaste biljetterna först frånräknas och därefter de dyrare eller också tvärtom. Barnbiljetter böra enligt förbundet dock ej medräknas.

Eftersom viss tveksamhet kunnat förmärkas från övriga konferensdeltagares sida i fråga om förslagets genomförbarhet, framlägger förbundet i sin skrift ett alternativt förslag av följande innehåll. Uppgår nöjesskatten för månad icke till mer än högst 1 500 kronor, skall återbäring ske med 600 kronor av det redovisade skattebeloppet. Biografer, som redovisa mer än 1 500 kronor per månad, skola inleverera hela beloppet. Biograf, vars redovisningar bruka hålla sig omkring 1 500 kronor per månad, kan med detta system tänkas få återbäring ibland och ibland icke. Detta alternativ har, framhåller förbundet, den väsentliga fördelen, att klassificeringen med avseende på antal föreställningar, speldagar eller visade filmer helt kan utgå. Det är dessutom mycket enklare ur redovisningssynpunkt.

Slutligen har *Sveriges biografägareförbund* i en den 14 mars 1956 dagtecknad skrift avgivit förslag om rabattering av nöjesskatten för biografer, vars bruttoinspelning ej överskrider 55 000 kronor per år. Biografer, vars årliga bruttointäkt inklusive nöjesskatt håller sig inom denna ram, avses skola indelas i sex intäktsgrupper. Då nöjesskatten från biograferna redovisas och inbetalas till vederbörande uppbördsmyndighet veckovis, vore det enligt biografägareförbundet en praktisk lösning att i den utsträckning, som framgår av nedanstående tabell, medge reducering av nöjesskatten för biografer, vars totala bruttoinspelning per vecka — *oavsett* antalet föreställningar — icke överstiger 1 400 kronor.

En rabattering av denna omfattning är vad som enligt förbundet erfordras för att balansera inkomster och utgifter och eventuellt medge någon marginal för ersättning till företagaren och/eller möjlighet till amortering å fastigheten. Förbundet anser sig också böra räkna med ett visst frånfall i besöksfrekvensen under kommande år, orsakat av televisionen.

Biografer med bruttointäkter per år	Brutto per vecka	Rabatter
under 10 000	250	90 %
mellan 10 000—20 000	500	70 %
» 20 000—30 000	700	50 %
» 30 000—35 000	800	30 %
» 35 000—45 000	900	25 %
» 45 000—55 000	1 400	10 %

Beräkningen av rabattsatserna har baserats på den genomsnittliga bruttoomsättningen år 1954 för biograferna inom de olika grupperna. Av förbundet framräknad bruttointäkt, skatt och återbäring fördela sig enligt förbundet på följande sätt.

Antal biografer	Bruttoomsättning	Skatt	Återbäring	
727	4 362 000	1 661 922	90 %	1 495 730
145	2 900 000	1 098 810	70 %	769 167
84	2 403 156	901 152	50 %	450 576
77	2 753 212	1 032 416	25 %	258 104
138	6 137 688	2 301 564	10 %	230 156
				3 203 733

4. Utredningens uttalanden och förslag

Behovet av skattelättnad för de mindre biograferna, speciellt på landsbygden, torde få anses tillräckligt ådagalagt. Det bekymmersamma läget för dessa biografer beror på flera samverkande orsaker. Bl. a. torde publikunderlaget för biografer utanför tätorterna merendels vara för litet för att de skola bära sig ekonomiskt. Landsbygdsbiografernas läge har vidare försämrats genom bilismen.

De ändringar i biografbeskattningen, som vi i det föregående föreslagit, äro givetvis ägnade att påverka de ekonomiska betingelserna även för de biografer, varom här är fråga. Införandet av en enhetlig skattesats om 35 % kan således beräknas medföra en skattelättnad även för deras vidkommande. Vi utgå härvidlag ifrån att biljettpriserna på dessa biografer i genomsnitt hålla sig omkring kronor 2: 25 eller i varje fall icke understiga 2 kronor. Eftersom flertalet biografer torde vara att hänföra till klasserna IV—VI enligt den inom branschen tillämpade klassindelningen och sannolikt icke komma att beröras av producentandelssystemet, befrias de vidare från tvånget att höja biljettpriserna. De torde härigenom komma i ett gynnsammare konkurrensläge än tidigare.

Vi ha övervägt möjligheten att låta de mindre biograferna behålla den skattefria 10-öringen såsom stöd åt biografrörelsen. Ett stöd i form av skattefrihet för ett belopp, motsvarande producentandelen, skulle emeller-

tid till sin storlek från fall till fall bli beroende av beläggningen per föreställning. Därtill kommer att det skattefria beloppet, om ej annat går att utverka, belastas med filmhyra. Med hänsyn till svårigheten att genomföra prishöjningar torde biografägarna icke heller på den vägen kunna utnyttja den favör, skattefriheten skulle vara avsedd att utgöra.

Man torde kunna räkna med, att genomsnittliga antalet försålda biljetter för biografer i klasserna IV—VI icke överstiger 100 st. per föreställning. Med ett biljettpris av 2 kronor och i genomsnitt 80 föreställningar per år skulle stödet per föreställning uppgå till 8 kronor 50 öre och per år till (80 × 8: 50 =) 680 kronor. För att uppnå en större skattelättnad kan man överväga att höja det skattefria beloppet. Storleken av ett skattestöd i denna form vid olika besöksfrekvens och med skattefrihet för 10, 15, 20, 25 respektive 50 öre per biljett framgår av nedanstående tablå.

	Per bilj.	Per föreställning			Per år (80 föreställningar)		
		50 bilj.	75 bilj.	100 bilj.			
0: 10	0: 085	4: 25	6: 37	8: 50	340: —	509: 60	680: —
0: 15	0: 1025	5: 12	7: 68	10: 25	409: 60	614: 40	820: —
0: 20	0: 120	6: —	9: —	12: —	480: —	720: —	960: —
0: 25	0: 1375	6: 87	10: 31	13: 75	549: 60	824: 80	1 100: —
0: 50	0: 225	11: 25	16: 87	22: 50	900: —	1 349: 60	1 800: —

Antalet biografer, som kunna komma i fråga vid medgivande av skattelindring, uppgår till i runt tal 1 500 st. De ekonomiska konsekvenserna för det allmänna av en skattelättnad enligt detta alternativ belysas av följande sammanställning.

Belopp	50 bilj.	75 bilj.	100 bilj.
0: 10	510 000	764 400	1 020 000
0: 15	614 400	921 600	1 230 000
0: 20	720 000	1 080 000	1 440 000
0: 25	824 400	1 237 200	1 650 000
0: 50	1 350 000	2 024 400	2 700 000

Såsom hjälp åt mindre bärkraftiga biografer synes oss en lösning av detta slag föga praktisk. Den torde därjämte av andra skäl vara mindre lämplig: producentandelssystemet avses utgöra stöd åt den svenska filmproduktionen och ingenting annat. Om biograferna i klass IV i motsats till biograferna i klass III få behålla en skattefri 10-öring, torde vidare en mindre önskvärd glidning av biografer från klass III till klass IV vara att befara. Därjämte har man att räkna med risken för att det kan uppstå tvister mellan producenter och biografägare beträffande rätten till 10-öringen. Det torde fördenskull vara önskvärt, att man håller fast vid

regeln, att den skattefria 10-öringen under alla förhållanden skall tillfalla producenten.

De förslag, som framförts av branschorganisationerna, torde i så fall erbjuda större enkelhet. *Sveriges biografägareförbunds* förslag synes vara en utveckling och förenkling av det norska systemet för nöjesskattelindring. Skattelättnaden föreslås få formen av en rabattering av nöjesskatten för biografer, vars årliga bruttoinspelning ej uppgår till mer än högst 55 000 kronor. Av något annat slag äro de sinsemellan likartade lösningar, som rekommenderats av *Folketshusföreningarnas riksorganisation* och *Svenska landsbygdens småbiografägares förbund*. Nöjesskattelindringen bör enligt riksorganisationen ges i form av ett visst nöjesskattefritt belopp per föreställning, per månad eller per år. Den senare organisationens alternativa förslag går ut på skattefrihet för 200 st. biljetter per film respektive återbäring av viss del — förslagsvis 600 kronor — av nöjesskatten per månad för biografer, som redovisa högst 1 500 kronor i nöjesskatt per månad. Biografer, som redovisa nöjesskatt med belopp över 1 500 kronor per månad, avses skola inleverera hela beloppet.

Det förslag, som vi kommit fram till, kan betecknas som en syntes av de alternativa lösningar, som framförts till oss. Vi ha funnit den lämpligaste formen för skattelindring vara att för berörda biografer medge skattefrihet för spelintäkter intill ett visst belopp. En sådan lösning tillgodoser också de i direktiven uttalade önskemålen om att nöjesskatteuppbörden och vad därmed sammanhänger icke onödigtvis kompliceras.

Stödet torde närmast böra komma i fråga för biografer, tillhörande klasserna IV—VI. Emellertid ha vi icke ansett det vara lämpligt att direkt anknyta detsamma till en för tillfället rådande klassindelning, vilken när som helst kan bli föremål för ändringar eller upphöra att gälla. Eftersom klassindelningen grundar sig på antalet biografföreställningar per vecka, ha vi i stället valt att anknyta direkt härtill. Hänförliga till klass IV äro biografer med högst tre föreställningar per vecka. Antalet föreställningar för biografer, tillhörande klasserna V och VI, är lägre.

Det belopp, för vilket fullständig skattefrihet skall åtnjutas, torde icke böra understiga 800 kronor per månad. Nöjesskatten härå, uträknad efter 35 %, uppgår till 280 kronor. Endast biografer med spelintäkter om 800 kronor eller däröver per månad skulle emellertid kunna tillgodogöra sig hela denna skattelindring. Ett flertal av berörda biografer torde icke komma upp till en bruttointäkt av 800 kronor per månad.

Vi ha övervägt, om man borde begränsa möjligheten till denna skattelindring till att endast gälla månad, varunder biograferna inspela ett högsta belopp av exempelvis 2 000 kronor. En sådan begränsning skulle emellertid komma att föra med sig vissa tröskelproblem. Vad man skulle vinna genom en gränsdragning av detta slag är egentligen endast, att innehavare av biografer i klass III med fyra föreställningar i veckan icke skola finna

det fördelaktigt att minska antalet föreställningar. Risken för en sådan utveckling torde emellertid få bedömas såsom ganska liten.

Begränsningen med avseende på antalet föreställningar torde få icke önskvärda konsekvenser, om matinéföreställningar skola medräknas. För att icke gå miste om rätten till nöjesskattelindring skulle biograferna i många fall nödgas upphöra med barnmatinéerna. Det torde utan olägenhet kunna stadgas, att föreställningar av detta slag icke skola diskvalificera för erhållande av skattelindring.

Vid avfattningen av vårt förslag till bestämmelser om skattelättnad för härav berörda biografer ha vi av praktiska skäl anknutit till veckoredovisningen. Vi föreslå således, att anordnare av biografföreställningar för vecka, varunder högst tre föreställningar ägt rum, må åtnjuta skattefrihet för ett intäktsbelopp av högst 200 kronor. I antalet föreställningar medräknas därvid icke barnmatinéer. Stadgande härom har införts i 13 § nöjesskatteförordningen.

Det skattebortfall, som kan bli följden av en sådan skattelindring, låter sig endast överslagsvis beräknas. Berörda 1 500 biografer kunna antagas ha en speltid av nio månader per år. Räknar man med att spelintäkterna *genomgående* uppgå till minst 800 kronor per månad, medför förslaget ett skattebortfall av c:a 3,5 milj. kronor. Med all sannolikhet blir det emellertid betydligt lägre och torde icke komma att överstiga 2 milj. kronor.

E. Stöd åt barnfilm m. m.

1. Historik

Det stöd i form av nöjesskatteåterbäring, som svensk film för närvarande kommer i åtnjutande av, utgår utan vare sig behovs- eller kvalitetsprövning i det enskilda fallet. Genom stödets konstruktion äro dessutom icke blott s. k. kortfilmer utan även filmer, avsedda för barn, uteslutna från bidragsmöjlighet. Tid efter annan framförda önskemål om kvalitetsstöd åt produktionen av såväl spel- som kortfilmer och om åtgärder från samhällets sida i syfte att främja tillkomsten och visningen av goda barnfilmer ha icke blivit tillgodosedda.

Vad först angår *barnfilm* har frågan om en sanering på detta område upprepade gånger varit före i riksdagen. I motionen II: 290 vid 1949 års riksdag hemställde motionärerna om en snar och allsidig utredning härom. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari samma år hade statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet emellertid tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att bl. a. utreda frågan om för barn lämpad film. De sakkunniga — 1949 års filmkommitté — hade därvid att överväga, vad som från samhällets sida kan göras för att befrämja tillkomsten av goda och lämpliga barnfilmer. I motionen berörda synpunkter kunde anses ha vunnit beaktande vid direktivens utformande var-

för andra kammarens första tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisats, i sitt utlåtande nr 1 icke fann den böra föranleda någon andra kammarens åtgärd.

De sakkunniga framlade i december 1952 ett betänkande, »Barn och film» (SOU 1952: 51), med förslag angående åtgärder till stöd åt svensk barnfilm. En orientering om däri föreslagna stödåtgärder lämnas i ett följande avsnitt.

Vid 1954 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 220 och II: 221, att riksdagen måtte besluta om nöjesskattebefrielse för god barnfilm under en försöksperiod av tre år. Statens biografbyrå föreslogs få bemyndigande att under försöksperioden i samråd med barnfilmkommittén bevilja sådan nöjesskattebefrielse. Bevillningsutskottet erinrade i sitt betänkande nr 39 om att förordningen den 8 juni 1951 om särskilt bidrag till producent av svensk film skulle upphöra att gälla med utgången av juni månad 1955, före vilken tidpunkt frågan om det statliga stödet åt svensk filmproduktion sålunda skulle upptagas till förnyat övervägande. Utskottet förutsatte, att de förslag om särskilt stöd åt barnfilmproduktionen, som framlagts av 1949 års filmkommitté, jämväl komme att övervägas i detta sammanhang. Riksdagen ansågs icke böra taga ställning i en fråga, som är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, varför utskottet avstyrkte motionerna.

Frågan togs åter upp vid påföljande års riksdag i anledning av propositionen 1955: 85 om fortsatt stöd åt svensk filmproduktion. Eftersom stödet däri föreslogs även i fortsättningen skola utgå efter i stort sett oförändrade grunder, framfördes motionsvägen yrkanden om att jämväl tillgodose barnfilmproduktionen, liksom även produktionen av värdefulla spel- och kortfilmer. Statsutskottet biträdde emellertid i sitt utlåtande nr 79 Kungl. Maj:ts i propositionen framlagda förslag och avstyrkte därmed bifall till flertalet motioner. De likalydande motionerna I: 319 och II: 279, vari hemställts att förslag om stöd åt produktionen av svensk barnfilm måtte föreläggas påföljande års riksdag, föranledde utskottet att erinra om 1949 års filmkommittés förslag härom. Utskottet utgick från att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på den väckta frågan och fann det därför ej påkallat att tillstyrka motionerna i fråga. Riksdagen beslöt i enlighet härmed (skrivelse nr 221).

I de likalydande motionerna I: 106 och II: 93 vid 1956 års riksdag har, med åberopande av vad som tidigare förevarit, framhållits angelägenheten av att frågan om ekonomiskt stöd till produktionen av svensk barnfilm snarast bringas till sin lösning. Filmkommitténs förenämnda betänkande har, meddelade statsutskottet i sitt utlåtande nr 58, under år 1953 varit föremål för remissbehandling, varigenom frågan belysts ur skilda synpunkter. Utan att i detta sammanhang ge uttryck åt någon uppfattning angående den form i vilken stöd åt barnfilmen bör ifrågakomma, uttalade

utskottet den förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte utan alltför stort dröjsmål upptaga till övervägande frågan om åtgärder till stöd för barnfilmen. I enlighet med utskottets förslag har riksdagen i skrivelse den 10 april 1956 (nr 158) givit Kungl. Maj:t till känna, vad utskottet sålunda anfört.

På kvalitetsprövning grundat stöd åt såväl *spelfilm* som *kortfilm* föreslogs redan av 1941 års filmutredning i dess betänkande (SOU 1942: 36). Enligt förslaget skulle — som i annat sammanhang framhållits — ekonomisk garanti i viss omfattning och på vissa villkor beviljas till framställning av konstnärligt och kulturellt högtstående filmer, särskilt sådana med nationell syftning. Bidrag av statsmedel skulle vidare lämnas för framställning av kortfilmer, som ur allmänt kulturella synpunkter kunde betecknas som värdefulla och även konstnärligt sett motsvarade höga krav. Produktion av sådana filmer föreslogs även skola ske på initiativ från statens sida.

I anledning av propositionen 1951: 142 med förslag om statligt stöd åt svensk filmproduktion hemställdes i de likalydande motionerna I: 440 och II: 513, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en förutsättningslös utredning om möjligheterna att utsträcka det statliga filmstödet till s. k. kortfilmer samt om de former, under vilka ett sådant stöd borde utgå. Statsutskottet, som fann det i och för sig önskvärt att en ur konstnärliga och kulturella synpunkter högklassig svensk kortfilmsproduktion i möjligaste mån befrämjades av det allmänna, hänvisade i sitt utlåtande nr 162 till 1941 års filmutrednings förslag härom. Då nämnda förslag ännu icke blivit föremål för slutlig prövning och Kungl. Maj:ts uppmärksamhet således redan blivit fäst på föreliggande spörsmål, ansåg sig utskottet icke böra påkalla någon ytterligare utredning i ämnet. Riksdagen anmälde i skrivelse den 31 maj 1951 (nr 305), att den fattat beslut i överensstämmelse med vad utskottet föreslagit med den ändring beträffande utskottets hemställan, att riksdagen bifallit motionerna I: 440 och II: 513.

Frågan om kvalitetsbetonat filmstöd togs åter upp vid 1952 års riksdag genom de likalydande motionerna I: 341 och II: 352, vari yrkades att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande statligt stöd åt konstnärligt inriktad svensk spelfilmproduktion. Motionärerna påpekade, att förutsättningarna för en konstnärligt värdefull filmproduktion icke nämnvärt förbättrats sedan filmstoppet. En ambitiös och mera kvalitetsbetonad filmproduktion vore fortfarande ett vågspel och häri sågo motionärerna en fara för den svenska filmens utveckling som konstform. Det vore enligt motionärerna välbetänkt att snarast söka motverka filmbranschens rätt tydliga tendens att med en ensidig affärsmässighet eftersätta den konstnärligt värdefulla filmen. Stödåtgärderna från statens sida borde självfallet icke uteslutande taga sikte på spelfilmen utan också på kortfilmen och dokumentärfilmen. Om stödets praktiska utformning anförde motionärerna följande.

Under vilka former och i vilken utsträckning staten skall engagera sig i den stödverksamhet till förmån för den svenska filmens konstnärliga förkovran, som i det föregående förordats, torde icke kunna klarläggas utan närmare utredning. Klart synes emellertid vara, att det här ej kan bli tal om annan bedömning än av redan *färdiga* filmer, förslagsvis vid filmsäsongens slut, och att denna göres av en jury, innefattande representanter för förslagsvis Kungl. Maj:t, filmkritiken, filmcensuren, det allmänna kulturlivet och Svenska filmsamfundet. Ett lämpligt antal penningpriser (premier) för utdelning till de producenter, som under året framställt de konstnärligt mest värdefulla spelfilmerna, böra stå till förfogande. Premierna kunde inom långfilmsgruppen förslagsvis variera inom en skala från 100 000 kronor till 25 000 kronor. Ett stöd i denna form skulle för vederbörande producent antingen innebära en kompensation för lidna förluster eller en uppmuntran att även i fortsättningen bemöda sig om produktionen av värdefull film. Vidare borde penningpremier å förslagsvis vardera 10 000 kronor utgå till manuskriptförfattare respektive den regissör, fotograf och skådespelare som på sitt område gjort den förtjänstfullaste insatsen inom produktionen under det gångna filmåret.

1951 års riksdag hade, konstaterade statsutskottet i sitt utlåtande nr 225, funnit en förutsättningslös utredning angående stöd till den konstnärliga och dokumentariska kortfilmen böra komma till stånd. Samtidigt hade riksdagen emellertid anslutit sig till den av föredragande departementschefen i propositionen 1951: 142 intagna avvisande ståndpunkten till införandet av en kvalitetsbedömning av värdet av de filmer, som enligt propositionen skulle komma i åtnjutande av statligt stöd i form av nöjesskatteåterbäring. Under erinran om att 1941 års filmutrednings förslag alltjämt vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning, ifrågasatte utskottet, om icke de i motionerna angivna uppslagen beträffande statligt stöd åt konstnärligt inriktad spelfilmproduktion lämpligen borde upptagas till bedömande i samband med dels ett slutligt ställningstagande till 1941 års filmutrednings ovannämnda förslag, dels ock den av 1951 års riksdag begärda utredningen. I enlighet med utskottets hemställan gav riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 december 1952 (nr 433) till känna, vad utskottet sålunda anfört.

2. Av 1949 års filmkommitté föreslagna åtgärder

I direktiven för 1949 års filmkommitté framhöll föredragande departementschefen bl. a., att det råder stor brist på lämpliga barnfilmer och att detta i första hand torde bero på de stora ekonomiska risker, som äro förbundna med framställningen av speciell barnfilm. Den pedagogiska och kulturella betydelsen av goda barnfilmer vore emellertid obestridlig, varför ett statligt stöd i någon form i syfte att stimulera produktionen av sådana filmer borde övervägas. Att staten själv skulle uppträda som producent av barnfilm ansågs icke vara att tillråda. I stället borde de sakkunniga söka finna en lösning av detta spörsmål efter linjer, som anvisats i film-

utredningens år 1942 avgivna betänkande (SOU 1942: 36). Möjligen kunde statens bidrag även lämnas i form av belöningar eller premier för utmärkta prestationer, när det gäller framställning av barnfilm.

I sitt betänkande II om barn och film (SOU 1952: 51) har kommittén föreslagit, att produktionen av barnfilm skall stödjas ekonomiskt genom återbäring helt eller delvis av nöjesskatten och beredande av möjligheter för vederbörande producent att erhålla ekonomiska garantier från statens sida mot eventuella förluster. För den ekonomiska ledningen av denna statliga stödverksamhet har föreslagits inrättande av ett särskilt organ, statens barnfilmråd.

Alla efter prövning godkända barnfilmer föreslås skola erhålla *återbäring av nöjesskatt,* vilken enligt kommittén bör omfatta såväl den statliga som den kommunala delen därav. Kommittén anser, att en differentiering av detta stöd bör ske mellan godkända småbarnsfilmer — d. v. s. filmer avsedda även för barn under 11 år — ävensom andra barnfilmer av utmärkt förtjänst å ena sidan och andra godkända barnfilmer å den andra. Filmer av den förra kategorien bli med sin begränsade publik sällan ekonomiskt bärkraftiga och anses fördenskull böra berättiga till återbäring av hela nöjesskatten. För den andra kategorien föreslås återbäring skola ske med halva nöjesskatten.

Den indelning av barnfilmerna, som sålunda föreslagits, korresponderar mot den av kommittén i dess betänkande I om filmcensuren (SOU 1951: 16) föreslagna differentieringen av barnföreställningarna. Den nuvarande barngränsen vid 15 år föreslås där bli ersatt med två alternativa barngränser vid 11 och 16 år. Härigenom har man velat ge barn mellan 11 och 16 år tillfälle att se en del filmer, som kunna anses olämpliga för de mindre barnen.

Rätten till nöjesskatteåterbäring avses i princip skola gälla för såväl svenska som utländska barnfilmer. Vad de senare beträffar göres dock åtskillnad mellan barnfilmer, som inspelats i de övriga nordiska länderna, och andra utländska barnfilmer. För barnfilmer från våra nordiska grannländer skall nöjesskatten återbäras efter samma principer som när det gäller svensk barnfilm och inlevereras till producentens ombud här i landet. Nöjesskattemedel för övrig utländsk barnfilm, som i och för sig berättigar till återbäring, skola däremot icke tillställas producenten eller dennes ombud utan i stället av biografägaren inlevereras till barnfilmrådet och reserveras för särskilda ändamål, såsom inköp och dubbning av värdefull utländsk barnfilm eller nedkopiering av sådan barnfilm till smalfilmsformat.

Att nöjesskatteåterbäringen ansetts böra kompletteras med s. k. *produktionslån* beror på att återbäringen kommer först i efterhand och dessutom utgör ett alltför oberäkneligt stöd för att i större utsträckning stimulera till produktion av god barnfilm. Genom att staten ställer ekonomiska

garantier mot förluster, kan producenten däremot beräknas bli mera positiv till filmuppslag, som han måhända eljest skulle ha avvisat.

Medel för verksamheten föreslås skola anvisas av staten genom anslag till en särskild fond, kallad barnfilmfonden, vilken skall stå under statskontorets förvaltning. Det skall ankomma på barnfilmrådet att på därom gjord ansökan efter förhandsbedömning av manuskript m. m. bevilja statliga garantilån av här ifrågavarande slag. Lån, som beviljas, skola utbetalas under inspelningens gång och det bör därvid från barnfilmrådets sida tillses, att den ursprungliga inspelningsplanen verkligen följes. Även filmer, som inspelats utan rådets kontroll, skola dock kunna vara berättigade till bidrag efter samma grunder.

Garantierna skola enligt förslaget få formen av räntefria lån, uppgående till en tredjedel eller — om så skulle visa sig behövligt — högst hälften av de beräknade inspelningskostnaderna, i intet fall dock mer än 175 000 kronor. Om och i den mån producentens inkomst av filmen — d. v. s. vad som återstår, sedan eventuellt förekommande nöjesskatt samt biografägarens och distributionens andelar frångragits — understiger produktionskostnaderna, skall befrielse från återbetalningsskyldighet kunna medges. Beslutet härom skall föregås av en granskning av producentens räkenskaper.

Utöver de uppgifter, som framgå av det ovanstående, skall *barnfilmrådet* även bedriva upplysningsverksamhet och följa utvecklingen inom barnfilmen och över huvud taget frågor, som röra barn och film. Det avses dessutom skola övertaga och fortsätta det arbete, som frivilliga krafter hittills utfört på detta område. Rådet föreslås skola bestå av sex ledamöter och en sekreterare. Ledamöterna skola förordnas för tre år i sänder av Kungl. Maj:t, som utser en av dem till rådets ordförande.

Kommittén har beräknat kostnaderna för filmfonden och barnfilmrådet till (250 000 + 40 000 =) 290 000 kronor årligen. Vad nöjesskatteåterbäringen beträffar har kommittén ej gått in på en beräkning av det skattebortfall, som denna kan föranleda. Enligt kommittén torde den emellertid utgöra en försvinnande liten del av hela filmnöjesskatten.

3. Barnfilmklubbar och filmstudios

1949 års filmkommitté redogör i sitt förenämnda betänkande »Barn och film» för den verksamhet, som i avvaktan på statliga åtgärder bedrives av organisationer och enskilda för att komma till rätta med barnfilmfrågan. Av största betydelse härvidlag är barnfilmkommittén, en sammanslutning av kvinno-, målsmäns- och lärarorganisationer samt studieförbund, som sedan 1948 verkar för upplysning, rådgivning och reformer i frågor som röra barn och film. Kommittén tillsatte för några år sedan ett särskilt granskningsorgan — barnfilmjuryn — för bedömning av barn-

tillåten film med hänsyn till dess lämplighet för barn i olika åldrar. Juryn sammanställer listor över såväl normalfilm som smalfilm och bildband. Barnfilmkommittén har sedan sitt andra verksamhetsår årligt anslag från stat och kommun.

En verksamhet, som vid tidpunkten för filmkommitténs arbete ännu befann sig på försöksstadiet men som sedermera fått allt större omfattning, är anordnandet av s. k. barnfilmklubbar. Ideella organisationer, såsom folketshusföreningar och studieförbund, ha ägnat denna verksamhet stort intresse och under deras medverkan ha barnfilmklubbar bildats över hela landet med uppgift att anordna visningar av enbart sådan film, som godkänts av barnfilmjuryn.

Klubbarna äro organiserade som slutna föreningar, till vilka barnen vid början av varje säsong beredas tillfälle att lösa medlemskort. Innehavet av sådant kort gäller som villkor för inträde till en föreställning, varjämte även en mindre avgift för varje föreställning brukar upptagas. För klubbarna finnas särskilda stadgar och deras medlemmar äro antecknade i medlemsregister.

Verksamheten drives helt på ideell basis. De avgifter, som barnen betala, täcka i allmänhet icke utgifterna för film- och lokalhyror. Alla medarbetare i verksamheten, såsom lärare, föräldrar, ungdomsledare m. fl., ställa sina krafter till förfogande utan ersättning. På allt flera orter i landet har verksamheten fått ekonomiskt stöd av de kommunala myndigheterna. Vidare har filmbranschen år 1955 beslutat frisläppa samtliga av barnfilmjuryn godkända barnfilmer för visning på dylika barnfilmklubbar.

Att nöjesskattemyndigheterna kommit att uppmärksamma barnfilmklubbarna och av dem annonserade filmförevisningar är helt naturligt. En viss tveksamhet har emellertid gjort sig gällande rörande nöjesskatteplikten för ifrågavarande tillställningar och den föranledde länsstyrelsen i Gävleborgs län att våren 1955 vända sig till riksräkenskapsverket med en förfrågan, huruvida nöjesskatt borde uttagas av barnfilmklubbar ävensom av filmstudios för av dem anordnade föreställningar. Riksräkenskapsverket fann för sin del, att nöjesskatt författningsenligt borde utgå, och ämbetsverkets uttalande härom blev sedan bestämmande för länsstyrelsens ställningstagande i denna fråga.

De båda myndigheternas uppfattning, att barnfilmklubbar och filmstudios skola nöjesbeskattas, har väckt stor oro bland dessa och föranlett inlagor till länsstyrelsen i syfte att få en ändring till stånd. Med åberopande av Gävle-fallet ha *Arbetarnas bildningsförbund* och *barnfilmkommittén* var för sig hemställt, att vi måtte föreslå nöjesskattebefrielse för såväl barnfilmklubbar som filmstudios. Genom en framställning från *Folketshusföreningarnas riksorganisation* har frågan härom också dragits inför Kungl. Maj:t.

Vad först angår *barnfilmklubbarna* har Arbetarnas bildningsförbund i

en till oss ställd, den 4 oktober 1955 dagtecknad skrift närmare redogjort för förbundets insatser på detta område. Förbundet anför härom bl. a. följande.

För ABF:s del har verksamheten omfattat bl. a. ordnandet av kurser med en längd av 2—12 dagar för utbildning av ledare för barnfilmverksamheten, utgivning av olika slags vägledande material, överläggningar med filmbranschen, utsändandet av artiklar till pressen samt framför allt bildandet av barnfilmklubbar. Dessa barnfilmklubbar avser att bjuda framför allt de mindre barnen (7—11 år) ett alternativ till de program som står till förfogande på biograferna. Klubbarna har visningar 2—4 gånger i månaden och visar då vanligen ett program sammansatt av några kortfilmer av varierande slag. Som regel visas endast av barnfilmjuryn granskade och godkända filmer. Ofta kompletteras filmvisningen med sagoläsning, kåserier, lekar osv.

Verksamheten har på kort tid fått en betydande omfattning. Antalet klubbar, som för närvarande äro i verksamhet, uppskattas av förbundet till omkring 200. Denna framgång visar, framhåller förbundet, att det funnits ett faktiskt behov av ett komplement till biografernas filmföreställningar för barn och att föräldrar satt värde på denna för de mindre barnen bättre anpassade och ideellt drivna filmverksamhet.

Enahanda synpunkter ha framförts av barnfilmkommittén i en till oss ställd, den 25 november 1955 dagtecknad skrift. Trots ett stigande intresse och tillmötesgående från filmbranschens sida, kunna biografernas matinéprogram med nuvarande brist på barnfilm icke tillgodose olika åldersgruppers skiftande behov av film. Barnfilmklubbarna anordna själva underhållning för barn, där smalfilmförevisning ingår som en väsentlig del. Värdet av klubbarnas arbete ligger enligt barnfilmkommittén framför allt däri, att utgångspunkten för verksamheten icke är kommersiell utan främst avser att skapa en mentalhygieniskt riktigare underhållningsform än den som de ordinarie biografmatinéerna vanligen kunna sägas utgöra, i varje fall för mindre barn. En verksamhet av denna art kräver, framhåller kommittén, givetvis en avsevärt större personal än en biografvisning, men eftersom klubbarna så gott som uteslutande skötas av frivilliga och oavlönade krafter, har verksamheten på de flesta håll kunnat bli ekonomiskt självbärande.

Medan barnfilmkommittén i sin framställning endast berört barnfilmklubbarna, ha de båda andra organisationerna även tagit upp frågan om nöjesskattebefrielse för s. k. *filmstudios*. Arbetarnas bildningsförbund har i sin framställning närmare redogjort för deras verksamhet och uttalar härom bl. a. följande.

Studiet av filmen som konstart, teknik, samhällsfaktor osv. har aldrig varit något stort studieämne inom ABF och övriga studieförbund. En av huvudorsakerna till detta förhållande är, att studiecirklarna har haft ytterst små möjligheter att förhyra film lämplig för studieändamål. På senare tid har emellertid gällande restriktioner något mildrats och det är nu möjligt att på vissa villkor

förhyra ett begränsat antal kvalitativt högtstående äldre och nyare filmer ur svensk och utländsk produktion för visning i studiesammanhang. För att filmerna skall få lånas, kräves att de visas endast för en sluten krets. För detta ändamål har på ett antal platser i landet bildats särskilda filmstudios med ett begränsat antal medlemmar. Medlemsavgiften är så stor att den täcker utgifterna för hyra av filmer och visningslokal etc. Uppgiften att organisera och leda denna verksamhet skötes som regel av frivilliga oavlönade krafter.

Verksamheten i en filmstudio drives på en strängt studiemässig basis. I anslutning till själva filmvisningarna ordnas föredrag, frågestunder och diskussion. Många studios har dessutom bildat studiecirklar för fördjupat studium av filmfrågor. Studieresor till filmmuseer osv. ingår i många fall i programmet. Kortare föreläsningskurser ordnas också. Vissa filmstudios har sänt sina ledare och andra medlemmar på längre och kortare kurser i Sverige och utlandet. Värdefull upplysande filmlitteratur försäljes till medlemmarna genom dessa studios.

Det centrala syftet med dessa filmstudios arbete är enligt förbundet att fördjupa insikten och skärpa omdömet hos medlemmarna, att skapa känsla för kvalitetsfilm och möjlighet för deltagarna att välja sina biograffilmer med kritik. Förbundet jämför filmstudios med studiecirklar i andra ämnen, såsom litteratur, konst och musik, och finner det naturligt att studiegrupper, som valt att ägna filmen sitt intresse, böra ha samma möjlighet som andra att utan nöjesbeskattning få se ett urval verk inom den konstart, det gäller.

Folketshusföreningarnas riksorganisation slutligen har i en den 16 november 1955 dagtecknad skrift vänt sig till Kungl. Maj:t med begäran om undersökning, huruvida barnfilmklubbar och filmstudios enligt gällande författningsbestämmelser äro att betrakta som bildningsverksamhet, för vilken befrielse från skyldighet att erlägga nöjesskatt kan medges. Skulle så ej anses vara fallet har riksorganisationen alternativt hemställt, att vi måtte erhålla i uppdrag att skyndsamt utreda frågan om nöjesskattebefrielse för nöjestillställningar, som anordnas av dylika. Denna framställning har sedermera av Kungl. Maj:t genom beslut den 25 november 1955 överlämnats till oss för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

4. Utredningens uttalanden och förslag

a) Barnfilm

1949 års filmkommitté har, som framgår av det föregående, föreslagit olika åtgärder i syfte att främja produktionen av god barnfilm. Behovet av åtgärder på detta område torde få anses tillräckligt utrett och önskemålen om en utvidgad barnfilmproduktion väl grundade. Av kommittén föreslagna åtgärder synas oss på det hela taget välbetänkta och ägnade att stimulera filmproducenterna att i större utsträckning än vad nu är fallet spela in barnfilmer.

Det har fallit sig naturligt för oss att i samband med planerna på en

omläggning av filmproducentstödet överväga att låta en del av de s. k. producentandelsmedlen fördelas efter andra grunder än på grundval av redovisade spelintäkter för att på det sättet kunna tillgodose önskemålen om ett graderat stöd. Som närmare framgår av redogörelsen för vårt förslag i denna del — se avd. B — avses en viss del av producentandelsmedlen skola användas för vissa särskilda ändamål. Bl. a. föreslås 250 000 kronor per år skola avsättas för stödjande av svensk barnfilmproduktion.

I den mån en omläggning av producentstödet enligt vårt förslag kommer till stånd, torde praktiska skäl tala för en samordning på det administrativa planet av denna verksamhet och de av oss föreslagna åtgärderna för uppmuntran av en högklassig spelfilmproduktion m. m. Kommittén har föreslagit inrättandet av ett statens barnfilmråd med uppgift att bedöma manuskript till barnfilmer, bedriva upplysningsverksamhet m. m. Med hänsyn till att det kommer att fordras ett särskilt organ för handhavandet av fördelningen av filmpremier etc., kan det ifrågasättas, om man icke bör söka centralisera alla dessa uppgifter hos ett organ och i stället inrätta ett *statens filmråd*. Kostnadsskäl tala härför. Det kansli, som förutsatts skola inrättas för barnfilmrådet, torde icke behöva utökas i nämnvärd grad för att tillfredsställande kunna betjäna juryn för fördelning av filmpremier och även handhava medlen för utdelning av anslag till forskning m. m. på filmens område.

Enär filmkommitténs liksom även 1941 års filmutrednings förslag äro föremål för överarbetning inom ecklesiastikdepartementet, ha vi icke ansett oss böra framlägga något detaljerat förslag angående den praktiska verksamhetens bedrivande. Vi ha endast velat framhålla lämpligheten av en administrativ samordning på detta område.

b) Barnfilmklubbar och filmstudios

Frågan om skyldigheten för barnfilmklubbar och filmstudios att erlägga nöjesskatt för av dem anordnade filmförevisningar synes icke ha ställts på sin spets förrän länsstyrelsen i Gävleborgs län, efter att ha förhört sig hos riksräkenskapsverket, anmodade vissa kommunala uppbördsmyndigheter att infordra nöjesskattedeklarationer från och med år 1951 för föreställningar, som anordnats av dylika organisationer.

Enligt vad vi inhämtat fann riksräkenskapsverket, att deras verksamhet åtminstone väsentligen finge anses drivas för anordnande av dylika filmförevisningar. Övervägande skäl ansågs vidare tala för att sagda verksamhet borde betraktas som rörelse i nöjesskatteförordningens mening. Jämlikt 4 § denna förordning skola följaktligen berörda filmförevisningar anses såsom nöjestillställningar, till vilka allmänheten äger tillträde.

Någon möjlighet att med nuvarande bestämmelser medge föreningar av här ifrågavarande slag befrielse från skyldigheten att erlägga nöjesskatt

synes oss icke föreligga. Deras verksamhet får emellertid anses vara av den art, att nöjesskattebefrielse skäligen bör komma i fråga.

Frågan om barn och film har, som tidigare framhållits, under flera år stått i brännpunkten för offentlig debatt. Undersökningar ha fastställt en jämförelsevis hög besöksfrekvens av barn på de kommersiella biograferna. Eftersom filmen har en speciell förmåga att påverka åskådaren, är det av betydelse, att de filmprogram, som erbjudas barnen, äro av god kvalitet. De filmer, som visas på biografmatinéer, motsvara icke alltid kravet på god barnfilm.

Barnfilmklubbarna sovra den film, som visas av dem. Det är huvudsakligen fråga om kortare filmer, oftast valda ur barnfilmjuryns filmlistor. Det har också, enligt vad som upplysts oss, visat sig psykologiskt riktigt, att barnen få en egen sammanslutning för sina förströelser. Medlemskapet i klubben, där barnen varje gång möter samma kamrater och vuxna, ger således trygghet och större ansvar och underlättar ordningen. Endast medlemmar äga tillträde till klubbens föreställningar och då mot uppvisande av obligatoriskt medlemskort.

Arbetarnas bildningsförbund har i sin skrivelse till oss anfört, att de betrakta barnfilmklubbarna som en viktig del av sin ordinarie bildningsverksamhet. Förbundet anser därför, att dessa böra, liksom verksamheten i övrigt, vara befriade från skyldigheten att erlägga nöjesskatt till stat och kommun. Skola barnfilmklubbarna åläggas betala nöjesskatt för sina tillställningar, torde följden bli, att verksamheten får nedläggas, framhåller förbundet.

Enahanda synpunkter torde kunna anläggas på filmstudieverksamheten. Det centrala syftet med s. k. filmstudios är, som förbundet framhåller, att »fördjupa insikten och skärpa omdömet hos medlemmarna, att skapa känsla för kvalitetsfilm och möjlighet för deltagarna att välja sina biograffilmer med kritik». Endast studiesynpunkter äro bestämmande för filmvalet. Vidare torde undantagslöst endast medlemmar äga tillträde till de filmförevisningar, som anordnas.

Vi ha för vår del kommit till den uppfattningen, att såväl barnfilmklubbar som filmstudios böra tillerkännas nöjesskattebefrielse för filmförevisningar, som anordnas av dem och till vilka endast medlemmar i respektive organisationer äga tillträde. Bestämmelser därom ha införts i 14 § nöjesskatteförordningen, vars andra stycke i samband därmed på visst sätt omredigerats.

Med barnfilmklubb avses enligt förslaget organisation, som har till uteslutande syfte att tillgodose behovet av för barn lämpade filmförevisningar. En förutsättning för skattefrihet skall vara att filmen godkänts av barnfilmjuryn eller annat organ, varom Kungl. Maj:t i framtiden må bestämma. Vad gäller filmstudios eller — som den föreslagna författningstexten lyder — organisationer med uppgift att studera filmens konstnär-

liga och sociala betydelse skall filmförevisningen ha anordnats uteslutande för medlemmar och i undervisningssyfte.

Eftersom nöjesskatt hittills icke torde ha avkrävts barnfilmklubbar och väl icke heller filmstudios, kan ett genomförande av våra förslag i denna del beräknas ske utan ett omedelbart skattebortfall.

c) Kortfilm

Kortfilmen åtnjuter ej producentstöd för närvarande. Den avses icke heller komma i fråga till generellt stöd vid en eventuell omläggning av producentstödet. Som ofta framhållits är det emellertid av ett allmänt intresse, att en produktion av dokumentärfilm och annan kortfilm vidmakthålles.

Av denna anledning ha vi föreslagit att av de medel, som skola avsättas för utdelning i särskild ordning, en viss del — förslagsvis 100 000 kronor — skall tilldelas producenter av dylika filmer. Detta stöd torde böra få formen av en premiering av härtill förtjänta kortfilmer. Fördelningen av medlen förutsätter emellertid en ingående bedömning av under året inspelade kortfilmer. Med hänsyn härtill och då filmer av detta slag icke nå samma publicitet som långfilmer, torde böra förutsättas, att bidrag av dessa medel skola — i likhet med producentbidrag för barnfilm — erhållas efter ansökan, ställd till det organ som utses av Kungl. Maj:t för handhavandet av härmed förknippade uppgifter.

KAP. IV

Restaurangdansbeskattningen

1. Nuvarande bestämmelser

Nöjesskatten är i princip utformad såsom en skatt på den avgift, besökaren av en nöjestillställning har att erlägga. Härifrån är dock i 5 § nöjesskatteförordningen undantag stadgat i fråga om danstillställningar, som anordnas i lokal eller å plats, där utskänkning av spritdrycker, vin, pilsnerdricka eller alkoholfria drycker samtidigt må äga rum, eller i annan lokal, som står i obehindrad inre förbindelse med sådan lokal. För danstillställning av detta slag skall nöjesskatt utgå, »ändock att särskild avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres». Syftet härmed har varit att inrymma även den s. k. restaurangdansen under beskattningen.

För danstillställning utgår nöjesskatten efter samma grunder som för flertalet övriga nöjestillställningar, alltså med 15 % å bruttopriset för varje biljett, inberäknat skatten. Restaurangdansbeskattningen har emellertid nödvändiggjort särskilda bestämmelser för de fall, då avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres eller uppbäres med alltför lågt belopp. Enligt 8 § skall skatten i fråga om restaurangdansen beräknas som om avgift för varje person, vilken äger rätt att deltaga i dansen, erlagts med

a) fem kronor, där utskänkning av spritdrycker må äga rum;

b) tre kronor, där utskänkning av vin men ej av spritdrycker må äga rum; samt

c) en krona 50 öre, där utskänkning av endast pilsnerdricka eller alkoholfria drycker må äga rum.

Uttages vid sådan danstillställning avgift för varje dans, skall nöjesskatt utgå som om avgiften för varje dansande par utgjorde minst 50, 30 eller 15 öre för de ovan angivna olika slagen av utskänkningsställen.

2. Historik

Från början utgick icke nöjesskatt för s. k. restaurangdans. I yttrande över en av dåvarande borgmästaren Joël Laurin såsom särskilt tillkallad utredningsman utarbetad, den 29 februari 1940 dagtecknad promemoria framhöll emellertid *Stockholms stads kammarkontor* önskvärdheten av att beskattningen i denna del utvidgades att gälla även restaurangdansen, och avsåg därmed sådana danstillställningar på restaurang, vartill särskild entréavgift icke upptoges men vid vilka man hade anledning förmoda, att restauratören genom pristillägg indirekt uttoge en avgift.

Departementschefen uttalade i anledning härav i propositionen nr 271 till 1940 års riksdag, att det enligt vunnen erfarenhet torde stöta på alltför stora praktiska svårigheter att nå dessa danstillställningar på restauranger med nöjesbeskattningen. I anslutning till propositionen yrkades emellertid i motionerna nr I: 229 och II: 273 bl. a., att restauranginnehavare skulle förpliktas erlägga nöjesskatt för var och en, som vid danstillfällen besöker restaurang eller den del därav, där dans pågår, för den händelse blott viss del av lokalen är avdelad för dans. Bevillningsutskottet anslöt sig i sitt betänkande nr 38 i princip till den uppfattningen, att jämväl restaurangdansen borde skattebeläggas, men stannade inför de praktiska svårigheter, som voro förknippade därmed. Utskottet förutsatte emellertid, att frågan ägnades fortsatt uppmärksamhet och att Kungl. Maj:t, därest en godtagbar lösning kunde utfinnas, framlade förslag för riksdagen.

I motioner vid 1942 års riksdag — nr I: 132 och II: 187 — upprepades kravet på en utvidgning av nöjesskatten till att omfatta även restaurangdans. I yttrande över motionerna framhöll *Svenska stadsförbundets styrelse* bl. a. följande.

Dans anordnas numera i den allra största omfattning i samband med servering av måltid eller annan förtäring under sådana former, att skillnaden mellan danskvällens pris på förtäringen och de vanliga priserna otvetydigt är att betrakta såsom en avgift för möjligheten att få deltaga i dansen. I verkligheten möta emellertid de största svårigheter, när det gäller en beskattning av dessa danstillställningar, där avgift ej upptages. Det göres gällande, att de högre priserna för t. ex. en supé en danskväll motiveras av, att andra ingredienser ingå etc. Såsom framgår av motionen har utskottet också 1940 förklarat sig ämna ägna fortsatt uppmärksamhet åt denna fråga. Styrelsen vill kraftigt understryka, att det synes önskvärt att så snart som möjligt på detta område få en författningsändring till stånd, som ger otvetydiga möjligheter att beskatta restaurangdansen. Medan tidigare det huvudsakligen var de större restaurangerna, som på detta sätt sökte kringgå lagen, synes tillvägagångssättet nu bli allt vanligare även på mindre danslokaler.

Bevillningsutskottet, som i anledning av vissa andra ändringsförslag med avseende på nöjesskatten förordat en närmare utredning härom, föreslog i sitt betänkande nr 17, att jämväl spörsmålet om restaurangdansens beskattning i samband därmed såvitt möjligt borde bringas till lösning.

Med åberopande härav anhöll riksdagen i skrivelse den 6 maj 1942 (nr 188), att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning angående bl. a. möjligheterna att genomföra en nöjesbeskattning av restaurangdansen. Laurin, som erhöll uppdrag att såsom sakkunnig inom finansdepartementet biträda med en utredning härom, framlade sitt förslag i en den 15 november 1942 dagtecknad promemoria angående vissa ändringar i bestämmelserna om nöjesskatt.

Det problem, som det härvidlag gällde att komma till rätta med, formulerade utredningsmannen så, »att den nöjesskatt, som enligt förordningen

är avsedd att utgå å alla avgifter till offentlig dans, i den största utsträckning undgås genom att särskild avgift icke uttages för deltagande i sådan dans och anordnaren i stället skaffar sig betalning därför genom vinst å utskänknings- och annan serveringsrörelse, oftast genom mer eller mindre tydliga pristillägg. Förhållandet framstår givetvis också såsom en orättvisa gentemot dem, som anordna offentlig dans mot avgift och ha att erlägga en ofta rätt betungande nöjesskatt därför.»

Den lösning, utredningsmannen stannade för och som också kom att ligga till grund för proposition nr 350 vid 1943 års riksdag, innebar att nöjesskatt i fråga om danstillställning på restaurang, till vilken allmänheten ägde tillträde utan särskild inträdesavgift, skulle beräknas på en fingerad avgift.

Utredningsmannen var medveten om att förslaget innebar »en mycket stark schematisering». För att i någon mån råda bot härför föreslog han en viss differentiering av den inträdesavgift, varå nöjesskatten skulle beräknas. Avgiften skulle således variera, allteftersom det var fråga om spritrestauranger, vinrestauranger eller andra lokaler.

Av remissyttrandena över förslaget framgår, att man på de flesta håll ansåg det vara en lucka i lagstiftningen, att restaurangdansen icke var underkastad nöjesbeskattning.

Svenska stadsförbundet anförde denna gång bl. a.

Det var från början mest de större restaurangerna, som genom att i realiteten inlägga dansavgiften i supépriset lyckades undvika beskattning av dansen. Försöken att i dessa fall beskatta ett »överpris» misslyckades. Exemplen följdes snart även av enklare serveringslokaler och en beskattning, som var avsedd att gälla en viss nöjeskategori, visade sig i praktiken omöjlig att genomföra för en mycket stor procent av tillställningar inom denna kategori. Behovet av en lagändring på denna punkt har länge varit klart fastslaget och på kommunalt håll ofta och i olika sammanhang påyrkats.

I fråga om det förslag till ändringar på den punkten, som nu föreligger, har utredningsmannen själv framhållit, att det — om än med nödvändighet — blivit något schematiskt. Det torde, som han framhåller, emellertid knappast låta sig göra att finna en annan metod än en klassificering av lokalerna. Strävandena att bereda kontrollmöjligheter synas här medfört en viss oklarhet i själva beskattningsnormerna. I författningarna, om än icke lika klart i rättspraxis, torde få anses fastslaget, att det är d e l t a g a n d e t i men icke enbart åskådandet av dansen, som skall beskattas. Denna regel skulle nu icke gälla för resturangdansens del, i andra fall än där avgift uttages för varje dans. Två olika beskattningsprinciper skulle således kunna följas inom två eljest jämnställda lokaler. Enligt förslaget skulle skatt utgå för dans i restauranglokal, även om ingen inträdesavgift upptages eller prisförhöjning sker, medan en mera tillfällig danstillställning utan avgift t. ex. på en dansbana alltjämt skulle bli skattefri. Om än v i s s a betänkligheter kunna möta på denna punkt, vill styrelsen i huvudsak dock livligt tillstyrka utredningsmannens förslag i fråga om beskattning av restaurangdansen.

Länsstyrelsen i Örebro län erinrade om ett av länsstyrelsen tidigare framlagt förslag, som gick ut på att införa bestämmelser om nöjesskatt på restaurangdans med viss procent av betalningen för all förtäring i danslokalerna, och ifrågasatte, huruvida icke spörsmålet om skatt på restaurangdans bort kunna lösas i enlighet med de av länsstyrelsen föreslagna riktlinjerna. *Drätselkamrarna i Lysekil, Uddevalla* och *Trollhättan* framhöllo i sina yttranden, att restaurangrörelsen i landets mindre städer och samhällen mindre tog sikte på anordnande av restaurangdans o. d. än på att tillhandahålla förtäring åt resande, affärsmän, deltagare i sammanträden, ständiga matgäster m. fl. Beskattningen ansågs vidare bli betungande för bad- och turistorter, vilka arbetade under alltför korta säsonger.

I flera yttranden berördes frågan, huruvida skatt skulle utgå för alla, som besöka danstillställningen, eller endast för dem, som deltaga i dansen. Rättvisesynpunkten ansågs tala för att endast de dansande gästerna finge erlägga skatt. Enligt *länsstyrelsen i Älvsborgs län* borde författningen utformas så, att resande ävensom restaurangernas fasta matgäster icke drabbades av beskattningen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anförde härom:

> En olägenhet med förslaget är den, att person, som icke har för avsikt att deltaga i dansen men eljest vill besöka restaurangen, t. ex. en resande för intagande av måltid, synes komma att drabbas av nöjesskatten i sådana fall, där dansen sker i själva matsalen eller där det endast finns matsal, som står i direkt förbindelse med danssalen. Då detta icke är avsikten med förslaget men å andra sidan möjlighet till kontroll bör finnas, att de dansande icke undgå beskattning, synes enda utvägen vara att hålla sådana gäster avskilda från de dansande genom att anvisa dem särskild matsal eller viss avgränsad del av den matsal, där de dansande tillika uppehålla sig.

Liknande synpunkter framfördes av *Sveriges centrala hotell- och restaurantförening* och *Sveriges handelsresandeförening*.

Länsstyrelserna i Malmöhus län och *Gävleborgs län* ansågo för sin del kontrollsvårigheterna vara av den art, att undantagsbestämmelser för icke dansande gäster knappast ginge att genomföra.

I fråga om skattekontrollen uttalade sig några remissmyndigheter för utredningsmannens förslag om biljettförsäljning i någon form. Lämpligaste formen härför ansåg *överståthållarämbetet* vara införande av en fortlöpande följd numrerade och hos uppbördsmyndigheten kontrollstämplade biljetter, som utlämnades till envar besökande i lokalen. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* pekade i detta sammanhang på svårigheterna att genomföra en sådan kontroll för det fall, att dansen försigginge i lokal, som icke vore bestämt avgränsad från etablissementets övriga lokaler.

Ett intressant förslag framfördes av *Sveriges nykterhetsvänners landsförbund* i en den 9 mars 1943 dagtecknad skrift, vari förbundet ifrågasatte, huruvida icke en höjning av stämpelavgiften på tillstånd till restaurangdans vore att föredraga framför en direkt beskattning av sådan dans.

I förenämnda proposition nr 350 uttalade departementschefen, att utredningsmannens förslag syntes innebära en tillfredsställande lösning, och tillstyrkte, att detsamma lades till grund för lagstiftning i ämnet. Vid detaljgranskningen av förslaget uppehöll departementschefen sig bl. a. vid frågan om beskattningens omfattning och anförde härom följande.

Under remissbehandlingen har vidare från olika håll gjorts gällande, att den föreslagna beskattningen icke borde omfatta sådana restauranggäster, som icke deltoge i dansen. Såsom en särskilt obillig konsekvens av det föreliggande förslaget har därvid framhållits, att nöjesskatt finge erläggas även av dem, som på grund av sitt yrke vore tvungna att företaga resor och därunder taga in på hotell, i vars restauranglokaler dans vore anordnad. En begränsning av nöjesbeskattningen till att avse endast de dansande skulle emellertid medföra avsevärda olägenheter särskilt i fråga om kontrollen. Jag kan följaktligen icke tillstyrka en sådan ändring av förslaget. I detta sammanhang vill jag för övrigt erinra om, att i den mån restauranginnehavare för närvarande bereder sig inkomst av dansen genom pristillägg å förtäringen detta går ut även över de icke dansande gästerna. — Understundom tillkännagives i annons eller på annat sätt, att för dansande fordras viss klädsel. Att skattskyldigheten icke härigenom begränsas till dem, som äro klädda på angivet sätt, torde vara uppenbart.

Bevillningsutskottet uttalade sig i sitt betänkande nr 56 för införande av en beskattning av restaurangdansen och tillstyrkte fördenskull i princip förslaget om utvidgning av nöjesbeskattningen att omfatta jämväl restaurangdans. Departementschefens nyss citerade uttalande föranledde även utskottet att beröra frågan, huruvida skatten på restaurangdans borde drabba jämväl andra restauranggäster än dem, som deltaga i dansen. Av uttalandet hade enligt utskottet på olika håll dragits den slutsatsen, »att under beskattningen skulle falla t. ex. resande, som vistas å uppackningsrum, ett slutet sällskap i en festvåning eller sådana restauranggäster, som äro abonnenter, ehuru de ej ens besöka danslokalen». Enligt utskottets mening hade med ifrågavarande bestämmelse endast avsetts, att nöjesskatt skulle uttagas av dem, som äga deltaga i dansen. Till undvikande av missförstånd ansåg utskottet sig böra närmare klarlägga förslagets innebörd.

Därvid må framhållas, att frågan huruvida befrielse från nöjesskatt bör äga rum eller ej givetvis alltid blir beroende av om möjlighet föreligger att utöva en effektiv kontroll över att inga andra än de, som hava erlagt nöjesskatt, kunna deltaga i dansen. Kan en sådan kontroll anordnas, innebär ju detta, att de, för vilka nöjesskatt ej erlägges, icke äga deltaga i dansen. Såsom jämväl i propositionen förutsatts, torde det därvid vara nödvändigt, att ett biljettsystem tillämpas. Beträffande restauranggäster, som intaga sin måltid i en lokal, medan dans pågår i en annan lokal inom restaurangen, måste sålunda tillses, att möjlighet icke förefinnes för dessa gäster att beträda danslokalen utan att lösa dansbiljett. Då handhavande av denna övervakning icke gärna kan läggas å uppbördsmyndigheten, måste detta ske genom restauranginnehavarens egen försorg. Denne bör sålunda tillse, att i danslokalen finnes en person, som tillhandahåller dansbiljetter och därjämte övervakar, att alla i danslokalen inträdande gäster äro försedda

med dylika biljetter. Vad åter angår sådana gäster, som intaga sin måltid i själva danslokalen, lärer det möta betydligt större svårigheter att göra någon åtskillnad mellan dansande och icke dansande gäster. Förefinnes emellertid möjlighet att inom danslokalen avgränsa den plats, där dans pågår, och att övervaka att inga andra än de, som äro försedda med dansbiljett, beträda denna plats, synes även i detta fall nöjesskatt böra utgå endast för dem, som beträda denna avgränsade plats.

Såvitt utskottet kan finna bör det i de flesta fall vara möjligt att efter de av utskottet nu skisserade riktlinjerna undvika, att nöjesskatt uttages av sådana gäster, som uppenbarligen besöka en restaurang i annat syfte än att dansa. Givet är emellertid, att den närmare utformningen av kontrollanordningarna i skilda fall kan bliva olika, beroende på de lokala förhållandena. Enligt 5 § nöjesskattekungörelsen ankommer det på vederbörande uppbördsmyndighet att meddela närmare föreskrifter rörande kontrollanordningarnas beskaffenhet. Utskottet förutsätter, att vid meddelande av sådana föreskrifter nödig hänsyn tages till de lokala förhållandena.

Om emellertid av lokala eller andra skäl erforderliga kontrollanordningar av nu angivet slag ej kunna åvägabringas, skall nöjesskatt erläggas för alla de gäster, som äga tillträde till danslokalen.

Utskottet ansåg sig ha anledning antaga, att utskottets tolkning av förslagets bestämmelser jämväl överensstämde med vad departementschefen åsyftat.

I anslutning till propositionen hade yrkande framställts i en motion nr I: 357 om sådan ändring i densamma, att skatten icke skulle drabba resande, som bor på hotell, där dans är anordnad. Genom vidtagande av de kontrollanordningar, utskottet skisserat, kunde syftet med motionen enligt utskottets mening likaledes anses tillgodosett.

I bevillningsutskottets betänkande redovisas även en skrivelse, som under utskottsbehandlingen inkommit från *Sveriges centrala hotell- och restaurantförening,* med förslag om att i stället för skatten å restaurangdans införa en särskild avgift för beviljande av tillstånd till dans på restaurang.

Skatten på restaurangdans infördes i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsmannens förslag genom förordningen den 26 november 1943, nr 786, vilken trädde i kraft den 1 januari påföljande år.

Sedan riksdagen i skrivelse den 10 juli 1944 (nr 455) anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en översyn av nöjesskatteförordningen, tillkallades den 20 oktober samma år tre sakkunniga att inom finansdepartementet biträda med utredning om revision av gällande bestämmelser rörande nöjesskatten.

De sakkunniga — 1944 års nöjesskatteutredning — avgåvo den 10 februari 1945 en samma dag dagtecknad promemoria angående ändrade bestämmelser om nöjesskatt. Restaurangdansbeskattningen föreslogs däri böra bibehållas i sak oförändrad.

I flertalet remissyttranden lämnades också förslaget i denna del utan erinran. Under den tid, skatt på restaurangdans utgått, hade bestämmel-

serna härom emellertid givit upphov till viss tveksamhet. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anförde sålunda.

Länsstyrelsen vill framhålla att gällande bestämmelser angående nöjesskatt för danstillställning, vilka i huvudsak oförändrade upptagits i föreliggande förslag, visat sig kunna bliva föremål för olika tolkningar och medföra vissa praktiska olägenheter för turistanläggningarna i länet, bl. a. beroende på svårigheten att fastslå vad som menas med uttrycket »till vilken allmänheten äger tillträde». Å de i länets fjälltrakter belägna pensionaten och turiststationerna förekommer ofta på kvällarna en eller annan timmes dans, som anordnas till gästernas trevnad antingen av pensionatinnehavaren eller ock av gästerna själva. Länsstyrelsen har utgått ifrån att dylika mer eller mindre improviserade danstillställningar icke böra bli föremål för beskattning, då inga andra än gäster med fast abonnemang äga deltaga i dansen. En motsatt uppfattning skulle nämligen leda till det orimliga resultatet att skatt måste beräknas på samtliga abonnenter, ofta uppgående till flera hundratal, om exempelvis ett litet fåtal av gästerna önska roa sig på angivet sätt efter dagens strapatser. Möjlighet att avgränsa de utrymmen, där dans pågår, och att vidtaga erforderliga kontrollanordningar förefinnes nämligen ofta icke. En skatteläggning av danstillställningar av nu angiven art skulle helt naturligt medföra allvarliga olägenheter och besvärligheter för turistanläggningarna i länet.

Frågan blir mera tveksam, då någon abonnent medför en tillfällig gäst eller exempelvis någon av den närboende befolkningen kommer tillstädes och kanske deltar i dansen eller endast där intar en måltid eller dylikt. Även i dylika fall borde emellertid enligt länsstyrelsens mening frihet från nöjesskatt rimligen åtnjutas. Det ter sig nämligen obilligt att bestämmelserna om dansskatt skola tvinga turiststationerna att obönhörligt avvisa exempelvis en fåtalig ortsbefolkning i dessa obygder eller därstädes till äventyrs förlagda enstaka beredskapsmän. I de fall då dans särskilt annonseras eller avgift upptages måste givetvis nöjesskatt utgå.

I proposition nr 344 vid 1945 års riksdag uttalade departementschefen i anslutning härtill, »att därest å ett pensionat eller turisthotell anordnas en mer eller mindre improviserad danstillställning för gäster, som regelmässigt intaga sina måltider å pensionatet eller hotellet, skyldighet att erlägga nöjesskatt för en dylik tillställning icke torde föreligga. Den omständigheten att någon av hotellets gäster medför en tillfällig gäst till danstillställningen synes icke böra medföra ett annat bedömande av frågan om skatteplikten. Skulle däremot allmänheten äga rätt att deltaga i dansen eller tillställningen vara särskilt utannonserad, bör nöjesskatt utgå.» Departementschefen ansåg det emellertid icke lämpligt att i författningsväg reglera dessa specialfall.

Det kan tilläggas, att *statskontoret* i sitt yttrande underströk vikten av att nöjesskatteuppbörden försigginge på sätt, som icke vore ägnat att skapa onödig irritation hos allmänheten. Bl. a. ansågs det vara av viss betydelse, icke minst ur turistsynpunkt, att utkrävande av skatt på restaurangdans ordnades genom ett smidigare förfarande än vad som nu på åtskilliga håll syntes vara fallet, exempelvis genom åsättande av skattemärken på restaurangnota.

Efter utskottsbehandling — bevillningsutskottets betänkande nr 66 — antog riksdagen förslaget i denna del utan ändring och den 21 december 1945 utfärdades den nya förordningen (nr 823) om nöjesskatt, vilken trädde i kraft den 1 januari 1946 och alltjämt är gällande.

I en motion nr II: 268 vid 1949 års riksdag utvecklades de olägenheter, restaurangdansbeskattningen vid tillämpningen visat sig vara behäftad med. Motionären hemställde om en utredning angående möjligheten att genomföra sådan ändring i gällande förordning om nöjesskatt, att dansbiljett icke skulle kunna påtvingas restauranggäst, som endast önskar intaga måltid och ej är intresserad av dans och vad därmed sammanhänger.

Bevillningsutskottet erinrade i sitt betänkande nr 31 om »att det vid bestämmelsernas tillkomst stod fullt klart, att desamma vid tillämpningen kunde komma att medföra vissa olägenheter». 1943 års bevillningsutskott hade även sökt närmare klarlägga bestämmelsernas innebörd och funnit, att »det i de flesta fall borde vara möjligt att efter de av utskottet skisserade riktlinjerna undvika, att nöjesskatt uttoges av sådana gäster, som uppenbarligen besökte en restaurang i annat syfte än för att dansa».

Då Kungl. Maj:t genom beslut den 28 april 1949 uppdragit åt riksräkenskapsverket att verkställa en översyn av nöjesskatteförordningen, vore det enligt utskottet av värde, om en undersökning därvid verkställdes i syfte att utröna, huruvida de föreskrifter rörande kontrollanordningar för erläggande av skatt på restaurangdans, som på skilda orter meddelats, kunde anses stå i överensstämmelse med de uttalanden som från riksdagens sida gjordes vid bestämmelsernas tillkomst. Skulle det därvid visa sig att behov av en mera enhetlig reglering förelåg, ansågs anvisningar kunna utfärdas av central myndighet. Utskottet utgick ifrån, att ifrågavarande undersökning kom till stånd utan särskild begäran från riksdagens sida.

I en inom finansdepartementets rättsavdelning upprättad, den 20 september 1949 dagtecknad promemoria angående ifrågasatta ändringar i nöjesskatteförordningen upptogs också frågan om en närmare undersökning, hur kontrollen över restaurangdansbeskattningen dittills varit anordnad. I promemorian framhölls vidare.

Med ledning av de sålunda erhållna uppgifterna torde det vara lämpligt, att riksräkenskapsverket utfärdar sådana anvisningar rörande kontrollens handhavande som kunna anses tillräckliga för att uppnå syftet med beskattningen. Om möjligt böra anvisningarna utformas på sådant sätt, att besökande, som uppenbarligen icke ha för avsikt att deltaga i dansen, icke avkrävas nöjesskatt.

I en den 31 januari 1950 dagtecknad skrivelse framlade *riksräkenskapsverket* förslag till vissa ändringar i nöjesskatteförordningen m. m. I fråga om kontrollen av restaurangdansbeskattningen meddelade riksräkenskapsverket däri, »att ämbetsverket infordrat länsstyrelsernas yttranden beträffande tillämpningen av restaurangdansbestämmelserna i vissa avseenden och inom en nära framtid torde komma att meddela vissa anvisningar på

området». Det föreligger också ett inom ämbetsverket utarbetat förslag härtill. Ämbetsverket har emellertid avstått från att utfärda några anvisningar av här ifrågavarande slag.

Restaurangdansbeskattningen togs åter upp till behandling vid 1952 års riksdag. I motionen II: 138 föreslogs en sådan ändring av nöjesskatteförordningen, att skatt icke vidare skulle utgå på restaurangdans såvitt anginge sprit- och vinrestauranger. Motionärerna hänvisade till den av riksräkenskapsverket verkställda översynen av nöjesskatteförordningen och framhöllo, att den i fråga om restaurangdansbeskattningen icke lett till något resultat. Bestämmelserna om skatt på restaurangdans hade å ena sidan tillkrånglats därigenom, att det ankom på vederbörande lokala uppbördsmyndigheter att meddela närmare föreskrifter angående kontrollanordningarna. Å andra sidan skulle en enhetlig reglering med författningar utfärdade av en central myndighet enligt motionärerna än mera komplicera problemet. Motionärerna gingo därefter in på skatteutfallet och anförde härom följande.

Enligt vad som beräknades under utredningen om restaurangdansens skattebeläggande skulle restaurangdansen kunna tillföra det allmänna — stat och kommun — något över en och en halv miljon kronor per år. Denna beräkning har inte hållit.

Enligt en inom riksräkenskapsverket gjord undersökning skulle statens intäkter av dansskatten för hela landet uppgå till c:a 374 300 kronor för år 1948, alltså till vida mindre belopp än de sakkunniga beräknade. Sedan denna utredning verkställdes torde restaurangdansskatten ha ytterligare gått ned. Det synes vara en orättvisa att de, som på grund av sitt yrke eller tjänst äro tvingade att frekventera näringsställen, skola behöva betungas med ovidkommande skatteutgifter. Särskilt hårt drabbas handelsresande, som äro hänvisade till att intaga sina måltider på de hotell, där de taga in. Någon valfrihet mellan olika restauranger står dem ofta inte till buds utom i de större städerna.

Denna dansskatt har dessutom vållat restaurangnäringen, semesterresande, turister och handelsresande mycken irritation, krångel och besvär. Under sådana omständigheter, då restaurangdansskatten inte ger statsverket mera än högst 400 000 kronor per år, bör det starkt ifrågasättas, om denna beskattning skall stå kvar i författningarna.

Motionen behandlades av bevillningsutskottet i dess betänkande nr 18. Även om den kritik motionärerna framfört rörande beskattningen av restaurangdansen hade visst fog, var utskottet dock icke berett att såsom motionärerna yrkat förorda denna beskattnings avskaffande för sprit- och vinrestaurangernas del. Däremot ansåg utskottet särskild uppmärksamhet böra ägnas frågan om uttagande av nöjesskatt av sådana gäster, som uppenbarligen besöka restaurang i annat syfte än för att dansa. En undersökning om vad som kan åtgöras för att förhindra detta ansågs lämpligen böra ske i samband med den av utskottet förordade översynen av nöjesskatteförordningen.

3. *Tillämpningssvårigheter*

Av *riksräkenskapsverket* införskaffat material angående den praktiska tillämpningen av bestämmelserna om restaurangdansbeskattningen visade, att bestämmelserna tillämpas mycket olika på olika orter i landet. På en del håll brukar således varje gäst, som befinner sig i lokalen, avkrävas nöjesskatt oberoende av om vederbörande deltager i dansen eller ej. På andra håll däremot tillämpas det systemet, att någon av serveringspersonalen eller annan person säljer biljetter endast till dem, som ha för avsikt att dansa.

Resultatet av den verkställda undersökningen sammanfattades i en promemoria med utkast till anvisningar för tolkning av nöjesskatteförordningens bestämmelser om restaurangdans. I fråga om behovet av sådana anvisningar göres däri följande uttalande.

Har särskild lokal inom restaurangen avdelats för dansen eller är restauranglokalen eljest klart uppdelad i skilda avdelningar för dansande och för icke dansande, torde det i vanliga fall icke möta svårigheter att — enligt bevillningsutskottets ovan citerade uttalande — inskränka beskattningen till de dansande. Vissa kompletterande anvisningar synas däremot vara av behovet påkallade för det fall att en och samma lokal måste användas såväl för gäster, vilka endast vilja intaga måltid, som för gäster, vilka önska deltaga i dansen, och denna lokal icke är klart uppdelad enligt vad nyss sagts.

Promemorian utsändes på remiss till ett antal berörda myndigheter och organisationer. Deras yttranden över förslaget ge en god bild av svårigheterna att komma till rätta med föreliggande problem. Riksräkenskapsverket har icke heller ansett sig böra, såsom från början avsetts, utfärda några centrala anvisningar. Däremot har ämbetsverket med skrivelse den 11 oktober 1954 ställt hela materialet till vårt förfogande.

Det inom riksräkenskapsverket skisserade förslaget till anvisningar är av följande lydelse (rubrikerna till varje stycke ha tillagts här).

Annan restaurang av samma klass finnes att tillgå.

Om på en ort, där dans anordnats å en restaurang, finnes att tillgå annan restaurang av samma klass — begreppet klass anknyter här till kontrollstyrelsens bestämmelser — torde i princip nöjesskatt böra utgå för alla gäster på dansrestaurangen. Undantag torde emellertid kunna komma i fråga för två kategorier, nämligen *dels* resande boende på med restaurangen förenat hotell jämte dessas sällskap vid bordet och *dels* abonnenter. Detta gäller dock självfallet endast under förutsättning, att ifrågavarande gäster icke deltaga i dansen. I nöjesskattedeklarationen bör lämnas uppgift om antalet gäster, för vilka skatt sålunda icke utgår.

Dansrestaurangen är den enda av sin klass på orten.

Är däremot dansrestaurangen den enda av sin klass på orten, torde man vid bedömandet av huruvida, då dans är anordnad, gäster, som icke deltaga i denna, kunna befrias från att erlägga skatt, i viss mån få rätta sig efter lokalförhållandena, besöksfrekvensen och andra omständigheter, som kunna vara avgörande för om erforderlig kontroll kan utövas. Vissa vägledande synpunkter må här anföras. Genomgående förutsättes, att biljetter komma till användning, på vilka

det bör finnas angivet, att de icke få överlåtas. Där sättet för kontrollen icke gör det överflödigt, böra biljetterna vidare upplysa om att de vid anfordran skola uppvisas för restaurangpersonalen och för uppbördsmyndighetens representanter.

Del av lokalen reserverad för icke dansande gäster.

Om en särskild del av lokalen reserveras för icke dansande gäster — utan att en klar uppdelning enligt vad ovan sagts föreligger — synes det kunna komma i fråga att icke uttaga skatt för dem, som placera sig här. Det kan t. ex. förfaras så, att de bord, som äro avsedda för icke dansande, ställas på något avstånd från övriga bord, så att en gång uppstår. På borden ifråga kunna lämpligen placeras kort med upplysning om bordens avsedda användning. Helst bör det vara så anordnat, att icke dansande gäster ej behöva passera den del av lokalen, som är avsedd för dansande. De, som taga plats i sistnämnda del av lokalen, böra förses med biljetter om möjligt vid ingången till lokalen och eljest vid första möjliga tillfälle efter inträdet. Vid större tillströmning av gäster torde tillhandahållande av biljetter vid ingången erbjuda den enda godtagbara lösningen.

Ej särskild avdelning för icke dansande gäster.

Under vissa förhållanden synes emellertid — främst när antalet gäster är tämligen begränsat — ett system kunna godtagas, enligt vilket skatt utgår endast för de dansande, oaktat i föregående stycke angiven avgränsning icke förekommer. Härvid måste dock restaurangledningen kunna lämna särskilda garantier för att kontrollen är tillräckligt effektiv. Ett lämpligt förfaringssätt kan här vara, att biljetten bäres synlig under dansen, varom anvisning i så fall bör finnas på biljetten. Det kan också tänkas, att kontrollen blir tillräcklig, om biljetten lägges synlig på bordet. Den närmare utformningen av biljetterna bör givetvis anpassas efter kontrollmetoden. I de fall, som avses i detta stycke, torde böra fordras, att det i nöjesskattedeklarationen lämnas uppgift om antalet gäster, för vilka skatt icke utgår.

Flertalet remissorgan vitsordade, att restaurangdansbeskattningen är förenad med betydande tillämpningssvårigheter. En del av dem — såsom *Svenska stadsförbundet* — funno riksräkenskapsverkets förslag till anvisningar i stort sett tillfredsställande. Andra åter gåvo uttryck åt tvekan om deras genomförbarhet och framförde alternativa förslag.

Enligt *länsstyrelsen i Jönköpings län* vore det för ernående av en enhetlig och praktisk tillämpning av föreskrifterna i 8 § önskvärt med enkla och klara tillämpningsföreskrifter. Det föreliggande förslaget ansåg länsstyrelsen knappast uppfylla dessa önskemål. Det upptog alltför många alternativ och undantag, varjämte tillräcklig hänsyn icke ansågs ha tagits till att kontrollen över nöjesskattens utgörande borde ske under former, som så litet som möjligt verka störande för allmänheten och restauranginnehavarna. Tillfredsställande kontroll av nöjesskattens riktiga erläggande torde enligt länsstyrelsens uppfattning kunna ernås på enklare sätt och ändock i nära anslutning till vad bevillningsutskottet anfört härom i sitt betänkande till 1943 års riksdag.

Anvisningarna synas i enlighet med det föreliggande förslaget kunna begränsas att avse uppbörd av nöjesskatt vid restaurangdans å lokal, där såväl dansande som icke dansande intaga förtäring.

För kontrollens skull torde det vara nödvändigt att ha olika föreskrifter för lokal där dansen äger rum å avgränsad plats och lokal där sådan avgränsning icke finnes.

I lokal av senare slaget synes samtliga gäster böra erlägga skatt. Att göra något undantag för abonnenter, resande eller andra synes ej behövligt, då dans under sådana former endast lär förekomma vid särskilda tillställningar och icke under vad som normalt brukar anses såsom restaurangdans.

Vid dans i lokal av förra slaget — med avgränsad dansplats — synes nöjesskatt icke böra uttagas av gäster, som icke önska dansa. Detta är ju även bevillningsutskottets vid 1943 års riksdag ståndpunkt. En förutsättning är dock såsom av utskottet framhölls, att nödig kontroll kan ske, att medgivandet av befrielse icke missbrukas. Kontrollen synes kunna ordnas så, att gäster, som ämna dansa, får lösa biljett omedelbart sedan de intagit sina platser i lokalen. Vid biljettförsäljningen böra på en lista eller karta de bord utmärkas vid vilka gästerna löst biljetter. Under dansen torde det därefter icke möta svårighet att kontrollera att gäster som icke löst biljett icke deltaga i dansen.

Vad som i sista hand torde bliva avgörande är frågan i vilken utsträckning uppbördsmyndigheterna kunna påräkna restauranginnehavarnas välvilliga medverkan.

En ur uppbördssynpunkt tillfredsställande kontroll över nöjesskatten vid s. k. restaurangdans ansåg *länsstyrelsen i Hallands län* ej kunna åstadkommas på annat sätt än att biljett för avgift motsvarande nöjesskatten måste lösas av de besökande vid inträdet till danslokalen. Det skulle eljest kunna möjliggöra för personer, som icke intaga förtäring i lokalen och följaktligen icke placerat sig vid något bord, att deltaga i dansen utan att erlägga någon nöjesskatt. Länsstyrelsen, som fann förhållandena med avseende på nöjesskattens uttagande vid restaurangdans långt ifrån tillfredsställande, ansåg en skärpning i stället för en uppmjukning av kontrollanordningarna i hög grad påkallad.

Länsstyrelsen finner det sålunda synnerligen önskvärt, att kontrollföreskrifterna kunde utformas på sådant sätt, att såsom allmän regel skyldighet förklaras föreligga för varje person, som lämnas tillträde till sådan restauranglokal, där danstillställning hålles, att vid inträdet lösa biljett för avgift motsvarande nöjesskatten. I undantagsfall bör dock med hänsyn till särskilda lokala förhållanden, t. ex. beträffande mindre hotell och restauranger i småstäder och på landsbygden, kunna ifrågakomma att vissa personer (abonnenter eller hotellgäster), som endast ha för avsikt att intaga måltid i danslokalen, lämnas tillträde dit utan att erlägga mot nöjesskatten svarande avgift, varvid antalet sådana gäster bör särskilt uppgivas i nöjesskattedeklarationen.

Länsstyrelsen ifrågasatte, om nöjesskatteförordningens bestämmelser böra tolkas så, att det är själva deltagandet i dansen som är skattebelagt. Efter ordalagen syntes så endast vara fallet då särskilda dansbiljetter tillhandahållas och avgiften beräknas »för varje dansande par». Eljest torde bevistandet av en danstillställning i och för sig få anses utgöra tillräcklig grund för skattskyldighet. Länsstyrelsen fortsatte.

Ett besök i danslokalen kan ju vara föranlett av en önskan att — eventuellt i samband med måltid — blott åse dansen och höra på musiken. Det förefaller

ingalunda orimligt utan tvärtom helt naturligt, att även sistnämnda kategori av besökande få erlägga nöjesskatt. I varje fall torde så gott som alltid finnas eller kunna beredas möjlighet för den, som endast har för avsikt att intaga förtäring, att göra detta på annat näringsställe i orten, där dans ej förekommer, eller på plats inom restaurangen, som är avskild från danslokalen. Danstillställningarna bruka för övrigt påbörjas så sent på kvällen, att t. ex. abonnenter och hotellgäster böra hinna intaga sina måltider dessförinnan.

I motsats härtill fann *länsstyrelsen i Malmöhus län* att det — för undvikande av onödig irritation — vore angeläget, att nöjesskatt icke uttoges av restauranggäster, som av en eller annan anledning ej deltaga i dansen, under förutsättning dock att det kunde ske utan att kontrollen äventyrades.

Enligt *Sveriges hotell- och restaurantförbund* innebar förslaget icke en rationalisering eller förenkling av problemet utan snarare en ytterligare tillkrångling av detsamma. Förbundet ansåg sig icke ha anledning ingå på de olika detaljbestämmelserna utan föreslog i stället, att riksräkenskapsverket skulle vidtaga åtgärder för en fullständig omläggning av principen för dansskattens uttagande, så att anordnaren får betala hela skatten i form av en stämpel vid dansresolutionens erhållande. Förbundet utvecklade förslaget vidare.

Det belopp som sålunda skall gäldas av företaget torde antingen kunna göras generellt lika för alla företag — vilket emellertid måste innebära ett gynnande av de större företagen — eller också beräknas efter medeltalet förut redovisat antal dansande. Ett sådant förslag borde väl kunna accepteras av samtliga berörda parter: Statsverket som icke får någon reduktion av det i dansskatt influtna beloppet, gästerna som slippa att irriteras av en mängd i deras tycke onödiga krångelbestämmelser och företagen, vilka slippa bli utsatta för gästernas irritation.

En detaljgranskning från remissorganens sida av riksräkenskapsverkets förslag gav anledning till ett flertal erinringar och påpekanden. Vad angår undantaget i första stycket för resande och abonnenter ansåg *överståthållarämbetet* det svårt att skilja dessa från andra grupper, som endast besöka restaurangen för att intaga måltid och utöva representation. Även personer, som icke gärna besöka annan restaurang än den där dansen äger rum eller som ej på förhand gjort sig underrättade om att dans utlysts på restaurangen, borde enligt ämbetets uppfattning få slippa betala skatt, om de dansdagen av någon anledning, t. ex. representationsskyldighet, nödgas intaga måltid på restaurangen.

Skäl föreligger knappast enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* att behandla det fall, att en annan restaurang av samma klass finnes att tillgå, annorlunda än om endast en dansrestaurang finns på orten. Även om flera restauranger av samma klass finnas på orten, torde enligt länsstyrelsens mening nöjesskatt i princip endast böra avkrävas dem, som deltaga i dansen.

Länsstyrelsen i Uppsala län anförde härom följande.

Med hänsyn till den irritation bland restaurangbesökande, som lätt uppstår, om olika bestämmelser tillämpas vid restauranger på skilda orter, synes det länsstyrelsen önskvärt, att anvisningarna så långt möjligt göras enhetliga för riket i dess helhet. Särskilda bestämmelser för orter, där endast en restaurang av viss klass och där flera sådana finnas, synes sålunda icke böra införas. Den olikhet i avseende å publik m. m. mellan restauranger av samma klass, som ofta förefinnes å orter med endast två eller flera sådana restauranger, synes länsstyrelsen tala emot att i princip endast gäster, som lösa dansbiljett, äga tillträde.

Drätselkammaren i Göteborg fann anvisningen i första stycket icke vara lämplig, enär den innebar ett tvång för spisande gäster att besöka en restaurang, som de måhända av en eller annan anledning finna obekväm. Att avkräva restaurangägaren uppgifter å antalet gäster, vilka icke deltaga i dansen, skulle enligt drätselkammaren i praktiken komma att möta svårigheter. Detta av den anledningen att sådana gäster i regel utgöras »av personer, som endast deltaga i måltider och därefter lämna lokalen och successivt ersättas av andra, som i samma syfte besöka restaurangen».

Indrivningsverket i Stockholm uttalade angående möjligheterna att skilja dansande gäster från icke dansande (tredje stycket) bl. a. följande.

Att placera icke dansande gäster i en särskild lokal torde i många fall stöta på stora praktiska svårigheter, på grund av att lokalerna icke äro lämpade för ett dylikt arrangement. På de allra flesta restauranger finnas en större huvudlokal samt en eller flera mindre sidolokaler. I regel önska gästerna sitta vid ett bord i huvudlokalen, vilken beträffande storlek, inredning o. d. anses bereda gästerna större trevnad än de mindre sidolokalerna. En gäst, som blir placerad vid ett bord i en sidolokal, torde i de flesta fall anse sig missgynnad.

Däremot synes det icke stöta på några större svårigheter att avskilja en viss del av huvudlokalen eller vissa bord i denna och placera icke dansande vid sådana bord. Ett dylikt förfarande är smidigare och betydligt mindre iögonfallande än att reservera en viss avskild lokal för icke dansande. Därest ett avskiljande av dansande gäster från icke dansande överhuvudtaget skall äga rum, synes lämpligare att så sker i enlighet med sistnämnda alternativ. Även ett dylikt arrangement synes dock mången gång kunna förorsaka svårigheter t. ex. när det gäller »blandade sällskap». I ett sällskap kan nämligen finnas vissa personer, som önska deltaga i dansen och vissa som exempelvis på grund av ålderdom eller lyte varken kunna eller vilja dansa. Därest ett sådant sällskap placerades vid ett för dansande avsett bord skulle således en åldring eller en invalid i sällskapet vara nödsakad erlägga dansskatt ehuru han icke deltager i dansen.

Länsstyrelsen i Uppsala län föreslog, att anvisningarna beträffande biljettförsäljningen, för underlättande av uppbördsmyndigheternas arbete och för åstadkommande av så långt möjligt friktionsfritt samarbete mellan dessa och dansrestaurangerna, måtte erhålla en sådan lydelse, att därav framgår, att biljetterna skola försäljas vid entrén till danslokalen, där icke i undantagsfall uppbördsmyndigheten finner skäl medge undantag härifrån

med hänsyn till ringa besöksfrekvens eller andra omständigheter, som enligt uppbördsmyndighetens beprövande kunna vara avgörande för kontrollens utövande.

I fjärde stycket anvisningarna föreslagna åtgärder fingo ett blandat omdöme. Kontrollen skulle enligt *överståthållarämbetet* underlättas, om biljetten lades synlig på bordet. Däremot ansågs det icke lämpligt att fordra, att biljetten fästes på kläderna.

Indrivningsverket i Stockholm uttalade, att man måste avråda från vidtagande av så drastiska kontrollåtgärder som att meddela föreskrift att varje person, som deltager i dansen, skall bära biljetten synlig.

Länsstyrelsen i Stockholms län anförde härom:

Vad beträffar det i anvisningarna förordade systemet att i vissa fall — främst när antalet gäster är tämligen begränsat — dansande skall vara skyldig att för underlättande av kontrollen bära biljetten synlig under dansen eller lägga densamma synlig på bordet, så torde ett dylikt system knappast vara praktiskt genomförbart. De övriga i anvisningarna föreslagna kontrollmetoderna synas vara tillräckliga och med fördel kunna användas även i de fall då antalet gäster är begränsat.

Att restaurangdansbeskattningen i sin nuvarande utformning icke fungerar på ett tillfredsställande sätt framgår med all önskvärd tydlighet av det material, som riksräkenskapsverket ställt till vårt förfogande. De utlåtanden, som inkommit till oss från överståthållarämbetet, länsstyrelserna och dem underlydande myndigheter i anledning av vår förfrågan den 23 februari 1955, endast bekräfta detta förhållande. En genomgående erfarenhet synes vara, att dansskatten är svår att uppbära och ägnad att åstadkomma irritation för såväl restaurangägare som personal och gäster.

Vad som försvårar tillämpningen av bestämmelserna på detta område är utan tvekan differentieringen med avseende på dansande och icke dansande gäster. Ett strängt genomförande av principen att endast de förra skola betala dansskatt torde stöta på hart när oöverstigliga svårigheter. Huruvida en differentiering skall kunna ske har fördenskull — som tidigare framhållits — gjorts beroende av de lokala kontrollmöjligheterna i varje särskilt fall.

Följden härav har blivit, att skattskyldighetens omfattning varierar restaurangerna emellan. Skatten drabbar olika även av den anledningen att någon enhetlig metod för skattens uttagande icke tillämpas. På en del restauranger upptages den således vid entrén till danslokalen, på andra åter inkasseras den under kvällens lopp genom pålägg på notan eller på annat sätt. Det förekommer i icke ringa utsträckning, att vederbörande uppbördsmyndighet ansett sig böra påbjuda, att särskilda av myndigheten auktoriserade biljetter skola komma till användning.

I sista hand blir skatteuppbörden och resultatet av densamma beroende av hur denna handhaves av restaurangens ägare och personal. I syfte att

åstadkomma en bättre kontroll av nöjesskatten på restaurangdans hade *länsstyrelsen i Gotlands län* för några år sedan överläggningar med restauratörerna i Visby, varvid olika kontrollmöjligheter diskuterades. Överenskommelse träffades därvid om att nöjesskatt skulle uttagas av samtliga som kommit tillstädes eller ägde tillträde till den lokal, där dansen pågick, oavsett om de deltoge i dansen eller ej. Om den fortsatta utvecklingen meddelar länsstyrelsen följande.

Det överenskomna förfarandet torde icke i praktiken blivit strängt genomfört och enligt länsstyrelsens uppfattning är det med gällande bestämmelser icke möjligt att utöva nöjaktig kontroll över dansskattens utgörande. Det torde vara uteslutet att den personal, som försäljer dansbiljetter — särskilt vid stor publiktillströmning — vid sidan av andra arbetsuppgifter skall kunna tillfredsställande övervaka, att samtliga gäster avfordras dansbiljett. Av bevillningsutskottets betänkande nr 18 till 1952 års riksdag framgår att dansskatten för år 1948 avsevärt understigit det belopp som beräknats vid dess införande, vilket säkerligen i icke ringa grad berott på brister i kontrollen. Enligt länsstyrelsens mening torde en effektiv kontroll över skattens uttagande endast kunna vinnas genom att densamma debiteras på gästens nota.

Att restaurangdansskatten alltid varit förenad med betydande praktiska uppbördssvårigheter sammanhänger enligt *länsstyrelsen i Malmöhus län* med att uppbördsmannen—restaurangägaren självfallet inriktar sig på att tillgodose gästerna och främja deras trivsel. Vidare torde försöken att i en och samma eller flera sammanhängande lokaler göra en uppdelning mellan dansande och icke dansande gäster sällan ha lyckats. Konkurrensen restaurangerna emellan har säkerligen också bidragit till det mindre goda uppbördsresultatet, vartill kommer att själva formen för uppbörden har varit och är växlande. Länsstyrelsen fortsätter:

Personalen har givetvis svårt att vara påfordrande, när det gäller en sådan avgift, och minsta protest mot avgiften torde oftast medföra, att den icke uttages. Det förekommer även, att dansskatten debiteras å restaurangnotan, men om dansskatt icke uttages av alla närvarande erbjuder icke heller detta förfaringssätt någon uppbördsteknisk fördel. Länsstyrelsen anser för sin del, att sättet för restaurangdansskattens utgörande för närvarande måste betecknas som mindre gott. Det kan ej heller anses troligt, att någon påtaglig förbättring däri kan påräknas, varför en omläggning av sättet för skattens uttagande får anses befogad. Länsstyrelsen kan emellertid icke för närvarande framlägga något praktiskt genomförbart förslag i detta hänseende.

Länsstyrelsen i Hallands län finner det betänkligt, att många dansande genom den bristfälliga kontrollen helt undgå skatten. Enligt länsstyrelsens uppfattning kan en rättelse av detta missförhållande, som främst beror på att serveringspersonalen på restaurangerna får tjänstgöra som uppbördsmän för nöjesskatt, ej åstadkommas effektivt på annat sätt än att skatten uttages genom särskild biljett, som skall lösas vid inträdet till danslokal på restaurang.

Av betydelse i detta sammanhang är givetvis också vederbörande myndigheters befattning med nöjesskatten på restaurangdans. Enligt *länsstyrelsen i Kalmar län* synas de kommunala uppbördsmyndigheterna med vissa undantag endast hysa ringa intresse för kontrollen och uppbörden av nöjesskatten. Länsstyrelsen å sin sida disponerar icke över någon personal för kontroll av nöjesanordnarnas räkenskaper.

4. Skatteutfallet

I sin förenämnda promemoria den 15 november 1942 föreslog dåvarande borgmästaren Joël Laurin sådan ändring av nöjesskatteförordningen, att nöjesskatt skulle komma att utgå även på s. k. restaurangdans. I promemorian, som kom att ligga till grund för Kungl. Maj:ts proposition i ämnet vid 1943 års urtima riksdag, gör utredningsmannen följande försök till inkomstberäkning:

> Någon uppskattning av vad en reform sådan som den här ifrågasatta skulle betyda i ökade nöjesskatteintäkter kan enligt sakens natur icke verkställas, enär härför skulle fordras sifferuppgifter om frekvensen vid den nuvarande restaurangdansen. Det kan dock antecknas att enligt uppgifter, som av finansdepartementet nyligen införskaffades från länsstyrelserna i anledning av en interpellation i riksdagen om restaurangdansen, uppgick antalet danstillställningar i hela riket, vilka länsstyrelserna år 1941 medgivit få äga rum i samband med utskänkning av spritdrycker eller vin, till 18 149 (därav i Stockholms stad 2 620, i Malmöhus län 3 349 och i Göteborgs och Bohus län 1 940). Därest — såsom sannolikt är fallet — den övervägande delen därav avser spritrestauranger och därest vidare medeltalet besökande gissningsvis antages utgöra 100 personer, motsvarar detta en nöjesskatt å tillhopa omkring 1,5 miljon kronor, till stat och kommun gemensamt. Någon ökning av nöjesskatteintäkterna torde emellertid härutöver föranledas av bestämmelsernas tillämpning å kaféer o. dyl.

En sedermera inom riksräkenskapsverket verkställd bearbetning av de vid uppbördsredogörelserna för kalenderåret 1948 fogade nöjesskattedeklarationerna gav vid handen, att den under nämnda år debiterade nöjesskatten, vad gäller restaurangdans, för hela riket uppgick till 748 597 kronor 82 öre. Inkomstutfallet för nämnda år uppgick således icke till stort mer än hälften av vad som beräknats årligen inflyta i nöjesskatteintäkter för restaurangdansen.

Utgår man från att Laurins beräkning i stort sett motsvarar vad restaurangdansen skulle ha inbringat år 1941, om den då varit belagd med nöjesskatt, skulle den senare verkställda statistiska undersökningen peka på en kraftig nedgång av frekvensen vid — och kanske också i fråga om anordnande av — restaurangdans med ty åtföljande minskning av skatteintäkterna för detta slag av nöjestillställningar. Emellertid har, som den av statistiska centralbyråns utredningsinstitut på vårt uppdrag verkställda statistiska bearbetningen av nöjesskattedeklarationerna för budgetåret

1953/54 utvisar, nöjesskatteintäkten å restaurangdans efter år 1948 ånyo ökat. För budgetåret 1953/54 skall den således ha uppgått till 1 282 148 kronor.

Som redan av det föregående torde framgå, äro föreliggande uppgifter icke fullt jämförbara. Inkomstutfallet för år 1941 är således, i motsats till utfallet för de båda senare tidsperioderna, beräknat med ledning av uppgifter om antalet danstillställningar i samband med utskänkning nämnda år. Icke heller uppgifterna för år 1948 och budgetåret 1953/54, vilka grunda sig på riksräkenskapsverkets deklarationsunderlag, äro jämförbara, beroende på att olika statistiska metoder kommit till användning vid den statistiska bearbetningen av deklarationsmaterialet.

Med hänsyn härtill har det synts oss vara av värde att få fram jämförbara siffror till belysning av utvecklingen på detta område. Enär Laurins metod därvid ansetts vara för ändamålet mest lämpad, ha vi från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser inhämtat uppgifter för åren 1948, 1953 och 1954 om dels antalet offentliga danstillställningar på restaurang i samband med utskänkning av spritdrycker och vin, dels antalet anordnare av dylika tillställningar.

Som framgår av nedanstående sammanställning över antalet danstillställningar, grundad på sålunda erhållna uppgifter, har frekvensen i fråga om nöjestillställningar av ifrågavarande slag beskrivit en utvecklingskurva liknande den, som kunnat konstateras med ledning av uppgifterna rörande inkomstutfallet.

	1941	1948	1953	1954
Spritrestauranger		13 691	18 040	18 787
Vinrestauranger		1 044	1 356	1 371
	18 149	14 735	19 396	20 158

Laurin beräknade, att restaurangdansen år 1941 skulle ha inbringat drygt 1,5 milj. kronor i nöjesskatt. Om man i likhet med Laurin antar, att antalet dansande vid dylika tillställningar i medeltal uppgår till 100 personer, kan med motsvarande beräkning restaurangdansen under åren 1948, 1953 och 1954 antagas ha inbringat nedan angivna belopp.

1941	1,5	milj. kronor
1948	1,075	» »
1953	1,414	» »
1954	1,471	» »

Uppgifterna om antalet anordnare av restaurangdans i samband med utskänkning av spritdrycker och vin visa också på en ökning sedan 1948. För hela riket har antalet anordnare av dylika tillställningar uppgått till:

	1948	1953	1954
Spritrestauranger	339	372	387
Vinrestauranger	28	35	35
	367	407	422

5. Olika alternativ

I sina utlåtanden till oss angående nöjesskatten komma länsstyrelserna och vederbörande lokala uppbördsmyndigheter också in på frågan om restaurangdansbeskattningens fortbestånd och möjligheterna att få till stånd en bättre ordning på förevarande område. Erfarenheterna av beskattningen, sådan den nu föreligger, anses av många myndigheter så nedslående, att de föreslå skattens slopande. Andra åter finna övervägande skäl tala för ett bibehållande av denna beskattning.

Till dem som anse, att restaurangdansskatten bör bibehållas, hör *länsstyrelsen i Södermanlands län.* Länsstyrelsen anlägger rättvisesynpunkter på frågan och uttalar bl. a. följande.

Den omständigheten, att vederbörande gäst, som icke ämnar deltaga i dansen (handelsresande, abonnenter m. fl.) enligt nuvarande bestämmelser har att erlägga nöjesskatt, om han befinner sig i danslokal eller i annan därmed i inre förbindelse stående lokal, synes enligt länsstyrelsens uppfattning icke utgöra skäl nog för ett slopande över huvud taget av nöjesskatt å restaurangdans. Det torde för övrigt icke te sig rättvist, att den dans, som utövas vid eller i enklare lokal, skall vara underkastad beskattning, medan dans å sprit- och vinrestauranger går fri från nöjesskatt.

Länsstyrelsen i Kalmar län finner övervägande skäl tala för att skatten på restaurangdans avskaffas men tillägger:

Om detta av olika skäl icke skulle anses lämpligt, vill länsstyrelsen föreslå, att beskattningen utformas så, att varje gäst, som befinner sig i den för dans avsedda lokalen, har att lösa dansbiljett. Det torde höra till undantagen, att det icke finnes möjlighet för den gäst, som ej vill åse eller deltaga i dansen, att intaga förtäring i annan lokal inom restaurangen. Blir bestämmelsen så klart utformad, torde det kunna antagas, att den irritation, som det nuvarande systemet medfört, försvinner, enär då varje restaurangbesökare har att välja mellan att intaga sin förtäring i lokal, som är upplåten för dans, med därav följande konsekvens att erlägga dansbiljett eller att bliva serverad i annan lokal inom etablissementet.

Därest skatt på restaurangdans alltjämt skall utgå, uppstår närmast frågan om den skall uttagas av alla restaurangbesökarna eller endast av dem, som deltaga i dansen. Härom äro meningarna också delade. Flera myndigheter uttala sig i likhet med länsstyrelsen i Kalmar län för det förra alternativet och anledningen härtill är genomgående, att det anses utgöra den enklaste lösningen på föreliggande problem.

Ett steg längre går dock *länsstyrelsen i Hallands län,* som hävdar, att det enligt nöjesskatteförordningens mening icke torde vara själva deltagandet i dansen utan över huvud bevistandet av en danstillställning på restaurang,

som är föremål för beskattning. Det finns därför, menar länsstyrelsen, ingen rimlig anledning att undantaga vissa gäster från skyldigheten att erlägga dansskatt. Det finns enligt länsstyrelsen endast ett alternativ härtill.

Kan kontrollen icke ordnas på detta enkla och effektiva sätt, som är lätt att övervaka och som för övrigt synes nödvändigt att genomföra vid ett upphävande av det s. k. varietéförbudet, är det nog lämpligast att restaurangdansbeskattningen i stället helt avskaffas med hänsyn till den irritation den åstadkommer hos såväl gäster som personal å restauranger och icke minst bland andra anordnare av danstillställningar, som själva äro underkastade en noggrann övervakning av nöjesskatten, medan de mycket väl känna till den bristfälliga kontrollen å restaurangerna.

Andra myndigheter äro av den uppfattningen, att nöjesskatt i princip endast synes böra avkrävas dem, som deltaga i dansen. En förutsättning härför är, framhåller *länsstyrelsen i Stockholms län,* att en effektiv kontroll utövas genom biljettsystem och att övervakning sker, att inga andra än sådana, som löst dansbiljett, deltaga i dansen. Länsstyrelsen ifrågasätter emellertid, om det är möjligt att på ett enkelt sätt anordna sådan kontroll.

En viss differentiering restaurangerna emellan har också föreslagits. Den går ut på att dans, som anordnas i hotellmatsalar och liknande lokaler, ej bör vara föremål för beskattning. Det är här — påpekar *drätselkammaren i Vetlanda* — oftast fråga om dans i obetydlig omfattning, i all synnerhet som den plats, som står till de dansandes förfogande, vanligen också är minimal. Drätselkammaren anför vidare.

Om den nu påbörjade översynen av nöjesskatteförordningen emellertid skulle ge vid handen att dansskatten bör bibehållas, vore det i hög grad önskvärt med sådan ändring av nuvarande bestämmelser, att restauranger av »hotellmatsalstyp» ej omfattas av skattetvånget. Risken för att danspubliken å verkliga s. k. dansrestauranger därigenom skulle söka sig till hotellens matsalar torde vara obetydlig. En ändring av bestämmelserna är även angelägen av den orsaken, att tillämpningen skiftar från den ena staden till den andra. En alltför rigorös tillämpning av § 5 har understundom lett till orimliga konsekvenser och ofta vållat irritation och obehag för såväl restauranggästerna som för den personal, som skall uttaga nöjesskatten.

Sådana tillställningar å restaurangernas festvåningar, vilka enbart äro arrangerade för dansant publik, böra däremot alltfort vara underkastade skattetvång. Här är det ju verkligen fråga om nöjestillställning för samtliga tillstädeskomna.

Ett speciellt problem erbjuda de s. k. turisthotellen med deras fasta gäster. I en badort som Båstad exempelvis förorsakar restaurangdansbeskattningen mycket obehag just på grund av att alla restaurangerna ha ett stort antal fasta matgäster, av vilka många icke önska deltaga i den dans, som anordnas. Enahanda är förhållandet med de många bilturister, som före avfärden från badorten på kvällen intaga sin måltid på restaurang utan att därför önska deltaga i dans. Enligt *kommunalnämnden i Båstad*

vore det lyckligt, om restaurangdansbeskattningen kunde utformas så, att den endast drabbar dem, som deltaga i dansen. Nämnden anför vidare härom.

Detta kommer visserligen att innebära, att övervakningen av att endast de, som erlagt nöjesskatt, deltaga i dansen skulle komma att åvila restauranginnehavarna samt att en och annan gäst troligen kommer att undandraga sig skattens erläggande. Emellertid åligger övervakningen även med bestämmelsernas nuvarande utformning restauranginnehavarna, och det förefaller mindre stötande, att i undantagsfall någon dansande kan komma att undandraga sig restaurangdansbeskattningen än att ett stort antal icke dansanta gäster skola nödgas erlägga densamma.

Länsstyrelsen i Jämtlands län, som finner ett borttagande av restaurangdansskatten orättvist för dem, som för dans äro hänvisade till andra lokaler, pekar på förhållandena i Åre, där restaurangdansskatten medfört att ortsbefolkningen utestängts från turisthotellen. Länsstyrelsen framlägger följande förslag.

För undanröjande av olägenheterna därav och för underlättande av kontrollmöjligheterna bör enligt länsstyrelsens uppfattning övervägas, huruvida icke från restaurangdansskatt kunna undantagas de, som ha stadigvarande abonnemang å dagliga måltider eller hyrt rum hos den, som anordnat dansen, och att nöjesskatt uttages av övriga restauranggäster mot biljett i samband med tillträdet till danslokalen.

Organisationer och företag inom restaurangbranschen, som vi tagit kontakt med, ha genom sina representanter enstämmigt framhållit önskvärdheten av att skatten på restaurangdans avskaffas. Vid en av oss i december 1954 anordnad konferens erinrade emellertid en representant för Sveriges hotell- och restaurantförbund om det av organisationen tidigare framförda förslaget, som gick ut på en schablonbeskattning av restaurangdansen genom stämpelbeläggning av tillståndsresolutionen.

En schablonmässig beräkning av skatten skulle otvivelaktigt medge ett förenklat förfarande vid dess uttagande. Däremot undgår man näppeligen genom en sådan metod, att skatten även kan komma att drabba sådana restauranggäster, som icke ha för avsikt att dansa.

Sveriges hotell- och restaurantförbund, Svenska turisthotellens riksförbund och *Sveriges centrala restaurang AB,* vilka beretts tillfälle framföra sina synpunkter på hithörande spörsmål och även inkomma med förslag till en för restaurangnäringen godtagbar och praktiskt genomförbar schablonbeskattning, ha inkommit till oss med en den 18 maj 1955 dagtecknad gemensam skrift, vari de uttala, att konsekvenserna av en schablonbeskattning i någon form »äro, ehuru av delvis annan art, i stort sett lika ogynnsamma som de vartill nuvarande beskattningssystem leder». Berörda före-

trädare för restaurangbranschen skissera därefter alternativa möjligheter för en schematisk beräkning av restaurangdansskatten och peka även på de nackdelar, som äro förenade med en sådan beskattningsform. De anföra härom följande.

Att skatten utgår efter schablon innebär att den anknytes till vissa för respektive företag gällande någorlunda stabila karaktäristika, som kan tjäna till ledning för en schematisk beräkning av skatten. Sådana karaktäristika äro t. ex. den restaurantdansskatt företaget i genomsnitt erlagt under ett visst antal år tillbaka, företagets omsättning eller företagets kapacitet, d. v. s. dess förmåga att taga emot gäster.

Emellertid gäller som generellt omdöme beträffande schablonmetoden att den icke kan taga tillräcklig hänsyn till ens viktiga samverkande faktorer, att den icke medgiver erforderlig följsamhet i förhållande till inträffade förändringar samt att den, i den mån orättvisor föreligga i utgångsläget, konserverar dessa. Man har även att taga hänsyn till den omständigheten att det här är fråga om en övervältringsskatt. Skatten skall således i princip bäras av gästerna. Vad händer då om skatten t. ex. beräknas på företagets storlek? På ett stort företag med relativt låg gästfrekvens kommer en hög skatt att övervältras och slås ut på ett relativt litet antal gäster. På ett litet företag med hög gästfrekvens kommer en låg skatt att övervältras och slås ut på ett relativt stort antal gäster. Skillnaden mellan de båda företagen kommer att avspegla sig i deras prissättning, i den mån de genom justering av priserna kunna täcka sina kostnader för skatten.

En metod som bygger på att skatten beräknas efter för företagen gällande karaktäristika såsom t. ex. deras omsättning, d. v. s. efter schablon, måste enligt vår uppfattning leda till sådana svårigheter och orättvisor, att den orättvisa som ansetts föreligga vid frånvaro av restaurantdansskatt i jämförelse därmed måste te sig ganska obetydlig.

Med utgångspunkt från departementschefens direktiv till denna utredning har man dessutom — framhålles det — beträffande schablonbeskattningen främst att beakta, huruvida gäster, som ej dansa, genom en sådan undgå att betala dansskatt. Så blir ej fallet utan »genom denna form av beskattning permanentas just den orättvisa som utredningen haft till uppgift att eliminera».

I anslutning till vad sålunda anförts ha berörda intressenter ansett sig böra avstå från att skissera hur en beskattning av restaurangdans enligt den av bl. a. Sveriges hotell- och restaurantförbund tidigare förordade s. k. schablonmetoden bör vara utformad.

I en till oss ställd, den 29 juni 1955 dagtecknad skrift har *Sverges hotell- och restaurangpersonals förbund* framhållit, att det med nuvarande beskattningsform är nästan ogörligt att kontrollera vilka gäster som löst biljett och vilka som icke gjort det. Om skatt under alla förhållanden skall utgå på dans, vore det enligt förbundet lämpligt att taga ut den i form av en viss kuvertavgift. Genom en sådan lösning skulle skatten bli lättare att kontrollera och kontrollen skulle helt ankomma på arbetsgivaren.

6. Utredningens uttalanden och förslag

Restaurangdansbeskattningen har med sin nuvarande utformning varit en källa till ständig irritation för restaurangägare, personal och gäster. Det vill synas, som om denna irritation speciellt föranletts av de svårigheter som uppkommit, när det gällt att i praktiken tillämpa regeln att det är själva deltagandet i dansen, som skall beskattas. Därtill kommer, att bestämmelserna i denna del tillämpas högst olika.

Att anordna ifrågavarande beskattning så, att anledningarna till irritation från restauranggästernas sida undanröjas, är i och för sig svårt. Gäller det därutöver att överväga, vad som kan göras för att undvika att nöjesskatt uttages av sådana gäster, som besöka restaurang i annat syfte än för att dansa, blir det ännu svårare att finna en praktiskt genomförbar lösning. Den av bevillningsutskottet förordade undersökningen har emellertid i våra direktiv utvidgats till att avse bestämmelsernas materiella innehåll och över huvud taget gällande principer för beskattningen av restaurangdans.

Som framgår av redogörelsen för skattens införande motiverades detta med att restaurangerna undgingo nöjesskatt för sina danstillställningar genom att under danskvällar höja sina supépriser i stället för att uttaga särskild inträdesavgift. Eftersom skatten är avsedd att i sista hand bäras av publiken, torde det icke enbart ha varit rättvisesynpunkter mellan restauranger och andra anordnare av dans utan även hänsynen till publiken som därvid varit utslagsgivande. Någon större betydelse ur fiskalisk synpunkt kunde en beskattning av restaurangdansen däremot knappast beräknas få.

Det skäl, som på sin tid föranlett skattens införande, synes med samma rätt nu kunna åberopas för dess bibehållande. Svårigheterna att utöva kontroll och att ernå en likformig tillämpning tala emellertid för att den icke bibehålles i sin nuvarande form. Det ligger då nära till hands, att — som vissa länsstyrelser också föreslagit — överväga en ändring av bestämmelsernas tillämpning och i framtiden uttaga skatt av alla restaurangbesökare danskvällar. Helt andra kontrollmöjligheter skulle härigenom vinnas. I stället för att sälja dansbiljetter skulle man genomgående kunna taga upp skatten på notan. Restaurang, som så önskar, borde dock vara oförhindrad att i stället uttaga skatten genom att höja supépriset i motsvarande mån eller själv svara för dansskatten. Kontrollmöjligheter föreligga ändå genom att paragonnotor, bongar etc. sparas.

En sådan utvidgning av restaurangdansbeskattningen skulle emellertid komma att rubba själva grunden för densamma. Skatten skulle härigenom komma att avse restaurangbesöket som sådant danskvällar.

Från branschorganisationernas sida har enhälligt påyrkats, att restaurangdansbeskattningen avskaffas. Därvid har även skattens obetydliga statsfinansiella betydelse åberopats. Denna beskattning uppges mer och mer förlora i betydelse. Många restauranger skola således ha gått ifrån att an-

ordna dans. I stället har man enligt vad som uppges i allt större utsträckning övergått till att anordna dans i förhyrda festvåningar.

Vår undersökning rörande skatteutfallet ger emellertid icke belägg härför. Dessutom får man räkna med att redovisade skatteintäkter, med hänsyn till den bristfälliga kontrollen, knappast kunna beräknas ge en tillförlitlig bild av skattens ekonomiska räckvidd. För att få en uppfattning om i vilken utsträckning nöjesskatt redovisas av restaurangerna ha vi genom vederbörande uppbördsmyndigheter införskaffat vissa uppgifter angående restaurangerna i fem städer och lika många landskommuner. Uppgifterna avse restaurangernas kapacitet, antalet under år 1954 anordnade danstillställningar och i anslutning därtill redovisad nöjesskatt. Kapaciteten har i varje särskilt fall bedömts efter restaurangens serveringsyta, antal bord och platser. Uppgifterna härom avse själva dansrestaurangens och därmed »i obehindrad inre förbindelse» stående serveringslokalers maximala kapacitet under danskvällar.

Föreliggande uppgiftsmaterial omfattar 60 restauranger. Dessa hade under år 1954 anordnat sammanlagt 4 325 danstillställningar.

Det av dessa restauranger redovisade antalet dansande i genomsnitt per danstillställning varierar högst avsevärt. Variationerna röra sig mellan 15,5 och 113,0 % av deras kapacitet. I tre fall förekommer en genomsnittsfrekvens, som ligger över 100 %. 27 restauranger ha redovisat dansande gäster med minst 50 % av hela sin kapacitet. Av dessa uppvisa 13 restauranger en genomsnittsfrekvens av 75 % och däröver. Flertalet, nämligen 33 restauranger, ha redovisat mindre än 50 % dansande gäster.

En jämförelse har också gjorts mellan den nöjesskatt, som maximalt skulle ha erlagts av respektive restauranger vid fullsatt hus, och redovisad sådan skatt. Slutsummorna och differensen dem emellan uppgå till

beräknad nöjesskatt	619 178
redovisad nöjesskatt	258 786
differens	360 392

I genomsnitt ha restaurangerna redovisat 41,8 % av den på grundval av deras kapacitet beräknade totala nöjesskatten.

Vid olika tillfällen ha förslag framförts om restaurangdansskattens uttagande enligt schablonmetod av något slag. Vi ha ansett oss böra taga förslaget om en schablonbeskattning under närmare övervägande, eftersom man genom en schablonmässig beräkning av skatten kunde beräknas icke blott undgå de nuvarande olägenheterna utan även uppnå större enkelhet i beskattningen.

Enklaste formen för en schablonbeskattning skulle väl vara att belägga varje danstillställning med en till beloppet på förhand fastställd skatt, obero-

ende av restaurangernas storlek etc. En sådan lösning är av praktiska skäl att föredraga men skulle — det inses genast — komma att drabba restaurangerna ganska orättvist. Eftersom en enhetsschablon torde böra motsvara ett genomsnitt av nuvarande skattebelastning och av denna anledning komma att ligga relativt högt, skulle beskattningen i denna form även komma att medföra en icke obetydlig skatteskärpning för de mindre dansrestaurangerna.

Rättviseskäl tala således för en differentiering av schablonbeskattningen. Eftersom det i princip är restauranggästerna, som skatten i sista hand avses skola träffa, har det därvid förefallit mest naturligt att grunda en schablonmässig beräkning av skatten på vederbörande dansrestaurangers kapacitet, d. v. s. förmåga att taga emot gäster. En sådan beräkningsgrund torde dessutom vara mera stabil än övriga tänkbara sådana, exempelvis restaurangernas omsättning.

Utgår man från att skattebelastningen vid en schablonbeskattning av restaurangdansen så nära som möjligt skall ansluta sig till nuvarande beskattning, bör differentiering ske icke blott efter restaurangernas kapacitet utan även allteftersom fråga är om sprit-, vin- eller andra dansrestauranger. Skatteskalan bör vidare beräknas på basis av gällande skattesatser.

Genom en allt längre gående differentiering av skatten skulle man i viss utsträckning kunna undgå de nackdelar, som äro förknippade med en enhetlig skatt av schablontyp. En schablonbeskattning på grundval av restaurangernas kapacitet skulle emellertid i vissa fall ändå medföra, att vederbörande restauratör finge erlägga skatt med belopp, som överstiger vad han enligt nuvarande bestämmelser maximalt kunnat komma upp till. Den skulle vidare komma att medföra en klassificering av restaurangerna även efter deras kapacitet. För att få avsedd effekt skulle differentieringen slutligen behöva göras så omfattande, att de praktiska fördelarna av en sådan lösning försvinna.

Sammanfattningsvis torde kunna sägas, att några fiskaliska skäl knappast kunna åberopas för vare sig ett bibehållande eller avskaffande av restaurangdansbeskattningen. För en fortsatt beskattning av restaurangdansen skulle väl närmast rättvisesynpunkter tala. Att finna någon tekniskt hållbar och för såväl restaurangägare som gäster tillfredsställande form för densamma har emellertid, som vi inledningsvis framhöllo, visat sig vara förenat med betydande svårigheter.

Vi ha övervägt möjligheterna att genom en ändring av bestämmelsernas tillämpning komma till rätta med föreliggande problem. Att beskatta restaurangens samtliga gäster torde vara en praktiskt genomförbar lösning. Den kan emellertid beräknas i ännu högre grad än den nuvarande beskattningen förorsaka missnöje bland icke dansande gäster. Vi ha också skärskådat möjligheterna att genomföra en schablonbeskattning av något slag

men av praktiska skäl avstått från att föreslå en sådan schematisk form av beskattning. Några ytterligare alternativ, som äro värda att tagas under övervägande, ha vi icke funnit.

Med hänsyn härtill och då vi icke vilja förorda en fortsatt beskattning efter nuvarande linjer, föreslå vi, att skatten på restaurangdans skall upphöra. Bestämmelserna härom i 5 och 8 §§ nöjesskatteförordningen föreslås således skola utgå.

Skatten på restaurangdans uppgick, enligt vad som framgår av föreliggande statistiska material, budgetåret 1953/54 till drygt 1,2 milj. kronor. Anledning saknas att räkna med att någon större förändring av skatteutfallet sedan dess ägt rum. Ett genomförande av vårt förslag kan således beräknas medföra ett skattebortfall av i runt tal 1,2 milj. kronor.

KAP. V

Beskattning av varieté- och annan underhållning på restaurang

1. Varietéförbudet

Genom rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), vilken trätt i kraft den 1 oktober 1955, har en viss uppmjukning skett av förbudet att utan särskilt medgivande utskänka rusdrycker i samband med föreställning, till vilken allmänheten äger tillträde, det s. k. varietéförbudet. Förslag härom framfördes av 1944 års nykterhetskommitté i dess betänkande del VI (SOU 1952: 54). Enligt kommittén borde från varietéförbudet undantagas — förutom konsert — även artistuppträdande eller annan därmed jämförlig underhållning, som på restaurang beredes gästerna utan särskild avgift. I övriga fall föreslogs förbud mot utskänkning fortfarande skola gälla men undantag skulle liksom tidigare kunna medges av länsstyrelse eller poliskammaren i Stockholm.

Som departementschefen framhöll i propositionen nr 151 till 1954 års riksdag innebar kommitténs förslag, att varietéförbudet skulle få ändrad karaktär. Underhållning på restaurang skulle m. a. o. bli generellt tillåten men utskänkning på teatrar, varietéer och liknande lokaler fortfarande vara förbjuden. Det på sådant sätt begränsade förbudet skulle i praktiken endast komma att utgöra hinder för att restauranger med utskänkningsrättigheter förändras till teatrar eller att förbindelse öppnas mellan teaterlokal och restaurang. Villkoret att särskild avgift icke finge upptagas för underhållning på restaurang ansåg departementschefen vara uppställt i sådant syfte.

Departementschefen delade nykterhetskommitténs uppfattning, att det var befogat att uppmjuka varietéförbudet. En viss försiktighet måste emellertid, som ett flertal remissorgan ansett, iakttagas. Departementschefen framhöll bl. a. följande.

I likhet med nyssnämnda remissorgan finner jag icke tillrådligt att generellt medge undantag i den omfattning kommittén föreslagit. De generella undantagen torde, i anslutning till det inom kommittén framförda förslaget, kunna begränsas till sång, konsert, uppläsning eller därmed jämförlig underhållning. En sådan undantagsregel torde för övrigt motsvara det behov som på restauranger i allmänhet kan finnas att ordna underhållning för gästerna.

I den mån rusdrycksutskänkning skall ske i samband med föreställning eller underhållning av annat slag bör det ligga i myndigheternas hand att pröva förutsättningarna härför ur ordnings- och nykterhetssynpunkter. Redan gällande förordning har en dispensmöjlighet, som dock, enligt vad kommittén funnit, använts i mycket liten utsträckning.

Med hänsyn till den noggranna tillståndsprövning som här förordas, torde man beträffande sådan särskild underhållning å restaurang, varom nu är fråga, icke behöva medtaga det av nykterhetskommittén uppställda villkoret att underhållningen skall tillhandahållas utan särskild avgift. Såsom kontrollstyrelsen framhållit skulle en bordsavgift kunna bidraga till att ge de gäster, som icke önskar förtära sprit, en känsla av att vara lika väl sedda som de spritkonsumerande gästerna. På sådan avgift skulle nöjesskatt komma att uttagas. Det kan möjligen övervägas att ändra bestämmelserna om nöjesskatt därhän att sådan skatt uttages även i det fall att bordsavgift icke avfordras gästerna. Med hänsyn till den begränsade omfattning, i vilken särskilda undantag från varietéförbudet torde komma att medges, synes det emellertid icke erforderligt att nu pröva denna fråga. Den bör emellertid uppmärksammas vid en översyn av bestämmelserna om nöjesskatt, som jag avser att igångsätta inom en relativt snar framtid.

Särskilda utskottet, som fann departementschefens förslag utgöra en lämplig avvägning, biträdde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 helt propositionen i denna del.

Den uppmjukning av varietéförbudet, som i anledning härav skett, innebär, att det tidigare generella undantaget för konsert utsträckts till att avse sång, konsert, uppläsning och annan därmed jämförlig underhållning på restaurang. För utskänkning av rusdrycker vid föreställning eller underhållning av annat slag fordras särskilt medgivande, som lämnas av länsstyrelsen.

2. *Framförda synpunkter och förslag*

Ett flertal länsstyrelser och kommunala myndigheter ha i sina utlåtanden till oss även kommit in på möjligheterna att beskatta varietéunderhållning eller därmed jämförlig underhållning på restaurang och tänkbara alternativ till en sådan beskattning.

Även om restaurangdansbeskattningen slopas, är det tänkbart att beskatta varietéunderhållning på restaurang, varvid skatten skulle kunna beräknas på de arvoden, som tillkomma artisterna. Härom anför *länsstyrelsen i Uppsala län.*

Man kan antaga, att arvodena ändå i många fall måste deklareras, nämligen för uttagande av bevillningsavgifter vid uppträdande av utlänning. Kontroll kunde möjliggöras genom en föreskrift angående bokföring av utbetalda arvoden, motsvarande den som finnes stadgad i 78 § 1 mom. uppbördsförordningen beträffande arbetstagare, för vilka skatteavdrag skall verkställas. Skyldighet att tillhandahålla uppbördsmyndigheten för nöjesskatt bokföringen borde därjämte föreskrivas.

Det blir ännu svårare än beträffande restaurangdansen att finna en form för beskattning av varietéunderhållning, konstaterar *drätselkammaren i Uppsala.* Då underhållning av denna art förekommer i samband med dans, anses den böra inkluderas i dansskatten. Den bör då enligt drätsel-

kammaren uttagas av alla gäster. Vid tillfällen, då enbart varietéunderhållning förekommer, får underhållningens omfattning bli avgörande för om skatt över huvud taget skall påföras eller ej.

Att differentiera skattesatsen efter underhållningens kvalitet eller kvantitet anses däremot stöta på svårigheter. Möjligen skulle olika skatteklasser kunna gälla för restauranger av skilda klasser.

Länsstyrelsen i Södermanlands län föreslår att nöjesskatten uttages enligt särskilda taxor avpassade med hänsyn till föreställningarnas olika art och huvudsakliga innehåll.

En beskattning av varietéunderhållning på restaurang bör enligt *drätselkammaren i Jönköping* utgå i form av skatt, som restaurangägaren har att erlägga. I vilken mån han av den besökande allmänheten önskar göra sig betald härför, får bli hans ensak. Den allmänna reaktionen anses bli en effektiv regulator för att restaurangägarens prissättning blir rimlig.

Enligt *länsstyrelsen i Kristianstads län* blir det nödvändigt att uttaga skatten på varietéunderhållning av alla gäster i lokalen. Måltidsabonnenter och andra gäster, som icke önska närvara vid varietéföreställningarna, få hänvisas till särskild lokal inom restaurangen, om sådan särskild lokal kan tillhandahållas. Att göra beskattning av varietéunderhållning beroende av underhållningens längd eller innehåll anser länsstyrelsen icke utförbart.

På den varietéunderhållning, som förekommer på vissa restauranger, böra enligt *länsstyrelsen i Skaraborgs län* nu gällande bestämmelser om restaurangdansbeskattning tillämpas för samtliga gäster utan undantag och detta vare sig sådan underhållning kombineras med dans eller ej.

Länsstyrelsen i Värmlands län är av samma uppfattning och poängterar i detta sammanhang behovet av en skärpt kontroll över skattens utgörande:

> Nöjesskatt för sådan underhållning bör uttagas på strängare sätt än vad som hittills kunnat tillämpas beträffande dansskatten. I sådant syfte måste kontrollmöjligheterna ökas. Detta borde kunna ske genom här framfört förslag, att debitering av skatten skall ske på notan och att en kopia av notan eller avskild del därav skall överlämnas till uppbördsmyndigheten. Sammanfaller dans och särskild underhållning, synes lämpligt, att dansskatten ingår i underhållningsskatten, så att nöjesskattebeloppet blir ett och detsamma för varje gäst, oavsett om denne dansar eller ej. I detta fall verkar ej upptagande av nöjesskatt stötande för icke dansande gäst. Praktiska hänsyn tala också för att intet särskiljande av dans- och underhållningsskatt sker.

Man måste räkna med att de hotellgäster, som regelbundet intaga sina måltider i hotellets matsal, icke gärna vilja erlägga någon särskild inträdesavgift för måltiderna, uttalar *drätselkontoret i Kramfors*. Det kommer också att vara förenat med betydande svårigheter att upptaga särskild bordsavgift för underhållningsprogrammet. För gäster, som besöka restaurangen uteslutande för att tillgodose näringsbehovet, kommer avgiften att kännas såsom en onödig pålaga. Om underhållningen är kortvarig, vilket troligen kommer att bli fallet i mindre samhällen, försvåras ytterligare möjligheterna att uttaga inträdesavgift eller bordsavgift.

Med hänsyn till svårigheterna att åstadkomma en effektiv kontroll ifrågasätter drätselkontoret, om icke nöjesskatten i detta fall borde uttagas efter någon schablonmetod. Till grund härför kunde exempelvis läggas arbetslöner, artistgage, antalet sittplatser e. d.

Uttalandena gå icke alla i samma riktning. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser således, att skatt ej bör uttagas vid varietéunderhållning på restaurang. Vidare ifrågasätter *länsstyrelsen i Västmanlands län*, om icke utskänkningsskatten i stället kunde höjas.

Vad så angår uppfattningen inom restaurangbranschen ha *Sveriges hotell- och restaurantförbund, Svenska turisthotellens riksförbund* och *Sveriges centrala restaurang AB* i sin tidigare omnämnda gemensamma framställning icke blott uttalat sig för restaurangdansskattens avskaffande utan även avrått från införande av en skatt på varietéunderhållning eller därmed jämförlig föreställning på restaurang. En schablonbeskattning av sådan underhållning anse dessa företrädare för restaurangbranschen »helt utesluten, då i sådana sammanhang i högre grad än vid dans alltför många svårbestämbara faktorer att taga hänsyn till föreligga».

Sverges hotell- och restaurangpersonals förbund har i sin förenämnda skrift utgått ifrån, att skatten på artistuppträdanden bör kunna uttagas på samma sätt som föreslagits beträffande restaurangdansen, nämligen i form av en viss kuvertavgift.

3. Utredningens uttalanden och förslag

Nöjesskatt utgår enligt gällande bestämmelser för varietéunderhållning och därmed jämförlig föreställning på restaurang, i den mån särskild avgift uttages för tillträde till densamma. Det ingår i vårt uppdrag att överväga en sådan ändring av nöjesskatteförordningen, att skatt skall kunna uttagas även i det fall att särskild avgift icke avfordras restauranggästerna.

Denna fråga har i direktiven på visst sätt sammankopplats med planerna på en ändring av restaurangdansbeskattningen. Det har således ansetts i och för sig tänkbart att man på grund av frågornas samband skulle kunna välja samma lösning i fråga om varietébeskattningen som kunde komma att förordas beträffande restaurangdansen. Som framgår av våra uttalanden och förslag i föregående kapitel ha vi emellertid för vår del ansett oss böra föreslå, att de speciella bestämmelserna rörande beskattning av restaurangdans skola upphöra.

Från uppbördsmyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö ha vi inhämtat uppgifter om i vilken utsträckning restaurangerna i nämnda städer efter den 1 oktober 1955 begagnat sig av möjligheten att anordna varietéunderhållning i samband med utskänkning av rusdrycker.

Vid utgången av mars månad 1956 hade, enligt erhållna uppgifter, in-

alles åtta restauranger i dessa städer börjat anordna sådan underhållning. Särskild avgift för tillträde till föreställningen har genomgående uttagits i såväl Stockholm som Göteborg. Avgiften har varierat mellan 2 och 5 kronor. Under en tidsperiod har en av restaurangerna uttagit avgift med 10 kronor. Restaurangerna i Malmö ha däremot — enligt vad som upplysts — icke uttagit någon avgift alls och följaktligen icke heller redovisat någon nöjesskatt. Restaurangerna i Stockholm och Göteborg ha under här ifrågavarande tid redovisat nöjesskatt för varietéunderhållning med sammanlagt c:a 104 300 kronor.

Besöksfrekvensen utvisar, naturligt nog, en stigande kurva. För oktober månad 1955 redovisades således drygt 20 000 restaurangbesökare. Sedermera ha allt flera restauranger börjat anordna varietéunderhållning och under mars månad 1956 uppgick det redovisade antalet besökare i Stockholm, Göteborg och Malmö till över 40 000 st.

Det är knappast troligt, att utvecklingen kommer att gå därhän, att restaurangerna över lag övergå från att uttaga särskild avgift för varietéunderhållningen till att i stället höja supépriserna i motsvarande mån. Möjligheterna härtill torde för varje restaurang bli beroende av å ena sidan det aktuella supépriset och å andra sidan storleken av den avgift, restaurangägaren anser sig böra uttaga för varietéinslaget.

Utan kompletterande särbestämmelser är nöjesskatten således ägnad att skapa orättvisa icke blott för restaurangbesökarna utan även restaurangägarna emellan. Härtill kommer den orättvisa, som gör sig gällande gentemot revy- och varietéteatrar, därest restaurangägarna skola ha denna möjlighet att undgå nöjesskatt för varietéunderhållning, som anordnas av dem i samband med restaurangrörelsen. Rättvisesynpunkterna framträda således i ännu högre grad i fråga om beskattningen av varietéunderhållning på restaurang än vad som kan sägas vara fallet med restaurangdansbeskattningen.

Det har självfallet legat nära till hands att även i fråga om varietéunderhållningen söka finna en form för schablonbeskattning. En differentiering efter restaurangernas klass och kapacitet torde emellertid även här vara ytterst svårgenomförbar. Till skillnad från restaurangdansen företer varietéunderhållningen — som också framhållits i våra direktiv — dessutom avsevärda olikheter restaurangerna emellan med avseende på föreställningens längd och innehåll. I den mån en sådan ytterligare differentiering anses böra genomföras, torde det stöta på stora, för att icke säga oöverstigliga, svårigheter att åstadkomma en praktiskt genomförbar schablonbeskattning.

Över huvud taget torde kunna sägas, att en differentiering av skatten i olika skatteskalor är ägnad att i hög grad komplicera icke blott bestämmelserna på området utan även — och framför allt — deras tillämpning. Det gäller enligt vår uppfattning också en varietébeskattning, som grundar

sig på en taxesättning av föreställningarna. Vi ha fördenskull funnit den enklaste lösningen vara att bibehålla beskattningen av restaurangvarietéer i dess nuvarande form. Eftersom denna grundar sig på och är beroende av om och i vad mån särskild avgift uttages för tillträde till restaurangen, erfordras emellertid en komplettering av beskattningsreglerna liknande den, som varit erforderlig för restaurangdansbeskattningen.

De nya reglerna, som vi placerat i de efter restaurangdansbeskattningens avskaffande vakanta 5 och 8 §§, ha ansetts böra utformas i direkt anslutning till den s. k. varietéparagrafen i rusdrycksförsäljningsförordningen. Bestämmelserna avses således skola gälla underhållning i samband med utskänkning av rusdrycker, vartill medgivande lämnats jämlikt 52 § 2 mom. nämnda förordning. Anordnas sådan underhållning, skall — även om särskild avgift för tillträde till nöjestillställningen icke uppbäres — nöjesskatt utgå för densamma.

Det har vidare ansetts erforderligt att fastställa ett lägsta belopp, varmed skatten skall utgå. Vi föreslå ett minimibelopp av 50 öre för varje person, vilken äger bevista tillställningen. Räknar man med, att nöjesskatten skall utgå efter 15 % av inträdesavgiften, torde beloppet ganska väl överensstämma med vad restaurangägarna i förekommande fall hittills fått erlägga i nöjesskatt. En skatt av denna storlek torde också stå i rimlig proportion till den nöjesskatt, som revy- och varietéteatrarna ha att erlägga för biljetter i lägre prislägen. Praktiska skäl tala för att minimiskatten fastställes till ett så jämnt belopp som möjligt.

För halvåret 1 oktober 1955—31 mars 1956 uppgick, som framgår av det föregående, den av restaurangerna i Stockholm och Göteborg redovisade nöjesskatten på varietéunderhållning till drygt 104 000 kronor. Härvid är dock att märka, att nöjesformen under denna tid varit stadd i en utveckling, vilken kan beräknas komma att fortsätta. Med hänsyn härtill och till den minimiskatt vi föreslagit, torde man kunna räkna med att denna skatt enbart om man räknar med restaurangerna i nyssnämnda städer, kan beräknas uppgå till c:a 300 000 à 400 000 kronor per år. Det synes oss fördenskull med skäl kunna antagas, att skatteintäkten för hela landet i framtiden kommer att uppgå till omkring 0,5 milj. kronor per år.

KAP. VI

Besvär

Vi ha även fått i uppdrag att behandla frågan om talan mot länsstyrelses beslut i nöjesskatteärenden. Syftet härmed är att en undersökning skall företagas av möjligheterna att befria regeringsrätten från den del av dess arbetsbörda, som handläggningen av besvär i nöjesskattemål i sista instans utgör.

Om besvär i mål angående nöjesskatt stadgas i 30 § nöjesskatteförordningen. Däri sägs, att den som icke åtnöjes med uppbördsmyndighetens beslut rörande nöjesskatt och som ej till följd av stadgandet i 29 § förlorat sin rätt till talan, äger i beslutet söka rättelse hos länsstyrelsen genom besvär, vilka skola inges till länsstyrelsen. I länsstyrelsens utslag i anledning av besvär som nyss sagts eller i annat ärende rörande nöjesskatt må ändring sökas hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka skola inges till finansdepartementet.

De mål, som sålunda överklagas hos Kungl. Maj:t, handläggas jämlikt 2 § 5:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt av regeringsrätten såsom avseende »debitering eller indrivning av utskylder eller andra avgifter». Regeringsrätten utgör i dessa mål antingen tredje instans eller andra instans.

Som uppbördsmyndighet — alltid ett kommunalt organ — fungerar i Stockholm uppbördsverket, i annan stad drätselkammaren och på landet kommunalnämnden, där ej vederbörande kommun annorlunda bestämt. Om nu besvär beträffande tillämpning av någon bestämmelse i nöjesskatteförordningen eller kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till denna anföras över uppbördsmyndighetens beslut, gå dessa besvär till länsstyrelsen, som alltså blir andra instans, varefter, om besvär i sin tur anföras över länsstyrelsens beslut i målet, dessa senare besvär gå till Kungl. Maj:t för handläggning i regeringsrätten, som blir tredje instans.

Ärenden angående befrielse från nöjesskatt jämlikt 16 § nöjesskatteförordningen, d. v. s. när behållningen av nöjestillställning är avsedd för välgörande eller allmännyttigt ändamål, handläggas emellertid ej av uppbördsmyndigheten. Sådan befrielse lämnas endast efter särskild ansökan och denna skall inges direkt till länsstyrelsen, som beslutar i anledning av densamma som första instans. Besvär över länsstyrelsens beslut i sådant ärende gå också till Kungl. Maj:t för handläggning i regeringsrätten, som i dylika mål alltså dömer i andra instans.

Regeringsrätten kan emellertid också komma att avgöra andra nöjesskattemål i andra instans. Om länsstyrelsen vid granskning av uppbörds-

myndighetens redovisning jämlikt 13 § tillämpningsföreskrifterna till nöjesskatteförordningen finner att myndigheten underlåtit att utkräva nöjesskatt eller att skatt uttagits med för lågt belopp, skall länsstyrelsen direkt upptaga frågan om åtgärder i anledning härav till behandling och ålägga anordnaren av vederbörande nöjestillställning att inbetala felande belopp till länsstyrelsen. Även besvär över länsstyrelsens beslut i ett sådant ärende överklagas hos Kungl. Maj:t för handläggning i regeringsrätten.

Nöjesskattemål kunna även komma upp till regeringsrätten en annan väg. Om revisionen hos riksräkenskapsverket framställer anmärkning mot beslut angående påföring av eller befrielse från statsverket tillkommande nöjesskatt, har riksräkenskapsverket att besluta i anledning av revisionens talan. Besvär över riksräkenskapsverkets beslut i sådant mål skola jämlikt 1 § instruktionen för kammarrätten den 18 december 1942 (nr 978) upptagas hos kammarrätten, varefter besvär mot kammarrättens utslag i målet jämlikt 56 § samma instruktion anföras hos Kungl. Maj:t för handläggning i regeringsrätten. I dessa mål blir alltså regeringsrätten tredje instans.

Det kan nämnas att i 30 § nöjesskatteförordningen därjämte talas om ett speciellt slag av mål, som få överklagas hos Kungl. Maj:t men som ej handläggas av regeringsrätten. Enligt 14 § andra stycket nöjesskatteförordningen i dess från och med den 1 juli 1952 gällande lydelse skall nöjesskatt icke utgå för biografföreställning med film, vars visning enligt särskilt, före föreställningens hållande lagakraftvunnet förhandsbesked förklarats vara ägnad att tjäna vetenskapligt ändamål eller upplysnings-, undervisnings- eller uppfostringssyfte. Sådant förhandsbesked lämnas av statens biografbyrå och dess beslut överklagas enligt § 18 instruktionen den 4 oktober 1929 (nr 306) för byrån genom besvär, som skola inges till ecklesiastikdepartementet. Eftersom dylika beslut icke anses avse »debitering eller indrivning av utskylder eller andra avgifter», handläggas de icke av regeringsrätten utan av Kungl. Maj:t i statsrådet.

För att utröna vilken betydelse nöjesskattemålen ha för regeringsrättens arbete har i finansdepartementets regeringsrättsbyrå gjorts en beräkning av antalet föredragningsdagar, som kunna antagas ha varit erforderliga för avverkning under ettvart av de senaste sex åren av under året inkomna nöjesskattemål. Därvid ha framkommit på följande sida angivna siffror.

Som av uppställningen framgår tager avverkningen av inkomna nöjesskattemål för regeringsrätten c:a 4 dagar om året eller, om man får tro att den nedåtgående tendensen under de sista åren beträffande inströmningen av mål blir bestående, c:a 3 dagar om året. Eftersom regeringsrätten med sin nuvarande sammansättning arbetar c:a 300 dagar om året, motsvarar alltså handläggningen av nöjesskattemålen 1 à 1,5 % av regeringsrättens arbete.

	Nöjesskattemål år					
	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Inkomna	142	94	96	101	86	76
Avgjorda	147	126	72	49	165	33
Till föredragn. använd tid (timmar)	23,5	22,5	16	6	25	5,5
Antal föredragna mål per timme	6,3	5,6	4,5	8,2	6,6	6,0
Åtgång av dagar för föredragning av inkomna mål (efter 5 % avdrag för återkallade etc.), om föredragningen per mål tagit lika lång tid som föredragn. av de avgjorda	5,4	3,9	5,0	2,9	3,1	3,0
Medeltal för 1950—1955	3,9					

Även en undersökning av ändringsfrekvensen hos regeringsrätten i nöjesskattemål har gjorts. Därvid har konstaterats, att de under åren 1950—1955 avgjorda nöjesskattemål, däri regeringsrätten gjort ändring i underinstansens beslut, motsvara följande procentuella andel av samtliga avgjorda nöjesskattemål respektive år.

År	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Ändringsprocent	20	42	24	4	15	23

När det gäller att bedöma frågan huruvida en avlastning av nöjesskattemålen från regeringsrätten genom särskild lagstiftning bör ske måste till en början observeras, att detta — enär under regeringsrätten ofta icke förekommer mer än en instans — icke kan ske genom att den nu medgivna fullföljdsrätten helt enkelt avskäres. Vid borttagandet av fullföljdsrätten måste regeringsrätten som sista instans ersättas av något annat organ. I direktiven för vårt arbete nämnes såsom sådan ersättare kammarrätten, och att kammarrätten härvidlag får träda i regeringsrättens ställe förefaller naturligt med hänsyn till att i anmärkningsväg uppkomna nöjesskattemål, som ju oftast röra frågor av samma art som de övriga, redan handläggas av kammarrätten. För övrigt är det över huvud taget svårt att tänka sig någon annan domstol eller myndighet, som utan större organisatoriska förändringar lämpligen skulle kunna övertaga regeringsrättens roll som sista instans i nöjesskattemålen.

Vad å andra sidan en överflyttning av nöjesskattemålen till kammarrätten angår torde knappast kunna göras gällande, att de icke skulle bli föremål för en tillfredsställande handläggning och bedömning av denna domstol, som ju redan utgör sista instans i betydande grupper av mål, exempelvis avlönings-, fattigvårds- och mantalsskrivningsmål. Erfarenheten har visat, att nöjesskattemålen till stor del utgöras av mål av

enkel beskaffenhet och röra jämförelsevis små belopp. Att ändringsfrekvensen hos regeringsrätten i dessa mål hittills varit ganska hög torde bero på att behandlingen hos de 25 särskilda länsstyrelserna, därav några givetvis endast haft ett fåtal mål om året att handlägga, brustit i enhetlighet. Den utjämnande faktor, som målens samlande hos en för hela riket gemensam överinstans utgjort, kommer ju emellertid att kvarstå, även om målen överflyttas till kammarrätten. Vi förutsätta, att nöjesskattemålen där koncentreras till viss division och att föredragningen anförtros endast åt viss eller vissa föredragande.

Emot en överflyttning av målen från regeringsrätten talar, att de ha så relativt ringa betydelse för dess arbete, och att det därför kan anses opåkallat att bryta den i allmänhet för beskattningsmål, som kunna röra annat än värderings- eller uppskattningsfrågor, hittills gällande principen, att den skattskyldige skall kunna draga målet under Kungl. Maj:ts prövning. Som av det förut sagda framgår innebär nöjesskattemålens avlyftning från regeringsrätten endast att dess arbetsbörda minskas med någon procent. Härtill kommer att — om våra förslag i övriga delar, innefattande befrielse från nöjesskatt för teaterföreställningar, musikunderhållning, amatöridrott, restaurangdans m. m., genomföras — besvärsfrekvensen kan beräknas ytterligare nedgå.

En annan omständighet, som gjort oss tveksamma om ändamålsenligheten i en överflyttning av nöjesskattemålen till kammarrätten, är att kammarrätten också för tillfället har en icke obetydlig arbetsbelastning. Om man bortser från smärre »till kammarrättssekreterarens föredragning hörande ärenden», har antalet inkomna respektive avgjorda och balanserade mål under de senaste 6 åren i kammarrättens arbetsredogörelser upptagits enligt följande.

	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Inkomna		9 757	9 996	14 815	15 179	12 826
Avgjorda		10 840	11 389	11 422	12 266	13 288
Balans	11 839	10 756	9 363	12 756	15 669	15 207

Kammarrättens balans av mål motsvarar sålunda för tillfället icke oväsentligt mera än ett års avverkning. Den invändningen kan onekligen göras, att man under sådana förhållanden icke bör utan en samtidig organisatorisk förstärkning överföra ytterligare mål till kammarrätten.

Då emellertid regeringsrättens arbetsbalans i fråga om skattemål, såsom framgår av propositionen 1956: 52 angående tillfällig ökning av regeringsrådens antal, för tillfället är så stor att det synes mycket angeläget, att regeringsrätten befrias från alla mål, som lämpligen kunna överföras till annan myndighet, ha vi trots de invändningar som enligt ovan kunna göras ansett oss böra utarbeta förslag till ändring av 30 § andra stycket nöjesskatteförordningen och 56 § kammarrättens instruktion av innebörd att

nöjesskattemålen i fortsättningen skola handläggas av kammarrätten som sista instans. Någon ändring av 1 § instruktionen ha vi icke ansett erforderlig, enär besvär i nöjesskattemål efter nyssnämnda ändring av nöjesskatteförordningen automatiskt komma att ingå i de i nämnda författningsrum angivna »besvär i beskattningsmål enligt vad därom i särskilda författningar stadgas».

Det må dock framhållas, att frågan huruvida en avlastning av nöjesskattemålen från regeringsrätten på det nu föreslagna sättet bör ske, kan komma i ett annat läge om man i princip beslutar sig för att begränsa fullföljdsrätten till regeringsrätten genom allmänt verkande bestämmelser. Enligt vad vi erfarit överväger den i maj 1955 tillsatta utredningen om fullföljdsrätt i skattemål att föreslå fullföljdsbegränsning genom införande av tillståndsprövning, summa revisibilis e. d. Huruvida det i samband med genomförande av dylika regler kan visa sig lämpligare att åstadkomma en önskvärd begränsning av tillströmningen av nöjesskattemål till regeringsrätten genom liknande åtgärder kunna vi givetvis icke nu taga hänsyn till. Vi förutskicka att frågan kan behöva omprövas, sedan utredningen om fullföljdsbegränsning slutförts.

I sammanhang med nu ifrågavarande förslag ha vi ansett oss böra föreslå ytterligare en ändring i 30 § nöjesskatteförordningen. Enligt paragrafens första stycke äger endast den som ej till följd av stadgandet i 29 §, d. v. s. på grund av deklarationsförsummelse, förlorat sin rätt till talan besvära sig i nöjesskattemål. Denna bestämmelse är uppenbarligen hämtad från motsvarande bestämmelse i 39 § taxeringsförordningen angående förlust av talan i inkomsttaxeringsmål hos kammarrätten och Kungl. Maj:t vid försummelse i fråga om avgivande av självdeklaration. Nu har i propositionen 1956: 150, som i riksdagen är bordlagd till hösten 1956, föreslagits att ifrågavarande påföljd skall avskaffas och att i stället anmaning att inkomma med självdeklaration skall kunna kombineras med vitesföreläggande av den som utfärdar anmaningen, varjämte deklarationsförsummelse föreslagits skola beläggas med bötesstraff. Liknande ändringar synas böra genomföras beträffande nöjesskatten.

I enlighet med de föreslagna 52 och 53 §§ i den nya taxeringsförordningen har bestämmelsen i 29 § nöjesskatteförordningen ersatts med bestämmelser om anmaning att avlämna deklaration vid vite, varjämte i en ny 31 § insatts en bestämmelse om bötespåföljd av samma innehåll som i motsvarande bestämmelse (120 §) i den nya taxeringsförordningen.

KAP. VII

Övriga frågor

1. Förköpsavgifter

I biljettens pris skall vid nöjesskatteberäkningen även inräknas eventuellt erlagd förköpsavgift. En bestämmelse av detta innehåll infördes vid tillkomsten av nu gällande nöjesskatteförordning, sedan riksdagens år 1943 församlade revisorer i sin berättelse — del I s. 136 — påtalat det förhållandet, att de vid s. k. förköp betingade pristilläggen voro undantagna från skatteplikt.

Anledningen till att ifrågavarande avgifter ansågos böra inräknas i biljettpriset och därigenom drabbas av nöjesskatten var den stora omfattning av förköp, som i vissa fall kunnat konstateras. 1944 års nöjesskatteutredning omtalar i sin promemoria, att förköpsavgifterna vid en teater i Stockholm under en månad hösten 1944 uppgingo till sammanlagt 18 798 kronor eller något mera än tio procent av bruttosumman av under samma tid försålda biljetter, vilken uppgick till 186 197 kronor. Nämnda utredning, som för sin del förordade en nöjesbeskattning även av förköpsavgifterna, anförde som skäl härför bl. a. följande.

> I fråga om föreställningar med stor efterfrågan å biljetter öppnar den nuvarande ordningen rent av möjligheter att delvis undgå skatt genom att i stället för att höja biljettpriserna uttaga höga förköpsavgifter. Det finns i varje fall ingen anledning varför icke de avgifter till nöjestillställningar, som uttagas i denna särskilda form, skulle beskattas i samma ordning som övriga avgifter. Den åberopade omständigheten att uttagande av förköpsavgifterna stundom kunna vara förenade med särskilda kostnader för öppethållande av biljettkassa e. d. skiljer icke dessa avgifter från andra; såsom ovan berörts skall nöjesskatten alltid beräknas på bruttointäkterna utan hänsyn till omkostnader.

I sin förenämnda framställning den 14 mars 1956 har *Sveriges biografägareförbund* tagit upp frågan om nöjesskatten å biografernas förköpsavgifter. För närvarande uttages enligt förbundet förköpsavgift med i regel 20 öre per biljett. Eftersom denna avgift ligger i toppen av biljettpriset, utgör med nuvarande skattesatser därå belöpande nöjesskatt nio öre. Vad som därefter återstår är, framhåller förbundet, icke tillräckligt för att täcka omkostnaderna för denna service, vilken gör det möjligt för dem som bo mera avlägset att i förtid försäkra sig om biljetter.

Förköpsförsäljning förekommer enligt förbundet i större utsträckning endast vid tillfällen då särskilt publikdragande filmer stå på programmet. Någon effektiv kontroll av antalet förköp per dag är det dock, medger för-

bundet, mycket svårt och knappast ens möjligt att genomföra. Även om antalet förköpsavgifter å biografbiljetter är relativt ringa, torde emellertid enligt vår uppfattning de skäl som på sin tid åberopades för en beskattning av dylika avgifter alltjämt äga giltighet.

För att icke någon vid ett borttagande av nöjesskatten på förköpsavgifter för biografbiljetter skall frestas att uttaga höga förköpsavgifter har förbundet förklarat sig berett att genom förhandlingar med filmleverantörerna maximera ifrågavarande avgifter till 20 öre per biljett. En sådan lösning som endast blir temporär, eftersom överenskommelsen kan uppsägas, synes oss icke tilltalande. Och att i förordningen maximera den förköpsavgift, för vilken skattefrihet skall åtnjutas, torde icke heller vara en framkomlig väg.

Enligt vår uppfattning ha inga skäl framkommit, som motivera, att beskattningen av förköpsavgifter skall upphöra. Att i detta hänseende göra undantag för förköp av biografbiljetter torde icke vara att rekommendera. Även om avgiften maximeras, kvarstå nämligen svårigheterna att kontrollera antalet förköp. Teoretiskt sett skulle en biografägare således genom att redovisa förköp för varenda biljett kunna uppge lägre biljettpriser med skattebortfall som följd.

Det må i detta sammanhang framhållas, att en icke obetydlig skattelättnad kommer att inträda i fråga om förköpsavgifter vid en omläggning av biografbeskattningen på sätt vi föreslagit. Med en skattesats av 35 % blir nöjesskatten sju i stället för — som nu — nio öre på ett pristillägg av 20 öre.

2. Nöjesskatten vid spelning på automatgrammofoner

Enligt gällande praxis är utförandet av musik på s. k. automatgrammofon att anse som nöjestillställning i nöjesskatteförordningens mening. Ägare av dylika grammofoner ha dem ofta utplacerade i kafé- och andra offentliga lokaler, där allmänheten genom nedläggande av viss avgift i apparaten kan få denna att spela ett musikstycke. De avgifter, som nedläggas i apparaten, tillfalla ägaren, som dock i förekommande fall har att erlägga viss procent — merendels 20 % — av bruttointäkten i hyra för att grammofonen fått stå i lokalen.

Genom besvär över ett beslut av uppbördsverket i Stockholm den 23 april 1956 har frågan, huruvida nöjesskatt skall erläggas på avgifter av ifrågavarande slag ånyo aktualiserats. Samtidigt har *Sveriges automatägares riksförbund* i en den 26 april 1956 dagtecknad skrift vänt sig till oss för att få till stånd enklare regler för nöjesbeskattningen i denna del.

Från förbundets sida föreslås, att den procentuellt beräknade och med korta mellanrum uppburna nöjesskatten ersättes med en fast avgift å högst 100 kronor per år för varje automatgrammofon. Skatten skulle erläggas på samma sätt som exempelvis automobilskatten mot ett av vederbörande myndighet utfärdat kvitto, avsett att fastsättas å synligt ställe på automatgrammofonen.

Uttagandet av nöjesskatt å underhållning av här ifrågavarande slag är självfallet förenat med svårigheter. Frånvaron av effektiva kontrollmöjligheter gör att man måste helt lita på de uppgifter, apparatens ägare lämnar i sina nöjesskattedeklarationer. Det föreligger härigenom en uppenbar risk för skatteundandräkt och — som en följd därav — ojämn beskattning de skattskyldiga emellan.

Dessa olägenheter skulle måhända kunna undanröjas genom en schablonbeskattning av något slag. Vi ha emellertid icke ansett det falla inom ramen för vårt uppdrag att föreslå någon omläggning av nöjesbeskattningen i denna del.

3. Tillämpningen av 14 § andra stycket

Enligt 14 § andra stycket nöjesskatteförordningen i dess ursprungliga lydelse skulle nöjesskatt icke utgå för nöjestillställning, som anordnas i undervisnings- eller uppfostringssyfte och som med hänsyn till sitt innehåll jämväl är ägnad att tjäna sådant syfte.

Vissa utslag av regeringsrätten från åren 1950—1951 belysa dess praxis vid bedömningen av 14 §:s tillämplighet på biografföreställningar. För visning av filmen »Sampo Lappelill» har nöjesskatt således förklarats icke skola utgå (RÅ 1950 not. Fi 839 m. fl.). I andra fall har utgången däremot blivit den motsatta. Beträffande filmen »Kon-Tiki» med förfilmen »I fetischmannens spår» har regeringsrätten uttalat, att det ej kan anses, att visningen tjänat vetenskapligt ändamål eller att den anordnats i undervisnings- eller uppfostringssyfte (RÅ 1951 not. Fi 105 m. fl.). Icke heller har visning av filmen »Vi vill ha ett barn» ansetts anordnad i undervisnings- eller uppfostringssyfte (RÅ 1951 not. Fi 126 m. fl.). Vad slutligen angår filmen »Kärlekslivets offer» ha anförda besvär med yrkande om skattefrihet lämnats utan bifall med motivering, att — oavsett att filmen med hänsyn till vad som upplysts måste antagas vara ägnad att tjäna till upplysning i sexualhygieniska frågor — berörda föreställningar uppenbarligen anordnats i huvudsakligt syfte att av desamma erhålla vinning och att vid sådant förhållande skattebefrielse jämlikt 14 § icke kan ifrågakomma (RÅ 1951 not. Fi 412 m. fl.).

Regeringsrättens prövning i fråga om skattebefrielse enligt 14 § för biografföreställningar utgjorde sista ledet i ett utomordentligt tungrott prövningsförfarande. Fråga om skattebefrielse prövades i första hand av den lokala uppbördsmyndigheten. Dess beslut granskades därefter av länsstyrelsen, som också i stor utsträckning hade att besvärsvägen pröva frågor av detta slag. Meningarna växlade ofta myndigheterna emellan. Beträffande de nyss angivna filmerna har det exempelvis kunnat konstateras, att flertalet länsstyrelser medgåvo skattebefrielse också för filmer, som enligt regeringsrättens senare utslag skulle beskattas. De kommunala upp-

bördsmyndigheterna voro ibland mera restriktiva. Som exempel kan nämnas, att i samtliga de nitton län, där vederbörande länsstyrelse ansett skatt icke böra utgå för filmen »Kon-Tiki», uppbördsmyndigheterna i en eller flera städer hade motsatt uppfattning. Länsstyrelsen i ett län hade att pröva besvär över 26 uppbördsmyndigheters beslut rörande samma film.

I syfte att bespara myndigheter och enskilda arbete och kostnader genomfördes efter förslag av 1949 års filmkommitté genom förordningen den 15 maj 1952, nr 278, den ändringen att det skall ankomma på statens biografbyrå att efter framställning meddela förhandsbesked, huruvida en film är av beskaffenhet att kunna erhålla skattebefrielse enligt 14 §. Samtidigt utvidgades paragrafens tillämpningsområde, så att även »upplysningssyfte» numera kvalificerar för skattebefrielse. Vidare är det enligt paragrafens nuvarande lydelse utan betydelse i detta sammanhang, om visningen av filmen sker i vinningssyfte eller ej. En konsekvens av omredigeringen av 14 § har även blivit, att skattebefrielsen knutits till den film, som visas, i stället för som tidigare till biografföreställningen som sådan.

Avsikten med ändringen av 14 § har bl. a. varit att genom en liberalisering av bestämmelserna stimulera produktionen av befrielseberättigande filmer. Om man ser till antalet befriade filmer synes effekten icke ha uteblivit. Vissa av de myndigheter, som delgivit oss sina erfarenheter av nöjesskattebestämmelsernas tillämpning, ha i sina utlåtanden påtalat den alltmer ökade förekomsten av filmer, som biografbyrån ansett böra befrias från nöjesskatt enligt 14 §. 1949 års filmkommitté förutsatte, framhåller *drätselkammaren i Uppsala,* att befrielse enligt nämnda författningsrum skulle komma i fråga för högst en eller två filmer om året. *Länsstyrelsen i Blekinge län* anför för sin del följande.

> Dessa filmer visas som vanliga veckoprogram på biograferna mot normala priser och stimulera alltså icke till den ökade publikanslutning, som väl genom filmens uppfostrande och undervisande karaktär varit önskvärd och kanske även direkt åsyftad. Att »nöjesskattebefrielsen» med andra ord icke kommer allmänheten tillgodo utan endast filmägaren har — såvitt länsstyrelsen kunnat finna — på sina håll gett upphov till en viss undran.

Utvecklingen på detta område har föranlett t. f. chefen för statens biografbyrå att taga kontakt med oss för överläggningar om möjligheterna att genom en ändring av 14 § ge stöd för en mera restriktiv tillämpning av paragrafen. I en den 19 december 1955 dagtecknad promemoria, som överlämnats till oss, har han sammanfattat sina synpunkter.

Den kvantitativa belastningen av byrån, som blivit en följd av omläggningen, är högst betydande. Antalet under tiden 1 juli 1952—1 december 1955 av biografbyrån prövade ärenden om förhandsbesked (vardera en film) med fördelning på bifall respektive avslag redovisas sålunda.

Tidsperiod	Antal	Bifall	Avslag
1952 1 juli—31 december	34	23	11
1953	70	51	19
1954	71	52	19
1955 1 januari—30 november	42	24	18
	217	150	67

Av hela antalet ärenden ha 48 avsett längre filmer av biografrepertoartyp (29 meddelades och 19 vägrades förhandsbesked). 63 % av de 150 filmer, för vilka förhandsbesked lämnats, ha utgjort smalfilmer.

I den mån kännedomen om bestämmelserna i 14 § andra stycket ökas är det sannolikt, att filmägare av olika kategorier, professionella och amatörer, i större omfattning än nu komma att tillvarataga möjligheterna att erhålla skattebefrielse, icke minst därför att en dylik prövning av biografbyrån ej medför några kostnader för sökanden, varken granskningsavgift (som är knuten till *censureringen* av filmen) eller stämpelavgift. En i och för sig ej obefogad ändring i avgiftshänseende skulle möjligen kunna föranleda till ett något noggrannare övervägande, innan en ansökning om nöjesskattebefrielse inlämnas till biografbyrån.

Biografbyrån har, framhålles det i promemorian, enligt förarbetena till nämnda författningsrum att vid prövning av fråga om visningen av en film kan anses ägnad att tjäna vetenskapligt ändamål eller upplysnings-, undervisnings- eller uppfostringssyfte att iakttaga en restriktiv tillämpning av bestämmelsen. Följande uttalande av 1949 års filmkommitté åberopas som stöd för att *underhållningsfilmen* — även konstnärligt högklassig sådan — måste hållas utanför ramen för den i 14 § avsedda skattebefrielsen.

Det ligger — — — i sakens natur, att gränsen mellan underhållnings- och undervisningsfilm ibland kommer att bli svår att dra. Kommittén anser, att man till undervisningsfilm måste räkna sådan film, som inte bara innehåller undervisande inslag utan där det undervisande inslaget är starkt framträdande. All god film kan visserligen anses som uppfostrande eller undervisande, men det är icke avsikten med denna bestämmelse att medge någon allmän nöjesskattebefrielse åt konstnärligt högtstående film, varvid en gränsdragning skulle bli ytterst besvärlig.

Enligt förarbetena, framhålles det vidare i promemorian, avses endast sådan upplysning, undervisning eller uppfostran som är av »allmänt värde för samhället» skola berättiga till skattebefrielse. Innebörden av detta uttryck är icke fullt klar, anser biografbyrån, som härom anför följande.

Inläggs däri någonting i analogi med uttrycket »allmännyttigt ändamål» i 15 § nöjesskatteförordningen (dvs. sådant konkret ändamål vars främjande kan betraktas vara av intresse för stat eller kommun eller någon organisation av den i sistnämnda paragraf angivna typen)? När är undervisningen »av *värde* för samhället» respektive »av *allmänt värde* för samhället»? Avses möjligen att filmen — även om den har förtjänstfulla instruktiva eller informerande egenska-

per — icke får vara alltför begränsad till sin avsedda publikkrets eller alltför exklusiv till sin uppläggning (bortsett från filmer som tjänar direkt vetenskapligt ändamål, t. ex. en medicinsk film om tekniken vid vissa typer av kirurgiska operationer)? Den sista frågan ligger bestickande nära till för ett jakande svar — men analyserar man problemet, kommer man in på graderingar i det enskilda fallet. Det är ju möjligt, att en bra film om spinnfiske eller filmer berörande någon form av hobbyverksamhet bör uteslutas från tillämpningsområdet. Å andra sidan är det tydligt, att vissa yrkesundervisningsfilmer — exempelvis om sadelmakeri — riktar sig till eller kan förväntas intressera blott en mycket begränsad publik men ändock kan sägas ha ett »allmänt värde för samhället» såsom ett led i befordrandet av sysselsättningsmöjligheterna på arbetsmarknaden. Med det sagda har antytts, att rekvisitet i fråga ger rum för tämligen subjektiva värderingar.

Ofta är det också svårt att dra gränsen mellan »upplysning», värd att befrämja, och »propaganda» av typ att diskvalificera från förmånen av skattebefrielse. Avvägningsproblem kan här möta. Det finns exempel på utomordentligt skickligt upplagda informations- och propagandafilmer om svenska industrier eller storföretag eller märkesprodukter. Ej sällan kan dylika filmer betraktas som allmänt värdefulla vid sidan av sin a priori åsyftade reklam- eller propagandamission. Individuella graderingar måste göras i sådana fall.

De principer, som biografbyrån vid sin bedömning nu följer, sammanfattas i promemorian sålunda:

1) undervisningen etc. skall vara ägnad att främja något påtagligt eller klart framhållet »allmänsyfte», som kan någorlunda förutsättas kunna vinnas;

2) undervisningen etc. skall ges i en pedagogiskt och filmiskt tillfredsställande form (avseende sådana faktorer som komposition och utredigering, sovring av fakta, strävan att förklara och berätta);

3) undervisningen etc. skall vara vederhäftig i sak och dokumentering samt i förekommande fall (såsom t. ex. beträffande ett ämne av typen sexualupplysning) överensstämma med de direktiv och riktlinjer i ämnet som hävdas av de på området auktoritativa myndigheterna.

Från biografbyråns sida har betonats, att det är nödvändigt med en klarare och mera preciserad formulering av 14 §, om man skall kunna förebygga risken för en »inflation» på föreliggande område. Även fiskaliska skäl skulle tala härför. Det har icke varit möjligt att få någon säker uppfattning om det skattebortfall, som föranletts av ifrågavarande paragraf. Att den i vissa fall fått betydande ekonomiska konsekvenser för statsverket är dock ganska givet.

Att med bibehållande av den målsättning, som legat till grund för paragrafens utformning, genomföra en ändring av stadgandet i angivet syfte synes oss knappast möjligt. Vi ha övervägt olika möjligheter att genom omredigering av paragrafens andra stycke lämna rum för en skärpning av biografbyråns praxis. Ett stadgande av innehåll, att filmens visning skall vara ägnad att *uteslutande* tjäna berörda ändamål, torde komma att i alltför hög grad begränsa paragrafens tillämpningsområde. Effekten torde

bli densamma, om man förutsätter, att endast *pedagogiskt* värdefulla filmer skola berättiga till skattebefrielse.

Den möjligheten föreligger givetvis att i anslutning till 14 § andra stycket meddela förtydligande anvisningar angående dess tillämpning. Att i särskild ordning lämna detaljerade föreskrifter för biografbyråns bedömande i dessa frågor torde emellertid icke vara att tillråda. Icke heller ha vi ansett oss böra genom några uttalanden binda biografbyrån i dess fortsatta verksamhet på detta område. Vi finna det emellertid angeläget att framhålla önskvärdheten av en fortsatt restriktiv tillämpning av nämnda författningsrum.

Här skola ytterligare beröras ett par frågor, som 14 § i dess nu gällande lydelse givit anledning till.

Skyldighet att erlägga nöjesskatt föreligger icke för biografföreställning med film, vars visning enligt särskilt, före föreställningens hållande *lagakraftvunnet* förhandsbesked förklarats vara ägnad att tjäna ändamål eller syfte som i 14 § avses. Detta innebär att föreställningar som anordnas, innan biografbyråns beslut i befrielseärende vunnit laga kraft, icke omfattas av skattebefrielsen. Enligt vad vi erfarit har denna passus ibland förbisetts av de befrielsesökande, som därigenom kommit att åsamkas större eller mindre ekonomiskt avbräck. Därtill kommer, att bestämmelsen på denna punkt icke tolkas enhetligt av beskattningsmyndigheterna.

I propositionen 1952: 178, som låg till grund för beslutet om ändring av 14 §, berör föredragande departementschefen denna fråga och uttalar härom följande.

> Ett spörsmål, som i detta sammanhang bör uppmärksammas, är om biografbyråns förhandsbesked skola tillämpas oavsett om de vunnit laga kraft eller icke. Om ett icke lagakraftvunnet förhandsbesked trädde i tillämpning och Kungl. Maj:t därefter upphävde beslutet, skulle följden bli att nöjesskatt finge påföras i efterhand för dittills obeskattade föreställningar. En sådan ordning skulle utan tvivel medföra åtskilliga olägenheter. Jag förordar därför, att skattebefrielse skall kunna medgivas endast med stöd av förhandsbesked, som vunnit laga kraft innan föreställningen hålles.

Häremot synes icke vara något att invända. Möjligen skulle en uppmjukning av bestämmelsen kunna ske på så sätt, att om den skattskyldige förevisar filmen, innan biografbyråns beslut vunnit laga kraft, skall han icke blott avge deklaration i vanlig ordning utan även erlägga enligt deklarationen upplupen nöjesskatt men med rätt för honom att — sedan beslutet vunnit laga kraft eller fastställts i högre instans — få skatten restituerad. Några väsentliga olägenheter av en sådan ordning torde knappast komma att uppstå. Vi ha emellertid icke velat gå längre än att antyda denna möjlighet att komma till rätta med föreliggande problem.

I praxis har vidare fråga uppkommit, om och i vad mån skattebefrielse skall medges för en biografföreställning, vid vilken flera filmer — därav

en skattebefriad — förevisats. Detta spörsmål har också uppmärksammats under förarbetena till 1952 års författning om ändring av 14 §. I förenämnda proposition uttalar således departementschefen härom bl. a. följande.

Som framhållits kan vid en och samma föreställning förekomma visning av både undervisningsfilm och film, vilken icke har sådan karaktär som avses i 14 §. Nöjestillställningar med inslag av såväl filmförevisning som andra nöjesanordningar torde också förekomma. I fortsättningen liksom hittills måste det därför bli uppbördsmyndighetens sak att avgöra, om skatt i det enskilda fallet skall utgå eller icke. Uppbördsmyndigheten är bunden av förhandsbeskedet endast vad angår bedömningen av syftet med visningen av den särskilda filmen. Vid prövningen av frågan, om nöjesskatt skall utgå för föreställningen, har myndigheten att därjämte i förekommande fall tillämpa bestämmelsen i 19 § nöjesskatteförordningen, enligt vilken en tillställning sammansatt av olika delar skall bedömas med hänsyn till sitt huvudsakliga innehåll och syfte.

Vi kunna för vår del icke heller finna annat än att huvudsaklighetsregeln bör tillämpas här som eljest vid bedömning av om nöjesskatt skall utgå för en tillställning med såväl skattepliktiga som skattefria inslag. Att införa bestämmelser om delbefrielse i fall, varom här är fråga, synes knappast vara av behovet påkallat. En repartisering av nöjesskatten för en biografföreställning i förhållande till filmernas längd torde för övrigt endast bli aktuell i det fåtal fall, då skattefrihet föreligger för fyllnadsfilmer av olika slag.

4. Fråga om befrielse enligt 16 § utan ansökan

Skall behållningen av en nöjestillställning användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, äger vederbörande länsstyrelse — efter kommunens hörande — med stöd av 16 § nöjesskatteförordningen medge befrielse från skyldighet att erlägga nöjesskatt. Såsom exempel på ändamål av här ifrågavarande slag anges i paragrafen beredande av hjälp åt behövande eller sjuka, främjande av barns eller ungdoms vård, fostran eller utbildning samt stödjande av rikets försvar.

En undersökning, som verkställts inom riksräkenskapsverket och som ställts till vårt förfogande, synes ge vid handen att tillämpningsområdet för 16 § numera stabiliserats. Länsstyrelsernas avgöranden på detta område förete således en viss homogenitet. Röda korset, Rädda barnen, De blindas vänner, Sällskapet Länkarna och andra hjälporganisationer erhålla genomgående nöjesskattebefrielse för sina nöjestillställningar. Enahanda är förhållandet med scoutrörelsen, skytterörelsen, lottarörelsen o. s. v.

Vid en av våra konferenser framfördes förslag om att nöjesskattebefrielse, där sådan kan anses på förhand given, skall kunna erhållas utan särskild ansökan. I anslutning härtill har *Sveriges scoutförbund* sedermera i en till oss ställd, den 4 februari 1955 dagtecknad skrift utvecklat sina

synpunkter på denna fråga. Efter att ha erinrat om att förbundet och till detta anslutna scoutkårer undantagslöst erhålla total skattebefrielse för av dem anordnade nöjestillställningar kommer förbundet in på ansökningsförfarandet och anför härom bl. a. följande.

Detta förutsätter dock ansökan till länsstyrelsen och understundom inbetalning av nöjesskatt, som efter vederbörligt bifall restitueras. Det i och för sig okomplicerade ansökningsförfarandet innebär likväl en belastning för scoutledarungdomen, som rekryteras ur alla samhällskategorier och därför i många fall saknar handlag med skrivbordsarbete.

Sålunda skulle det innebära en högst avsevärd lättnad för scoutrörelsen i landet om skattebefrielse kunde beredas utan ansökningsförfarande. Även för berörda myndigheter borde en sådan ordning medföra en välkommen arbetsbesparing.

Vissa av de lokala skattemyndigheterna ha också i sina utlåtanden till oss föreslagit, att generell nöjeskattebefrielse i förenklingssyfte bör medges för vissa fall, där behållningen av tillställningen uppenbarligen skall användas för allmännyttigt ändamål. *Drätselkammaren i Växjö* anför härom följande.

Dock synes vissa slag av nöjestillställningar kunna generellt undantagas för beskattning. Härvid åsyftas sådana tillställningar, vars behållning är avsedd tillfalla insamlingar för välgörande ändamål, såsom exempelvis Barnens Dag, Rädda Barnen, Europahjälpen, Cancerforskningen, Sverige hjälper och liknande, ävensom tillställningar, som anordnas av skolelever för erhållande av medel till skolresor eller annat för elevernas gemensamma intresse avsett ändamål.

Framställningar om nöjesskattebefrielse för de åberopade ändamålen inkomma årligen. Ett generellt undantagande av dessa skulle innebära en lättnad i den administrativa handläggningen av nöjesskatteärenden.

Drätselkammaren i Göteborg är av samma uppfattning. Enligt *drätselkammaren i Vänersborg* skulle det i dessa fall vara tillfyllest med en anteckning om förhållandet på deklarationens baksida. *Drätselkammaren i Falun* nämner i detta sammanhang endast tillställningar, som anordnas av skolungdom, och utgår ifrån att rektors övervakning i dylika fall är en tillräcklig garanti mot missbruk.

Att ansökningsförfarandet i de fall, varom här är fråga, för mången ter sig som en ren pappersexercis, är lätt att förstå. Det är ingen som ifrågasätter annat än att berörda nöjestillställningar — med undantag för sådana, som anordnas av skolungdom — ha anordnats uteslutande i välgörande eller allmännyttigt syfte. Det oaktat äro vi icke beredda att föreslå en generell skattebefrielse av här ifrågavarande slag. Författningen förutsätter nämligen, att en offentlig kontroll utövas beträffande *användningen* av de medel, som det allmänna genom skattebefrielsen avhänder sig. Deklarationsskyldigheten och ansökningsförfarandet ge möjligheter härtill. Ett bifall till föreliggande yrkande skulle innebära, att det allmänna utan vägande skäl skulle avstå från dessa kontrollmöjligheter.

5. Kontroll av behållningens användning vid skattebefrielse enligt 16 §

Förutsättning för skattebefrielse enligt 16 § nöjesskatteförordningen är, att behållningen av den nöjestillställning, för vilken skattebefrielse yrkas, uteslutande skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål.

För att ansökan om skattebefrielse skall kunna upptagas till prövning, får den enligt 18 § andra stycket icke ha inkommit senare än tre månader efter det tillställningen ägt rum. Vid denna tidpunkt torde som regel eventuellt uppkommen behållning av tillställningen ännu icke ha förbrukats för avsett ändamål. Därtill kommer, att behållningen i många fall är avsedd att användas på längre sikt och fördenskull måste på ett eller annat sätt fonderas.

Länsstyrelsen i Kalmar län har i en skrivelse till justitiekanslersämbetet den 9 november 1954 tagit upp frågan om kontroll av behållningens användning vid bifall till begäran om skattebefrielse enligt 16 § för ett speciellt ändamål av mera långsiktig art, nämligen anordnande av idrottsplats. Länsstyrelsen, som haft att taga ställning till ett flertal framställningar från smärre idrottsföreningar på landsbygden om skattebefrielse för sådant ändamål, uttalar härom följande.

Medlemmarna i ifrågavarande föreningars styrelser, som i allmänhet allenast utgöres av idrottsintresserade ynglingar, växlar år från år, varför någon kontinuitet i vederbörande styrelse icke föreligger. Det har därför synts länsstyrelsen synnerligen otillfredsställande, att någon kontroll icke utövas över att det belopp, för vilket befrielse från nöjesskatt erhålles, användes för det ändamål, som är en förutsättning för befrielse från nöjesskatt. Länsstyrelsen har därför ifrågasatt, att i samband med meddelande av beslut om befrielse från nöjesskatt i därför särskilt påkallade fall föreskriva att behållningen av den tillställning, för vilken befrielse från nöjesskatt medgives, skall deponeras hos vederbörande kommunalnämnd, som skulle ha att tillse, att beloppet användes för uppgivet ändamål.

I avsaknad av författningsbestämmelser, som uttryckligen ge länsstyrelsen befogenhet att i samband med beslut om befrielse från nöjesskatt föreskriva sökanden dylikt villkor, hemställde länsstyrelsen i ovanberörda skrivelse om ett uttalande av justitiekanslersämbetet i saken. Genom beslut den 11 februari 1955 fann ämbetet framställningen ej föranleda annan åtgärd än att densamma skulle överlämnas till oss.

Sedermera har länsstyrelsen direkt till oss framfört sina synpunkter på hithörande spörsmål och anhållit, att detsamma måtte upptagas till behandling i samband med pågående översyn av nöjesskatteförordningen.

Det synes bland länsstyrelserna i allmänhet råda ovisshet beträffande befogenheten att kontrollera behållningens användning vid skattebefrielse enligt 16 §.

Länsstyrelsen i Kristianstads län säger sig ej ha kunnat undgå att ställa sig frågan, huruvida den redovisade behållningen verkligen kommit det

uppgivna ändamålet — exempelvis anläggning av idrottsplats — till godo. En effektiv och fullständig kontroll i efterhand anser länsstyrelsen emellertid svårligen kunna åstadkommas i praktiken.

Av annan uppfattning är *länsstyrelsen i Västmanlands län,* som yrkar på bestämmelser icke blott om rätt att kontrollera behållningens användning utan även om skyldighet att i förekommande fall återbetala nöjesskatten. Länsstyrelsen anför härom följande.

Nuvarande lagstiftning synes icke medgiva länsstyrelsen någon rätt att kontrollera huruvida nöjesskatt, beträffande vilken befrielsebeslut föreligger, använts för uppgivet ändamål. Även om missbruk torde vara sällsynta, vill länsstyrelsen dock ifrågasätta om det ej vore lämpligt med stadgande av innehåll, att därest sådan nöjesskatt icke kommer till användning på sätt avsetts i länsstyrelsens beslut, frågan om medlens vidare användning skall underställas länsstyrelsen. Hava medlen förbrukats i strid med innehållet i länsstyrelsens beslut synes skyldighet böra åläggas anordnaren att återbetala nöjesskatten. Tillika bör stadgas rätt för länsstyrelsen att taga del av bokföring och andra handlingar, som utvisa medlens användning.

Det föreligger, som *länsstyrelsen i Uppsala län* påpekar, en bestämd skillnad mellan det fall, då skattebefrielse medges efter preliminärt beslut härom med stöd av 18 § första stycket och normalfallet, då befrielse medges utan föregående preliminärt beslut. Länsstyrelsen utvecklar förhållandet vidare.

I det förra fallet skall redovisning inges innan befrielse får medges, och befrielse kan vägras t. ex. därför att behållningen på grund av anordnarens egna omkostnader blivit förhållandevis ringa. Här förekommer sålunda en viss kontroll rörande användningen av de vid nöjestillställningen influtna medlen. Motsvarande kontroll kommer däremot icke till stånd, därest anordnaren utan föregående preliminärt beslut söker befrielse från skatten enligt 16 §. Föreskrift om redovisning saknas nämligen i detta fall och av deklarationen framgår icke, hur de influtna medlen disponerats.

Drätselkammaren i Sundsvall anser icke heller den redovisning, som skall avges enligt 18 § andra stycket, vara tillfyllest.

Av denna redovisning skall framgå kostnader och intäkter för tillställningen. Av bestämmelserna följer, att redovisning kommer att lämnas inom kort efter det tillställningen avhållits. På grund härav kan som regel uppbördsmyndigheten icke få kännedom om det belopp, som skall användas till det ändamål, för vilket befrielse sökes. Det torde sålunda icke vara tillfyllest med en redovisning över kostnader och intäkter för tillställningen, utan nöjesanordnaren bör vara skyldig att med verifikationer eller på annat sätt styrka användningen av den nettobehållning, som kan ha uppkommit vid viss nöjestillställning. Först efter granskning av dylika verifikationer bör slutlig befrielse kunna meddelas.

Som vi i annat sammanhang framhållit, torde det få anses självklart, att skattemyndigheterna äga rätt att kontrollera behållningens användning vid medgivande av skattebefrielse enligt 16 §. Att föreskrifter om redovisning lämnats allenast för de fall, då preliminär befrielse medges, kan

knappast tagas till intäkt för en motsatt uppfattning. Ett stöd för denna vår åsikt finna vi i regeringsrättens utslag i det s. k. Träkvista-fallet (RÅ 1954 not. Fi 302), som också vunnit efterföljd i länsstyrelsernas praxis.

Hinder föreligger således enligt vår uppfattning icke mot att länsstyrelse även, då nöjesskattebefrielse medges i vanlig ordning, i efterhand kontrollerar behållningens användning eller — i förekommande fall — så långt möjligt sörjer för att villkoren för skattebefrielse iakttagas av den skattskyldige. Någon komplettering av bestämmelserna på denna punkt torde fördenskull icke vara erforderlig.

I detta sammanhang vilja vi beröra en fråga, som kan sägas ha aktualiserats genom det ovannämnda Träkvista-fallet, nämligen i vilken utsträckning man i förekommande fall bör föreskriva att medlen skola spärras. I nämnda fall synes förutsättningen för nöjesskattebefrielse ha varit, att hela behållningen insattes på spärrat konto. En så långt gående åtgärd anse vi för vår del principiellt oriktig och ägnad att försvåra fullföljandet av det ändamål, vartill medlen avses skola användas. Det bör enligt vår uppfattning vara tillfyllest, att nöjesskatten avsättes på angivet sätt. Om det ändamål, varpå skattebefrielsen grundas, icke fullföljes, har anordnaren nämligen att återbetala i varje fall statens andel av nöjesskatten.

6. Ändring av 18 § andra stycket

I en till länsstyrelsen i Kristianstads län ställd, den 8 juli 1954 dagtecknad skrift anhöllo Tomelilla lottakår, Tomelilla hemvärnsförening och Tomelilla befälsutbildningsförening om befrielse från nöjesskatt för nöjestillställningar, som föreningarna gemensamt anordnat i Tomelilla den 12 och den 13 juni 1954.

Ansökan ingavs till kommunalfullmäktige i Tomelilla köping och behandlades av kommunalfullmäktige vid sammanträde den 30 augusti 1954. Justeringen av protokollet från sammanträdet blev emellertid på grund av mellankommande hinder fördröjd med påföljd att ansökan inkom till länsstyrelsen först den 14 september 1954. Enär ansökan således icke inkommit till länsstyrelsen inom den i 18 § andra stycket nöjesskatteförordningen föreskrivna tiden, fann länsstyrelsen i resolution samma dag sig förhindrad upptaga densamma till prövning.

I en till finansdepartementet ställd, den 8 oktober 1954 dagtecknad skrift anhöllo berörda organisationer, att det av dem inbetalade nöjesskattebeloppet måtte restitueras, oaktat ansökan om skattebefrielse inkommit till länsstyrelsen en dag för sent. Sedan länsstyrelsen i utlåtande den 20 december 1954, under åberopande av rättsfallet i RÅ 1948 not. Fi 511, avstyrkt bifall till framställningen, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 21 januari 1955 ansökningen icke kunna av Kungl. Maj:t bifallas.

Kungl. Maj:t förordnade samtidigt, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till oss för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

Det är en bland länsstyrelserna rätt utbredd uppfattning, att den i 18 § andra stycket angivna tidsfristen visat sig vara alltför kort. *Överståthållarämbetet* ifrågasätter således, om icke den tid, inom vilken ansökan om skattebefrielse enligt 16 § skall vara inkommen för att kunna upptagas till prövning, bör utsträckas. Ämbetet uttalar härom.

Särskilt vid tillställningar, som en längre sammanhängande tid pågått dag efter dag, ha trots tydliga anvisningar på ansökningsblanketten rättsförluster uppstått på grund av missuppfattning av innebörden i gällande bestämmelser. Även i övrigt torde den relativt snäva tidsfristen åsamka rättsförluster, vilket bl. a. torde sammanhänga därmed, att täta personbyten på kassörsposter och liknande äro rätt vanliga med påföljd att organisationerna ha svårt att upprätthålla kontinuitet i handhavandet av hithörande frågor. Ofta äro tillställningar av befrielsekvalificerat slag knutna till sommarsäsongerna, vilket stundom medfört svårigheter för vederbörande anordnare att åstadkomma redovisning av tillställningens resultat därför att dessa uppgifter infalla under den normala semestertiden. Det förtjänar också tilläggas, att många ha den uppfattningen — som icke är riktig — att *både* ansökan *och* redovisning skola avlämnas inom tremånadersfristen. Om redovisningen icke hinner slutföras under denna tid, underlåter vederbörande ibland att ingiva befrielseansökan och litar därvid på att myndigheterna ändå skola pröva en sedermera ingiven ansökan. Man har med andra ord icke klart för sig, att föreskriften om ansökningstiden måste av myndigheterna iakttagas och att svårigheter med redovisning icke utgöra något skäl för efterlåtenhet härutinnan. Nämnda inställning torde å sin sida delvis sammanhänga med att kommunerna ofta icke torde upprätthålla en sträng praxis i förevarande avseende såvitt avser ansökningar beträffande kommunal nöjesskatt.

Ett utsträckande av tidsfristen till förslagsvis sex månader bör kunna ske utan större olägenhet för vederbörande myndigheter, anser ämbetet. Den förmån, som möjligheten till skattebefrielse utgör, bör emellertid enligt ämbetet kunna motivera, att ansökningstiden fortfarande hålles relativt snäv, framför allt av arbetstekniska skäl.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser, att det av ifrågavarande författningsrum bör klart framgå, att ansökan om skattebefrielse skall ha inkommit till länsstyrelsen (och således ej till någon annan myndighet) inom tre månader efter det nöjestillställningen ägt rum.

Även *länsstyrelsen i Skaraborgs län* berör de rättsförluster, som uppstå därigenom att ansökningen ingivits till vederbörande kommun i stället för till länsstyrelsen och måhända genom kommunens vållande kommit länsstyrelsen till handa först efter det att den föreskrivna ansökningstiden gått till ända. För att råda bot härför anser länsstyrelsen en viss uppmjukning av bestämmelserna böra ske.

Länsstyrelsen vill i anledning härav ifrågasätta, om icke berörda stadgande borde ändras på det sätt, att sådan ansökan skulle kunna av länsstyrelsen upptagas till prövning, om det kunde tillförlitligen styrkas att ansökan inkommit till kommunen inom 3-månaderstiden. Tillika borde i tillämpningsföreskrifterna till nöjesskatteförordningen intagas en föreskrift om att ansökan som inkommit till uppbördsmyndigheten omedelbart skulle av denna vidarebefordras till länsstyrelsen.

Allmänheten synes ha svårt att lära sig iakttaga bestämmelserna i 18 § andra stycket och att inge ansökan till rätt myndighet, konstaterar *länsstyrelsen i Västmanlands län* och har därmed summerat erfarenheterna av nämnda författningsrum vid dess praktiska tillämpning. Länsstyrelsen anför vidare.

Länsstyrelsen har gjort den erfarenheten, att vid flera tillfällen inträffat sådana omständigheter, varöver anordnaren icke kunnat råda, med påföljd, att ansökningar om befrielse för sent kommit länsstyrelsen tillhanda. Så har till exempel ansökningen ingivits till vederbörande kommun i och för dess ställningstagande till frågan om befrielse, och kommunen har i sin tur överlämnat ärendet efter tremånadersfristens utgång. Länsstyrelsen vill därför ifrågasätta, om icke länsstyrelsen kunde tilldelas befogenhet att upptaga ansökning till prövning, fastän den inkommit sedan tre månader efter det tillställningen ägt rum.

Föreskrifterna i 18 § andra stycket tolkas restriktivt av de tillämpande myndigheterna. Har en ansökan om skattebefrielse enligt 16 § inkommit för sent till vederbörande länsstyrelse, avslås den således utan vidare prövning. Det återstår i sådana fall endast att i en framställning till Kungl. Maj:t söka utverka önskad befrielse från staten tillkommande nöjesskatt.

I anledning av en sådan framställning från Föreningen Barnens dag i Jönköping har Kungl. Maj:t i propositionen nr 86 till 1955 års riksdag föreslagit riksdagen, att föreningen måtte befrias från betalningsskyldighet för staten tillkommande nöjesskatt, 9 245 kronor 53 öre, för vissa av föreningen anordnade barnensdagsfestligheter. Sedan bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 22 hemställt, att riksdagen måtte medge föreningen begärd befrielse från återbetalningsskyldighet, anmälde riksdagen i skrivelse den 23 mars 1955 (nr 149), att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med utskottets hemställan. I enlighet härmed medgav Kungl. Maj:t — samtidigt som av föreningen anförda besvär avslogs — genom beslut den 15 april 1955 föreningen befrielse från ifrågavarande återbetalningsskyldighet.

I många fall torde det ställa sig mycket svårt att inom en så relativt kort tidrymd som tre månader efter det nöjestillställningen ägt rum få fram resultatet av nöjestillställningen. Särskilt otillfredsställande verkar det, när en nöjesanordnare — måhända i avsikt att påskynda ärendets handläggning — insänder ansökan i god tid till den kommunala myndigheten, som sedan av någon anledning dröjer med sitt yttrande över den-

samma och därigenom orsakar att anordnaren går förlustig möjligheten till skattebefrielse.

Vi ha med hänsyn till dessa förhållanden ansett oss böra överväga möjligheterna att genom författningsändring förhindra framtida rättsförluster av här ifrågavarande slag för de befrielsesökande. Det torde icke medföra några som helst olägenheter att, som överståthållarämbetet föreslår, utsträcka den i 18 § andra stycket angivna tidsfristen till sex månader. Förutom en sådan ändring föreslå vi även ett förtydligande av paragrafen, så att därav klart framgår till vilken myndighet ansökan om skattebefrielse skall inges. För att en rationell handläggning av ansökningsärendena icke skall förhindras, föreslås att ansökan skall ha inkommit till länsstyrelsen eller vederbörande kommunala myndighet inom ovan angiven tid. De befrielsesökandes intressen torde härigenom få anses väl tillgodosedda.

7. *Abonnemangsföreställningar*

Enligt 21 § nöjesskatteförordningen skall nöjesskatten erläggas av den, som anordnar nöjestillställningen. Har någon abonnerat en tillställning helt eller delvis samt för tillträde till densamma uttagit avgifter av deltagarna med högre belopp än han erlagt till anordnaren av tillställningen, är abonnenten skyldig erlägga nöjesskatt med skillnaden mellan å ena sidan den skatt, som anordnaren skulle ha erlagt därest skatten beräknats på de av deltagarna till abonnenten erlagda avgifterna, och å andra sidan skatten på de till anordnaren inbetalda avgifterna.

I en den 27 december 1954 dagtecknad skrift har *Andelsföreningen Skådebanan u. p. a.* fäst vår uppmärksamhet på de konsekvenser, förevarande bestämmelser medfört för dess vidkommande. Föreningen anför härom följande.

Den mellan Andelsföreningen Skådebanan u. p. a. och Stockholms olika teatrar träffade överenskommelsen går ut på, att Skådebanan dels betalar ett bestämt gage för respektive föreställningar, dels svarar för nöjesskattens erläggande. Då den nu gällande nöjesskatteförordningen tillkom, blev det bestämt, att teatrarna själva skulle erlägga nöjesskatten även på abonnerade föreställningar, beräknad på det gage, som betalades för föreställningen. Uppgörelsen mellan teatrarna och Skådebanan stod emellertid fast, varför föreningen får förutom gaget också erlägga nöjesskatten till teatern. Men som allt vad teatern erhåller från den abonnerande parten av skattemyndigheterna räknas som gage, räcker det inte med att erlägga 15 % å försålda biljetter. Skådebanan måste i stället erlägga skatt på skatt för att säkerställa teatern för det uppgjorda gaget.

Betalar Skådebanan ett gage av 2 000 kronor till en teater, bör nöjesskatten rätteligen bli 300 kronor. Men genom skattemyndigheternas beräkningssätt måste föreningen erlägga kronor 352: 94 för att teatern skall få ut det fastställda gaget. Säljer Skådebanan sålunda biljetter till en föreställning för ett runt belopp av 1 000 kronor skulle kostnaden bli: 2 000 kronor i gage och 150 kronor i skatt. I stället få vi nu betala gaget plus kronor 352: 94 i skatt. Här uppstår en förlust på gaget med 1 000 kronor plus en förlust på nöjesskatten av kronor 202: 94. Vi få sålunda betala skatt på biljetter som kvarligga osålda.

Att under angivna förutsättningar vid skatteberäkningen inräkna nöjesskatten i gaget är i princip alldeles riktigt och inverkar ju ej på skattens storlek, om abonnentens intäkter minst uppgå till eller överstiga vad han erlagt till anordnaren. Men i den mån abonnenten gör en förlust på osålda biljetter och ändå har att erlägga skatt på hela gaget, utgör detta emellertid ett avsteg från principen, att nöjesskatten i sista hand skall erläggas av besökaren. Med hänsyn härtill föreslå vi ett tillägg till 21 § andra stycket av innehåll att abonnent, som gör förlust på en nöjestillställning, skall äga rätt att efter ansökan återfå vad han kan ha erlagt för mycket i skatt.

KAP. VIII

Sammanfattning av utredningens förslag

Nöjesskattebefrielse

För närvarande kan nöjesskattebefrielse under vissa förutsättningar medges för vissa slag av nöjestillställningar (3 § andra stycket), för vissa kategorier av anordnare (13 och 15 §§) samt för nöjestillställningar, som anordnas för vissa ändamål (14 och 16 §§). Vid utarbetandet av våra förslag ha vi icke funnit anledning frångå denna tekniska uppläggning. I 3 § ha vi föreslagit en ändring, varigenom skattefrihet medges för följande slag av nöjestillställningar, nämligen

a) teaterföreställning, musikunderhållning, litterär underhållning och uppvisning i konstnärlig dans;

b) uppvisning eller tävling i icke professionell sport, idrott eller gymnastik; samt

c) tillställning, som anordnas i kyrka eller annan gudstjänstlokal.

För att tillgodose behovet av skattelättnad för de organisationer, som avses i 15 §, har vidare en viss uppmjukning av denna paragraf ansetts erforderlig. Vi ha ansett det vara en god hjälp för berörda organisationer, om man lättar något på begränsningarna med avseende på nöjestillställningens art. Vårt förslag i denna del går ut på att nöjesskattelindring skall åtnjutas även för tillställningar, i vilka till huvudsaklig del ingår dans eller marknads- och tivolinöjen. Biografföreställningar skola däremot, liksom hittills, icke berättiga till skattelindring.

Med de ändringar, som sålunda föreslagits, torde enligt vår uppfattning föreliggande yrkanden om skattelättnader för ideella organisationer bli väl tillgodosedda. Den övre gränsen för skattelindring enligt 15 § ha vi således icke funnit anledning ändra på. En skattelindring för bruttointäkter upp till och med nu gällande gränsbelopp av 1 000 kronor torde vara tillfyllest.

En förutsättning för den skattebefrielse, som enligt 16 § andra stycket kan komma i fråga för skolungdom, är att andra nöjen än dans till huvudsaklig del skola ha ingått i nöjestillställningen. Då vi ansett, att de s. k. skoldanserna, där skolans elever själva svara för dansmusiken, icke böra vara uteslutna från skattebefrielsen, ha vi föreslagit, att begränsningen med avseende på dans även i detta sammanhang skall utgå.

Vårt förslag rörande en utvidgning av nöjesskattebefrielsen har beräknats medföra ett skattebortfall om c:a 9 milj. kronor, varav för teater m. m. 2,9 milj. kronor, för idrott 3,8 milj. kronor och för tillställningar,

som avses i 15 § nöjesskatteförordningen, 2,3 milj. kronor. Enligt fördelningsreglerna i 2 § nämnda förordning faller hälften av skattebortfallet eller 4,5 milj. kronor på staten.

Vi ha vidare funnit övervägande skäl tala för en ändring av den praxis, som utvecklat sig vid tillämpningen av 16 § i fråga om nöjestillställningar under medverkan av företagare inom nöjesbranschen. Nöjesskattebefrielse bör enligt vår uppfattning i sådana fall kunna medges oavsett formen för den mellan anordnaren och nöjesidkaren träffade uppgörelsen. Vi ha fördenskull föreslagit ett tillägg till 16 §, enligt vilket befrielse som medges för viss tillställning skall avse inträdes- eller därmed likställda avgifter från samtliga vid tillställningen förekommande anordningar, även om anordnaren av tillställningen mot bestämd ersättning eller andel i inflytande intäkter e. d. anlitat annan person, som tillhandahållit anordningarna eller vissa av dem.

Biografbeskattningen

Vi ha övervägt olika möjligheter att genom en teknisk omläggning av biografnöjesskatten åstadkomma, att en höjning av biografbiljettpriserna i högre grad än nu skulle kunna komma filmproducenterna till godo utan att finna någon fullt acceptabel lösning. Däremot ha vi funnit lämpligt föreslå, att nuvarande skattesatser skola ersättas med en enda skattesats, varigenom skattens progressivitet kommer att upphöra.

Frågan om skattens omläggning har direkt samband med det nuvarande stödet åt den svenska filmproduktionen. En sådan omläggning är emellertid icke ägnad att i nämnvärd grad kompensera ett borttagande av producentstödet. Den andel av en eventuell prishöjning, som tillfaller den svenska filmproduktionen, blir under alla förhållanden relativt obetydlig. Man får därvid också räkna med risken för en minskning av publikfrekvensen. Vidare gynnar den skattesänkning för biljetter i högre prislägen, som blir en följd av omläggningen, icke enbart de svenska filmproducenterna utan kommer jämväl de utländska producenterna till godo.

Med hänsyn härtill och till den svenska filmproduktionens behov av fortsatt stöd ha vi föreslagit, att det nuvarande temporära producentstödet skall ersättas med ett varaktigt sådant av något annan utformning. Meningen är, att biografägarna skola genom generella höjningar av biografbiljettpriserna uttaga och till ett centralt organ, Filmproducenternas redovisningscentral aktiebolag, redovisa tio öre för varje försåld biljett. Ett system med sådana biljettpristillägg (producentandelar) förutsätter, att dessa icke belastas med vare sig nöjesskatt eller filmhyra ävensom att biografägarna icke göra anspråk på någon del därav. Systemets genomförande torde kräva en överenskommelse mellan berörda intressentgrupper (filmproducenter, filmuthyrare och biografägare).

Enligt detta förslag är det ju biografbranschen, som genom att avstå tio öre av priset på varje försåld biljett kommer att svara för stödet eller i varje fall större delen därav. Statens bidrag kommer att begränsas till skatten på denna 10-öring. Eftersom biografägarna torde komma att kompensera sig för producentandelen genom prishöjningar, torde någon skatteminskning för det allmänna icke komma att uppstå. För statens vidkommande medför omläggningen i stället en ökning av skatteintäkterna med inemot 3 milj. kronor, vartill det nuvarande stödet beräknas uppgå.

Vårt förslag om att ersätta den progressiva skatteskalan med en enhetlig skattesats är däremot av kostnadskrävande natur. Den genomsnittliga skattesatsen uppgår för närvarande till 38,3 %. Vi ha föreslagit, att biografnöjesskatten skall utgå efter en skattesats av 35 %. Räknat på den för budgetåret 1953/54 redovisade totala bruttointäkten — 163,7 milj. kronor — medför skattesänkningen under i övrigt oförändrade förhållanden ett skattebortfall av inemot 5,5 milj. kronor. Förutsättningen för en skattesänkning av denna storleksordning är emellertid, att producentandelssystemet kommer till genomförande. Om så icke blir fallet, torde skäl för en effektiv skattesänkning icke längre föreligga.

Det nya stödet har beräknats tillföra den svenska filmproduktionen c:a 5,6 milj. kronor årligen. Enligt vårt förslag skall huvuddelen eller tre fjärdedelar härav fördelas efter i stort sett samma grunder som det nuvarande statliga producentstödet, d. v. s. i förhållande till filmernas spelintäkter under året. Av inflytande producentandelsmedel skola minst 3,5 milj. kronor fördelas på detta sätt.

En fjärdedel av medlen skall användas för vissa särskilda ändamål. I första hand skall härför avsättas ett belopp av 1,2 milj. kronor. Av dessa medel avses 800 000 kronor skola utdelas i form av premier till producenter av konstnärligt högtstående svenska långfilmer, 100 000 kronor användas för premiering av konstnärligt högtstående eller eljest värdefulla svenska kortfilmer och 250 000 kronor för stödjande av svensk barnfilmproduktion. Återstående 50 000 kronor avses skola användas för anslag till forskning m. m. på filmens område.

För administrationen av det nya stödet ha vi tänkt oss, att filmproducenter och andra representativa organisationer inom den svenska film- och biografbranschen skola bilda ett särskilt bolag, kallat Filmproducenternas redovisningscentral aktiebolag. Bolagets styrelse, som avses skola bestå av fem personer, skall vara sammansatt av företrädare för berörda intressenter: filmproducenter, filmuthyrare och biografägare. En ledamot och en suppleant för denne ha vi ansett böra utses av Kungl. Maj:t. Det torde böra anförtros åt den av Kungl. Maj:t utsedde ledamoten att fungera som styrelsens ordförande.

Avsikten är, att bolaget i första hand skall uppbära och förvalta produ-

centandelsmedlen. Bolaget avses därjämte skola fördela det egentliga producentstödet mellan därtill berättigade producenter av svensk film. Den del av producentandelsmedlen, som skall användas för uppmuntran av en högklassig svensk filmproduktion m. m., skall däremot av bolaget avskiljas och ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för tillgodoseende av ifrågavarande ändamål. Fördelningen av dessa medel måste baseras på en prövning av de filmer, som skola premieras eller eljest grunda rätt till bidrag. Det är angeläget, att man härvidlag i görligaste mån sörjer för en allsidig och objektiv bedömning av filmerna.

Uppgiften att årligen utdela premierna till förtjänta producenter av svenska långfilmer respektive kortfilmer skall enligt förslaget anförtros åt en särskild jury, bestående av fem opartiska och för uppgiften väl lämpade personer. Juryns ledamöter föreslås skola utses av Kungl. Maj:t för en tid av högst tre år. För att undvika eventuella risker för en alltför ensidig bedömning på längre sikt föreslås vidare, att avgående ledamot icke skall kunna ånyo utses att vara ledamot av juryn.

De medel, som anslås för stödjande av svensk barnfilmproduktion, böra överlämnas till ett organ som skall svara för att medlen användas i detta syfte. 1949 års filmkommitté har föreslagit inrättandet av ett statens barnfilmråd med uppgift att bedöma manuskript till barnfilmer, bedriva upplysningsverksamhet m. m. Med hänsyn till att det kommer att fordras ett särskilt organ för handhavandet av fördelningen av filmpremier etc., ha vi ifrågasatt om man icke bör centralisera alla dessa uppgifter hos ett organ och i stället inrätta ett statens filmråd.

Vad så angår frågan om skattelindring för mindre biografer ha vi funnit den lämpligaste formen för skattelindring vara att för berörda biografer medge skattefrihet för spelintäkter intill ett visst belopp. Vi ha således föreslagit, att anordnare av biografföreställningar för vecka, varunder högst tre föreställningar ägt rum, må åtnjuta skattefrihet för ett intäktsbelopp av högst 200 kronor, därvid antalet barnmatinéer icke skall medräknas.

Det skattebortfall, som kan bli följden av en sådan skattelindring, har beräknats icke komma att överstiga 2 milj. kronor.

Slutligen ha barnfilmklubbar och filmstudios ansetts böra uttryckligen tillerkännas nöjesskattebefrielse för filmförevisningar, som anordnas av dem och till vilka endast medlemmar i respektive organisationer äga tillträde. Med barnfilmklubb avses enligt förslaget organisation, som har till uteslutande syfte att tillgodose behovet av för barn lämpade filmförevisningar. En förutsättning för skattefrihet skall vara, att filmen godkänts av barnfilmjuryn eller annat organ, varom Kungl. Maj:t må bestämma. Vad gäller filmstudios skall filmförevisningen ha anordnats uteslutande för medlemmar och i undervisningssyfte.

Eftersom nöjesskatt hittills icke torde ha avkrävts vare sig barnfilm-

klubbar eller filmstudios, har förslaget icke beräknats komma att medföra något skattebortfall.

Restaurangdansbeskattningen

Att finna någon tekniskt hållbar och med hänsyn till såväl restaurangägare som gäster tillfredsställande form för beskattning av restaurangdans har visat sig vara förenat med betydande svårigheter. Vi ha övervägt möjligheten att genom en ändring av bestämmelsernas tillämpning komma till rätta med föreliggande problem. Att beskatta restaurangens samtliga gäster torde vara en praktiskt genomförbar lösning. Den kan emellertid beräknas i ännu högre grad än den nuvarande beskattningen förorsaka missnöje bland icke dansande gäster. En schablonbeskattning av något slag ha vi av praktiska skäl avstått från att föreslå. Eftersom vi icke funnit några andra alternativ, som äro värda att tagas under övervägande, och då vi icke velat förorda en fortsatt beskattning efter nuvarande linjer, ha vi föreslagit att skatten på restaurangdans skall upphöra.

Ett genomförande av detta förslag har beräknats komma att medföra ett skattebortfall av i runt tal 1,2 milj. kronor.

Varietébeskattningen

Nöjesskatt utgår enligt gällande bestämmelser för varietéunderhållning och därmed jämförlig föreställning på restaurang, i den mån särskild avgift uttages för tillträde till densamma. Vi ha ansett det vara enklast att bibehålla beskattningen av restaurangvarietéer i dess nuvarande form men med en komplettering av beskattningsreglerna liknande den som varit erforderlig för restaurangdansbeskattningen. Anordnas varietéunderhållning eller därmed jämförlig underhållning på restaurang, föreslås således nöjesskatt skola uttagas, även om särskild avgift för tillträde till nöjestillställningen icke uppbäres. Skatt skall i sådana fall utgå med 50 öre för varje person, vilken äger bevista tillställningen. Även i övrigt skall 50 öre utgöra det lägsta belopp, varmed skatten skall utgå.

Denna varietébeskattning har beräknats komma att medföra en nöjesskatteintäkt om minst 0,5 milj. kronor per år.

Besvärsfrågan

Med hänsyn till önskvärdheten att avlasta regeringsrätten en del av dess arbetsbörda ha vi föreslagit en ändring av 30 § nöjesskatteförordningen av innebörd att nöjesskattemålen i fortsättningen skola handläggas av kammarrätten som sista instans. Frågan härom kan emellertid komma att beröras av det resultat den i maj 1955 tillsatta utredningen om fullföljds-

rätt i skattemål kommer fram till. Det kan således komma att visa sig lämpligare att åstadkomma en önskvärd begränsning av tillströmningen av nöjesskattemål till regeringsrätten genom införande av tillståndsprövning, summa revisibilis e. d. En omprövning av frågan kan således bli erforderlig, sedan utredningen om fullföljdsbegränsning slutförts.

Vi ha vidare föreslagit, att stadgandet i 29 § om förlust av rätt till talan på grund av deklarationsförsummelse skall ersättas med bestämmelser om anmaning att avlämna nöjesskattedeklaration vid vite. En häremot svarande ändring av 30 § har vidtagits. Slutligen har förslag utarbetats till en ny 31 § med bestämmelser om bötespåföljd.

Flertalet av våra ändringsförslag äro av den natur, att de vid ett genomförande föranleda minskade nöjesskatteintäkter. I vissa fall kommer dock skatteutfallet att påverkas i motsatt riktning. Genom omläggningen av producentstödet ökas statens andel av nöjesskatten med inemot 3 milj. kronor per år. Vidare kan beskattningen av varietéunderhållning och därmed jämförlig underhållning på restaurang beräknas öka skatteintäkterna med minst 0,5 milj. kronor per år.

Nedanstående sammanställning avser att ge en totalbild av skattebortfallet, beräknat på grundval av föreliggande statistikmaterial, vid ett genomförande av våra förslag:

	Milj. kr.	Stat	Kommun
Skattebefrielse:			
teater m. m.	2,9	1,45	1,45
idrott	3,8	1,9	1,9
15 §	2,3	1,15	1,15
Biografbeskattning:			
teknisk omläggning	5,5	4,1	1,4
skattelindring	2,0	1,5	0,5
Restaurangdans	1,2	0,6	0,6
	17,7	10,7	7,0
Avgår:			
producentstöd	3,0	3,0	—
varietébeskattning	0,5	0,25	0,25
	14,2	7,45	6,75

Det totala skattebortfallet kan således beräknas uppgå till 14,2 milj. kronor. Statens andel härav uppgår till 7,45 milj. kronor och kommunernas andel till 6,75 milj. kronor.

Reservation av ledamoten Carl Christenson i Malmö

Statsmakterna har på olika vägar försökt finna former för att så vitt möjligt göra konsten till en kulturell tillgång för alla samhällsskikt och för alla delar av vårt land. Den beskattning, som i form av nöjesskatt utgår för teaterföreställningar, musikunderhållning och filmprogram, har ändrat betingelserna för utvecklingen. När staten varit i ekonomiskt trångmål har nöjesskatten varit en beskattningsform, som man gärna använt sig av, och någon urskillnad har inte gjorts om en föreställning haft något bildningsfostrande syfte eller ej.

De ändringar i nöjesskatteförordningen, som utredningen föreslagit, har ledamöterna i stort sett varit överens om. Utredningen har emellertid gjort en svårbedömlig gränsdragning mellan teater och revy. Den sistnämnda teaterformen skulle enligt utredningens uppfattning inte kunna betraktas som teaterföreställning. Enligt min mening är revyn en konstart, som har sitt speciella värde. De konstnärliga inslagen i en revy är i regel av hög klass, och revyerna har visat sig utgöra en god skolning för blivande teaterartister. Ungdomens intresse för teater väckes ofta genom revyerna. Ur statsmakternas synpunkt är detta ett intresse värt att odla och befrämja genom att söka höja revykonsten till ett högre plan. De revyer som har högklassig sång, god balett och andra konstnärliga inslag, bör enligt min mening ställas i samma klass som teaterföreställningar.

De flesta teatrar kämpar med ekonomiska svårigheter. De statsunderstödda teatrarna kan i regel inte ha någon helårsengagerad ensemble. Ett viktigt personalkrav, som man förutsätter kommer att lösas, när statsmakterna eventuellt lättar på nöjesskattetrycket, är att de engagerade får del av lättnaderna i form av mera socialt betryggande anställningförhållanden.

I våra nordiska grannländer har utvecklingen under senare år gått mot ett borttagande av nöjesskatten för teaterverksamheten. Sedan den 1 juli 1950 utgår sålunda i Danmark endast skatt på varietéer, som i regel är kombinerade med restaurangrörelse.

Utredningen föreslår att besvärsärendena rörande nöjesskatten överflyttas från regeringsrätten till kammarrätten. Regeringsrättens arbetsbörda i fråga om nöjesskattemål är av ringa omfattning. Den förenkling utredningen föreslagit i fråga om nöjesskatten för teaterföreställningar, restaurangdans och amatöridrott bör medföra, att besvärsfrekvensen kommer att nedgå till ungefär 50 %. Det föreligger inte något starkt vägande skäl att överflytta besvärsärendena till en annan myndighet. Frågan om besvärsmål är även föremål för översyn och utredning av särskilt utsedda besvärssakkunniga. Nöjesskatteförordningens bestämmelser i fråga om besvärsärenden föreslår jag sålunda skola gälla oförändrade.

När det gäller beskattningen av biografföreställningar har statsmakterna gått ganska hårt fram ur beskattningssynpunkt. År 1948 skärptes den progressiva skatteskalan, vilket medfört en genomsnittsbeskattning av 38,3 %. Höjningen av nöjesskatten med det dåvarande penningvärdet orsakade en kraftig nedgång i besöksfrekvensen på biograferna. Detta föranledde filmstopp från de svenska filmproducenternas sida. Efter riksdagens godkännande återbetalades 20 % av nöjesskatten på svenska filmer, vilket innebar en restitution till de svenska filmproducenterna med c:a 3 milj. kronor årligen.

Ett nytt system, som utredningen enats om efter engelskt mönster, går ut på att en viss del, 10 öre, av biobiljettpriset skall vara skattefri. Redovisningen av det skattefria beloppet förutsätter att överenskommelse kan träffas mellan filmproducenterna, biografägarna och filmuthyrarna. Genom en förordning skulle den statliga återbetalningen av bioskatten elimineras och ett redovisningsorgan skulle ombesörja stöd åt de svenska filmproducenterna. Krav anses härvidlag skola ställas på att vissa belopp avsättes för konstnärligt högtstående långfilmer, kortfilmer, svensk barnfilmproduktion och forskning. Jag anser att filmen bör likaväl som teatern ha professur vid svenska universitet. Anslag torde även utgå till Filmhistoriska samlingarna m. fl. institutioner. För att höja filmens konstnärliga värde föreslår jag att medel bör reserveras för premiering av goda manuskript, goda fotograferings- och regiinsatser samt goda skådespelareprestationer. De som skriver manuskripten och skapar rollerna bör bli delaktiga av det ekonomiska stödet genom dylika premier, vilket skulle ytterligare inspirera och höja den konstnärliga halten och sinnet för kvalitet till gagn för svensk film.

Frågan om skattesänkning har aktualiserats genom krisen bland landsbygdsbiograferna. Bilismens utveckling har bidragit till minskad besöksfrekvens på biograferna på landsbygden. När den svenska televisionsverksamheten äntligen kommer igång befaras en allmän nedgång i intäkterna på biobiljetter. I de länder, där man har mångårig erfarenhet av TV-programmens inverkan på biografbesöken, har biobesöksfrekvensen gått ned de första åren ända till 25 %.

Utredningen har föreslagit en skattelindring för de mindre biograferna med en skattefrihet för ett intäktsbelopp av högst 200 kronor per vecka. Skattebortfallet beräknas till c:a 2 milj. kronor årligen. Biografkrisen på landsbygden och för branschen i sin helhet löses inte enbart med dylika åtgärder. I England och Frankrike har biografskatten varit föremål för upprepade skattesänkningar. I Frankrike var skatten i genomsnitt 43 % år 1946 men 1955 endast 32 %. Liknande skattereduceringar har gjorts i England och utgår skatten på biografföreställningar med 31,3 %.

Frågan om en ytterligare sänkning av skatten på biografföreställningar — utredningen föreslår 35 % — torde emellertid övervägas. Staten bör inte

suga ut för mycket skatt av filmbranschen. Det kan bli till skada för företagarna inom branschen och deras anställda. Ur samhällets synpunkt är ungdomens fritidsproblem en viktig sak. Härtill kommer ett förhållande, som enligt mitt förmenande bör tillmätas icke ringa vikt. Biograflokalerna på landsbygden utgör ofta de enda samlingslokaler av betydelse, som finns. De användes för sammanträden inom politiska och ekonomiska föreningar samt inom olika ideella rörelser, vilka saknar egna lokaler. Skulle biograferna av ekonomiska skäl nödgas lägga ner sin verksamhet löper man risk att lokalerna kommer att utnyttjas för andra ändamål, varigenom bygden eller samhället undandras betydelsefulla samlingsmöjligheter för andra ändamål än biografföreställningar. Det har kommit till min kännedom att åtskilliga biografer i de mindre samhällena kommer att nedläggas. I många fall uppgår nöjesskatten till större belopp än vad filmhyran betingar. En nedläggning av biografer på grund av höga skatter och därigenom mindre lönsamhet kan inte vara försvarbart.

Stat och kommun erhåller redan i skatter på biografföreställningar 63 milj. kronor årligen, av vilket belopp staten tar tre fjärdedelar. En förhöjning av biografbiljettpriserna med 25 öre för att täcka ökade kostnader innebär att ytterligare 45 % av detta belopp tillföres det allmänna, varför statsinkomsterna kommer att stiga med ännu några miljoner kronor. Med hänsyn till den stora inkomst det allmänna på detta sätt har torde det böra starkt ifrågasättas om inte en del av nöjesskatten borde tillföras en särskild fondbildning för branschens folk. Medlen från denna fond skulle främst användas till lån eller tillfällig hjälp åt småföretagarna inom branschen. En dylik utdelning från fonden bör också vara till gagn om kreditrestriktionerna fortsätter. Bidrag från fonden skulle även kunna lämnas till uppförande av nya biograflokaler, modernisering och förskönings av gamla inredningar samt förbättring av den tekniska biografutrustningen.

En avsättning av exempelvis 3—4 % av biografskatten till en fondbildning för dylika ändamål skulle skapa trygghet inom branschen samt förebygga de kriser som redan nu hotar och framför allt hotar branschen i framtiden.

Malmö den 29 juni 1956.

Carl Christenson

FÖRFATTNINGSUTKAST

Utkast 1.

Kungl. Maj:ts förordning
angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt.

Kungl. Maj:t har — — — nedan angives.

3 §.

Med nöjestillställning avses i denna förordning:

a) revy-, kabaret- och varietéföreställning;

b) biografföreställning;

c) uppvisning eller tävling i professionell sport, idrott eller gymnastik så ock eljest i skicklighet av visst slag;

d) danstillställning;

e) cirkusföreställning;

f) förevisning av människor, djur eller föremål;

g) marknads- och tivolinöjen; samt

h) annan tillställning, som till sin art och sitt syfte är jämförlig med tillställning som avses under a)—g).

Till nöjestillställning hänföres icke underhållning som anordnas i kyrka eller annan gudstjänstlokal, uppvisning eller tävling i skicklighet, som främst syftar till förkovran i visst yrke, schacktävlan, visning av museum eller annan liknande inrättning, utställning av djur eller utställning av konst eller andra föremål.

Till nöjestillställning, som avses under c) ovan, hänföres icke uppvisning eller tävling som anordnas av organisation, ansluten till Sveriges riksidrottsförbund eller representerad inom Sveriges olympiska kommitté, eller av annan sammanslutning, som enligt medgivande av Kungl. Maj:t må vara likställd med sådan organisation i nu förevarande hänseende.

5 §.

Anordnas underhållning, därvid lämnats medgivande att utskänka rusdrycker jämlikt 52 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen, skall, ändock att särskild avgift för tillträde till nöjestillställningen icke uppbäres, nöjesskatt utgå för densamma.

7 §.

Nöjesskatten utgår med 15 procent å bruttopriset för varje biljett, inberäknat skatten; dock att för biografföreställning nöjesskatten utgår med 35 procent å nämnda pris.

8 §.

För nöjestillställning, som avses i 5 §, skall skatt utgå med lägst femtio öre för varje person, vilken äger bevista tillställningen.

9 §.

Såsom biljettpris — — — till tillställningen.

I biljettpriset för biografföreställning skall icke inräknas belopp, som enligt därom träffad överenskommelse inlevereras till ett av Kungl. Maj:t godkänt redovisningsorgan för att tillföras produktion av svensk film.

13 §.

Anordnare av biografföreställningar må för vecka, varunder högst tre sådana föreställningar — barnmatinéer oräknade — ägt rum, åtnjuta skattefrihet för ett intäktsbelopp av högst 200 kronor.

14 §.

För annan — — — eller uppfostringssyfte.

Ej heller skall nöjesskatt utgå för

a) biografföreställning med film, vars visning enligt särskilt av statens biografbyrå på därom gjord framställning meddelat lagakraftvunnet förhandsbesked är ägnad att tjäna sådant ändamål eller syfte, som avses i nästföregående stycke;

b) visning av film, som godkänts av barnfilmjuryn, under förutsättning att visningen anordnas av organisation med uteslutande syfte att tillgodose behovet av för barn lämpade filmförevisningar; samt

c) visning av film, som i undervisningssyfte anordnas uteslutande för medlemmar i organisation med uppgift att studera filmens konstnärliga och sociala betydelse.

15 §.

Där organisation, som har till huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål och som under de senast förflutna fem åren icke lämnat utdelning åt sina medlemmar, anordnar nöjestillställning, åtnjutes befrielse från nöjesskatt till den del skatten för varje tillställning icke överstiger 150 kronor. Vad nu sagts skall dock icke gälla med avseende å tillställning, i vilken till huvudsaklig del ingår biografföreställning med undantag för sådan filmförevisning, som genom sitt ämnesval är ägnad att direkt främja organisationens syfte.

Folketshusförening eller folkparksförening, så ock annan liknande organisation med uppgift att tillhandahålla samlingslokal skall anses såsom organisation varom i första stycket förmäles, ändå att dess huvudsakliga syfte icke är att främja ändamål som i nämnda stycke sägs.

16 §.

Skall behållning — — — av nöjesskatten.

Vid medgivande av befrielse enligt första stycket från nöjesskatt för viss tillställning, skall befrielsen avse inträdes- eller därmed likställda avgifter från samtliga vid tillställningen förekommande anordningar, även om anordnaren av tillställningen mot bestämd ersättning eller andel i inflytande intäkter e. d. anlitat annan person, som tillhandahållit anordningarna eller vissa av dem.

Befrielse från nöjesskatt må jämväl, enligt i första stycket angivna grunder, medgivas då skolungdom utan medverkan av utomstående anordnar nöjestillställning, vars behållning, utan att vara avsedd för välgörande eller allmännyttigt ändamål, avses skola användas till främjande av skolans bästa eller eljest till att främja elevers gemensamma intresse.

18 §.

Preliminärt beslut — — — över densamma.

Befrielse från nöjesskatt enligt 16 eller 17 § må icke meddelas i anledning av ansökan, som inkommit till länsstyrelsen eller vederbörande kommunala myndighet senare än sex månader efter det tillställningen ägt rum.

21 §.

Nöjesskatten skall — — — anordnar nöjestillställningen.

Har någon — — — inbetalda avgifterna. I motsatt fall äger abonnenten efter ansökan återfå vad han kan hava erlagt för mycket i skatt.

24 a §.

Att anordnare av biografföreställning, som enligt därom träffad överenskommelse till filmproducenterna avstår viss andel av priset å försålda biljetter, äger att vid redovisningen av nöjesskatt för föreställningen göra avdrag för ett häremot svarande belopp, är särskilt stadgat.

29 §.

Underlåter någon, som är skyldig avlämna deklaration varom i 23 § sägs, att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration eller befinnes avlämnad deklaration ofullständig, må den deklarationsskyldige anmanas att avlämna deklaration eller att lämna felande uppgift i visst eller vissa avseenden. Anmaning skall innehålla föreläggande för den anmanade att avlämna deklaration eller annan uppgift till den, som utfärdat anmaningen, inom viss efter omständigheterna lämpad tid, minst fem dagar efter delfåendet. Härutöver skall anmaningen innehålla uppgift om postadress för den, som utfärdat anmaningen.

I anmaning, som utfärdas av länsstyrelse eller uppbördsmyndighet, må vite föreläggas.

30 §.

Den som icke åtnöjes med uppbördsmyndighetens beslut rörande nöjesskatt, äger i beslutet söka rättelse hos länsstyrelsen genom besvär, vilka skola ingivas till länsstyrelsen.

I länsstyrelsens utslag i anledning av besvär enligt första stycket eller i annat ärende rörande nöjesskatt må ändring sökas hos kammarrätten genom besvär, som skola ingivas till länsstyrelsen eller kammarrätten. Kammarrättens beslut må icke överklagas.

Över beslut — — — särskilt stadgas.

31 §.

Har någon, ehuru skyldig att utan anmaning avgiva deklaration för nöjesskatt, icke behörigen avlämnat sådan deklaration inom föreskriven tid eller avlämnat deklaration med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för skattens fastställande, straffes med böter, högst 300 kronor.

Vite, som förelägges enligt denna förordning må ej bestämmas under 100 kronor eller över tiotusen kronor. Om uttagande av vite förordnar länsstyrelsen, i förekommande fall efter anmälan av uppbördsmyndighet.

Denna förordning träder i kraft den

Utkast 2.

Kungl. Maj:ts kungörelse
om ändrad lydelse av 56 § instruktionen för kammarrätten den 18 december 1942 (nr 978).

Kungl. Maj:t har — — — nedan angives.

56 §.

Enligt vad — — — mål, nämligen:
1)—2) —;
3) nöjesskattemål;
4)—8) —;
Ej heller — — — allmän domstol.
Mot övriga — — — kammarrättens lokal.
Beslut om — — — anförda besvär.

Denna kungörelse träder i kraft den

Utkast 3.

Kungl. Maj:ts förordning
med bestämmelser om stöd åt produktion av svensk film m. m.

Kungl. Maj:t har, i överensstämmelse med riksdagens beslut, funnit gott förordna som följer.

1 §.

Anordnare av biografföreställning må vid beräkningen av nöjesskatt för föreställningen från priset å försålda biljetter avräkna ett belopp av högst tio öre för varje biljett under förutsättning att häremot svarande belopp inlevererats till ett av representativa organisationer inom film- och biografbranschen utsett och av Kungl. Maj:t godkänt redovisningsorgan för att tillföras produktionen av svensk film.

2 §.

1 mom. Av inlevererade medel skola, efter avdrag för förvaltningskostnader, i första hand ett belopp om högst 3,6 milj. kronor per år fördelas mellan andelsberättigade producenter av svenska långfilmer, som under året visats å de svenska biograferna. Filmerna skola berättiga till utdelning i förhållande till deras spelintäkter.

2 mom. Ett belopp av 1,2 milj. kronor skall därefter avsättas för nedan angivna ändamål, nämligen

för premiering av konstnärligt högtstående långfilmer 800 000 kronor;
för premiering av konstnärligt högtstående kortfilmer 100 000 kronor;
för stödjande av svensk barnfilmproduktion 250 000 kronor; samt
för utdelning av anslag till forskning m. m. på filmens område 50 000 kronor.

3 mom. Återstående medel skola användas på sätt i 1 och 2 mom. stadgas med iakttagande av att minst en fjärdedel av medlen skall avsättas för ändamål, som avses i 2 mom., och fördelas efter bestämmande av i 3 § nämnd jury.

3 §.

Medel, som avsatts enligt 2 § 2 mom. för premiering av konstnärligt högtstående filmer, skola fördelas av en jury, bestående av fem opartiska, för uppgiften väl lämpade personer. Juryns ledamöter utses av Kungl. Maj:t för en tid av högst tre år. Avgående ledamot må icke ånyo utses att vara ledamot av juryn.

4 §.

Film anses enligt denna förordning såsom svensk under förutsättning

a) att producenten är här i landet bosatt svensk medborgare eller svenskt bolag eller annan svensk sammanslutning eller institution;

b) att filmens produktion till större delen finansierats med svenskt kapital; samt

c) att filmen inspelats med övervägande svensk konstnärlig och teknisk personal.

5 §.

Efter framställning av producenten prövar statens biografbyrå om film är svensk.

Producenten är skyldig att på anfordran lämna de upplysningar och tillhandahålla de räkenskaps- och andra handlingar, som biografbyrån kan finna erforderliga till ledning för prövningen av ärendet.

6 §.

Har film av statens biografbyrå fastställts som svensk, skall anteckning härom göras på tillståndskort, varom stadgas i § 7 förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar. Biografbyrån skall därjämte inom åtta dagar efter utgången av varje månad underrätta det i 1 § avsedda redovisningsorganet om de fastställelser, som meddelats under månaden.

7 §.

Med långfilm avses film, vars längd icke understiger 2 000 meter såsom bredfilm eller 800 meter såsom smalfilm.

8 §.

Anordnare av biografföreställning, som vid redovisning av nöjesskatt vill göra avdrag med stöd av 1 § denna förordning, skall i nöjesskattedeklarationen för föreställningen lämna för prövningen av avdraget erforderliga uppgifter.

9 §.

Har vid inbetalning av nöjesskatt för högt belopp avräknats, skall anordnaren av föreställningen erlägga därå belöpande nöjesskatt. Det felande skattebeloppet må, därest det icke betalas efter anmaning, indrivas på sätt om indrivning av ogulden nöjesskatt är stadgat.

10 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning, meddelas av Kungl. Maj:t efter hörande av i 1 § avsedda organisationer.

Denna förordning träder i kraft den , från och med vilken dag förordningen den 8 juni 1951 (nr 457) skall upphöra att gälla.

Utkast 4.

Kungl. Maj:ts kungörelse
med tillämpningsföreskrifter till förordningen den
(nr) med bestämmelser om stöd åt produktion av svensk film m. m.

Kungl. Maj:t har funnit gott — — — förordna som följer.

1 §.

Filmproducenternas redovisningscentral aktiebolag, för vilket bolagsordning denna dag fastställts, skall utgöra det förvaltningsorgan, som avses i förordningen den (nr) med bestämmelser om stöd åt produktion av svensk film m. m.

2 §.

Till redovisningscentralen skola biografägare enligt en inom film- och biografbranschen träffad överenskommelse inleverera tio öre för varje försåld biografbiljett såsom producentandel.

3 §.

Det ankommer på bolaget att uppbära och förvalta från biografägare till redovisningscentralen inflytande medel ävensom att fatta de beslut och vidtaga de åtgärder, som föranledas av ovannämnda förordning och denna kungörelse.

4 §.

Medel, som avses i 2 §, skola redovisas och inbetalas veckovis inom sex dagar efter utgången av den vecka, varunder föreställningen ägt rum.

Å belopp, som erlägges enligt 2 §, skall vid anfordran lämnas särskilt kvitto.

5 §.

Med vecka avses tiden från och med måndag till och med söndag.

Räkenskapsår löper från och med den 1 juli till och med den 30 juni, dock att vecka varunder räkenskapsårsskifte infaller hänföres till det senare räkenskapsåret.

6 §.

För redovisningen erforderliga blanketter tillhandahållas av redovisningscentralen.

Stöd åt produktion av långfilm

7 §.

Stödet åt producenter av svenska långfilmer, som under räkenskapsåret visats å de svenska biograferna, skall utgå i förhållande till filmernas spelintäkter under räkenskapsåret på sätt i det följande sägs.

Den bruttoinkomst, som en film inspelat under ett räkenskapsår, utgör det basbelopp, på grund av vilket filmens andel i producentandelsmedlen skall beräknas. Medlen skola fördelas å andelsberättigande filmer i förhållande till dessas basbelopp genom utdelningar, som skola angivas i procent av basbeloppen.

För färgfilm må basbeloppet fastställas till högre belopp än bruttoinkomsten.

8 §.

Med bruttoinkomst avses å biografföreställning influten biljettintäkt med avdrag för erlagd nöjesskatt och producentandel.

9 §.

Från rätt till utdelning skola filmer, för vilka nöjesskattebefrielse medgivits, vara undantagna. Vidare må undantagas filmer, som premiärsatts tidigare än fem år före räkenskapsårets början.

10 §.

Under räkenskapsåret skola å contoutbetalningar av medlen successivt äga rum, varefter slutlig fördelning och utbetalning skall ske inom sex månader efter räkenskapsårets utgång.

11 §.

Räkenskapsåret indelas i redovisningsperioder om minst fyra veckor. För varje redovisningsperiod skall producent av andelsberättigande film till redovisningscentralen insända uppgift å de bruttoinkomster, som belöpa å de biografföreställningar, vid vilka filmen visats under redovisningsperioden.

Sådan uppgift skall avfattas skriftligen och ingivas inom tid som styrelsen bestämmer, varvid styrelsen må föreskriva frister vid äventyr av nedsättning i eller förlust av rätt till utdelning.

Annat stöd

12 §.

För särskilda ändamål avsatta medel skola användas på sätt i 2 § 2 mom. förordningen med bestämmelser om stöd åt produktion av svensk film m. m. sägs.

13 §.

Inom två månader efter räkenskapsårets utgång skall redovisningscentralen till Kungl. Maj:t eller det organ, Kungl. Maj:t bestämmer, överlämna medel som avses i 12 §.

14 §.

Det åligger redovisningscentralen att för varje räkenskapsår till Kungl. Maj:t inkomma med berättelse över sin verksamhet.

Denna kungörelse träder i kraft den

Utkast 5.

Bolagsordning
för Filmproducenternas redovisningscentral aktiebolag.

§ 1.

Bolagets firma är Filmproducenternas redovisningscentral aktiebolag.

§ 2.

Bolaget har till ändamål att uppbära och förvalta de medel (producentandelar), som biografägare enligt därom träffade överenskommelser inleverera till bolaget för att tillgodoföras den svenska filmproduktionen på sätt stadgas i förordningen den (nr) med bestämmelser om stöd åt produktion av svensk film m. m.

Bolagets verksamhet avser icke att bereda aktieägarna vinst. Bolagets behållna tillgångar vid dess upplösning samt den vinst som må uppkomma skall disponeras för nyss angivet ändamål och fördelas enligt de föreskrifter som gälla för producentandelsmedel.

§ 3.

Bolagets aktiekapital skall utgöra tiotusen kronor.

§ 4.

Aktie skall lyda å ettusen kronor.

§ 5.

Aktie i bolaget må förvärvas endast av organisation, representerande den svenska film- och biografbranschen.

§ 6.

Bolagets styrelse har sitt säte i Stockholm.

§ 7.

Bolagets styrelse består av fem ledamöter med fem suppleanter för dem. Kungl. Maj:t utser en ledamot, vilken skall vara ordförande i styrelsen, och en suppleant för denne. Övriga styrelseledamöter och suppleanter utses årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie stämma hållits.

§ 8.

För granskning av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning och bolagets räkenskaper utses årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie stämma hållits en revisor och en revisorssuppleant. För samma ändamål utses en revisor och en revisorssuppleant av Kungl. Maj:t.

Av bolagsstämman utsedda personer skola vara auktoriserade revisorer.

§ 9.

Bolagets räkenskapsår skall löpa från den 1 juli till den 30 juni.

§ 10.

Ordinarie bolagsstämma skall hållas i Stockholm en gång årligen under november eller december månad.

Å ordinarie bolagsstämma skola följande ärenden förekomma till behandling:

1. val av ordförande vid stämman;
2. justering av röstlängden;
3. val av justeringsmän;
4. fråga om stämman blivit behörigen sammankallad;
5. föredragning av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen;
6. ärenden, vilka enligt 126 § lagen den 14 september 1944 om aktiebolag skola förekomma å stämman;
7. fastställande av arvoden åt styrelsen och revisorerna;
8. val av styrelse samt revisorer och revisorssuppleanter;
9. övriga ärenden, vilka i behörig ordning hänskjutits till stämman.

§ 11.

Kallelse till bolagsstämma och andra meddelanden till aktieägarna skola ske genom rekommenderade brev, kallelse till bolagsstämma senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämma.

§ 12.

Denna bolagsordning må icke ändras utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Stockholm den

BILAGOR

Bilaga 1.

Redogörelse för en av statistiska centralbyråns utredningsinstitut verkställd undersökning av nöjesskattens fördelning på olika slag av nöjestillställningar och kategorier av anordnare

Statistiska centralbyråns utredningsinstitut har på uppdrag av 1954 års nöjesskatteutredning utfört en statistisk undersökning på grundval av de hos riksräkenskapsverket förvarade, vid uppbördsredogörelserna för budgetåret 1953/54 fogade nöjesskattedeklarationerna. Undersökningen har haft till syfte att kartlägga däri redovisade nöjestillställningar med avseende på de skatteintäkter, som influtit från olika slag av dylika tillställningar och olika kategorier av anordnare. Resultaten av undersökningen avses skola ge utredningen möjlighet att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av sådana ändringar i nu gällande regler för uttagande av nöjesskatt, som utredningen har att överväga.

Antalet nöjesskattedeklarationer, som hänföra sig till budgetåret 1953/54, är ej exakt känt men har beräknats till omkring 200 000. Med hänsyn till deklarationsmaterialets betydande omfattning hade inom nöjesskatteutredningen övervägts ett stickprovsförfarande. Undersökningen skulle regionalt begränsas till 12 län och avse ett stickprov, bestående av deklarationsmaterialet för dessa län under ett visst antal månader.

Då ett dylikt förfarande ej är statistiskt tillfredsställande, föreslog utredningsinstitutet, att undersökningen skulle baseras på ett systematiskt urval, varigenom var n:te deklaration i hela materialet, avseende samtliga län och samtliga månader, skulle tagas under observation.

Förutom av de betydande kostnader en totalundersökning av nöjesskattedeklarationsmaterialet skulle medföra var en urvalsundersökning motiverad även av andra skäl. En granskning av materialet hade sålunda givit vid handen, att man under alla förhållanden måste avstå från exakt redovisning i vissa hänseenden, bl. a. i fråga om beräkningen av varje tillställnings bidrag av nöjesskatt.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 25 februari 1955 bifallit utredningens framställning om en bearbetning av nöjesskattedeklarationerna för budgetåret 1953/54, erhöll utredningsinstitutet i uppdrag att utföra ifrågavarande undersökning angående nöjesskattens fördelning på olika slag av nöjestillställningar och kategorier av anordnare. Undersökningen var i första hand avsedd att belysa de ekonomiska konsekvenserna av vissa planerade ändringar i nu gällande regler i fråga om uttagande av nöjesskatt. Sedermera har nöjesskatteutredningen närmare preciserat, vilka tabeller som undersökningen borde resultera i.

Undersökningens material

Varje nöjesskattedeklaration upptar en eller flera tillställningar. Deklarationen innehåller bl. a. uppgifter om anordnare av nöjestillställning, dennas art, antal försålda biljetter i olika prislägen, bruttobelopp av uppburna avgifter samt nöjesskatt, den senare i regel med specifikation för varje tillställning.

Analyser av materialet utvisade, att undersökningen lämpligast kunde utföras medelst enstegsurval med deklarationen som enhet. Eftersom nöjesskattedeklara-

tionerna och övriga verifikationer till uppbördsredogörelserna, som förvaras hos riksräkenskapsverket, äro bundna i pärmar och folierade budgetårsvis i löpande följd, kunde urvalet av deklarationer verkställas medelst s. k. systematiskt urval. På grund härav uttogos för undersökningen de deklarationer, vilkas folionummer slutade på 00, 20, 40, 60 och 80. Eftersom deklarationsblanketten består av ett helark och varje deklaration således är åsatt två nummer, innebar detta urvalsförfarande, att var tionde deklaration blev uttagen. I fråga om deklarationer, avseende av biografföretag anordnade biografföreställningar, uttogs dock endast var femtionde deklaration för den egentliga analysen.

Urvalets storlek

Det hade varit önskvärt att fixera urvalets storlek genom att mot varandra väga å ena sidan kostnaden att höja precisionen hos undersökningsresultaten, vilket kunnat göras genom att öka urvalets storlek, å andra sidan de ekonomiska konsekvenserna av de beslut, som fattas på basis av undersökningen. Utredningsinstitutet saknade emellertid material för en sådan avvägning. Urvalets storlek avgjordes därför på grundval av enkla överslagsberäkningar.

Undersökningens variabler

För varje uttagen deklaration skulle beträffande varje däri redovisad tillställning värdet på ett antal variabler registreras, nämligen

anordnare,
tillställningens art,
nöjesskatt brutto,
avdrag,
nöjesskatt netto,
antal försålda biljetter i olika prislägen,
eventuellt förekommande ospecificerade belopp samt
vissa identifieringsdata.

Specificeringen med avseende på anordnare och art av tillställning verkställdes enligt en av nöjesskatteutredningen föreslagen kodplan. Anordnarna av nöjestillställningar hade indelats i olika kategorier. För registreringen därav användes följande kodsättningsschema:

1. folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer,
2. idrottsföreningar,
3. politiska föreningar,
4. nykterhetsföreningar,
5. andra ideella organisationer,
6. restaurangföretag,
7. biografföretag och
8. andra anordnare.

Förutom folketshusföreningar registrerades som samlingslokalägande organisationer bl. a. folkparksföreningar, medborgarhusföreningar, bygdegårdsföreningar, ordenshusföreningar och folketshusbiografer. Till grupp 5 hänfördes bl. a. barnensdagsföreningar, orkesterföreningar, gymnasistföreningar, ungdomsorganisationer av olika slag, folkbildningsförbund, skytteföreningar och lottarörelsen.

Nöjestillställningarna registrerades efter sitt innehåll enligt följande kodsättningsschema:

1. teaterföreställning m. m.,
2. filmförevisning,
3. idrott,
4. dans,
5. annat slag och
6. ej angivet slag.

Grupp 1 innefattar, förutom teaterföreställningar, bl. a. musikunderhållning, litterär underhållning, föreläsningar och uppvisning i konstnärlig dans. Till nöjestillställningar av annat slag (grupp 5) ha räknats bl. a. revy, kabaret, cirkus, tivoli och golfbana.

Materialets bearbetning och tillförlitlighet

Bearbetningen av materialet har skett medelst hålkort, vilket arbete utförts av statistiska centralbyråns maskincentral. För varje enskild tillställning stansades ett kort, upptagande ovan angivna variabler. Vidare stansades summakort, som bl. a. upptogo uppgifter om summa biljettintäkter och uträknad skatt. Sistnämnda belopp uträknades på maskinell väg med ledning av uppgifterna om antalet redovisade försålda biljetter i olika prislägen och redovisade ospecificerade inkomstbelopp. I fråga om biografföreställningar beräknades sålunda skatten efter en skattesats av 30 % i prislägen upp till 1 krona. I prislägen över detta belopp gjordes beräkningen efter en skattesats av 45 % på den del av biljettpriset, som översteg 1 krona. Den på så sätt beräknade skatten höjdes till närmast högre helt öretal och multiplicerades därefter med antalet redovisade försålda biljetter. Beträffande andra nöjestillställningar än biografföreställningar uträknades skatten på samma sätt efter en skattesats av 15 %. I fråga om de ospecificerade inkomstbeloppen beräknades skatten till 40 % av beloppen, då det gällde biografföreställningar, och till 20 % för andra nöjestillställningar. Vad restaurangdansen beträffar äro bruttointäkterna genomgående beräknade på basis av nöjesskatteförordningens bestämmelser.

Vid en jämförelse mellan den sålunda uträknade skatten och den redovisade bruttoskatten kunde vissa differenser konstateras. Skiljaktigheterna ha efter ett omfattande kontrollarbete visat sig framför allt bero på felaktigheter i det material, som legat till grund för hålkortsbearbetningen. Dessa felaktigheter torde i sin tur till övervägande del bero på överföringsfel från deklarationsmaterialet. En fullständig genomgång av dessa felaktigheter ansågs emellertid vara alltför tids- och kostnadskrävande och har därför ej kommit till stånd, utan korrigeringen av felaktigheter har begränsats till sådana av större storleksordning.

Slutligen torde en del felaktigheter ha insmugit sig vid hålkortsbearbetningen. Eftersom materialet ej kontrollstansats, ha felaktigheter av sistnämnda art endast i begränsad utsträckning kunnat avhjälpas. Mellan den totala redovisade bruttoskatten och den uträknade skatten kvarstår efter vidtagna korrigeringar en differens, som dock utgör endast 0,54 milj. kronor eller 0,65 %. Med den arbetsmetod, som använts, saknar utredningsinstitutet möjlighet att beräkna vilken inverkan felaktigheterna ha på resultaten. Sedan tabellmaterialet under hand överlämnats till nöjesskatteutredningen, har det emellertid av dennas expertis prövats inom rimlig felmarginal lämna ett tillfredsställande underlag för analys.

Undersökningens resultat

Vid den statistiska bearbetningen av materialet ha fyra tabeller sammanställts. I *tab. 1* ha bruttointäkterna av deklarerade nöjestillställningar och nöjesskatteintäkterna därav fördelats efter såväl art av tillställning som anordnare. *Tab. 2*

lämnar en redovisning av antalet tillställningar med fördelning efter art och anordnare. I *tab. 3* belyses sambandet mellan bruttointäktens och skattens storlek för olika kategorier av anordnare, varvid tillställningarna grupperats efter bruttointäktens storlek. *Tab. 4* innehåller en redovisning av antalet försålda biljetter i olika prislägen vid biografföreställningar. Nöjesskatteintäkterna ha i tabellerna redovisats brutto, d. v. s. utan hänsyn tagen till stödet åt svensk filmproduktion och den skattelindring, som enligt 15 § nöjesskatteförordningen åtnjutes av vissa kategorier anordnare.

Bruttointäkten och därå belöpande nöjesskatt fördelar sig på respektive anordnare-kategorier sålunda.

Anordnare	Bruttointäkt		Nöjesskatt	
	Belopp kr.	%	Belopp kr.	%
Folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer	35 556 354	12,0	8 337 346	10,0
Idrottsföreningar	33 524 620	11,3	5 100 896	6,1
Politiska föreningar	2 939 245	1,0	452 232	0,5
Nykterhetsföreningar	2 740 686	0,9	725 135	0,9
Andra ideella organisationer	8 698 110	2,9	1 414 378	1,7
Restaurangföretag	8 746 875	3,0	1 331 527	1,6
Biografföretag	151 205 595	51,1	57 321 675	68,7
Andra anordnare	52 758 597	17,8	8 736 221	10,5
Summa	296 170 082	100,0	83 419 410	100,0

Biografföretag svarade som synes för över hälften av bruttointäkten och drygt två tredjedelar av den redovisade nöjesskatten.

En motsvarande fördelning efter tillställningarnas art gestaltar sig på följande sätt.

Art av tillställning	Bruttointäkt		Nöjesskatt	
	Belopp kr.	%	Belopp kr.	%
Teater m. m.	18 537 395	6,3	2 903 553	3,5
Filmförevisning	163 721 479	55,3	62 674 703	75,1
Idrott	25 139 125	8,5	3 812 774	4,6
Dans	33 264 088	11,2	5 093 357	6,1
Annat slag	50 711 075	17,1	8 204 483	9,8
Ej angivet slag	4 796 920	1,6	730 540	0,9
Summa	296 170 082	100,0	83 419 410	100,0

Mer än hälften (55,3 %) av bruttointäkten och tre fjärdedelar av nöjesskatten inflöt sålunda från biografföreställningar.

Sammanlagda antalet tillställningar under den undersökta tidsperioden uppgick, såsom tab. 2 utvisar, till 654 740. Bland dessa utgjorde biografföreställningar det övervägande antalet, 507 720 (77,5 %). Närmast därefter följde danstillställningar, som dock voro endast 58 480 till antalet (8,9 %). Biografföretag stodo som anordnare för 433 580 (66,2 %) av alla tillställningar, medan 84 540 tillställningar (12,9 %) arrangerats av folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer.

Nöjestillställningarna ha i betydande utsträckning anordnats av företag, organisationer m. fl., vilka ha till direkt eller huvudsaklig uppgift att driva dylik form av rörelse. Sålunda anordnades huvudparten eller 85,2 % av alla biografföreställningar av biografföretag. Av biografföreställningarna svarade dock folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer för 12,3 % och nykterhetsföreningar för 1,5 %. Teaterföreställningar ha till 15,3 % arrangerats av folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer och till 13,7 % av ideella organisationer av ej närmare angivet slag. Dans anordnades till 37,7 % av restaurangföretag, till 21,4 % av folketshusföreningar o. d. och till 17,7 % av idrottsföreningar.

Av de tillställningar, som anordnats av folketshusföreningar o. d., utgjordes icke mindre än 62 580 eller 74,0 % av biografföreställningar. För nykterhetsföreningarna är motsvarande tal 7 450 respektive 74,9 %. Vidare framgår av undersökningen, att 38,7 % av idrottsföreningarnas tillställningar utgjordes av danstillställningar; detta var även förhållandet med 26,7 % av de tillställningar, som anordnades av »andra ideella organisationer».

Bruttointäkten är starkt varierande efter arten av tillställning, och detsamma gäller skatten, såsom framgår av nedanstående tablå.

Art av tillställning	Bruttointäkt	Skatt
	per tillställning kronor	
Teater m. m.	1 493	234
Filmförevisning	322	123
Idrott	2 132	323
Dans	569	87
Annat slag	875	142
Ej angivet slag	755	115
Samtliga	452	127

Idrottstillställningar ha sålunda varit mera inbringande än andra tillställningar, närmast följda av teaterföreställningar o. d. Filmförevisning kom på sista plats i fråga om bruttointäkten per tillställning men på fjärde plats i fråga om skatten per tillställning på grund av den högre skatten på biografföreställningar.

En motsvarande uppdelning av bruttointäkt och skatt på olika kategorier av anordnare ger följande resultat.

Anordnare	Bruttointäkt	Skatt
	per tillställning kronor	
Folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer	421	99
Idrottsföreningar	1 250	190
Politiska föreningar	559	86
Nykterhetsföreningar	276	73
Andra ideella organisationer	1 275	207
Restaurangföretag	386	59
Biografföretag	349	132
Andra anordnare	810	134
Samtliga	452	127

Gruppen »andra ideella organisationer» redovisade sålunda såväl den högsta bruttointäkten som den högsta skatten per tillställning. Nykterhetsföreningar hade den lägsta bruttointäkten per tillställning men redovisade liksom folketshusorganisationer m. fl., som i stor utsträckning anordna biografföreställningar, förhållandevis hög skatt; per tillställning räknat var skatten lägst bland restaurangföretag.

Av hela antalet nöjestillställningar gav, såsom tab. 3 utvisar, icke mindre än 78,9 % en bruttointäkt av högst 500 kronor. För endast 8,1 % av antalet tillställningar översteg bruttointäkten 1 000 kronor. Antalet tillställningar med en bruttointäkt överstigande 10 000 kronor uppgick till endast 0,2 % av hela antalet.

Den andel av hela bruttointäkten, som kom på tillställningar i den lägsta intäktsgruppen, nådde ej upp till samma storleksordning som antalet tillställningar i denna intäktsgrupp utan stannade vid 34,2 %. En jämförelsevis betydande del av bruttointäkten inflöt vid tillställningar i de högsta intäktsgrupperna: 6,2 % i gruppen 5 001—10 000 kronor, 4,5 % i gruppen 10 001—25 000 kronor och 5,7 % i gruppen över 25 000 kronor. Av det totala nöjesskattebeloppet kom en något större andel på den lägsta intäktsgruppen, medan de högre intäktsgruppernas andel var jämförelsevis mindre.

Utsträcker man undersökningen av sambandet mellan bruttointäktens och nöjesskattens storlek till olika kategorier av anordnare, framträda vissa olikheter. I de högre intäktsgrupperna äro sålunda idrottsföreningarna särskilt starkt representerade. Om jämförelsen begränsas till skattebeloppet, visar det sig, att 29,7 % av skatten från av idrottsföreningar anordnade tillställningar kom på den högsta gruppen med en bruttointäkt överstigande 25 000 kronor. Även inom gruppen »andra ideella organisationer» härrörde en betydande del av skatten från tillställningar i de högsta intäktsgrupperna. En motsatt ytterlighet intogo nykterhetsföreningar med 85,6 % av skatten från tillställningar med högst 1 000 kronor i nettointäkt. Motsvarande relativtal uppgick för biografföretag till 75,5 %, för restaurangföretag till 67,7 % och för folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer till 66,7 %.

Antalet försålda biobiljetter uppgick, såsom framgår av tab. 4, till 75,5 milj., varav 65,9 milj. redovisades av biografföretag. Det utan jämförelse vanligaste biljettpriset var kronor 2: 25 med 31,8 milj. redovisade biljetter. I prisläget kronor 1: 80 försåldes 6,2 milj. och i prisläget kronor 1: 95 5,7 milj. biljetter. De i tab. 4 redovisade biljetterna i de lägsta valörerna torde enligt vad verkställda stickprov givit vid handen framför allt utgöras av förköps- och dylika avgifter.

Stockholm i januari 1956.

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN
Utredningsinstitutet

Tab. 1. Bruttointäkt och nöjesskatteintäkter (brutto) efter art av tillställning samt anordnare.

Anordnare	Art av tillställning						
	Teater m. m.	Filmföre-visning	Idrott	Dans	Annat slag	Ej angivet slag	Summa
1. Folketshusföreningar m. fl. samlingslokalägande organisationer							
bruttointäkt	2 048 675	13 169 138	21 820	10 522 868	8 655 343	1 138 510	35 556 354
skatt	315 903	4 819 567	3 299	1 627 654	1 394 512	176 411	8 337 346
2. Idrottsföreningar							
bruttointäkt	253 160	101 660	22 848 995	6 309 705	3 179 750	831 350	33 524 620
skatt	37 423	34 138	3 466 560	952 991	490 272	119 512	5 100 896
3. Politiska föreningar							
bruttointäkt	66 740	9 640	1 810	1 514 355	1 055 200	291 500	2 939 245
skatt	10 076	3 156	279	231 112	163 194	44 415	452 232
4. Nykterhetsföreningar							
bruttointäkt	203 160	1 363 036	15 960	590 330	441 340	126 860	2 740 686
skatt	27 635	515 343	2 402	89 049	69 144	21 562	725 135
5. Andra ideella organisationer							
bruttointäkt	1 560 180	309 070	41 270	1 148 830	5 451 570	187 190	8 698 110
skatt	234 466	103 246	6 571	180 366	861 350	28 379	1 414 378
6. Restaurangföretag							
bruttointäkt	—	—	—	8 441 285	268 230	37 360	8 746 875
skatt	—	—	—	1 282 148	43 647	5 732	1 331 527
7. Biografföretag							
bruttointäkt	278 670	147 480 045	—	28 760	3 418 120	—	151 205 595
skatt	43 704	56 745 619	—	4 487	527 865	—	57 321 675
8. Andra anordnare							
bruttointäkt	14 126 810	1 288 890	2 209 270	4 707 955	28 241 522	2 184 150	52 758 597
skatt	2 234 346	453 634	333 663	725 550	4 654 499	334 529	8 736 221
Summa bruttointäkt	18 537 395	163 721 479	25 139 125	33 264 088	50 711 075	4 796 920	296 170 082
skatt	2 903 553	62 674 703	3 812 774	5 093 357	8 204 483	730 540	83 419 410

Tab. 2. Antal tillställningar efter art och anordnare.

Anordnare	Tillställningens art						
	Teater m. m.	Filmföre-visning	Idrott	Dans	Annat slag	Ej angivet slag	Summa
1. Folketshusföreningar m.fl. samlingslokalägande organisationer	1 900	62 580	20	12 490	6 100	1 450	84 540
2. Idrottsföreningar	150	450	11 110	10 370	3 340	1 390	26 810
3. Politiska föreningar	140	100	10	3 210	1 240	560	5 260
4. Nykterhetsföreningar	310	7 450	10	1 100	740	330	9 940
5. Andra ideella organisationer	1 700	910	120	1 820	1 760	510	6 820
6. Restaurangföretag	—	—	—	22 020	530	90	22 640
7. Biografföretag	110	432 350	—	70	1 050	—	433 580
8. Andra anordnare	8 110	3 880	520	7 400	43 220	2 020	65 150
Summa	12 420	507 720	11 790	58 480	57 980	6 350	654 740

Tab. 3. Sambandet mellan bruttointäktens och

Bruttointäkt		Folketshus-föreningar m. fl. samlingslokal-ägande orga-nisationer		Idrottsföreningar		Politiska föreningar		Nykterhets-föreningar	
		Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
— 500	antal till-ställningar	68 233	80,7	14 990	55,9	3 390	64,4	8 765	88,2
	intäkt	12 925 464	36,3	3 172 300	9,5	824 595	28,1	1 562 820	57,0
	skatt.....	4 268 343	51,2	492 755	9,7	127 338	28,2	514 491	71,0
501— 1 000	antal till-ställningar	8 589	10,2	5 990	22,3	1 180	22,4	780	7,8
	intäkt	5 995 938	16,9	4 165 020	12,4	817 580	27,8	528 876	19,3
	skatt.....	1 290 254	15,5	635 409	12,4	125 120	27,7	106 120	14,6
1 001— 1 500	antal till-ställningar	3 283	3,9	2 160	8,1	315	6,0	220	2,2
	intäkt	3 902 087	11,0	2 697 490	8,1	369 700	12,6	255 640	9,3
	skatt.....	654 908	7,8	412 558	8,1	56 744	12,6	39 307	5,4
1 501— 2 000	antal till-ställningar	1 762	2,1	1 015	3,8	193	3,7	105	1,1
	intäkt	2 773 255	7,8	1 690 010	5,0	338 010	11,5	178 290	6,5
	skatt.....	464 061	5,6	256 749	5,0	53 020	11,7	31 220	4,3
2 001— 3 000	antal till-ställningar	1 332	1,6	872	3,2	92	1,8	50	0,5
	intäkt	3 265 464	9,2	2 109 260	6,3	212 270	7,2	118 940	4,4
	skatt.....	514 060	6,2	320 080	6,3	32 300	7,1	18 941	2,6
3 001— 5 000	antal till-ställningar	911	1,1	893	3,3	80	1,5	10	0,1
	intäkt	3 361 154	9,5	3 451 890	10,3	320 200	10,9	43 510	1,6
	skatt.....	569 790	6,8	524 465	10,3	49 040	10,8	6 653	0,9
5 001—10 000	antal till-ställningar	380	0,4	500	1,9	10	0,2	10	0,1
	intäkt	2 603 707	7,3	3 233 190	9,6	56 890	1,9	52 610	1,9
	skatt.....	461 850	5,5	491 794	9,6	8 670	1,9	8 403	1,2
10 001—25 000	antal till-ställningar	50	0,0	210	0,8	—	—	—	—
	intäkt	729 285	2,0	2 981 080	8,9	—	—	—	—
	skatt.....	114 080	1,4	452 000	8,9	—	—	—	—
25 001—	antal till-ställningar	—	—	180	0,7	—	—	—	—
	intäkt	—	—	10 024 380	29,9	—	—	—	—
	skatt.....	—	—	1 515 086	29,7	—	—	—	—
Summa	antal till-ställningar	84 540	100,0	26 810	100,0	5 260	100,0	9 940	100,0
	intäkt	35 556 354	100,0	33 524 620	100,0	2 939 245	100,0	2 740 686	100,0
	skatt.....	8 337 346	100,0	5 100 896	100,0	452 232	100,0	725 135	100,0

skattens storlek med fördelning efter anordnare.

Andra ideella organisationer		Restaurang-företag		Biografföretag		Andra anordnare		Summa	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
3 835	56,2	17 470	77,2	353 940	81,6	45 960	70,5	516 583	78,9
786 460	9,0	3 685 980	42,1	74 473 895	49,2	3 953 932	7,5	101 385 446	34,2
144 463	10,2	556 984	41,8	28 207 601	49,2	857 132	9,8	35 169 107	42,2
1 520	22,3	3 560	15,7	56 340	13,0	7 130	10,9	85 089	13,0
1 073 410	12,3	2 258 978	25,8	38 949 460	25,8	5 059 700	9,6	58 848 962	19,9
167 609	11,8	344 083	25,9	15 057 569	26,3	833 818	9,5	18 559 982	22,3
467	6,9	760	3,4	13 850	3,2	3 510	5,4	24 565	3,8
567 250	6,5	840 301	9,6	16 736 990	11,1	5 037 775	9,5	30 407 233	10,3
85 496	6,0	127 689	9,6	6 514 754	11,4	816 282	9,3	8 707 738	10,4
328	4,8	400	1,8	4 990	1,1	2 140	3,3	10 933	1,7
562 690	6,5	619 011	7,1	8 681 090	5,7	3 704 830	7,0	18 547 186	6,2
91 310	6,5	94 786	7,1	3 400 800	5,9	611 370	7,0	5 003 316	6,0
200	2,9	280	1,2	3 770	0,9	2 780	4,3	9 376	1,4
471 290	5,4	609 264	7,0	8 732 390	5,8	6 782 640	12,8	22 301 518	7,5
72 506	5,1	92 660	7,0	3 412 825	5,9	1 136 867	13,0	5 600 239	6,7
220	3,2	130	0,6	300	0,1	1 690	2,6	4 234	0,6
836 550	9,6	432 631	5,0	1 202 700	0,8	6 533 580	12,4	16 182 215	5,5
137 059	9,7	65 796	4,9	280 230	0,5	1 030 541	11,8	2 663 574	3,2
150	2,2	30	0,1	390	0,1	1 280	2,0	2 750	0,4
980 400	11,3	148 483	1,7	2 429 070	1,6	8 898 580	16,9	18 402 930	6,2
157 017	11,1	22 610	1,7	447 896	0,8	1 439 584	16,5	3 037 824	3,6
60	0,9	10	0,0	—	—	570	0,9	900	0,1
1 091 770	12,6	152 227	1,7	—	—	8 361 510	15,9	13 315 872	4,5
183 266	13,0	26 919	2,0	—	—	1 315 150	15,1	2 091 415	2,5
40	0,6	—	—	—	—	90	0,1	310	0,1
2 328 290	26,8	—	—	—	—	4 426 050	8,4	16 778 720	5,7
375 652	26,6	—	—	—	—	695 477	8,0	2 586 215	3,1
6 820	100,0	22 640	100,0	433 580	100,0	65 150	100,0	654 740	100,0
8 698 110	100,0	8 746 875	100,0	151 205 595	100,0	52 758 597	100,0	296 170 082	100,0
1 414 378	100,0	1 331 527	100,0	57 321 675	100,0	8 736 221	100,0	83 419 410	100,0

Tab. 4. Antalet biljetter i olika prislägen vid biografföreställningar.

à pris	Antal biljetter			àpris	Antal biljetter		
	biograf-företag	andra anordnare	Summa		biograf-företag	andra anordnare	Summa
0: 15	15 400	—	15 400	2: 05	6 050	1 830	7 880
0: 20	439 700	4 850	444 550	2: 10	1 133 300	334 810	1 468 110
0: 25	157 900	8 370	166 270	2: 15	91 950	115 400	207 350
0: 30	214 950	12 260	227 210	2: 20	100	19 610	19 710
0: 35	—	8 810	8 810	2: 25	29 811 500	1 975 840	31 787 340
0: 45	36 100	—	36 100	2: 30	1 074 100	11 110	1 085 210
0: 50	—	141 220	141 220	2: 35	145 350	2 730	148 080
0: 55	—	1 630	1 630	2: 40	132 350	1 260	133 610
0: 60	39 250	92 500	131 750	2: 45	4 307 100	83 760	4 390 860
0: 65	992 050	273 540	1 265 590	2: 50	624 050	85 160	709 210
0: 70	41 200	58 580	99 780	2: 55	16 050	—	16 050
0: 75	3 541 500	979 420	4 520 920	2: 60	461 650	32 360	494 010
0: 80	29 350	83 590	112 940	2: 65	60 900	1 340	62 240
0: 85	25 000	29 070	54 070	2: 70	4 381 350	27 140	4 408 490
0: 90	7 400	24 680	32 080	2: 75	28 150	18 000	46 150
0: 95	17 450	8 820	26 270	2: 80	734 700	47 340	782 040
1: 00	96 050	206 690	302 740	2: 85	—	630	630
1: 05	—	6 830	6 830	2: 95	185 050	1 510	186 560
1: 10	—	920	920	3: 00	150	88 690	88 840
1: 15	11 900	6 730	18 630	3: 10	2 686 400	32 090	2 718 490
1: 20	—	1 950	1 950	3: 20	21 800	—	21 800
1: 25	47 100	5 650	52 750	3: 25	650	9 180	9 830
1: 30	2 900	—	2 900	3: 40	251 600	6 930	258 530
1: 35	700	—	700	3: 45	890 450	7 850	898 300
1: 40	2 650	1 200	3 850	3: 50	48 000	33 580	81 580
1: 45	—	150	150	3: 60	7 900	1 000	8 900
1: 50	57 400	163 660	221 060	3: 70	785 550	—	785 550
1: 55	17 500	22 820	40 320	3: 75	3 100	5 730	8 830
1: 60	—	25 040	25 040	3: 95	26 850	—	26 850
1: 65	—	1 340	1 340	4: 00	—	2 890	2 890
1: 70	77 600	43 780	121 380	4: 10	10 650	—	10 650
1: 75	555 350	630 380	1 185 730	4: 50	—	1 550	1 550
1: 80	5 132 750	1 067 940	6 200 690	4: 85	—	6 340	6 340
1: 85	981 300	854 490	1 835 790	5: 75	6 450	—	6 450
1: 90	387 550	173 300	560 850	6: 00	—	980	980
1: 95	4 413 450	1 288 910	5 702 360	S:a	65 871 600	9 642 890	75 514 490
2: 00	596 900	457 130	1 054 030				

Bilaga 2.

Redogörelse
för en undersökning av biografernas intäkter och kostnader m. m. 1953 och 1954

I det följande lämnas en redogörelse för en undersökning, som under andra halvåret 1955 verkställts av utrednings- och planläggningsbyrån vid statens priskontrollnämnd i syfte att belysa biografernas intäkts- och kostnadsförhållanden m. m. under åren 1953 och 1954. Vid undersökningens uppläggning ägde visst samarbete rum med 1954 års nöjesskatteutredning, som bl. a. har att behandla frågan om eventuell ändring i nu gällande nöjesskattebestämmelser för biografrörelser.

Undersökningens uppläggning och utförande

1. Principiell utformning

Enligt en på grundval av material från Filmägarnas kontrollförening u. p. a. årligen utarbetad matrikel över landets biografer och biografägare, benämnd »Sveriges Biografer», skulle det den 1 januari 1955 finnas i runt tal 2 500 biografer i landet, fördelade på c:a 1 000 biografägare. Angivna siffror betyder att varje biografföretag i genomsnitt äger eller bedriver filmförevisning i 2 à 3 biograflokaler. Av matrikelns uppgifter framgår emellertid att biografbranschen karaktäriseras av ett stort antal företag med allenast en biograf och ett mindre antal företag med ett relativt stort antal biografer eller visningsställen — s. k. biografkedjor. Framför allt på kostnadssidan torde skiljaktigheter föreligga mellan biografkedjorna och enbiografsföretagen.

Biografrörelse bedrives i olika företagsformer såsom av enskilda firmor, aktiebolag och ekonomiska eller ideella föreningar. Bland de föreningar som driver biografrörelse märkes i första hand folketshusföreningar och godtemplarföreningar. För det övervägande antalet sådana föreningar utgör biografrörelsen endast en del av verksamheten, vilken i övrigt kan omfatta dans- och teaterföreställningar, föredrags- och studieverksamhet m. m. Därtill kommer att föreningarnas biografrörelser i ganska stor omfattning bedrives med hjälp av frivillig arbetskraft. Bland de i aktiebolagsform bedrivna biografrörelserna finnes en annan ganska vanlig kombination nämligen den att filminspelningsföretag äger egna biografkedjor.

Med hänsyn till nämnda strukturella förhållanden inom biografbranschen ansågs det icke lämpligt att basera undersökningen på material avseende biografföretagen som helhet betraktade. Dels kunde det förväntas uppstå svårbemästrade fördelningsproblem för de kombinerade företagen, dels ock kunde de mycket stora biografkedjorna förrycka helhetsbilden. Det beslöts därför att undersökningen skulle baseras icke på företagsenheterna utan på de enstaka biograferna, varvid målsättningen skulle vara att klarlägga de direkta intäkts- och kostnadsförhållandena. Undersökningen har därigenom närmast fått karaktären av en företagsstatistisk undersökning. Då det emellertid ur PKN:s synpunkt vore av värde att även få en uppfattning av räntabiliteten hos flerbiografsföretagen beslöts att en kompletterande lönsamhetsundersökning samtidigt skulle verkställas för ett mindre antal renodlade sådana företag.

Den företagsstatistiska undersökningen av biografernas intäkts- och kostnadsförhållanden kunde av praktiska skäl icke göras total, d. v. s. omfattande samtliga 2 500 biografer, utan måste begränsas till en stickprovsundersökning. Då emellertid förevisningsfrekvensen eller antalet givna föreställningar varierar högst väsentligt för olika biografer och intäkts- och kostnadsförhållandena är avhängiga av förevisningsfrekvensen var det nödvändigt att verkställa urvalet av undersökningsobjekt på ett sådant sätt, att en representativ och i möjligaste mån rättvisande bild kunde erhållas för olika grupper av biografer med inbördes mera likartade driftsförhållanden. Med anledning härav utvaldes biograferna enligt den stickprovsmetodik som benämnes stratifierad sampling. Såsom stratifieringsnorm tillämpades därvid en i förenämnda matrikel genomförd klassificering av biograferna efter antal givna föreställningar per vecka eller månad. Denna klassificering omfattar 6 klasser enligt följande.

Klass I. Biografer med minst 14 ordinarie föreställningar per vecka
» II. » » 8—13 » » » »
» III. » » 4— 7 » » » »
» IV. » » 1— 3 » » » »
» V. » » 1— 2 » » » månad
» VI. » » enstaka föreställningar

Från undersökningen har uteslutits biografer hänförliga till klass VI enligt ovan ävensom biografer drivna av militärförband. Bland övriga biografer hänförliga till klasserna I t. o. m. V verkställdes urvalet av undersökningsobjekt på sätt som närmare beskrives i följande avsnitt av denna redogörelse. Däri lämnas även en redogörelse för urvalet av undersökningsobjekt för den kompletterande undersökningen av biografföretagens lönsamhet.

2. *Urval av undersökningsobjekt*

Med ledning av de i förenämnda matrikel angivna klassificeringsuppgifterna förtecknades klass för klass samtliga de biografer, som skulle omfattas av undersökningen. Därvid särskildes biografer, drivna av folketshusföreningar, godtemplarföreningar och andra ideella föreningar från övriga biografer. Dessa båda biografkategorier benämnes i det följande *enskilda biografer* respektive *föreningsbiografer.*

Bland de sålunda med hänsyn till föreställningsfrekvens och äganderättsförhållande förtecknade 10 grupperna verkställdes ett slumpmässigt urval av biografer, från vilka företagsstatistiska uppgifter skulle inhämtas. Sammanlagt utlottades därvid 449 biografer enligt den fördelning, som framgår av följande sammanställning.

Urvalsplan

Klass	Totalt antal	Därav uteslutna (militära + kl. VI)	Undersökningens population	Populationens fördelning på ägarekategorier m. m.					
				Enskilda biografer			Föreningsbiografer		
				Totalt	Urvalsfraktion	Utlottade	Totalt	Urvalsfraktion	Utlottade
I	420	—	420	406	12,5 %	51	14	100 %	14
II	181	2	179	142	33 %	48	37	100 %	37
III	365	9	356	209	25 %	53	147	33 %	49
IV	1 446	68	1 378	703	10 %	70	675	10 %	67
V	79	2	77	69	75 %	52	8	100 %	8
VI	11	11	—	—	—	—	—	—	—
	2 502	92	2 410	1 529	(17,9 %)	274	881	(19,9 %)	175

Av sammanställningen framgår att urvalet omfattade totalt sett 17,9 % av de enskilda biograferna och 19,9 % av föreningsbiograferna.

Den separata undersökningen av biografföretagens lönsamhet begränsades till de enskilda företagen, enär man hade att räkna med att föreningsbiograferna i väsentlig utsträckning bedrevs i förening med annan verksamhet (dans, teater m. m.) och det fördenskull kunde förväntas föreligga svårigheter att särredovisa biografrörelserna framför allt på kostnadssidan. På grundval av den i det föregående omnämnda matrikelns uppgifter indelades de enskilda biografföretagen i 4 grupper efter storleksordning. Inom varje grupp verkställdes därefter ett urval av företag, från vilka erforderliga uppgifter infordrades. Den tillämpade klassificeringen och urvalsplanen framgår av följande sammanställning.

Klassificeringsnorm		Totalt antal företag	Urvalsfraktion	Utlottade eller uttagna företag
Gruppbeteckning	Storleksklass = antal biografer per företag			
A	1—	249	—	—
B	2—3	98	25 %	25
C	4—10	53	50 %	26
D	11—	32	100 %	32
Summa	—	432	—	83

Inom grupp A — enbiografsföretag — verkställdes ingen särskild utlottning, eftersom det bland de för den företagsstatistiska undersökningen utlottade biograferna fanns 49 biografer ägda av enbiografsföretag. Då uppgifterna för dessa biografer även gäller för biografföretagen såsom helhet betraktade ansågs det onödigt att infordra uppgifter från ytterligare ett antal enbiografsföretag.

3. Uppgiftsinsamling m. m.

För de enligt det föregående utlottade eller uttagna undersökningsobjekten infordrades erforderliga uppgifter å särskilda för ändamålet utarbetade formulär.

Då den företagsstatistiska undersökningen avsåg att klarlägga intäkts- och kostnadsförhållandena för de enstaka biograferna begränsades uppgiftsskyldigheten till att omfatta uppgifter om intäkter och kostnader, som var att anse såsom direkt hänförliga till visningsstället (biografen). Detta betyder att undersökningen icke omfattar gemensamma kostnader för flera av samma ägare drivna biografer, t. ex. för central administration o. d. På inkomstsidan skulle specificerade uppgifter lämnas om biljettintäkter, intäkter från visning av reklamfilm och konfektförsäljning ävensom om övriga intäkter. På kostnadssidan skulle specificerade uppgifter lämnas om erlagd nöjesskatt, filmhyra, lokalhyra, löner, frakter, lyse och kraft, reklam och övriga direkta kostnader ävensom avskrivningar. För biografer drivna i egen fastighet skulle därvid angivas en beräknad hyreskostnad. Beträffande lönekostnaderna skulle de faktiskt utbetalda lönerna kompletteras med uppgift om den kostnad eller merkostnad, som borde belastas rörelsen för oavlönad eller otillräckligt avlönad personalinsats. För bedömning av avskrivningarnas storlek slutligen skulle därjämte uppgifter lämnas om gjorda anskaffningar av maskiner och inventarier under perioden 1944—1955.

Utöver ovan angivna intäkts- och kostnadsuppgifter skulle uppgifter lämnas om tillämpade biljettpriser, antal försålda biljetter i olika prisklasser, antal före-

ställningar per år eller spelår samt biografens storlek och antal platser i olika prislägen.

För den särskilda lönsamhetsundersökningen skulle ovan angivna inkomst- och kostnadsuppgifter kompletteras med uppgift om chefslön, skatter och gemensamma kostnader.

Av de 449 för den statistiska undersökningen utsända formulären har svar inkommit avseende 321 biografer (71,5 %). Beträffande 71 biografer har vederbörande biografägare meddelat att uppgifter icke kunnat lämnas, medan svar helt uteblivit avseende 59 biografer. Av inkomna uppgifter har 302 eller 67,3 % kunnat bearbetas.

Fördelningen av inkomna uppgifter, bearbetade uppgifter och bortfall belyses närmare i följande sammanställning.

	Klass					Totalt
	I	II	III	IV	V	
Enskilda biografer						
Urval	51	48	53	70	51	273
Inkomna uppgifter	47	39	35	36	16	173
Bearbetade uppgifter	44	39	34	31	10	158
Totalt bortfall i %	13,7	18,8	35,9	55,7	80,4	42,1
» » i antal	7	9	19	39	41	115
Därav: meddelade förhinder	4	3	6	27	23	63
obesvarade formulär	2	6	12	7	12	39
bortfall vid bearbetningen	1	—	1	5	6	13
Föreningsbiografer						
Urval	13	38	50	67	8	176
Inkomna uppgifter	10	34	43	57	4	148
Bearbetade uppgifter	10	34	42	55	3	144
Totalt bortfall i %	23,1	10,5	16,0	17,9	62,5	18,2
» » i antal	3	4	8	12	5	32
Därav: meddelade förhinder	1	—	1	4	2	8
obesvarade formulär	2	4	6	6	2	20
bortfall vid bearbetningen	—	—	1	2	1	4

Av sammanställningen framgår att bortfallet varit särskilt stort inom grupperna IV och V, vars svarsprocent är så låg att undersökningens representativitet kan ifrågasättas. Detta stora bortfall beror väsentligen på speciella förhållanden. I grupperna IV och V ingår ett ganska stort antal biografföretag som bedriver ambulerande biografrörelse. Dessa företag äger en filmförevisningsapparatur som användes för föreställningar på flera platser i därför särskilt förhyrda lokaler. Denna typ av biografrörelse är huvudsakligen förlagd till mindre orter med ett för litet publikunderlag för fasta biografer. För sådana ambulerande företag har det förelegat svårigheter att lämna särredovisningar för de enstaka visningsställena eftersom kostnaderna för dessa företag i betydligt större utsträckning än för de fasta biograferna är gemensamma. — Av de utlottade enskilda biograferna i grupperna IV och V befanns icke mindre än 39 tillhöra ambulerande företag, vilka icke hade möjlighet att verkställa önskade särredovisningar. Ungefär hälften av bortfallet i nämnda grupper förklaras därför av detta förhållande. Vidare visade det sig att filmförevisning av en eller annan anledning upphört i 15 utlottade biografer (visningsställen) under den period undersökningen omfattar och att önskade uppgifter därför icke kunnat lämnas. Man kan på goda grunder antaga att även bland de icke inkomna svaren inom dessa grupper finns ett antal nedlagda biografer.

Det stora bortfallet för de enskilda biograferna i klasserna IV och V uppväges delvis av den högre svarsprocenten för föreningsbiograferna. Detta gäller då klass IV där svar inkommit avseende 55 av utlottade 67 biografer. Detta oaktat måste den statistiska undersökningen anses såsom mindre representativ för dessa klasser. Detta förhållande har emellertid kunnat elimineras genom en särbearbetning av uppgifter, som ingivits till den kompletterande lönsamhetsundersökningen. Bland de för denna undersökning utlottade eller utvalda företagen fanns nämligen 21 företag med ambulerande rörelse. Dessa företag bedrev filmförevisning under 1954 i 228 visningsställen. Även om det för lönsamhetsundersökningen gjorda företagsurvalet icke skedde med särskilt beaktande av här ifrågavarande typ av biografföretag torde det antal sådana företag, som inkommit med uppgifter avseende totala rörelsen, ge en fullt representativ bild av förhållandena för de ambulerande biografföretagen. Dessa torde nämligen genomgående bedriva filmförevisning på fler än 4 platser och skulle därför ligga inom urvalsgrupperna C och D, för vilka tillämpats en urvalsfraktion av 50 respektive 100 %.

4. Bearbetning

Såsom mått på resultatet har i den statistiska undersökningen använts *vinst före indirekta kostnader, inkomstskatt och företagsledningens lön.* För framräknande av denna vinst har varje uppgiftsformulär genomgåtts och korrigerats enligt följande.

Intäktssidan

Intäkterna har endast korrigerats för extraordinära intäkter, såsom realisationsvinster o. d. I ett fåtal fall har uppgift endast lämnats om biljettintäkt efter avdrag för nöjesskatt. Härvid har nämnda skatt beräknats med hänsyn till respektive biografs genomsnittliga biljettprisläge samt tillagts de redovisade biljettintäkterna.

Kostnadssidan

I ovannämnda fall, där uppgift om erlagd nöjesskatt icke angivits, har kostnaderna ökats med ett på ovan angivet sätt beräknat nöjesskattebelopp. Vidare har som förut nämnts vederbörande uppgiftslämnare i förekommande fall anmodats angiva approximerade belopp *dels* för lokalhyra i de fall biograflokalen hyresfritt ställts till förfogande eller inrymmes i egen fastighet, *dels ock* för löner i de fall biografen drivits med hjälp av personal, som icke uppburit ersättning eller åtnjutit otillräcklig sådan. Då för att nämna ett exempel, lokalhyran icke endast är beroende av disponibelt utrymme utan även av nedlagda kostnader för inredning m. m., har skäligheten i de beräknade hyreskostnaderna icke kunnat bedömas utan har ifrågavarande belopp helt godtagits. Av liknande skäl har även beräknade lönekostnader godtagits.

Beträffande posten »övriga direkta kostnader» såsom t. ex. Stimavgifter, biljettkostnader, kostnader för förbrukningsartiklar såsom lampor och kol, samt reparationskostnader har dessa helt godtagits, såvida de icke varierat i betydande grad under de båda aktuella åren. För att ernå jämförbarhet mellan åren har i flertalet av sistnämnda fall efter överenskommelse med vederbörande biografinnehavare vissa kostnadsposter frändragits eller periodiserats. I allmänhet har dessa korrigeringar föranletts av stora förändringar i reparationsvolymen, ofta i samband med installation av vidfilmsutrustning.

Som framgår av den särskilda tabellbilagan över undersökningens resultat

redovisas först vinsten före beräknade avskrivningar å maskiner och inventarier samt indirekta kostnader. Anledningen härtill har varit att infordrade uppgifter om anskaffade maskiner och inventarier i allmänhet varit ofullständiga. Härigenom har någon möjlighet icke funnits att för varje individuell biograf fastställa erforderlig avskrivning å verkställd investering i maskiner och inventarier. För att få en rättvisande bild av en biografs resultat är det dock nödvändigt att göra en beräkning av erforderligt avskrivningsbehov. Den reella funktionen av avskrivningsförfarandet i fråga om maskiner o. d. är icke att fördela den ursprungliga anskaffningskostnaden över den ekonomiska livslängden utan fastmer att i företaget uppsamla och binda de medel, som erfordras för återanskaffningen. Avskrivningarna har med andra ord till ändamål att vidmakthålla de finansiella förutsättningarna för en oförminskad kapacitet. Men för att detta skall kunna ske, erfordras i tider av varierande penningvärde, att avskrivningarna beräknas med utgångspunkt icke från den ursprungliga anskaffningskostnaden utan från den framtida återanskaffningskostnaden. Det ligger i sakens natur, att den sistnämnda kostnaden icke kan fastställas och därför måste ersättas med den återanskaffningskostnad, som gäller vid räkenskapsårets utgång. I undersökningen har därför avskrivningarna beräknats schablonmässigt på grundval av den ungefärliga återanskaffningskostnaden för en biografs maskinella standardutrustning, samt redovisats jämte beräknad avskrivning å verkställd investering i vidfilmsutrustning i tvenne särskilda avdragsposter. Anskaffningskostnaden för maskinell standardutrustning skulle enligt uppgift från Sveriges biografägareförbund kunna beräknas till c:a 40 000 kronor och den ekonomiska livslängden till c:a 5 år. Avskrivningarna för biografer i klass I, som har den största visningsfrekvensen, har enligt dessa uppgifter beräknats till 20 % av 40 000 kronor d. v. s. 8 000 kronor. Ifrågavarande belopp utslaget på ett ovägt medeltal av i denna klass per år givna föreställningar uppgår till c:a 12 kronor per visning. Eftersom visningsfrekvensen successivt sjunker i övriga klasser, har i undersökningen det ansetts rättvisast att beräkna avskrivningsbehovet i förhållande till medeltalet visade föreställningar inom varje grupp. Den på så sätt beräknade avskrivningskostnaden har därigenom efter viss avrundning fastställts till 5 000 kronor för klass II, 2 500 kronor för klass III, 1 000 kronor för klass IV samt 400 kronor för klass V.

Utvecklingen inom biografbranschen under de senaste åren karaktäriseras kanske framför allt av den s. k. vidfilmens genombrott. Detta återspeglas i undersökningen genom att 9 av de enskilda biograferna i klass I angivit, att vidfilmsanläggning installerats under 1954. Då det kan antagas att förevisning av vidfilm påverkat besöksfrekvensen och därmed intäkterna har det ansetts riktigt att belasta resultatet för nämnda grupp med avskrivning jämväl för anskaffningen av vidfilmsanläggning i sådan utsträckning som svarar mot förekomsten inom gruppen i dess helhet. De 9 biograferna med vidfilmsanläggning har för gjorda investeringar härför belastat 1954 års rörelse med sammanlagt 282 000 kronor eller med i genomsnitt c:a 31 300 kronor per företag. 20 %:s avskrivning härå gör c:a 6 260 kronor eller utslaget på gruppen i dess helhet 1 285 kronor per biograf. Sistnämnda belopp har medtagits såsom särskild avskrivning för klass I. Någon motsvarande beräkning har icke gjorts för övriga klasser, enär ingen av de i dessa ingående biograferna redovisat vidfilmsanläggning. — I detta sammanhang må framhållas att den ungefärliga kostnaden för den maskinella utrustningen för en vidfilmsanläggning enligt uppgift kan beräknas till *c:a 40 000 kronor.*

Undersökningens resultat

1. Den statistiska undersökningen

Med hänsyn till de högst varierande driftsförhållandena inom de olika biografklasserna har det icke ansetts lämpligt att göra en sammanvägning av det totala materialet, utan undersökningsresultaten har endast framräknats klassvis. För varje klass har dock utöver särberäkningar för de båda biografkategorierna — enskilda biografer respektive föreningsbiografer — även en sammanvägning skett för att belysa resultaten för klasserna såsom helhet betraktade. Denna sammanvägning har baserats på de för biografurvalet tillämpade urvalsfraktionerna.

Resultaten av den statistiska undersökningen redovisas i bilagorna a t. o. m. f. Av dessa utgöres bilagorna a t. o. m. e av genomsnittliga intäkts- och kostnadsspecifikationer för varje biografklass jämte vissa totala intäktsuppgifter, medan bilaga f lämnar vissa upplysningar beträffande förevisnings- och publikfrekvens. I det följande lämnas en kortfattad kommentar av bilagornas uppgifter.

Av bilaga a, som avser biografer i klass I, framgår att resultatsutvecklingen för de enskilda biograferna varit gynnsam under de år undersökningen avser. Den genomsnittliga totalintäkten utvisar en ökning med 3,3 % från 336 670 till 347 768 kronor. De direkta kostnaderna utvisar en uppgång med i runt tal 5 500 kronor i genomsnitt och resultatet före avskrivningar samma ökning. Efter beräknade avskrivningar — för 1954 även inräknad proportionerad avskrivning å vidfilmsanläggningar — framkommer en resultatsförbättring från 22 549 till 26 807 kronor per biograf i genomsnitt eller en uppgång med 18,9 %.

Jämfört med de enskilda biograferna utvisar föreningsbiograferna lägre såväl inkomster som vinster. De genomsnittliga intäkterna utvisar visserligen stegring med nära 10 % från 204 779 till 224 264 kronor men ligger detta oaktat över 100 000 kronor lägre än för de enskilda biograferna. Kostnadsutvecklingen har också varit ogynnsammare, varigenom »vinsten» efter beräknad avskrivning för standardutrustning utvisar en nedgång med i runt tal 1 000 kronor från 2 903 till 1 890 kronor.

Enligt kostnadsspecifikationerna föreligger god överensstämmelse mellan de båda kategorierna i fråga om nöjesskatten, som uppgår till 37—38 % av totala biljettintäkten, och filmhyran, som varierar mellan 24 och 26 %. I fråga om lokalhyra och löner redovisas högre kostnader för föreningsbiograferna än för de enskilda. Detta kan möjligen bero på att dessa kostnadsslag i större utsträckning är uppskattade för föreningsbiograferna. Beträffande övriga kostnadsslag är de relativa avvikelserna av mindre storlek, vilket klart framgår av bilagans uppgifter.

Bilaga b avser biografer i klass II. För denna klass redovisas betydligt sämre resultatssiffror än för klass I. Även om detta är helt naturligt må framhållas att den schablonmässiga beräkningen av avskrivningarna för denna liksom följande klasser i högre grad påverkar resultaten än för klass I. Detta förhållande belyses därav att då avskrivningarna för standardutrustning för 1954 i klass I uppgår till 2,4 % av den vägda genomsnittliga biljettintäkten uppgår samma procenttal till 4,4 % för klass II och till respektive 5,9, 7,7 och 12,3 % för följande klasser.

Även för klass II utvisar de enskilda biograferna ett gynnsammare resultat än föreningsbiograferna beroende i första hand på högre genomsnittliga intäkter. Medan dessa för de enskilda biograferna uppgick till 120 152 respektive 122 882 kronor, låg totalintäkterna för föreningsbiograferna vid 85 533 respektive 89 662 kronor. Skillnaderna beror helt på de enskilda biografernas högre biljettintäkter.

Genomsnittsresultatet före beräknad avskrivning för de enskilda biograferna sjönk visserligen från 7 535 till 6 899 kronor medan resultatet för föreningsbiograferna steg från 3 804 till 4 280 kronor, men efter beräknad avskrivning utvisar dock de enskilda biograferna en »vinst» av 2 535 respektive 1 899 kronor under det att föreningsbiograferna utvisar en förlust av 1 196 respektive 720 kronor.

God överensstämmelse föreligger vad beträffar kostnaderna för nöjesskatt och filmhyra (36—37 % respektive 27—28 %). Beträffande lokalhyra och löner redovisar föreningsbiograferna högre kostnader med c:a 2 %, vilket — liksom för klass I — torde bero på att dessa kostnader i större utsträckning är uppskattade för denna kategori. Förhållandet mellan övriga kostnadsslag för de bägge kategorierna av biografer framgår av bilagan.

Inom klasserna III—V är skillnaden beträffande genomsnittliga totala biljettintäkten ej så framträdande mellan de båda biografkategorierna som inom klasserna I—II. Förklaringen härtill torde vara att de båda kategorierna inom dessa klasser driver sina biografer under relativt likartade förhållanden. Beträffande de olika kostnadsslagen må framhållas, att även inom klasserna III—V är lokalhyran för föreningsbiografer genomgående högre än för enskilda biografer. Övriga kostnadsslag utvisar relativt små skiljaktigheter. Vid bedömningen av resultatet för klass V måste dock beaktas den ringa representativiteten för denna klass.

Genomgående utvisas negativt resultat för dessa klasser sedan beräknad avskrivning frångragits, med undantag dock för enskilda biografer i klass V, som utvisar ett överskott av 809 respektive 1 122 kronor.

Såsom framhållits i det föregående infordrades utöver uppgifter om intäkter och kostnader även vissa data beträffande antal givna föreställningar, biografernas platsantal fördelat på olika prislägen samt om försålda biljetter i dessa. Uppgifterna härom har utnyttjats för särskilda beräkningar av publik- och föreställningsfrekvensen inom de olika biografklasserna. Resultatet härav redovisas i bilaga f. Av däri gjorda sammanställningar avseende aritmetiska medier, medianer och kvartilberäkningar framgår att de enskilda biograferna utvisar högre såväl publikfrekvens som föreställningsfrekvens än föreningsbiograferna. Högst genomsnittlig publikfrekvens för de enskilda biograferna redovisas för klass IV eller drygt 45 %, medan lägst publikfrekvens 37 à 38 % redovisas för klass II. För klass I redovisas en så pass hög genomsnittlig publikfrekvens som 41 à 42 %. — I fråga om föreningsbiograferna redovisas den högsta genomsnittliga publikfrekvensen för klass III — 37 à 38 % — och lägst frekvens för klass I — 27 à 28 %.

Bilagans uppgifter beträffande föreställningsfrekvensen torde i första hand ha intresse i vad gäller spridningen inom de olika klasserna. Denna belyses utförligt av sammanställningens uppgifter.

2. Lönsamhetsundersökningen

Såsom angivits i det föregående har av det för den kompletterande lönsamhetsundersökningen infordrade materialet en särskild bearbetning gjorts av uppgifter från ambulerande biografföretag. Resultatet av denna bearbetning redovisas i bilaga g. Av denna framgår att den genomsnittliga totalintäkten för 21 sådana företag steg åren 1953 och 1954 från 69 730 till 72 010 kronor, en ökning med 3,3 %. Per visningsställe räknat skulle detta betyda en genomsnittsintäkt av i runt tal 310 respektive 315 kronor per år. Även om viss reservation måste göras för det på grundval av uppgifter i matrikeln över landets biografer och biografägare framräknade antalet visningsställen måste intäkten anses såsom synner-

ligen låg. — De totala kostnaderna före skatt, avskrivningar och chefslön visar en uppgång från 64 218 till 66 285 kronor och vinsten före nämnda kostnader en ökning från 5 512 till 5 725 kronor. I sammanställningen har även insatts en beräknad avskrivning med 2 500 kronor per år eller samma belopp som i den statistiska undersökningen beräknats för biografer i klass III, d. v. s. biografer med intill 7 föreställningar per vecka. Då uppgift saknas om antalet givna föreställningar har det varit omöjligt att göra en schablonmässig avskrivningsberäkning i överensstämmelse med vad som tillämpats i den statistiska undersökningen. — Av bilagans kostnadsuppgifter i övrigt framgår att filmhyrans relativa storlek ungefärligen överensstämmer med den för biografklass V beräknade d. v. s. 22 % och sålunda ligger c:a 5 % lägre än för biografklasserna I t. o. m. IV. Nöjesskatten har uppgått till c:a 37 %, lokalhyrorna till c:a 13,5 % och lönerna till drygt 8 % av biljettintäkterna, medan slutligen de ospecificerade kostnaderna uppgått till mellan 7 och 8 %. Detta jämförelsevis höga procenttal kan förklaras av drygare transportkostnader.

Resultatet av lönsamhetsberäkningen för de resterande undersökta biografföretagen redovisas i bilaga h i form av totalsammanställningar för varje särskild grupp. Av dessa sammanställningar framgår att intäkterna utvisar en obetydlig ökning från 1953 till 1954 för grupperna A och B, d. v. s. biografföretag med en respektive 2—3 biografer. Därvid är att märka en nedgång i biljettintäkterna för grupp B. För grupp C d. v. s. företag med 4 till 10 biografer redovisas en total intäktsökning på 1,4 %, huvudsakligen beroende på ökade biljettintäkter. Grupp D, som avser de stora biografkedjorna, visar en mera markant intäktsökning. För gruppens 9 företag har sålunda de totala intäkterna stigit med i runt tal 1,5 milj. kronor eller med c:a 5 %, en uppgång som helt kan hänföras till ökade biljettintäkter.

För samtliga grupper redovisas kostnadsökningar för 1954. Inom grupperna A, B och C har kostnadsökningarna överstigit intäktsökningarna, varför försämrade resultat redovisas för dessa grupper. Den största relativa resultatförsämringen redovisas för grupp A, för vilken vinsten före avskrivningar, chefslön och skatt nedgått från 8,7 till 7,6 % av totalintäkten. För grupperna B och C utgör motsvarande resultatförsämring 0,3 respektive 0,5 %. För gruppen D har kostnadsökningarna understigit intäktsökningarna, varigenom vinsten före chefslön, skatt och avskrivningar utvisar en uppgång från 5,5 till 6,1 % av totalintäkten. Den högsta relativa vinsten redovisas för grupp B — i runt tal 11 % av totalintäkterna — medan samma vinst för övriga grupper uppgått till mellan 5,5 och 8,7 %.

Av uppgiftsformulärens data har det icke varit möjligt att göra några faktiska beräkningar av avskrivningarna. Då det icke kunde anses riktigt att i sammanställningarna utelämna avskrivningarna har en schablonmässig beräkning gjorts av dessa efter i princip samma normer som tillämpats i den statistiska undersökningen samt med beaktande av de olika företagens biografinnehav. Sålunda beräknade avskrivningar har upptagits som en separat kostnadspost i sammanställningarna.

Sammanfattningsvis kan beträffande de för de olika grupperna framräknade vinsterna efter avskrivningar men före chefslön och skatt anföras följande.

Grupp A. Den genomsnittliga vinsten per företag har nedgått från c:a 2 300 till c:a 1 630 kronor per år. Dessa siffror motsvarar även de genomsnittliga vinsterna per biograf.

Grupp B. Genomsnittsvinsten per företag har nedgått från 13 900 till c:a 13 200 kronor per år och genomsnittsvinsten per biograf från c:a 6 200 till c:a 5 900 kronor.

Grupp C. Genomsnittsvinsten per företag har nedgått från c:a 30 400 till c:a 28 300 kronor per år och genomsnittsvinsten per biograf från c:a 5 900 till c:a 5 600 kronor.

Grupp D. Genomsnittsvinsten per företag har ökat från c:a 72 100 till c:a 101 000 kronor per år och genomsnittsvinsten per biograf från c:a 3 100 till c:a 4 400 kronor.

Stockholm den 5 december 1955.

STATENS PRISKONTROLLNÄMND
Utrednings- och planläggningsbyrån

Intäkts- och kostnadsspecifikation. Genomsnitt kr per biograf.	Enskilda biografer—44 biografer				Föreningsbiografer—9 biografer				Vägt genomsnitt—53 biografer			
	1953		1954		1953		1954		1953		1954	
Total oms.	14 813 400		15 301 800		1 843 800		2 018 400		—		—	
	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]
Intäkter.												
Biljettintäkt inkl. nöjesskatt	330 925		341 306		198 860		216 895		316 251		327 483	
Reklamfilm	2 140		2 505		1 602		1 763		2 080		2 423	
Konfektförsäljning, netto	2 467		2 922		2 445		2 685		2 465		2 896	
Övriga intäkter	1 138		1 035		1 872		2 921		1 220		1 245	
	336 670		347 768		204 779		224 264		322 016		334 047	
Kostnader.												
Nöjesskatt	125 896	38,0	128 180	37,6	75 027	37,7	80 840	37,3	120 244	38,0	122 920	37,5
Filmhyra	80 632	24,4	82 407	24,1	49 514	24,9	57 329	26,4	77 174	24,4	79 621	24,3
Lokalhyra (erlagd eller beräknad)	25 206	7,6	25 652	7,5	20 160	10,2	23 647	10,9	24 645	7,8	25 429	7,8
Löner (utbet.+beräkn.) inkl. städning...	37 009	11,2	36 806	10,8	26 505	13,2	28 874	13,3	35 842	11,3	35 925	11,0
Frakter	830	0,3	864	0,3	1 362	0,7	1 598	0,7	889	0,3	946	0,3
Lyse och kraft	3 432	1,0	3 664	1,1	3 406	1,8	3 582	1,7	3 429	1,1	3 655	1,1
Reklam	16 623	5,0	17 311	5,1	8 127	4,1	9 560	4,4	15 679	5,0	16 450	5,0
Övriga div. kostnader	16 493	5,0	16 792	4,9	9 775	4,9	8 944	4,1	15 747	5,0	15 920	4,9
	306 121	92,5	311 676	91,3	193 876	97,5	214 374	98,8	293 649	92,9	300 866	91,9
Resultat före avskr., chefslön, skatt och ind. kostnader	30 549	(9,1)	36 092	(10,4)	10 903	(5,3)	9 890	(4,4)	28 367	(8,8)	33 181	(9,9)
Beräknade avskrivningar:												
för standardutrustning	8 000	2,4	8 000	2,3	8 000	4,0	8 000	3,7	8 000	2,5	8 000	2,4
» installerad vidfilmsutrustn.,[2] fördelad å samtl. företag i gruppen	—		1 285[2]		—		—		—		1 142 [2]	
Resultat efter ber. avskr. o. före chefslön, skatt, o. indir. kostnader.....	22 549	(6,7)	26 807	(7,7)	2 903	(1,4)	1 890	(0,8)	20 367	(6,3)	24 039	(7,2)

[1] Med % avses kostnader i % av biljettintäkten. Inom parentes angivna tal avser % av totalintäkten. — [2] Av 9 biografer angiven kostn. — 282 400 kronor — utslagen på samtl. biografer enl. 20 %:s avskrivning.

Klass II.

Intäkts- och kostnadsspecifikation. Genomsnitt kr per biograf.	Enskilda biografer—39 biografer				Föreningsbiografer—29 biografer				Vägt genomsnitt — 68 biografer			
	1953		1954		1953		1954		1953		1954	
Total oms.	4 685 900		4 792 400		2 480 400		2 600 200		—		—	
	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]
Intäkter.												
Biljettintäkt inkl. nöjesskatt	117 721		120 075		83 149		86 968		109 681		112 376	
Reklamfilm	871		955		692		757		829		909	
Konfektförsäljning, netto	1 213		1 422		1 197		1 458		1 209		1 430	
Övriga intäkter	347		430		495		479		381		441	
	120 152		122 882		85 533		89 662		112 100		115 156	
Kostnader.												
Nöjesskatt	43 597	37,0	43 994	36,6	30 807	37,0	32 124	36,9	40 623	37,0	41 233	36,7
Filmhyra	32 109	27,3	33 350	27,8	22 494	27,1	23 993	27,6	29 873	27,2	31 174	27,7
Lokalhyra (erlagd eller beräknad)	11 058	9,4	11 242	9,4	9 846	11,9	10 093	11,6	10 776	9,8	10 975	9,8
Löner (utbet.+beräkn.) inkl. städning ...	13 143	11,2	13 799	11,5	10 953	13,2	11 536	13,2	12 634	11,5	13 273	11,8
Frakter	1 070	0,9	1 050	0,9	1 012	1,2	1 052	1,2	1 057	1,0	1 050	0,9
Lyse och kraft	1 461	1,2	1 585	1,3	860	1,0	1 132	1,3	1 321	1,2	1 480	1,3
Reklam	3 386	2,9	3 505	2,9	3 308	4,0	3 104	3,6	3 368	3,1	3 412	3,0
Övriga div. kostnader	6 793	5,8	7 458	6,2	2 449	2,9	2 348	2,7	5 783	5,3	6 270	5,6
	112 617	95,7	115 983	96,6	81 729	98,3	85 382	98,1	105 435	96,1	108 867	96,9
Resultat före avskr., chefslön, skatt och ind. kostnader	7 535	(6,3)	6 899	(5,6)	3 804	(4,4)	4 280	(4,8)	6 665	(5,9)	6 289	(5,5)
Beräknade avskrivningar: för standardutrustning.....	5 000	4,2	5 000	4,2	5 000	6,0	5 000	5,7	5 000	4,6	5 000	4,4
Resultat efter ber. avskr. o. före chefslön, skatt o. indir. kostnader	2 535	(2,1)	1 899	(1,5)	./. 1 196	(1,4)	./. 720	(0,8)	1 665	(1,5)	1 289	(1,1)

[1] Med % avses kostnader i % av biljettintäkten. Inom parentes angivna tal avser % av totalintäkten.

Klass III.

Intäkts- och kostnadsspecifikation. Genomsnitt kr per biograf.	Enskilda biografer—33 biografer				Föreningsbiografer—40 biografer				Vägt genomsnitt—73 biografer			
	1953		1954		1953		1954		1953		1954	
Total oms.	1 505 400		1 503 200		1 605 000		1 612 800		—		—	
	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]
Intäkter.												
Biljettintäkt inkl. nöjesskatt	44 822		44 685		39 434		39 565		42 513		42 491	
Reklamfilm	386		444		249		264		327		367	
Konfektförsäljning, netto	226		231		324		364		268		288	
Övriga intäkter	184		193		119		127		156		165	
	45 618		45 553		40 126		40 320		43 264		43 311	
Kostnader.												
Nöjesskatt	16 234	36,2	16 055	35,9	14 453	36,7	14 443	36,5	15 471	36,4	15 364	36,2
Filmhyra	12 520	27,9	12 538	28,1	10 964	27,8	11 063	28,0	11 853	27,9	11 906	28,0
Lokalhyra (erlagd eller beräknad)	4 830	10,8	4 849	10,9	5 872	13,9	5 799	14,6	5 277	12,4	5 256	12,4
Löner (utbet.+beräkn.) inkl. städning	5 263	11,7	5 178	11,6	4 055	10,2	4 169	10,5	4 745	11,2	4 746	11,2
Frakter	849	1,9	833	1,9	876	2,2	891	2,3	861	2,0	858	2,0
Lyse och kraft	1 001	2,2	977	2,2	543	1,4	550	1,4	805	1,9	794	1,9
Reklam	1 154	2,6	1 132	2,5	1 576	4,0	1 436	3,6	1 335	3,1	1 262	3,0
Övriga div. kostnader	2 192	4,9	2 249	5,0	1 318	3,3	1 260	3,2	1 817	4,3	1 825	4,3
	44 043	98,3	43 811	98,0	39 657	100,5	39 611	100,1	42 164	99,2	42 011	98,9
Resultat före avskr., chefslön, skatt och ind. kostnader	1 575	(3,5)	1 742	(3,8)	469	(1,2)	709	(1,8)	1 100	(2,5)	1 300	(3,0)
Beräknade avskrivningar: för standardutrustning	2 500	5,6	2 500	5,6	2 500	6,3	2 500	6,3	2 500	5,9	2 500	5,9
Resultat efter ber. avskr. o. före chefslön, skatt o. indir. kostnader	./.925	(2,0)	./.758	(1,7)	./. 2 031	(5,1)	./. 1 791	(4,4)	./. 1 400	(3,2)	./. 1 200	(2,8)

[1] Med % avses kostnader i % av biljettintäkten. Inom parentes angivna tal avser % av totalintäkten.

Klass IV.

Intäkts- och kostnadsspecifikation. Genomsnitt kr per biograf.	Enskilda biografer—25 biografer				Föreningsbiografer—49 biografer				Vägt genomsnitt—74 biografer			
	1953		1954		1953		1954		1953		1954	
Total oms.	312 100		319 000		665 200		675 400		—		—	
	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]
Intäkter.												
Biljettintäkt inkl. nöjesskatt	12 219		12 536		13 159		13 347		12 689		12 942	
Reklamfilm	78		83		73		80		76		82	
Konfektförsäljning, netto	83		79		144		169		114		124	
Övriga intäkter	105		64		200		187		153		126	
	12 485		12 762		13 576		13 783		13 032		13 274	
Kostnader.												
Nöjesskatt	4 478	36,6	4 548	36,3	4 764	36,2	4 811	36,0	4 621	36,4	4 680	36,2
Filmhyra	3 254	26,6	3 367	26,9	3 520	26,7	3 568	26,7	3 387	26,7	3 468	26,8
Lokalhyra (erlagd eller beräknad)	1 071	8,8	1 300	10,4	1 658	12,6	1 755	13,2	1 365	10,8	1 528	11,8
Löner (utbet.+beräkn.) inkl. städning ...	1 610	13,2	1 731	13,8	1 580	12,0	1 688	12,7	1 595	12,6	1 710	13,2
Frakter	489	4,0	436	3,5	414	3,1	427	3,2	452	3,6	432	3,3
Lyse och kraft	344	2,8	397	3,2	349	2,7	344	2,6	347	2,7	371	2,9
Reklam	265	2,2	321	2,6	314	2,4	313	2,3	290	2,3	317	2,4
Övriga div. kostnader	564	4,6	651	5,2	424	3,2	484	3,6	494	3,9	568	4,4
	12 075	98,8	12 751	101,7	13 023	98,9	13 390	100,3	12 551	98,9	13 074	101,0
Resultat före avskr., chefslön, skatt och ind. kostnader	410	(3,3)	11	(0,1)	553	(4,1)	393	(2,9)	481	(3,7)	200	(1,5)
Beräknade avskrivningar: för standardutrustning	1 000	8,2	1 000	8,0	1 000	7,6	1 000	7,5	1 000	7,9	1 000	7,7
Resultat efter ber. avskr. o. före chefslön, skatt o. indir. kostnader	./.590	(4,7)	./.989	(7,7)	./.447	(3,3)	./.607	(4,4)	./.519	(4,0)	./.800	(6,0)

[1] Med % avses kostnader i % av biljettintäkten. Inom parentes angivna tal avser % av totalintäkten.

Intäkts- och kostnadsspecifikation. Genomsnitt kr per biograf.	Enskilda biografer—6 biografer				Föreningsbiografer—3 biografer				Vägt genomsnitt—9 biografer			
	1953		1954		1953		1954		1953		1954	
Total oms.	21 410		25 570		6 600		6 100		—		—	
	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]	Kr	% [1]
Intäkter.												
Biljettintäkt inkl. nöjesskatt	3 569		4 232		2 117		1 970		2 938		3 249	
Reklamfilm	—		30		45		37		20		33	
Konfektförsäljning, netto	—		—		35		—		15		—	
Övriga intäkter	—		—		—		28		—		12	
	3 569		4 262		2 197		2 035		2 973		3 294	
Kostnader.												
Nöjesskatt	883	24,7	1 049	24,8	621	29,3	570	28,9	769	26,2	841	25,9
Filmhyra	553	15,5	649	15,3	525	24,8	520	26,4	541	18,4	593	18,3
Lokalhyra (erlagd eller beräknad)	279	7,8	323	7,6	518	24,4	388	19,7	383	13,0	351	10,8
Löner (utbet.+beräkn.) inkl. städning	408	11,4	428	10,1	511	24,1	395	20,0	453	8,6	413	12,7
Frakter	14	0,4	18	0,4	128	6,0	70	3,6	63	2,1	40	1,2
Lyse och kraft	8	0,2	8	0,2	42	2,0	41	2,1	23	0,8	22	0,7
Reklam	70	2,0	77	1,8	70	3,3	108	5,5	70	2,4	90	2,8
Övriga div. kostnader	145	4,1	188	4,4	431	20,4	162	8,2	270	9,2	177	5,4
	2 360	66,1	2 740	64,7	2 846	134,3	2 254	114,4	2 572	87,5	2 527	77,8
Resultat före avskr., chefslön, skatt och ind. kostnader	1 209	(33,9)	1 522	(35,7)	./.649	(29,4)	./.219	(10,8)	401	(13,5)	767	(23,3)
Beräknade avskrivningar: för standardutrustning	400	11,2	400	9,5	400	18,9	400	20,3	400	13,6	400	12,3
Resultat efter ber. avskr. o. före chefslön, skatt o. indir. kostnader	809	(22,7)	1 122	(26,3)	./.1 049	(47,7)	./.619	(30,4)	1	(—)	367	(11,1)

[1] Med % avses kostnader i % av biljettintäkten. Inom parentes angivna tal avser % av totalintäkten.

Sammanställning över publik- och föreställningsfrekvens.

Publikfrekvens.

Antal försålda biljetter i % av totala antalet disponibla platser.

Klass	Enskilda biografer							
	1953				1954			
	Aritm. medium	Spridningstal			Aritm. medium	Spridningstal		
		ö. kvartil	median	u. kvartil		ö. kvartil	median	u. kvartil
I	41,2	49,1	37,1/39,1	32,0	42,0	46,1	36,8/37,6	33,9
II	37,0	44,3/44,6	38,7	29,2/29,5	38,2	44,4/46,5	37,9	30,2/30,4
III	39,5	44,8/45,4	40,4	29,5/30,9	39,6	43,4/48,2	38,8	28,3/32,5
IV	45,6	56,9/61,7	39,9/46,9	36,9/37,3	45,6	51,7/65,5	38,4/44,4	27,9/36,6
V	38,4	38,3/49,2	37,7/38,3	28,3/37,7	39,4	45,5/48,0	37,2/45,5	26,7/37,2
	Föreningsbiografer							
I	26,9	31,7/34,8	23,0/31,7	18,1/23,0	27,7	31,9/35,3	22,8/31,9	20,9/22,8
II	28,3	34,0	25,1/28,8	23,0	29,4	39,7	27,6	22,7
III	37,6	45,4	36,1/37,6	30,0	37,8	45,0	35,3	29,4
IV	37,0	41,5/43,2	37,6/38,4	28,4/30,5	34,9	38,0/39,2	33,7/35,7	23,0/24,5
V	36,4	—	—	—	34,4	—	—	—

Föreställningsfrekvens.

Antal föreställningar per spelår.

Klass	Enskilda biografer							
	1953				1954			
	Aritm. medium	Spridningstal			Aritm. medium	Spridningstal		
		ö. kvartil	median	u. kvartil		ö. kvartil	median	u. kvartil
I	676	730/741	685/688	611/612	671	731/746	680	610
II	420	458	418/424	344	423	479	387/432	344
III	420	274	230	182	226	250	219	184
IV	75	98	49/53	35	74	102	51/71	26
V	33	44	25/30	20	38	44	37/42	21
	Föreningsbiografer							
I	574	610	581	574	608	648	616	600
II	355	397	359/369	316	349	408/410	342/357	293/311
III	174	201/212	176	137/144	174	206	178/180	127/129
IV	74	97/111	61/62	40	78	110	68	45/46
V	25	—	19	—	19	—	17	—

Bil. 2 g.

Lönsamhetsberäkning för ambulerande biografföretag.

Genomsnittsberäkning för 21 företag med
224 visningsställen 1953 och
228 » 1954.

	1953		1954	
	Kr	%[1]	Kr	%[1]
Inkomster.				
Biljettintäkter inkl. nöjesskatt	68 444	—	70 660	—
Intäkt av reklamfilm	593	—	513	—
Konfektförsäljning, netto	409	—	494	—
Övriga intäkter	284	—	343	—
Summa intäkter	69 730	—	72 010	—
Kostnader.				
Nöjesskatt	25 477	37,2	26 100	36,9
Filmhyra	14 852	21,7	15 466	21,9
Lokalhyra (erlagd+beräknad)	9 199	13,5	9 675	13,7
Utbet. löner exkl. chefslön	5 505	8,0	5 829	8,2
Frakter	2 112	3,1	2 301	3,3
Lyse, kraft	373	0,5	414	0,6
Reklam	1 791	2,6	1 975	2,8
Övriga kostnader	4 909	7,2	4 525	6,4
Summa kostnader	64 218	93,8	66 285	93,8
Vinst före chefslön, skatt och avskrivning	5 512	(7,9)	5 725	(8,1)
Beräknade avskrivningar för standardutrustning[2]	[2]2 500	—	[2]2 500	—
Vinst före chefslön och skatt	3 012	(4,3)	3 225	(4,5)

[1] Med % avses kostnader i % av biljettintäkten. Inom parentes angivna tal avser % av totalintäkten. — [2] Beräknad enligt samma normer som för biografer i klass III.

Bil. 2 h.

Sammanställning av lönsamhetsundersökning av biografföretag i grupperna A, B, C och D exkl. ambulerande biografföretag.

1 000-tal kr.

	Grupp A— 35 företag		Grupp B— 13 företag		Grupp C— 11 företag		Grupp D— 9 företag	
	1953	1954	1953	1954	1953	1954	1953	1954
Inkomster.								
Biljettintäkter inkl. nöjesskatt	2 294	2 299	2 579	2 574	7 678	7 760	28 049	29 503
Intäkt av reklamfilm	14	19	19	20	60	61	173	178
Konfektförsäljning, netto	19	23	25	27	43	47	284	300
Övriga intäkter	7	6	26	30	30	50	238	230
Summa inkomster	2 334	2 347	2 649	2 651	7 811	7 918	28 744	30 211
Kostnader.								
Nöjesskatt	840	815	930	923	2 934	2 944	10 714	11 221
Filmhyra	627	637	687	679	1 772	1 810	6 809	7 262
Lokalhyra (erlagd+beräknad)	206	217	199	208	703	731	2 520	2 627
Utbet. lön exkl. chefslön	223	232	324	331	1 033	1 013	3 596	3 674
Frakter	33	32	12	13	25	29	99	97
Lyse och kraft	42	44	31	32	66	71	248	247
Reklam	44	46	63	68	340	368	1 260	1 299
Övriga kostnader	116	145	103	106	367	412	1 929	1 955
Summa kostnader	2 131	2 168	2 349	2 360	7 240	7 378	27 175	28 382
Vinst före chefslön, skatt o. avskrivn.	203	179	300	291	571	540	1 569	1 829
D:o i % av biljettintäkt	8,9	7,8	11,6	11,3	7,4	7,0	5,6	6,2
D:o i % av totalintäkt	8,7	7,6	11,3	11,0	7,3	6,8	5,5	6,1
Beräknade avskrivn. för standardutrustn.	122	122	120	120	237	229	920	920
Vinst före chefslön och skatt	81	57	180	171	334	311	649	909

Anm. Avskrivningarna har beräknats efter samma normer som tillämpats i den statistiska undersökningen, varvid beräkningen grundats på varje biografföretags faktiska biografinnehav.

Bilaga 3

Översikt av nöjesbeskattningen i våra nordiska grannländer

Beskattning av nöjestillställningar av olika slag förekommer även i Danmark, Norge och Finland. Nedanstående redogörelse för ifrågavarande nöjesbeskattning grundar sig på därstädes gällande författningsbestämmelser på detta område. Vidare ha från vederbörande finansministerier och -departement upplysningar inhämtats rörande bestämmelsernas tillämpning m. m.

Danmark

Bestämmelserna om nöjesskatt återfinnas i en lov den 27 maj 1950 (nr 260) om afgift af forlystelser, vilken ersatt en tidigare lov av den 1 april 1922. Vidare har finansministeriet i en kungörelse den 15 juni 1950 meddelat vissa tillämpningsföreskrifter härtill.

Förutsättningar för skatteplikt enligt förenämnda författningar äro, att nöjestillställningen är offentlig och att särskild avgift uttages för tillträde till densamma. Skatten beräknas på entréintäkterna och utgår efter olika skattesatser allt efter nöjestillställningarnas art. Pålägg, avsedda att täcka skatten, anses ingå i entréavgiften. Likaså tillägg för tillträde till vissa platser. Avgifter för garderob, program, förköp o. a. inberäknas också i priset, i den mån alla besökare äro tvungna att lösa sådana.

Vid beskattningens utformning har man särskilt tagit sikte på att med densamma träffa den lättare underhållningen och därvid medtagit sådana slag av nöjen, som ansetts lämpade som skatteobjekt. Man har sålunda från beskattning undantagit nöjen, som antingen äro så sällan förekommande, att de på den grund kunna utelämnas, eller också med hänsyn till sin kulturella betydelse icke böra beskattas.

De nöjen, som äro underkastade beskattning, uppräknas i lovens 4—7 §§ och fördela sig på respektive skatteklasser sålunda:

1/6 av bruttointäkten:

a) uppförande av cirkus och varietéföreställningar samt andra uppträdanden av cirkus- eller varietékaraktär;

b) uppförande av skådespel, operor och andra sångspel samt baletter, när det finns servering på åskådarplatserna. Revyer, som uppföras med stöd av teaterkoncession, jämställas med skådespel;

c) annan underhållning av musikalisk, sånglig, dramatisk, berättande, mimisk eller liknande karaktär, när underhållningen icke uteslutande går ut på den konstnärliga återgivningen och tolkningen av ett verk inom musikens och litteraturens område eller när de uppträdande äro kostymerade eller maskerade eller när det finns servering på åskådar- eller åhörarplatserna;

d) framförande av dans, som icke har karaktären av balett, dock att uppvisning av danska folkdanser av föreningar för folkdansens främjande samt gymnastik- och liknande föreningar är skattefri;

e) baler och annan offentlig dans;

f) gymnastik-, sport- och idrottsuppvisningar, som anordnas av andra än gymnastik-, sport- och idrottsföreningar;

g) gymnastik-, sport- och idrottsuppvisningar (bortsett från uppvisning med motorfordon, jfr punkt h), som anordnas av gymnastik-, sport- och idrottsföreningar, när professionella deltaga i uppvisningen. Vid fotbollsmatcher utgår skatten dock endast, när båda lagen bestå av professionella spelare;

h) motortävlingar och annan uppvisning med motorfordon.

2/7 *av bruttointäkten:* kapplöpningar och andra tävlingar med vadhållning, varvid totalisatorspel förekommer.

5/11 *av bruttointäkten:* filmförevisningar.

Filmförevisning, som äger rum i anslutning till ett föredrag och som blott tjänar som underlag och illustration till detta, är skattefri.

För Köpenhamns Tivoli gälla särskilda regler. Skatt utgår med 1/6 av inträdesavgiften till etablissementet. För de nöjesanordningar, som Tivoli självt svarar för, erlägges icke skatt. Däremot utgår skatt enligt vanliga regler för nöjesanordningar, som inom Tivolis område föranstaltas av främmande arrangörer.

För andra liknande etablissement skola enligt tillämpningskungörelsen de allmänna reglerna i 1950 års lov gälla. Skatt skall således icke utgå för entréavgiften till etablissementet, därest ingen av de nöjesanordningar, vartill avgiften berättigar, är skattepliktig. Om det inom etablissementets område finns skattepliktiga nöjesanordningar, till vilka särskild inträdesavgift skall erläggas, utgår skatt på denna avgift, antingen det är etablissementet självt eller andra, som är anordnare, och oavsett om inträdesavgift till etablissementet uttages eller ej.

Fyrverkerier, panoramor, vaxfigur- och naturaliekabinetter samt menagerier äro numera skattefria. Detsamma gäller zoologiska trädgårdar, under förutsättning att det ej inom deras område finns nöjesanordningar, som äro skattepliktiga. Rutschbanor, radiobilar, karuseller, gungor, kraftprov, skjutbanor och liknande äro skattefria.

Den väsentligaste begränsningen av beskattningsområdet är dock skattefriheten för teaterföreställningar (skådespel, opera och balett). Teater har ansetts vara en kulturell faktor av sådan betydelse att det bör ligga i det allmännas intresse att stödja verksamhet av detta slag. I likhet med skådespel äro revyer, som uppföras med stöd av teaterkoncession, skattefria.

Då egentliga varietéföreställningar och andra uppträdanden av varietékaraktär äro skattebelagda, har det varit nödvändigt att närmare avgränsa revyföreställningar, som kunna uppföras skattefritt, från sådana föreställningar som genom sitt innehåll äro att anse som varieté. En revyföreställning skall, för att kunna godkännas som skattefri, endast bestå av

musik och sång,
monologer, dialoger, sketcher och liknande situationskomik,
mimiska prestationer,
dans som beståndsdel i sketcher o. d. eller
dans av dansöser i trupp, vars uppträdande uteslutande är av utfyllande eller ledsagande karaktär.

Inemot 1/5 av föreställningen — räknat efter såväl föreställningens längd som numrens antal — må dock utfyllas med uppträdanden av annat slag än ovan nämnts. Sångtexter och tal skola vara avfattade på danska, norska eller svenska språket.

Enligt 11 § kan *befrielse från nöjesskatt* medges för

1) överskottet av en nöjestillställning, vars behållning skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål (skatten beräknas således endast på utgifterna);

2) biografföreställningar, vilka efter avtal med skolor endast äro avsedda för skolelever under nödig uppsikt av lärare, då arrangemanget skett i undervisningssyfte eller för att skaffa skolungdomen en för den lämpad filmunderhållning;

3) förevisning av upplysningsfilm.

Skattebefrielse för under 1) och 2) angivna tillställningar medges av politimesteren, i Köpenhamn av magistraten. Har nöjestillställning, som avses under 1), på grund av oförutsedda händelser givit underskott, kan finansministern medge ytterligare skattebefrielse. Frågan om skattebefrielse (helt eller delvis) för upplysningsfilm prövas av finansministern.

Skattebefrielse för dansk film omfattar blott den del av skatten, som tillfaller det allmänna, och påverkar således icke producentstödet (se nedan). Befrielse enligt 2) och 3) medges endast under förutsättning att ordinarie biljettpriset nedsättes med minst skattens belopp.

Är en nöjestillställning sammansatt av såväl skattepliktiga som skattefria nummer, är tillställningen enligt 9 § som helhet skattepliktig. Äro de olika nöjesinslagen att hänföra till olika skatteklasser, beräknas skatten efter det inslag, som är belagt med den högsta skatten. Enda undantaget härifrån utgör filmförevisning, som äger rum i anslutning till ett föredrag och som blott tjänar som underlag och illustration till detta.

Skyldighet att erlägga nöjesskatt åvilar den, som anordnar nöjestillställningen. Det åligger denne att inom viss tid till uppbördsmyndigheten inge deklaration enligt fastställt formulär med beräkning av skatten. Deklarationen skall undertecknas av den skattskyldige eller hans befullmäktigade ombud.

Deklaration och skatt insändas i Köpenhamn till direktoratet för stadens skatteväsen och annorstädes till politimesteren; i fråga om fasta nöjesetablissement skall det dock ske till amtstuen. Vid dröjsmål med skatteinbetalningen gäldas ränta efter fem procent av skattebeloppet.

Skatten tillfaller med 2/3 staten och 1/3 vederbörande kommun. Av skatten för filmförevisningar går 9/11 till staten och 2/11 till kommunen.

Statens andel av skatten inlevereras av direktoratet för Köpenhamns skatteväsen direkt till statskassan och av politimestrene till den amtstue, inom vars område nöjestillställningarna ägt rum. Såväl från politimestrene erhållna som av amtstuen uppburna skattebelopp redovisas såsom inkomster i amtstuens räkenskaper.

Liksom i Sverige tillfalla en del av nöjesskatteintäkterna från dansk film vederbörande producent. För filmförevisningar, vid vilka (bortsett från reklamfilm, veckorevyer, förspel o. d., som utgör en oväsentlig del av hela föreställningen) allenast dansk film förevisas, skall således blott 9/11 av skattebeloppet inbetalas till det allmänna. Resten tillfaller innehavaren av producenträttigheterna till den beskattade danska filmen.

Norge

Nöjesskatt infördes i Norge under förra världskriget och utgår enligt en lov av den 18 juli 1917. Avsikten med skatten var att bromsa det florerande nöjeslivet och samtidigt suga upp något av den tidens penningöverflöd. Liksom i

Danmark var det den lättare och mindre värdefulla underhållningen, beskattningen avsåg att träffa. Seriösare underhållning undantogs däremot.

Skatten är statlig och beräknas på inträdesavgifterna till de nöjestillställningar, som hemfalla under 15 § nämnda författning. Såsom exempel på nöjesskatteobjekt nämnas där biografer, revyteatrar, varietéer, kabareter, visaftnar, cirkusföreställningar och menagerier samt offentliga danstillställningar och maskerader med tillträde för allmänheten mot avgift. I samma paragraf stadgas även följande *undantag* från beskattning:

1) dramatiska föreställningar, däribland uppförande av operor och operetter (däremot icke föreställningar av revy- och serveringsteatrar) samt amatörföreställningar;

2) konserter (konserter under medverkan av utländsk konstnär dock endast när de anordnas av orkester- eller musikföreningar, som ha direkt eller indirekt stöd av stat eller kommun eller ha till ändamål att främja musiklivet);

3) visningar av levande bilder i förening med föredrag, där detta är det väsentliga;

4) utställningar av konstverk och föremål av vetenskaplig art;

5) utställningar, anordnade av stat, kommun eller näringsorganisationer;

6) sportuppvisningar med undantag för sådana, vilka professionella idrottsmän deltaga i;

7) föreställningar och förevisningar m. m. i välgörande syfte;

8) dansuppvisningar (scendans, balett);

9) offentlig dans anordnad av organisation, som icke driver ekonomisk verksamhet;

10) visningar av upplysningsfilm;

11) filmförevisningar, anordnade av Norsk Bygdekino A/S.

Vederbörande departement äger även i övrigt medge befrielse helt eller delvis från nöjesskatt, när omständigheterna i det särskilda fallet ge anledning därtill.

Tillämpningen av 15 § har visat sig vara förenad med stora svårigheter och givit anledning till tvister angående vad som skall hänföras under begreppen dramatisk föreställning, scendans, balett och konsert. Undantagen ha också föranlett ett flertal cirkulärskrivelser med tillämpningsföreskrifter. En särskild nämnd är tillsatt för bedömning av om en film skall kunna godtagas som upplysningsfilm enligt punkt 10 eller ej.

Stortinget fattar varje år beslut om skattesatserna för nästkommande budgetår. Enligt stortingets beslut den 6 juni 1955, kungjort genom kungl. resolution den 17 juni s. å., skall skatten för budgetåret 1955/56 utgå med följande procenttal av inträdesavgifterna för:

biografföreställning	40 %
offentlig dans	40 %
konsert under medverkan av utländsk konstnär	8 %
andra föreställningar och uppvisningar m. m.	12,5 %

Finansdepartementet äger ock fastställa regler om avrundning av inträdesavgifternas belopp för beräkning av skatten och om avrundning av skattebeloppet. Finansdepartementet kan vidare bestämma, att skattebelopp under tio kronor icke skall indrivas.

I cirkulärskrivelse den 25 juni 1955 har avgiftsdirektoratet lämnat vissa förtydligande anvisningar.

1. Biografföreställningar

Vid inbetalning av skatten är biografägaren berättigad till viss reduktion av skattebeloppet. Avdrag sker efter olika grunder, beroende på om det är fråga om en biograf med fast visningsställe inom en kommun eller annan biograf. Som biograf med fast visningsställe inom en kommun betraktas också biografer, som ha två eller flera fasta visningsställen inom kommunen.

Enligt stortingets förenämnda beslut må skatteavdrag ske i följande omfattning för

a) biografer med fast visningsställe inom en kommun:

1. avdrag, motsvarande 25 % av den beräknade skatten;

2. för varje 20-tal kronor, som den skattepliktiga intäkten understiger 4 300 kronor per månad, skall avdraget ökas med ett belopp, motsvarande 0,2 % av hela det skattepliktiga beloppet;

b) andra biografer: avdrag, motsvarande 60 % av den beräknade skatten.

Ovan under a) angivna biografer, som äro i gång minst nio månader av året och vars årsintäkt uppgår till högst 15 600 kronor, kunna vidare efter budgetårets utgång efter ansökan få den för året inbetalade skatten restituerad.

Efter reduktion enligt litt. a uppgår den skatt, som skall betalas för en skattepliktig biljettintäkt av 4 300 kronor eller däröver per månad, till 30 % av den skattepliktiga intäkten.

Finansdepartementet har utarbetat en tabell över den skatt, som skall betalas, när den skattepliktiga biljettintäkten understiger 4 300 kronor. För månad, varunder denna uppgått till högst 1 300 kronor, behöver biografägaren enligt gällande reduktionsregler icke erlägga någon skatt alls.

Tabellen gäller bara biografer med fast visningsställe inom en kommun. Vid tabellens användning är det den månatliga skattepliktiga biljettintäkten, nedåt avrundad till närmaste med 20 delbara krontal, som skall ligga till grund för skatteberäkningen. En avrundning skall jämväl ske av det skattebelopp, som skall betalas, till närmast liggande krontal.

Efter reduktion enligt litt. b uppgår den skatt, som skall betalas, till 16 % av den skattepliktiga biljettintäkten.

Inträdesavgifter, som hänföra sig till visningar av godkänd upplysningsfilm, skola icke medräknas vid skatteuträkningen. Har programmet delvis bestått av upplysningsfilmer, skattefria enligt 15 § 1917 års lov, skall 1/10 av bruttointäkten anses hänförlig till upplysningsfilmen.

Alla biografägare äro skyldiga att varje månad å härför avsedda blanketter lämna uppgift om sålda biljetter, inträdesavgifter och skatt. Denna skyldighet föreligger även i fråga om biografer, för vilka avdrag yrkas med hela skattebeloppet.

Därest skattefria upplysningsfilmer visats, skall uppgift vidare lämnas om vilka filmer (namn, nr och filmlistenr) som visats.

2. Offentliga danstillställningar

Skattefrihet inträder icke redan därigenom, att en ideell organisation formellt ställer sig som arrangör. Förutsättning för skattefrihet är, att sammanslutningen reellt är arrangör och ensam står den ekonomiska risken för tillställningen. Om ägaren till ett dansetablissement lierar sig med en ideell organisation, har man att undersöka kontraktsbestämmelserna. Utgår hyra i procent av ett på förhand obestämt belopp, torde ägaren vanligen få anses som medarrangör och skatt utgå. Råder tveksamhet om skatteplikten, ankommer det på avgiftsdirektoratet att avgöra frågan.

3. Konserter, i vilka utländsk konstnär medverkar

Enligt 15 § äro vanliga konserter undantagna från skatteplikt. Medverkar utländsk konstnär, gäller undantaget dock endast konserter av orkester- eller musikföreningar, som direkt eller indirekt ha understöd av stat eller kommun eller ha musiklivets främjande på sitt program.

Till konserter äro icke att hänföra visprogram eller blandade program med show-nummer o. d. Sådana föreställningar, som ej äro rena konserter, äro skattepliktiga enligt 4 nedan. Vid tveksamhet skall frågan om skatteplikten hänskjutas till avgiftsdirektoratet.

4. Andra skattepliktiga tillställningar

Varje form av artistuppträdande, som icke hänför sig till scenkonsten, balettkonsten eller musiken, beskattades tidigare efter 20 %. Detta gällde icke blott varietéföreställningar, cirkusföreställningar o. d. utan även föreställningar, som kallas revyer, emedan de innehålla ett eller flera artistnummer, liksom även annan form av underhållning, som ej är att hänföra till den egentliga revykonsten. Finansdepartementet ägde nedsätta skatten till 12,5 % (1/8) av inträdesavgifterna till visaftnar, revyer, musiklustspel och liknande föreställningar, som bygga på framförande av tal, sång, musik och dans av ledsagande eller utfyllande karaktär, när föreställningarna icke omfatta uppträdande av artister som akrobater, trollkonstnärer, jonglörer, lindansare, musikaliska clowner o. s. v.

Från och med budgetåret 1955/56 utgår nöjesskatten för andra än ovan under 1—3 angivna nöjestillställningar med 12,5 % av inträdesavgifterna.

Vid nöjestillställningar, som avses i 15 § 1917 års lov, skola i allmänhet av skattemyndigheterna auktoriserade biljetter komma till användning. Det åligger vidare anordnare av dylika tillställningar att hålla särskild bokföring, som skall ligga till grund för skatteberäkningen. Redovisning sker veckovis eller, i fråga om enstaka tillställningar, inom fyra dagar efter tillställningen till vederbörande uppbördsmyndighet, dit även skatten efter varje månads utgång respektive inom åtta dagar efter tillställningen skall inbetalas.

Med stöd av stortingets bemyndigande har finansdepartementet beslutat, att inträdesavgifterna vid skatteberäkningen skola avrundas nedåt till närmaste hela krontal. Skattebeloppet avrundas uppåt eller nedåt till närmaste hela krontal, allteftersom öretalet överstiger 50 öre eller ej.

Finland

Nöjesskatten utgår i form av en stämpelskatt å inträdesbiljetter till nöjestillställningar. Bestämmelserna härom återfinnas i lagen den 6 augusti 1943 (nr 662) angående stämpelskatt samt Statsrådets beslut samma dag (nr 663) om tillämpning av nämnda lag.

En stämpelskattekommitté är för närvarande sysselsatt med en översyn av stämpelskatten. Kommittén har speciellt i uppdrag att skyndsamt utarbeta förslag till ändringar i lagens bestämmelser om skatt å inträdesbiljetter till nöjestillfällen. Arbetet därmed sker i etapper och har redan lett till att beskattningen av biograffilm ändrats genom en den 17 juni 1955 utfärdad författning.

För inträdesbiljetter till offentliga nöjestillställningar av nedan angivna slag, vid vilka inträdesavgift uppbäres av alla eller en del besökande, skall skatt enligt 60 § stämpelskattelagen erläggas med följande procent av den på biljetten angivna inträdesavgiften för

	Procent
1. danstillställning	
a) i allmänhet	50
b) anordnad av registrerad ideell förening eller av sammanslutning eller anstalt, som tjänar endast allmännyttiga ändamål	40
2. biografföreställning enligt vad statens filmgranskningsbyrå med hänsyn till den konstnärliga och moraliska halten hos de filmer, som skola förevisas, för varje film beslutar, då därvid förevisas	
a) uteslutande av inhemsk producent i Finland framställda filmer	15 el. 30
b) uteslutande från utlandet införda filmer	25, 35, 40 el. 50
3. automobil-, motorcykel- och motorbåtstävlingar	20
4. konserter och konstnärliga dansföreställningar, vid vilka den uppträdande eller den, som huvudsakligen uppträder, eller ackompanjatören är främmande lands medborgare, ävensom operetter, i vilka de uppträdande huvudsakligen äro främmande lands medborgare	15
5. revy-, cirkus-, tivoli-, illusions- och dockteaterföreställningar samt yrkesmässiga uppvisningar i konstgymnastik, kraftprov och idrott ävensom boxningsuppvisningar och -tävlingar, vid vilka professionella boxare uppträda, samt yrkesmässig förevisning av djur	25
6. kabaret- och varietéföreställningar, yrkesmässig förevisning av vaxkabinett samt föreställningar, som idkare av yrkesmässig utskänkning anordnar i samband med sådan servering, maskerader och karnevaldanser samt andra sådana med de ovan anförda jämförliga tillställningar, vilka föranstaltas i förvärvssyfte och ej kunna anses tjäna enbart ideella, vetenskapliga eller konstnärliga ändamål	50

Stämpelavgiften för var och en av ovan angivna slag av nöjestillställningar skall utgöra minst 1 mark.

Vid nöjestillställningar, sammansatta av olika slag av nöjen, skall stämpelskatt erläggas efter det nöjesinslag, som beskattas högst. Förevisas vid biografföreställning till olika skatteklasser hörande filmer, skall stämpelskatt i andra än ovan under 2 avsedda fall erläggas i enlighet med den film, för vilken skatten är högst. Visas korta fyllnadsfilmer tillsammans med en minst 1 600 meter lång film, utgår stämpelskatten likväl i enlighet med programmets huvudfilm.

Skattesatserna för biografföreställningar kunna under vissa förutsättningar bli föremål för förhöjning respektive reduktion med 5 % av inträdesavgiften. *Förhöjning* av skatten inträder för biografföreställning, vid vilken visas reklambilder i syfte att främja försäljning av rusdrycker. Rätt till *reduktion* föreligger däremot för biografföreställning, därvid såsom fyllnadsprogram visas sådan av inhemsk producent i Finland fotograferad och framställd, minst 200 och högst 600 meter lång ljudfilm av hög klass och som bör anses för vetenskaplig eller undervisningsfilm eller — utan direkt reklamsyfte — åskådliggör landets näringsliv, eller sådan minst 200 och högst 600 meter lång, av inhemsk producent framställd högklassig journalfilm, av vilken minst 100 meter är fotograferad och framställd i Finland och vars i utlandet framställda del är klippt, försedd med ljud och kopierad i Finland. Skattenedsättning är alltid tidsbegränsad och

gäller endast under en av filmgranskningsbyrån fastställd tid av högst fem år, räknat från dagen för fyllnadsfilmens granskning.

Stämpelskatt skall enligt 65 § *icke* utgå för följande slag av nöjestillställningar, nämligen

1. biografföreställning, varvid förevisas endast vetenskapligt eller undervisningsfilmprogram eller en minst 1 000 meter lång, för barn avsedd och för sådana synnerligen lämplig ljudfilm, som fyller skäliga tekniska fordringar, eller annan av inhemsk producent i Finland framställd, minst 2 000 meter lång ljudfilm, som med beaktande av den internationella nivån för filmer i konstnärligt avseende och även eljest är fullödig och som fyller de fordringar, som i tekniskt avseende böra uppställas för en film;
2. biografföreställning, som militärmyndighet anordnar uteslutande för militärpersoner och deras familjemedlemmar i kasernbyggnad;
3. tillställning, som skola eller annan läroanstalt eller dess elevkår eller elevförening anordnar, utan att av personer, som icke höra till samma eller liknande anstalt, uppbära inträdesavgift; samt
4. annan än i samband med servering av alkoholdrycker av registrerad ideell förening eller sammanslutning eller inrättning, som tjänar endast allmännyttiga ändamål, anordnad nöjestillställning, vars huvudsakliga program omfattar tal, föredrag, deklamation, sång- och musikprestationer, skådespel eller annat därmed jämförligt, men dans endast efter programmets slut under högst en och en halv timme.

Det ankommer på finska statens filmgranskningsbyrå att avgöra, huruvida film skall anses såsom i 65 § första punkten lagen angående stämpelskatt avsedd film, i Finland framställd film eller såsom till skattenedsättning berättigad fyllnadsfilm. Filmgranskningsbyrån äger även besluta, vilken skatteklass en skattepliktig film skall tillhöra. Undervisningsministeriet har att meddela filmgranskningsbyrån närmare anvisningar om de principer, enligt vilka filmerna skola klassificeras. Önskar filmägare få film godkänd såsom i Finland framställd film eller eljest såsom film, vilken fyller kraven för erhållande av skattebefrielse eller skattenedsättning, skall han före granskningen av filmen göra framställning därom hos filmgranskningsbyrån.

Biografägare skall innan föreställningen göra skriftlig anmälan i stad hos polisinrättning och på landet hos länsman om namn, längd och skatteklass på de filmer, som skola förevisas m. m. Skola vid föreställningen förevisas jämväl reklambilder, avsedda att främja försäljning av alkoholdrycker, bör därom likaledes göras anmälan.

Den höga beskattningen av varietéer (50 %) har medfört, att praktiskt taget inga varietéföreställningar med inträdesavgift anordnas. Varietéföreställningar, som äga rum på restaurang, anses i allmänhet som kabaret. Tillstånd att anordna offentlig dans och kabaretföreställning — var för sig eller i förening — i restaurang- eller kafélokal är belagt med stämpel av minst 3 500 och högst 100 000 mark för varje kalendermånad eller del därav. Stämpelbeloppet bestämmes med hänsyn till förekommande utskänkning, restaurangens klass och orten, där den är belägen.

Tillstånd att anordna revy-, varieté-, illusionsteater-, cirkus- och tivoliföreställningar äro belagda med stämpel av minst 6 000 och högst 100 000 mark för varje kalendermånad eller del därav. För yrkesmässig uppvisning i konstgymnastik, kraftprov och idrott uppgår stämpelkostnaden till 1 500 mark och för uppvisning i boxning och för tävlingar, varvid professionella boxare uppträda, till 7 000 mark.

Finansministeriet äger — om särskilda skäl föreligga — förordna, att för tillståndsresolution erlagd stämpelskatt skall helt eller delvis återbetalas till den skattskyldige. Även eljest kan finansministeriet på ansökan bevilja sammanslutning, anstalt eller stiftelse, vars medel användas uteslutande för allmännyttigt ändamål, lättnad i eller befrielse från skyldighet att erlägga stämpelskatt. Sådan skattefrihet har medgivits för ideella föreningars årsfester, representationstillställningar o. s. v. Under krigsinvalidveckan medgavs varje krigsinvalidorganisation att anordna två skattefria nöjestillställningar. Barnskyddsorganisationerna åtnjuta tre års skattefrihet för den av dem bedrivna Borgbackens nöjespark som bidrag till täckande av anläggningskostnaderna för densamma.

Den, som anordnar en skattepliktig nöjestillställning, är skyldig att till varje besökare — med undantag för dem, som erhålla fribiljett — utlämna en inträdesbiljett, varå den angivna inträdesavgiften är åtminstone lika stor som det belopp, som erlagts för biljetten, vid s. k. förköp förekommande förhöjning icke inberäknad. Inträdesbiljetter färdigställas genom statens försorg. På biljetterna finnes angiven inträdesavgiftens belopp och den stämpelskatt, som skall erläggas. Är inträdespriset högre än på biljetterna angivna priser, skola två eller flera biljetter, vilkas sammanlagda pris uppgår till inträdesavgiftens belopp, användas.

Åt person, som erhåller gratis inträde till nöjestillställning, skall utlämnas en genom anordnarens försorg förfärdigad skattefri inträdesbiljett. Sådan kan lämnas för en eller flera av samma arrangör anordnade nöjestillställningar. På biljetten bör finnas angivet ordet »fribiljett» med tryck, stämpel eller bläck ävensom nöjestillställningens art, den dag eller den tid biljetten gäller samt anordnarens namn.

Inträdesbiljetter utlämnas — liksom stämpelmärken — från Finlands Bank till post- och telegrafstyrelsen, vilken i sin tur efter rekvisition skall tillhandahålla sådana åt landskontoren och tillse att allmänhetens behov därav tillgodoses. Det ankommer på post- och telegrafstyrelsen att bestämma, på vilka postanstalter stämpelmärken och inträdesbiljetter skola saluhållas. Vederbörande postanstalter ha att hos styrelsen rekvirera erforderligt antal märken och biljetter av olika valörer. För biografföreställningar avsedda inträdesbiljetter behöva dock icke tillhandahållas å ort, där stadigvarande biografteater ej finnes.

Osålda biljetter återinlösas av postverket vid anfordran med stämpelskattens belopp, för såvitt biljetterna icke blivit frånskilda biljetthäftets rygg eller om tillförlitlig skriftlig utredning föreligger, att biljetterna förblivit osålda eller till följd av förevisningens inställande blivit återinlösta.

Det åligger polismyndigheterna att tillse, att med avseende på nöjestillställningar bestämmelserna i lagen om stämpelskatt jämte tillämpningsföreskrifter iakttagas. Om en anordnare icke ställer sig bestämmelserna rörande stämpelskatt till efterrättelse, är vederbörande polismyndighet berättigad förhindra anordnandet av tillställningen eller avbryta densamma.

För kontroll av bestämmelsernas efterlevnad äga tjänstemännen vid finansministeriets skatteavdelning rätt att närvara vid tillställning, där stämpelskatt skall uppbäras.

Stockholm i december 1955.

KUNGL. BIBL.
- 9 AUG 1956
STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1956

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Städernas donationsjord. [7]
Kommunalförbund och indelningsändringar. [19]

Statens och kommunernas finansväsen.

Förenklad statsbidragsgivning. [8]
Tulltaxa. Förslag till 1952 års tulltaxekommitté. 1. Allmänna synpunkter. [14] 2. Detaljmotivering. [15] 3. Taxan. [16]
Vissa ändringar i nöjesbeskattningen m. m. [23]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Åldringsvård. [1]
Statsägda aktiebolag i Sverige. [6]
Penningvärdeundersökningen. 3. Investeringsverksamhet och sparande. Balansproblem på lång och kort sikt. [10]
Utredningen om kortare arbetstid. [20] Bilagor. [21]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Frågan om fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB. [9]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Fiskhandeln i Sverige. [2]
Statens stöd åt växtförädlingen m.m. [4]
Fiskeområde. [17]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Atomenergien. [11]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [5]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Restaurering av Uppsala domkyrka. [3]
Bihang till kyrkohandboken. [12]
Konstbildning i Sverige. [13]
Seminarieorganisationen. 1. [18]
Alternativt aftonsångsritual. [22]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.